

Dirshu
הרשוה' ועיון
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 388

פנינים לפרשת דברים

היה פעם מאן דהו ששאל את דודי זקני, עמוד ההוראה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, אם לברך עליו ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו'? הרב אלישיב הגיב בחיוך: "לומר 'חכמתו' אולי, אבל 'ליראיו' מה שייך?..." והוסיף בענווה..

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אך הרב אלישיב לא שת ליבו לכל זאת, ולא נכנע לכל אותן הפרעות ומכשולות שהציב היצר בדרכו, וסילק אותן מלפניו אחת לאחת בגבורה. היו לו מטרות ברורות אליהן חתר בכל הכח וללא ליאות; לגדול תלמיד חכם ולדעת את כל מכמני התורה. שום קושי ושום הפרעה לא הניאו אותו מיישום מטרה זו.

סיפרו לי בניו הגאוני, שגם בשנים האחרונות כשהיה חולה, היו פעמים שהרופאים קבעו כי אין לו סיכויים להמשיך לחיות יותר מימים אחדים. אך מכח עמלו בתורה ניתנו לו חיים משמים מעל דרך הטבע. כאשר הגיע פעם רופא לטפל ברב אלישיב, בגמר הטיפול הוא התיישב ללמוד כאדם בריא עול לימים. הרופא לא האמין למראה עיניו: "אפילו איש צעיר מוכרח לנוח מעט לאחר הטיפול, וכיצד

כמלאך בין אנשים התהלך בינינו עד לפני שנים אחדות, דמות ענקית מזר הנפילים, עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל. עצם הימצאותו בדור כה ירוד ושפל כדורנו, הרי זו זכות עצומה ומתנה טובה עבורנו. ממנו יכולנו ללמוד מהי עמלה של תורה עד כלות הכוחות, מהי ידיעת כל מכמני התורה על בוריין בבהירות ובעומק העיון, ובכלל, לקבל מושגים זעירים - כיצד נראו גדולי התורה האמיתיים בכל הדורות שהעניקו חמה בקומתם.

נדמה, כי הרב אלישיב היה הסמל והדוגמא הקולעת לבן אנוש בן דורנו, אשר היו לו את כל הסיבות הטובות לפטור עצמו מכל עול, ולשבת על זרי הדפנה בנחת ובשלחה בלי להתאמץ ולהתייגע. הרי כל כך הרבה הרפתקאות וקשיים עברו עליו עוד מימי עלומיו; במשך כל השנים תכפו עליו מחלות קשות שונות, שבקושי החזיק בהן מעמד. תמיד היה חלוש וצנום, ובעל בריאות רופפת במיוחד. כמה מילדיו הסתלקו על פניו בחייו בקטנותם, ואף הפרנסה הדחוקה הקשתה על מצבו.

באחד הספרים שנדפסו על הרב אלישיב עוד בחייו, מצוטטת בתו הרבנית מרת שרה רחל ישראלזון, המתארת את המצב בבית בשנות ילדותה: "אני אחי ואחיותי גדלנו כל הימים בצל הדאגה שמא ביום מן הימים נישאר יתומות מאב... לא פעם ולא פעמיים כבר ראינו בעיני רוחנו כי אלו הם 'הימים האחרונים' של אבא... הרופא ארונוב לימד את אחת הבנות הגדולות למדוד לאבא את הדופק, כדי שנוכל לעקוב אחר מצב בריאותו בעזרת עצמנו, ולא נזדקק להמתין עד בואו. כך שבעצם כל הוויתו היתה ניסי ניסים, ואריכות ימיו היתה מעל דרך הטבע ממש".

קשיש כמותו כבר מסוגל להתנדנד במלוא החשק והרענונות? -
אמר בהתפעלות.

כעין זה שמעתי מפי אחד הנכדים, כי לעת זקנותו היו פעמים שהיה
כה חלש, עד שלא היה בכוחו אפילו לכפתר את כפתורי החולצה, או
להחזיק גביע של מאה וחמישים גרם יין לכל היותר. אולם אחר כך
אזר כח ולמד במשך שלוש וארבע שעות ברציפות...

איך הוא היה מסוגל לכך? מהיכן הוא שאב את הכוחות הללו? הוא
ידע את סוד ההתחלה. גם כשהיה באפיסת כוחות הוא התחיל
לקרוא את הגמרא בחשק ובחיפזון, וכאשר ברגעים הראשונים
מתגברים, בהמשך זה כבר זורם הלאה.

שמעתי מעדי ראייה, כי ישנו תיעוד מוסרט בו נראה הרב אלישיב
בשנותיו המבוגרות לומד בביתו לפנות בוקר. התיעוד נמשך דקות
ממושכות ונעשה כמובן שלא בידיעתו. הוא נראה מתנועע על
הגמרא שלפניו במרץ נעורים, כשקולו הנעים נשמע ברקע. הוא
מסביר לעצמו בדרך של 'משא ומתן' את כל ה'שקלא וטריא' של
הגמרא, כאילו הוא לומד עם חברותא. מקשה ומתרגן, מסביר
ומסכם, מעיין ומפשט, עד שהדברים יוצאים מחוורים כשמלה.

המראה כשלעצמו מעורר ומלהיב, לחזות בזיו פניו של הרב אלישיב
בחדרי משכיותיו, לומד בשקידה ובמתיקות. אך חדי עין האירו
נקודה נוספת שניתן ללמוד מתיעוד זה, על המלחמה הפנימית עמה
התמודד גדול הדור בעת לימודו:

באותו תיעוד נראית מעטפה מסויימת, מונחת על גבי שולחנו של
הרב סמוך אליו, ובשלב מסויים כאשר הרים את עיניו מן הגמרא כדי
לחשב את מה שקרא עד עתה, הבחין בה. הוא הרים אותה והתבונן
בגבה לראות למי היא ממוענת, אך מיד הניח אותה והמשיך ללמוד.
לאחר כמה רגעים הוא שוב הרים את המעטפה והביט בצידה השני,
היכן שמופיע שם השולח. לפי תגובתו היה נראה כי הוא מתלבט
אם לפותחה כעת או לא. אך לאחר רגע כמימרא התעשת, זרק
את המעטפה קדימה עד לסוף השולחן, כדי שלא תהיה בהישג ידו,
והמשיך להתמיד בנעימות וערבות מיוחדת.

מדהים! כך עד זקנה ושיבה הוא נלחם כארי, לא נתן לעצמו שום
הנחות וקולות, וגבר על כל פיתוי ונסיון של היצר הרע להסיח
את דעתו מן התורה. זה היה סוד הצלחתו של הרב אלישיב. כל
תהפוכות הזמן לא יכלו לו! שום קושי לא הכניע אותו! אדרבה, זה
גרם לו לעלייה נוספת, להוסיף שקידה על שקידתו.

ידידי ומכובדי הגאון רבי צבי אליאך שליט"א סיפר לי, שכאשר

נפטרה אשתו הצדקנית ע"ה, הוא עלה לביתו של הרב אלישיב,
וביקש מהרב אלישיב שיברכו שגם במצב החדש שנוצר אצלו כעת,
הוא יוכל להמשיך להרביץ תורה הלאה ביתר שאת ועוז.

הרב אלישיב הגיב במלוא הפשטות והכנות, תשובה כה אופיינית לו:
"מה השייכות בין הדברים? מדוע זה עלול להפריע?!". לדידו, אין
כל סיבה שאמורה להפריע לאדם ללמוד תורה ולהתקדם בעבודת
השם, אם הוא באמת רוצה ומעוניין בכך. אכן, לפעמים זה קשה
יותר ולפעמים זה קל יותר, אולם בהחלט זה אפשרי. "אין דבר
העומד בפני הרצון".

הרב אלישיב היה בזה בבחינת 'נאה דורש ונאה מקיים'. בני המשפחה
סיפרו, כי בימיה האחרונים של אשתו הרבנית הצדקנית מרת שיינע
חיה אלישיב ע"ה, היא הביעה כל העת את חששותיה מה יהיה עם
בעלה הגדול, ומי ידאג לו ולצרכיו. הרי הרבנית ע"ה היתה רעיה
מסורה ביותר, שנטלה על כתפיה את כל עול הבית בשלימות, וגם
דאגה למנוע ממנו הרבה טרדות והפרעות.

אני זוכר שלפני ארבעים שנה, כאשר דפקו בבית בסימטת חנו,
כדי לשאול בדבר ה' זו הלכה, ברוב הפעמים היא היתה מפנה את
השואלים לרבנים אחרים: "לכו אל הרב וייס (ה'מנחת יצחק') ברחוב
שטראוס, או לרב פיישר ב'זכרון משה', הם עונים בהלכה". וכשאחד
השואלים אמר לה פעם כי זה ענין של פיקוח נפש, היא השיבה
בשנינות: "להפסיק את בעלי מלימוד - זו גם שאלה של פיקוח
נפש!". כך היא חשה באמת!

ואכן, הסתלקותה העיבה מאוד על רוחו של הרב אלישיב, והרגישו
היטב בצערו וביגונו העמוק על הסתלקות אשת נעוריו. עובדה
שגרמה לבני המשפחה לדאגה וחשש - כיצד ישפיע עליו הדבר
לאחר סיום ימי האבל. אולם למרבה הפלא, למחרת הוא חזר לסדרי
לימודו עם כל הרענונות והחשק, כאילו לא אירע דבר.

התגברות, ועוד התגברות, ועוד התגברות - הן שהצמיחו את הרב
אלישיב!

היה פעם מאן דהו ששאל את דודי זקני, עמוד ההוראה מרן הגר"ש
אלישיב זצ"ל, אם לברך עליו ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו'? הרב
אלישיב הגיב בחיך: "לומר 'חכמתו' אולי, אבל 'ליראיו' מה שייך?...
והוסיף בענווה: "אילו היית זוכה להכיר את זקני ה'לשם' ולהבחין
מעט בשגב קדושתו, או בעוצם יראת השמים של הרב מטשיבין,
בטוחני כי לא היית שואל אותי שאלה כזאת..."

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"הכרתי אדם שידע ללמוד הרבה מאוד, אבל היו לו מידות רעות מאוד. שאלתי את מרן החזו"א, הרי האיש הזה היה מבאי ביתו - למה אינו מוכיחו על המידות הרעות? ענה לי מרן החזו"א שלאדם בן 70 אי אפשר לומר מוסר". בתוך שיחותיו המרובות גילה לו מרן החזו"א, שהוא שונא התנהגות גאוותנית

מרן בעל 'שבט הלוי', רבי שמואל הלוי ואזנר זי"ע, על מסורת ההוראה שקיבל ממרן החזו"א זי"ע"א

"הבו לְכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנְבִנִים" (דברים א', י"ב)

בן שלוששים וארבע היה רבינו בעל 'שבט הלוי', כשנתמנה לרבה של 'זיכרון מאיר'. סמוך להתמנותו של רבינו, עבר מרן ה'חזון איש' להתגורר בקצה שכונת 'זיכרון מאיר', ברחוב 'חזון איש' דהיום. בכל יום היה יוצא לטייל לצרכי בריאותו בפרדס ברמן, עד לקצה בית העלמין, כשרבינו היה מתלווה אליו ומלבן עמו הלכות חמורות. העיד, הגאון רבי חיים מאיר הלוי וואזנר, גאב"ד זיכרון מאיר זצ"ל: "באותן שנים נקשרה נפש אבא מורי בנפש מרן ה'חזון איש', והיה יושב הרבה ודן עמו בענייני הלכה. מרן ה'חזון איש' העריך ביותר את שקידתו של אבינו ואת גדלותו בתורה, והיה מרבה להשתעשע עמו בתורה".

סיפר תלמידו הרה"ג רבי יצחק וייס: "רבינו אמר לי שמרן ה'חזון-איש' הוא רבו מובהק לכל דבר, וממתי שהגיע לבני ברק עד פטירתו של מרן החזו"א זצוק"ל, במשך כ-7 שנים, היה מדבר איתו בכל נושא שהיה לו, והיה מתייעץ איתו בכל דבר ודבר. "ואמר לי, שמרן החזו"א לימד אותנו איך ניגשים לכל ענין, ואיך מעמידים הלכה למעשה, והוא גם לימד אותנו לחשוב ולהורות לבד. ומסופר (דברי אפרים עמ' ת"ק) שפעם שאל אותו רבינו אם יש שאלה על דבר שאינו בנמצא בשו"ע בפירוש, מה עושים ואיך פוסקים בזה? ואמר לו מרן ה'חזון איש' שפוסקים על ידי נקודת היהדות שיש בלב". רבינו אמר בחנוכת בית ההוראה שע"י ביהמ"ד 'קהל חסידים' בקרית הרצוג בני ברק, שמורה הוראה - צריך שיהיה לו חוש בהוראה, זה חוש מיוחד. היו תלמידי חכמים גדולים 'בקיאים ויודעים', אבל את חוש ההכרעה לא היה להם. צריך להיות חוש ההכרעה, שמה שמותר שלא יתביישו לומר שמותר, ומה שאסור שלא יתביישו לומר שאסור, ושלא יתביישו לומר שאינם יודעים.

רבינו הוסיף ואמר: היו לנו כמה פעמים שיחות עם מרן החזו"א זי"ע, לפני למעלה מחמישים שנה, דיברתי עמו הרבה, והיתה לו הנהגה שמתי שלא ידע אמר שלא יודע. ולא ניסה לדחוק וכדו', היתה למרן החזו"א דרך מיוחדת, הוא לא היה מחמיר ולא מיקל בתורה, אלא פסק רק כפי מה שהיה נראה לו בתורה הקדושה, וכמה וכמה פעמים שאלתי שאלות, וענה לי שאינו יודע.

כשהתפלאתי לשמוע תשובתו שאינו יודע, אז אמר לי שלא לדעת - זו גם דרך בתורה, רש"י הק' כותב בעשרים מקומות בש"ס שאינו יודע לפרש. וגם ר"ע איגר זי"ע בגליון הש"ס עמ"ס ברכות (דף כה) מונה את כל המקומות בש"ס בהם כתב רש"י שאינו יודע. ורגיל אני לומר: וכי הרעק"א חפץ בבזיון רש"י? אלא רצה ללמדנו יסוד לדורות, שגם רש"י הק' כשלא ידע כתב שאינו יודע...

שיח הלכה

שאלות שונות שבאו לפני מרן ה'חזון איש' היה מציען לפני רבינו בשימוותיו שנדפסו בספר 'מעשה איש' (ח"ו): "זכיתי לישא וליתן הרבה פעמים בהלכה ומשא ומתן גמרא, והרבה פעמים שאל אם הריני מסכים לדבריו". זאת ועוד, "היתה פעם שאלה איזומה של הריגה בשוגג על ידי פקוח נפש, וביקש אותי לעיין איתו יחד לברר הפסק". נראה שכוונתו הייתה למעשה הבא: היה זה כאשר נהג שאיבד את בלמיו תוך כדי נסיעה, וכעת ניצבו בפניו שתי אפשרויות מרות: להסיט את הרכב לכיוון קבוצת אנשים ואז ינצל, אולם אנשים שם יהרגו, או להפנות את הרכב לכיוון התהום, ואז ייהרג הנהג לבדו, כיצד עליו לנהוג. ובדיון על שאלה זאת, ניתן למצוא הן ב'חזון איש' (סנהדרין סימן כ"ה) והן ב'שבט הלוי' (ח"ו סקי"ב). על אחת מאותן פעמים בהן ביקש מרן ה'חזון איש' לשמוע את דעת

הוא סיפר לי: "קניתי שקית אורז רגילה קשקשתי על כל גרגר אורז בטוש של יהלומנים, ומכרתי אותו כסגולה. מהמכירות הללו הרווחתי שישים אלף דולר! ההתעסקות עם הגרמנים הארורים הביאה אותי לתהייה גדולה על משמעות האדם"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על הסיבות לעיכוב הגאולה

"ידע שזר קנהו וַחמור אבוס בְּעָלְיוּ יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנֵן"

(מתוך ההפטרה)

פירש רש"י (ישעיהו א, ג): "ישראל לא ידע - לא אבו לידע, ועמי לא נתן לב להתבונן".

הוא אומר, שהבעיה העיקרית שלנו היא חוסר התבוננות. ואם זו הבעיה בימים רגילים, על אחת כמה וכמה בימי בין המצרים.

הקושי מתחיל בכך שאין לנו מושג איך היה עם ישראל נראה בזמן שבית המקדש היה קיים. לא טעמנו מעודנו את הטעם הנפלא הזה, וממילא איננו יודעים די הצורך על מה להתאבל ועל מה לבכות. לכן חשוב מאוד שנקבל מושג על מה שהתרחש שלוש פעמים בשנה, כשכל עם ישראל על לראות ולהראות פני ה'.

כשעלו לבית המקדש בשלושת הרגלים, היה עליהם להתכונן לכך כראוי, לטהר את לבבותיהם, לצרף את נשמותיהם, ולנקות את ידיהם מכל חטא ועוון. הרי הם עמדו לראות את פני ה', ואיך אפשר לבוא אל המלך בלבוש שק, עם כל הלכלוך והזוהמה? הרי אי אפשר להתחבא מפניו, הרי אי אפשר להסתיר ממנו מאומה. הכל גלוי וידוע לפני ה', ואין נסתר מנגד עיניו, אפילו מחשבות אדם ותחבולותיו. כך גרמה מצות העלייה לרגל ליישר את העקמומיות שבליבות כל ישראל.

בבואה דבבואה של ענין זה מצאנו אצל החסידים שהיו באים להסתופף בצל קורתם של גדולי וצדיקי הדורות. לא היו להם פנים להיכנס אל הקודש פנימה עם כל הזוהמה וחולין שעליהם. "חכמת אדם תאיר פניו", וגם להפך... הם ידעו שהצדיק רואה עליהם בעיניו החודרות את מצבם הרוחני. על כן לפני שנכנסו לחדרו היו מזככים ומטהרים את נפשם. היו חסידים שהיו באים אל רבם כשכובעיהם מוטים לפנים, כדי שהאדמו"ר לא יתבונן במצחיהם, ויראה את עוונותיהם. מאידך היו חסידים שהיו באים אל רבם דווקא כשמצחיהם מגולים, כדי שיגלה את עוונותיהם, ויורה להם כיצד לתקנם.

בזוהר הקדוש מובא שעל מצחו של אדם רשומות כל עשרים ושתים האותיות. וכשאדם חוטא בחטא כלשהו אחת האותיות מחשיכה. **בכתבי האר"י** מובא שהאר"י הקדוש היה רואה את האותיות שעל מצחו של האדם, וידע את חטאיו ופגמיו.

מסופר על אחד מתלמידיו של האר"י שבא לפני רבו אשר אמר

לו כי הוא רואה עליו שיש לו פגם של גזל. נבהל התלמיד, הוא לא ידע מה פשר הדבר, הרי הוא נזהר מכל נדנדוד ואבק של גזל. אבל אם רבו הקדוש מעיד עליו, בוודאי יש דברים בגו. מה עשה? הלך ופרסם בכל העיר צפת שאם יש למישהו איזו טענה ממונית עליו, ולו הפעוטה ביותר, שיואיל לבוא ולהשמיעה בפניו.

כעבור זמן באה לפניו אשה ואמרה לו: לפני זמן קניתי אצלי דבר מה. נקבתי בסכום מסויים, אך עמדת על המיקח והורדת לי שתי פרוטות. אמנם הסכמתי להנחה, אך לא בלב שלם. עניה מרודה אני, ושתי פרוטות יקרות בעיני. אלמלא היית אדם חשוב לא הייתי מוותרת עליהן".

שילם התלמיד את שתי הפרוטות, ביקש ממנה מחילה, והלך אל האר"י הקדוש אשר הביט בו ואמר: "אתה זך ונקי".

במאמר מוסגר נביא כי **רבינו יונה** מבואר בספרו "**שערי תשובה**", שאדם כזה שהבריות מתביישות להפר את דברו, אל לו לבקש מהן שיעשו למענו טובה קטנה או גדולה, משום שלא נעים להן לסרב לבקשתו. ואם עבר וביקש הריהו בכלל האיסור: "ובאחכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך" (ויקרא כה, מז) רבינו יונה מוסיף ואומר שאל לו לבקש מאנשים "אפילו לחמם לו צפחת מים או לצאת בשליחותו אל רחוב העיר לקנות כיכר לחם".

גם בדורות האחרונים היו בינינו אנשים גדולים שהיו בעלי כח ראייה מיוחד. אני זכיתי להסתופף בצילו של ה"חזון איש" זצ"ל במשך כעשר

**פעמיים בחיי נכנסתי אל ה"חזון
איש" באופן פתאומי, בלי הכנה,
ושמתי לב שהוא לא קיבל אותי
כמו תמיד. הוא הסתכל עלי
במשך זמן, הסתכל והסתכל.
זה היה נראה לי כנצח ואז הוא
שאל אותי: "ווער איז דאס?"**

ניגש אליו ושאל את שאלתו. רבי חיים הזהיר אותו שלא יאשר בשום אופן את ביצוע הניתוח, וברך אותו שבנו עוד ירוץ על שתי רגליו כאחד האדם.

האב חזר לבית החולים והודיע לרופאים כי הוא מסרב להתחיל על כתב ההסכמה לניתוח. הרופאים הזדעזעו: "אתה משוגע לחלוטין! בלי ניתוח הבן שלך ימות!" אך האב לא התרגש מדבריהם, והודיע להם שהלך לשאול רב, וזו היתה התשובה שקיבל. לא חלף זמן רב, והבחור המשותק החל להניע את ידיו ורגליו. בתחילה התכחשו הרופאים לשיפור במצבו של החולה, וטענו שאלו תנועות לא רצוניות, אך תוך ימים ספורים התברר הנס לעיני כל. בסופו של דבר קם הבחור על רגליו והחל לרוץ כאחד האדם.

"למרות הנס הברור עדין לא חזרתי בתשובה", המשיך הנהג בסיפורו. "נסעתי לאמריקה ולאירופה, ותוך זמן קצר הרווחתי שלוש מאות אלף דולר. את שישים אלף הדולרים האחרונים עשיתי בגרמניה, שם הצלחתי למכור שקית אורז בשישים אלף דולר. איך עושים דבר כזה? קניתי שקית אורז רגילה קשקשתי על כל גרגר אורז בטוש של יהלומנים, ומכרתי אותו כסגולה. מהמכירות הללו הרווחתי שישים אלף דולר! את ההתעסקות עם הגרמנים הארורים הביאה אותי לתהייה גדולה על משמעות האדם. ראיתי מולי אנשים בהמיים, ונחרדתי לאפשרות שגם אני אהיה כמותם. חקרתי ובדקתי את הדברים לעומקם, עד שזיכה אותי ה' יתברך לחזור בתשובה שלמה, ואחר כך למצוא את זיווגי - אשה יראה וכשרה".

בתום הנסיעה ביקשתי מהנהג את מספר הטלפון שלו ודרכינו נפרדו. קיוויתי לשמור איתו על קשר, ואלם לצערי אבד לי המספר. חלפו שנים עשרה שנה, ושוב הזדמנתי לאופקים למסירת הרצאה נוספת. הימים היו עשרת ימי תשובה, וביקשתי לעורר את הציבור. באותם ימים עבר רבי חיים גריינמן סבל נורא. הוא נפל ושבר את צלעותיו, וחווה יסורי תופת. במשך כל אותו זמן הוא היה יושב כפוף

שנים, מגיל שש וחצי ועד גיל שש עשרה וחצי. לא פעם הייתי עד לכח הראיה המיוחד שלו. הוא היה קצר רואי ונוזקק למשקפי ראייה, אבל כח הראיה הרוחני שלו ירד לשיתין. בכל פעם, לפני שנכנסתי לחדרו, היה לבי מתמלא יראה גדולה, יראת כבוד ויראת רוממות. לא היה שייך להיכנס אליו בלי הכנה מוקדמת של התעוררות ותשובה. לפעמים הייתי הולך לטבול במקווה, ורק אז הייתי נכנס אל חדרו. הדיבור עמו היה באימה וביראה, ברתת ובזיע ממש.

פעמיים בחיי נכנסתי אל ה"חזון איש" באופן פתאומי, בלי הכנה, ושמתי לב שהוא לא קיבל אותי כמו תמיד. הוא הסתכל עלי במשך זמן, הסתכל והסתכל. זה היה נראה לי כנצח ואז הוא שאל אותי: "ווער איז דאס? אריה. (מי זה? אריה?) לא הכרתי אותך"...

איך אעז להראות לפניו עם פנים שכאלו?

כעת נחזור לתיאור הזמן שבית המקדש היה קיים. הבה נתאר לעצמנו יהודי שפתח במחלוקת עם שכנו לבנין. המריבה התלהמה מיום ליום, וכל השכנים הצטרפו אליה, כשחלקם מצדדים בשכן האחד, וחלקם מצדדים בשכן השני. ההמשך התגלגל ככדור שלג. ריבים בין משפחות, ריבים בתוך המשפחה, ואפילו מקרה של גירושין, רחמנא ליצלן! כאשר בשדה קוצים התפשטה המריבה לבניינים הסמוכים, לרחובות הקרובים והרחוקים, עד שנגרם חורבן לעיר כולה.

והנה הגיע זמן הרגל. היהודי שפתח במריבה נדרש לעלות לרגל לבית המקדש. הוא לא יכול להתחמק מהחובה הזאת, ושאל את עצמו: "הרי הקב"ה יודע שאני גרמתי לכל האש הגדולה הזאת! איך אעז להראות לפניו עם פנים שכאלו? אין לי ברירה אלא לפייס את שכני ברבים, ולשכך את אש המחלוקת שבווערת בעיר במלוא עוזה!" ועתה, לאחר שנאלץ היהודי לבקש את מחילת רעהו ברבים קבל עם ועדה, הוא יחשוב עשר פעמים לפני שימהרה להתלקח ולהתרגז ולפתוח במריבה חדשה. נמצא שהעליה לרגל עשתה שפשוף רציני למידות, וגרמה לחשבון נפש עמוק ואמיתי בלי לעגל פינות...

סיפורי השגחה מחדירים יראת שמים

מִן ה"חזון איש" זצ"ל אמר לאחי שכדי להחדיר בילדים יראת שמים, יש לספר להם סיפורי השגחה פרטית המחזקים את האמונה. והאמת היא שהחיים שלנו מלאים בסיפורים כגון אלו. ילפני כחמש-עשרה שנה נסעתי לאופקים למסור הרצאה. הנהג שהסיע אותי, יהודי בעל פאות ארוכות, סיפר לי בדרך את סיפורו האישי. בצעירותו הוא חטף בפתאומיות דום לב, ואושפז בטיפול נמרץ במצב קשה ביותר. הרופאים המליצו להוריו לנתח אותו כדי להציל את חייו.

"הניתוח אמנם יפגע בו, הוא יהיה משותק בפלג גופו התחתון, אך אין ברירה אחרת!"

אביו לא היה דתי, אך למרות זאת הוא החליט לנסוע לר' חיים גריינמן זצ"ל ולהוועץ בדעתו. במוצאי שבת הוא המתין מחוץ לביתו של רבי חיים. ולפנות בוקר, כשרבי חיים יצא לתפילת ותיקין, הוא

כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים אשר ללימודם ולתפילתם נלוותה תנועה של עצבות ומרה שחורה, היה פותח בפניהם את ה'שולחן ערוך' (אורח חיים סימן א'), ומראה להם: "ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש", והנה מוסיף ה'מגן אברהם' מיד: "אבל התורה והתפילה תהיה בשמחה!"

השמחה הגדולה בעבודת ד', של הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

"טַרְחַקְכֶם וּמְשַׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם" (דברים א', י"ב)

"אז מק'ען זיין פריילאך, פאר וואס ד'ארף מען זיין פארקערט? [אם יכולים להיות בשמחה, מדוע זה צריכים להיות ההיפך?] - היתה זו שאלתו התמידית של ר' זלמן, שאלה שאין עליה תשובה כלל... מקור השראה של שמחה היה האיש ר' זלמן, שופע היה שמחה ואושר בכל רגע, ועצבות כלשהיא מעולם לא עברה את מפתנו. כסדר היה מתהלך בין הבריות כשצהלתו מאירה את פניו, ודי היה בהבטה בעלמא בפניו הקורנות של ר' זלמן, כדי להתמלא בשמחה. כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים אשר פנים נפולות להם, היה פונה אליהם ושואלם:

"הגידו נא לי - האם הפסדתם משהו מהריבוננו של עולם? ... אני לא הפסדתי ממנו אף פעם!", היה מפטיר בבת שחוק, וכמו זריקת עידוד הייתה מוחדרת בנפש כל השומעים.

ככה יעשה ר' זלמן כל הימים. בכל מצב בחיים, מוצא הוא רק את הטובה הגנוזה בו, ושואב הוא משם שוב רק מלוא חופניים חיזוק ושמחה.

עם מילים אלו, בצירוף חיכוך הרחב היה מפזר כל עצב, וממיסו לאין. "לייבעדיק און לוסטיג", הייתה מילתו על לשונו תמיד.

כאשר היו כאלו אשר ניסו להצטדק לפניו על מיעוט שמחתם, מחמת מצבם הרוחני הירוד, מיאן ר' זלמן לכך, ודחה את דבריהם בתוקף.

"ומה בכך?", תמה. "גם אצלי מבקר הוא ה'בעל דבר' ואומר לי: 'זלמן, מה יהיה איתך? הרי אתה כך וכך, ומה יהיה אם כן התכלית ממך? ... כך מנסה הוא תמיד לשבור את רוחי.

"ומה אני עונה לו לאותו 'בעל דבר'?

"אמת ויציב! אכן אני כך וכך, ובבקשה עשה בי כטוב בעיניך על כל מעללי הרעים... אבל אם את השמחה חפץ הנך לקחת ממני? לא ולא! עד פה כי תבוא! על זאת לא אשמע לך לעולם!..."

ובדבריו המתוקים מדבש, היה ר' זלמן מטעים ואומר:

שאלוהו תלמידו לרבי הקדוש רבי זושא מאניפולי ז"ע:

"מדוע זה מרבה הרבי לרקוד כל כך?"

ענה להם הרבי ר' זושא:

"משום שאינני ראוי שהארץ תחזיק אותי! ולכן אני רוקד כאן וקופץ לשם, קופץ משם ובא לכאן, ואיני נשאר לעמוד על מקומי..."

"הרי לנו" - הוכיח ר' זלמן - "שככל שהאדם חש יותר בשפלות עצמו, הרי שיותר יש לו סיבה לרקוד..."

"וכל שכן אנחנו, שאין לנו באמת כלום, כמה צריכים אנו הרבה לרקוד ולהתרומם אל השי"ת, לבטא כי איננו ראויים להלך על הארץ, ואין לנו כלום מבלעדיו ית'..."

עיתים יאמר ר' זלמן:

"אם אין לי באמתחתי מאומה, כלום גם 'שמחה' לא תהיה לי?..." ודבריו היה מתבל בסיפור נפלא אודות חיילי הצאר ניקולאי, סיפור אשר שמע מרבו, הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין ז"ע:

פעם אחת עמד הצאר ניקולאי לבקר באחד ממחנות הצבא שלו. החיילים הרבים ניצבו הכן במסדר כבוד קפדני, וחיכו בדומיה לבואו של הצאר המהולל. שעות ארוכות המתינו החיילים מתחת לשמש הקופחת על ראשיהם, ופלגי זיעה ניגרו מגופם.

בסמוך למקום המסדר זרמו מימיו של נהר גדול, והשכשוך במימיו הקרים, היתה באותה שעה משאת נפשם של כל החיילים... אך מי הוא זה אשר יסתכן בנפשו להיכנס אל הנהר, כשהצאר הגדול עומד להופיע בכל רגע?

אולם חייל אחד היה, אשר כשל כוחו מלסבול את החום הנורא. הלה

"אז מק'ען זיין פריילאך, פאר וואס ד'ארף מען זיין פארקערט?" [אם יכולים להיות בשמחה, מדוע זה צריכים להיות ההיפך?] - היתה זו שאלתו התמידית של ר' זלמן, שאלה שאין עליה תשובה כלל...

גדולה, עד שהקרקע מתחתינו גם כן תרקוד!"... כאלו היו משימותיו ויעדיו אשר הציב לעצמו, ובעבודה עקבית ונחושה חתר להגיע אליהם, כי אמונה תמימה ופשוטה היתה לו בכל דברי הצדיקים הקדושים, אשר הציבו את השמחה כיסוד מרכזי בחייו של כל איש ישראל.

ישמח ישראל בעושי

יסודות נאמנים ביסס לו ר' זלמן בעולמו, אשר עליהם השתית את אשרו הנצחי. ליבו היה תמיד מלא וגדוש ברגשות עזים של אהבת הבורא, אשר אותה השריש בקרבו בעבודת חיים בלתי פוסקת. ר' זלמן רואה בעיני שכלו כבמוחש את השגחת השי"ת על כל צעד ושעל, את טובותיו וחסדיו אשר מלווים אותו ללא הפסק, ופיו אינו פוסק מלהלל ולהודות לו ית' עליהם.

לעומת זאת, מתבונן הוא תמיד באפסיותו של בן אנוש, ומכיר בדלות כוחותיו של האדם, מה הוא ומה חייו, וכשניגודים קיצוניים אלו עומדים וניצבים לנגד עיניו, כלום יוכל שלא להיות בשמחה?! רגיל היה ר' זלמן לחזור בשמו של האדמו"ר הזקן ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע, על מה שאומרים בכל יום בתפילת שחרית: **"אבל אנחנו... - עדת יעקב בנך בכורך, שמאבתך שאהבת אותנו ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישורון"**:

משל לאב שהיו לו עשרה בנים. כולם אהובים וברורים, מוצלחים ומוכתרים במעלות טובות ויקרות. שמחתו של אב זה - הלא אי אפשר לשער כלל, ובוודאי לבו מוצף תמיד ברגשי אושר, שמחה והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלו.

לעומת זאת ישנו אב אשר חננו הקב"ה רק בן אחד, אחר ציפיה של שנים רבות וארוכות. גם בן יקר זה עשה חיל ונתעלה למדרגות רמות, לשמחת לבו של אביו, אולם בוודאי אין שמחתו של אב זה מגיעה כלל לשמחתו של האב אשר רווה נחת מעשרה בניו הטובים

חמק בשקט מן השורה, פשט בגדיו בזריזות, וקפץ לתוך הנהר הקר לקרר עצמו מהחום הלוהט. אך מה ביש היה מזלו, כאשר באותו רגע בדיוק נשמעו תרועות שיירת הקיסר, הבאה וקרבה במהירות הבזק...

משהבחין החייל בדבר, לא נותרה בידו שהות להתלבש, וכך, כשרק כותנתו לעורו, זינק מהנהר והתייצב עד מהרה במקומו בשורה...

ברוב חשיבות החל הצאר לסקור את המסדר המופתי של חייליו הנאמנים, והנה צדו עיניו את המראה הנבזה והמביש של החייל הלזה. כהרף עין הבין הצאר מה בדיוק אירע עם החייל הלזה, אולם תמיהתו גברה - מדוע ראה החייל להתייצב חזרה בשורה, בצורה כה נבזית?!

תיכף ומיד שלח הצאר לקרוא את החייל אליו, ודרש הסבר למעשהו התמוה.

קד החייל קידה למלכו וכשדמעתו על לחיו אמר: **"מלכי היקר לי מאד! הן עוולה אחת כבר עשיתי - בכך שפניתי להתקרב בנהר, ובושתי ונכלמתי על כך מאד, אך, האם משום כן אעשה עוולה נוספת, ולא אחלוק למלכי את הכבוד הראוי לו?!" - די לי במה שעשיתי כבר, לכל הפחות מעתה אעשה לכבודו כל מה שביכולתי!"...**

"כן גם אנחנו", סיים ר' זלמן. **"גם אם אנו שרויים בשפל המדרגה בעבודת ה' יתברך, מעשינו מקולקלים ביותר, אבל הטענה היא טענה - - וכי משום כך לא ניתן למלכינו את הכבוד המועט שעדיין בכוחנו לתת לו?!"**

"לאמיר כאטש זיין בשמחה!"... [- לכל הפחות, הבה נהיה בשמחה!]

כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים, אשר ללימודם ולתפילתם נלוותה תנועה של עצבות ומרה שחורה, היה פותח בפניהם את ה'שולחן ערוך' (אורח חיים סימן א'), ומראה להם את פסק המחבר: **"ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש"**, והנה מוסיף ה'מגן אברהם' מיד: **"אבל התורה והתפילה יהיו בשמחה!"**.

כלומר, גם העצב הגדול והאמיתי ביותר, עדיין אינו מצדיק להכניס פירור אחד ממנו לתוך התורה והתפילה.

אנשים רבים אשר נכנסו אצלו לבקש עצה ותושיה בדרכי העבודה, היו זוכים קודם כל להקדמה קצרה:

"ראשית כל, נאר שמחה! נאר שמחה!"

ורק משהובטח כי ריח של מרה שחורה כבר אין כאן, או אז היה פונה להתמקד בענין המבוקש.

היה ר' זלמן מפזם בנעימה שובת לב: **"וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו"**, כשהוא מטעים ומדגיש - **"לעולם ירננו, לעולם ירננו"**. כלומר - לעולם יש להיות בשמחה, בכל עת ובכל מצב!

המשפיע, הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, אשר התאבק רבות בעפר רגליו של ר' זלמן, סיפר את אשר ר' זלמן אמר לו פעם תחת אחד השיחים:

"כשהיינו אברכים קבלנו על עצמינו, שהשמחה שלנו תהיה כל כך

אחד השקרים הגדולים ביותר שקיימים בעולם, הוא מה שנקרא 'ספרי היסטוריה'. אנו קוראים ורואים את התיאורים על העניות הקשה של אותם יהודים בעיירה של פעם - אבל אין בתיאורים אלו כל מושג, על היופי והשמחה של כל יהודי פשוט בתוך העניות שלו...

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל, על אמונה ובטחון בהקב"ה

"לא תִּירָאוּם כִּי ד' אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לְכֶם" (דברים ג', כ"ב)

מסופר בשמו של ה'בית הלוי', שהיה מספר על הרב מברסק רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, שפעם בחוליו הרופא ציווה עליו דיאטה קפדנית. על פי פקודת הרופא, לא הגישו לו בשבת את מנת החמין (טשולנט) שהיה רגיל בה. אולם הרב מברסק ביקש שבכל זאת יגישו לו את החמין, באמרו שמאכלי שבת לא מזיקים. ואכן, הוא אכל ולא ניזוק.

בחלוף שבוע, הגיעה שוב שבת, והפעם הגישו לו מראש את מנת החמין. אך הרב מברסק סירב לאכול. והוא הסביר: "לפני שבוע בטחתי בה' שמאכלי שבת לא יזיקו לי, אבל השבוע הרי עלולה להתערב בי גם תחושת בטחון, הנובעת מכך שלפני שבוע לא הזיקה לי אכילת החמין... ברגע שהביטחון שלי איננו אך ורק בה', מחוייב אני לחשוש לדברי הרופא!"...

מדרגת הביטחון היא שיבטח האדם בה', ובעבור זה יהיה אצלו כאילו שכבר נגמר הדבר. ולא מיבעיא אם קיבל מהקב"ה הבטחה על כך, שאף שעדיין לא נתקיימה עליו לחוש שכבר נגמר הענין, והוא שייד לעבר ולא לעתיד, אלא אפילו במקום שאין הבטחה עליו לחוש כך! דוגמא לזה מצינו בדברי הימים (ב יג, יד): "ויפנו יהודה והנה להם המלחמה פנים ואחור, ויצעקו לה', והכהנים מחצצרים בחצוצרות, וירעו איש יהודה" וגו'. ופירש ה'מצודת דוד': "תרועת ניצחון, כי בטחו בה' שינצחו במלחמה". הרי ענין נפלא מאוד, שבשעה שהמלחמה היתה להם פנים ואחור והיו בסכנה גדולה, כבר אז, מחמת בטחונם בה', הריעו תרועת ניצחון, כי הרגישו כאילו הם אחרי המלחמה ויצאו ממנה בנצחון.

כשהרציתי את הדברים לפני רבי יוסף ליס זצ"ל, אמר לי שענין זה מבואר בפסוק ורש"י בתהילים (יח, ד), שכתוב "מהולל אקרא ה'", ומפרש שם רש"י, וז"ל "בהלולים אקראנו ואתפלל לפניו תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהלל, לפי שבטוח אני שאוושע מאויבי", עכ"ל.

ובאמת יש כאן נקודה דקה מאוד. לדעת להפריד בין בטחון בחדשי השם ובין חסרון ביראתו יתברך, ומחיצה דקה כחוט השערה מפרידה בין זה לזה. המידה הראשונה היא מדרגה עצומה, והשניה היא כפירה בהיותו כל יכול. קשה מאוד להבחין הלכה למעשה ביניהן, ופעמים רבות רואים אנשים שאינם מפחדים, ואומרים: "יהיה טוב - ה' יעזור", ומי יודע אם הדבר נובע מגודל הבטחון, או,

חליה, מחסרון אמונה שאכן יכולים להגיע להם דברים קשים. אולי סתם חסרון שכל, כדכתיב: "וכסיל מתעבר ובוטח" (משלי יד, טז). וכבר שמעתי בשם המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל, שהיה אומר: אמנם הטור מביא שבראש השנה עלינו להאמין שהשי"ת יוציא כאור משפטנו, אך כל זה רק אם מבינים את העומק והחומרא שבחטא, אבל אצלנו פעמים רבות 'אמונה' זו נובעת מהמחשבה שהחטאים אינם כה נוראים והקב"ה טוב הוא ויותר לנו, ואם כן, הרי אדרבה, על כך אמרו חז"ל (ב"ק נ ע"ב): "כל האומר הקב"ה ותרן" וכו', כך שמעתי משמו ז"ל, והדברים נפלאים.

השקרים הגדולים ביותר שקיימים בעולם

תמיד, לאורך כל הדורות, גם כשיהודים היו שרויים בעניות ובקשיים גשמיים מכל סוג שהוא, הם חיו עם הקב"ה, הם הרגישו שאין בעולם מושג של "צדיק נעזב".

אחד השקרים הגדולים ביותר שקיימים בעולם, הוא מה שנקרא 'ספרי היסטוריה'. אנו קוראים ורואים את התיאורים על העניות הקשה של אותם יהודים בעיירה של פעם - אבל אין בתיאורים אלו כל מושג על היופי והשמחה של כל יהודי פשוט בתוך העניות שלו. באמריקה אומרים - "מצלמה אינה משקרת". ואני שואל - האם ישנו שקר כמו המצלמה?! נתאר לעצמנו יהודי עני, שקנה בפרוטותיו האחרונות כרטיס הגרלה, וזכה בפרס הראשון. אך לא היה לו כסף לנסוע לעיר הגדולה. מה עשה אותו יהודי? הולך ברגל... האם ניתן

"לא אוכל שלא לספר כאן את המחזה המופלא שזכיתי לראותו אצל מורי ורבי, מרן בעל 'שבט הלוי' הגר"ש ואזנר זצ"ל. היה זה לפני קרוב ל-30 שנה, הייתי אז חתן המתכונן לחתונתו, והשתדלתי מאוד להידבק במרן הגר"ש ואזנר. הייתי שואל אותו שאלות, מלבן איתו נושאים הלכתיים, ובעיקר אהבתי להידבק בעפר רגליו. באחת הפעמים היתה לי שאלה שממש בערה בעצמותי, והיא גם נגעה להלכה למעשה, אבל הרב ואזנר היה אז ב'דאטשה'..."

הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, מרבני ק"ק גור בבית שמש, בשיחה מרתקת לקראת ימי בין הזמנים הבאים עלינו לטובה

"הואיל משה באר את התורה הזאת" (דברים א', ה')

ישנה שאלה שחזרת על עצמה שוב ושוב, בכל המפרשים על התורה. התורה מבשרת לנו שמושה רבינו הואיל לבאר את התורה, אבל הוא מתחיל לומר דברי תוכחה, חטא העגל, מי מריבה, קורח ועדתו ועוד ועוד.

כמובן שהתוכחה חשובה מאוד, אבל למה זה נחשב ל'באר את התורה'? הרי אין כאן שום ביאור על התורה שכבר למדנו בארבעת החומשים הקודמים. רק בפרשת ואתחנן מתחילים ללמוד קצת, יש קריאת שמע, ברכת המזון, וכן בפרשות הבאות זה נמשך, אבל

אצלנו בפרשת דברים, לא ראינו חזרה או ביאור על דברי התורה. התשובה היא, על פי מה שידוע שהיה החוזה מלובלין זיע"א אומר בנושא של 'חשבון הנפש'. לכאורה מה עוזר לאדם שעושה חשבון נפש, כל עוד לא מירק את חטאיו ושב עליהם בתשובה שלמה?

החוזה מלובלין היה ממשיך זאת לאדם שיש לו עסק, הוא קונה ומוכר ונשאר חייב לכל מיני ספקים, לכל אחד סכום אחר, ונהיה לו בלגאן בחשבונות עד שכשבאים אליו לתבוע ממנו את מה שהוא חייב, הוא אינו יודע מימינו ומשמאלו כמה הוא חייב לכל אחד מבעלי החוב שלו.

כשאותו בעל עסק ישב בכובד ראש, ויחבר את כל החובות הקטנים לחשבון אחד גדול, שבסופו ידע כמה הוא חייב לכל אחד ואחד, הרי זה כבר חצי פירעון. "מאכט א חשבון - איז האלב בצאלט", היה החוזה מלובלין מכנה זאת. כי כשהחובות מסודרים לפניו, הוא כבר יכול להתחיל להשיב אותם, וגם אם ייקח לו זמן לעשות זאת, לפחות חצי דרך הוא כבר עשה.

כך גם לגבי תשובה. אדם שאינו חי עם חשבון הנפש, אין לו מושג בכלל על מה הוא אמור לשוב בתשובה. מגיע חודש אלול, עשרת ימי תשובה והוא בכלל לא יודע על מה להתוודות, ואילו קבלות טובות הוא צריך לקבל על עצמו. הוא אומר 'חטאתי עויתי פשעתי', והוא לא מצליח להיזכר אפילו לא בחטא אחד שעשה במהלך השנה האחרונה.

אבל אם הוא יושב ועושה חשבון הנפש, הוא מתחיל לבדוק כמה פעמים בשנה האחרונה הוא הפסיד זמן תפילה או זמן קריאת שמע, כמה פעמים הוא נכשל בלשון הרע וברכילות, כמה פעמים הוא איחר לתפילה והתעצל לחפש מניין ועוד ועוד, לב יודע מרת נפשו, הרי הוא כבר עשה חצי דרך לתשובה. עכשיו הוא יודע על מה להתוודות, הוא יודע באילו תחומים הוא צריך להתחזק ולהשתפר, הוא יכול לבדוק את עצמו אם הוא נמצא בדרך עלייה, או חלילה וחלילה בדרך ירידה... חצי פירעון כבר יש בידו, עכשיו נשאר רק להשלים את המלאכה.

לפי זה מובן הפסוק 'הואיל משה באר את התורה הזאת', איזה תורה? את התורה של חשבון הנפש, של סיכום. מה היה עד עכשיו? היינו במצרים, יצאנו למדבר, היה חטא העגל, היו מתאוננים, בואו נמשיך מה עוד? מי מריבה... הכל מסודר מול העיניים, עכשיו אנחנו יודעים על מה אנחנו צריכים לשוב. זה תורה! את התורה הזאת 'הואיל משה באר', הוא לימד אותנו שצריכים לעשות חשבון הנפש. וזה לימוד חשוב מאוד לכל אדם ובכל זמן.

עמדתי שם, בקצה החצר, ופחדתי להיכנס, כי לא רציתי להפריע לרבי ללמוד. חיכיתי שם ליד המדרכה המובילה אל תוך החצר. המתנתי שם במשך יותר מעשר דקות, וכל הזמן עקבתי אחרי מרן, בניסיון לתפוס את תשומת לבו ברגע שהוא ירים את עיניו מהגמרא. אחרי המתנה הוא אכן הרים את עיניו והביט ישר נכחו, לכיווני. הייתי בטוח שעכשיו הוא ישים לב לנוכחותי ויקרא לי, אבל הרבי לא ראה אותי בכלל, העיניים שלו בכלל לא ראו כלום, הוא היה שקוע בלימוד ויכולתי לראות עליו שהוא מסכם ומחשבן את מה שלמד עכשיו. הוא מסתכל קדימה, ולא רואה כלום.

אחרי המתנה נוספת יצא ר' שלום הלר אל החצר, כדי לבדוק אם הרבי זקוק למשהו, וראה אותי עומד שם. הוא כבר ידע שאני אמור להגיע, כי אמרו לו שאני מגיע באישור, הוא ניגש אלי ושאל אותי אם אני שטיצברג, וכשהשבתי בחיוב הוא אמר לי: "אל תעמוד כאן, הרבי לא יראה אותך גם לא בעוד שעתים. אם אתה רוצה שהוא ישים לב שהגעת, אתה צריך להיכנס אל החצר ולהתקרב מאוד". הוא הראה לי בדיוק איפה לעמוד, ממש בצמוד, ואכן אחרי דקות אחדות הרבי שם לב לנוכחותי, והזמין אותי לשאול אותו מה שרציתי לשאול.

בשלב זה התחלתי להרצות את שאלתי, והרבי שקע בדיון הלכתי מקיף בהלכות שבת. במשך חצי שעה הוא פרש בפני שמלה מחוורת, בגאונות מיוחדת במינה, אשרי אוזן שזכתה לשמוע זאת, ואשרי עין שזכתה לראות זאת.

היה זה שיעור חשוב מאוד שקיבלתי מהרבי בהלכות שבת, אבל לפני כן למדתי ממנו שיעור חשוב הרבה יותר, בהלכות 'בין הזמנים'. איך נראה 'דאטשה' של יהודי שעובד את ה' באמת? שקיעות בתורה! לימוד ברציפות! פעם בשנה מגיע לו חופש, הוא לוקח הפסקה מלכתוב תשובות ולענות לשאלות שגרתיות, ופשוט יושב ללמוד בהנאה מרובה מתחת לעץ, מנוחת הנפש והגוף!!!

נושא נוסף שיש ממנו לקח ומוסר הוא, ממה שנהוג אצל רבים בימי בין הזמנים, שיוצאים לנופש ולוקחים את הילדים לטיולים וכדו', לוקחים את הנשים והטף, מעלים לטנדר גדול, ונוסעים לצימר במושב כלשהו, בצפון או בדרום.

וכך מוצאת את עצמה משפחה בת עשר נפשות, כשהיא מצטופפת בדירה בת שני חדרים, בתנאים לא תנאים, מיטות נוער, אין משחקים וצעצועים לקטנים, אין כמעט ספרי קריאה לגדולים, וגם הגברים צריכים לכתת את רגליהם עד לבית הכנסת, שבו לפעמים יש מחסור חמור בספרים נורמליים, ואין תנאים בסיסיים ללימוד.

זר כי ייקלע לשם יחשוב, שבוודאי המשפחה הזאת מקבלת כסף רב עבור הפינוי של הבית למספר ימים, סכום כזה גדול שמצדיק את המעבר לדירה, שהתנאים שלה לא מגיעים אפילו לרבע מהנוחות בבית עצמו. אבל את האמת כולנו יודעים, לא רק שאף אחד לא משלם להם על כך, אלא שהם עוד מכניסים את היד לכיס ומשלמים טבין ותקילין עבור התענוג המפוקפק הזה.

וכשהם חוזרים הביתה, שואלים השכנים איך היה, והם משיבים

ה'תורה' הזאת שמשה רבינו ביאר בפרשתנו, נוגעת במיוחד לתקופה הקרובה הבאה עלינו לטובה, ימי בין הזמנים הנהוגים ברוב הישיבות, ואף שיש מקומות רבים בהם לא נהגו לצאת לבין הזמנים, והישיבות ממשיכות את סדר הלימודים, עדיין אי אפשר להימלט מאווירת החופש הגדול השוררת בחוץ, וכל העיניים תלויות ומצפות לחודש אלול הבא עלינו לטובה, כשהתקווה היא שנזכה בעזרת ה' לטהר את לבבנו בחודש זה, ולהתכונן כראוי לקראת הימים הנוראים.

אבל לפני שמגיעים לחודש אלול, יש לנו את בין הזמנים, ליתן רווח בין פרשה לפרשה, זמן לבדוק ולסכם את השנה החולפת. מה הספקנו בשנה הזאת, אם מדובר בבחורי ישיבות ואברכי כולל, בוודאי שהם יכולים וצריכים לעשות את הסיכום הזה. אבל גם מי שעובדים לפרנסתם, צריכים לעשות את העצירה הזאת ולבדוק את עצמם איך הם נראים בעבודה, איך הם נראים בבית המדרש, בזמני התפילות ובזמני הלימוד והשיעורים. זאת הכנה הכרחית לחודש אלול והימים הנוראים, כי אם לא יהיה לנו את הסיכום של השנה, איך נדע על מה לחזור בתשובה באלול ובעשרת ימי תשובה?

ואם בבין הזמנים וביציאה ל'דאטשה' עסקינן, לא אוכל שלא לספר כאן את המחזה המופלא שזכיתי לראות, אצל מורי ורבי, מרן בעל 'שבט הלוי' הגר"ש ואזנר זצ"ל:

היה זה לפני קרוב ל-30 שנה, הייתי אז חתן המתכונן לחתונתו, והשתדלתי מאוד להידבק במרן הגר"ש ואזנר. הייתי שואל אותו שאלות, מלבן איתו נושאים הלכתיים שעסקתי בהם וחקרתי אותם, ובעיקר אהבתי להידבק בעפר רגליו. אבי מורי רבי שמחה שטיצברג שליט"א, חניך והדריך אותי שכל רגע במחיצתו של כזה איש אלוקים קדוש, זה רווח עצום. באחת ההזדמנויות אף אמר מרן לאבי שליט"א: "הבן שלך אוהב לבוא לכאן", וזאת כמובן היתה מחמאה גדולה מאוד גם לאבי וגם לי עצמי...

באחת הפעמים היתה לי שאלה שממש בערה בעצמותי, והיא גם נגעה הלכה למעשה, אבל הרב ואזנר היה אז ב'דאטשה'...

מנהגו היה לצאת מדי שנה למספר ימים של שהייה במושב בית חלקיה. היה לו תלמיד הרה"ח ר' שלום הלר ז"ל, שהיה מתושבי המושב, והיו לו שתי דירות שהיו צמודות זו לזו, הוא היה גר בדירה אחת, והדירה השנייה שימשה לאירוח של קרובי משפחה וכדו'. הרב ואזנר היה מגיע אליו מדי שנה, בתקופה שאחרי חג הפסח, ושוהה שם מספר ימים להחלפת אווירה ולאגירת כוחות.

היה זה ידוע שכשהרבי נמצא בבית חלקיה, לא מפנים אליו שאלות הלכתיות, אלא אם מדובר במקרים דחופים במיוחד. מאחר והנושא שרציתי לשאול היה דחוף, ביקשתי וגם קיבלתי אישור חריג לבוא לבית חלקיה, ולשאול את מרן את השאלה שרציתי לשאול.

הגעתי למושב, שאלתי את המקומיים היכן מתאכסן הרב ואזנר, וכולם ידעו לכוון אותי לביתו של ר' שלום הלר, אבל כשהגעתי לשם ראיתי שמרן יושב בחצר, נהנה מצלו של עץ גדול, יש לו שולחן וכסא, והוא מעיין בספרים, שקוע בלימודו.

בהתלהבות כמה שהם נהנו שם, וכמה היה נחמד, ושבשנה הבאה חייבים לחזור לשם שוב, כי כזה נופש כבר הרבה זמן לא היה להם. וכאן הבן שואל: הכיצד? איך ייתכן שבבית שלכם הגדול והמרווח אתם תמיד מתלוננים שצר לכם המקום, ושצריכים להוסיף עוד חדר ולהרחיב את המרפסת, ואילו כשמדובר בצימר צפוף ולפעמים גם מזוהר, אתם נהנים מכל רגע? התשובה לכך תמצא בדבר המופלא הבא, שגם הוא קשור לעונת הטיולים...

סח לי ידיד שעוסק בחינוך בחורי ישראל באחת הישיבות הטובות, שפעם היה לו תלמיד קשה לפיצוח. הבחור השתדל לעשות כל מה שצריך, אבל כל הזמן התלונן שזה קשה לו. הוא לא מצליח להבין את הגמרא, הוא לא מצליח להתרכז בתפילה, הוא מבין בסוף כל מילה ואפילו נהנה בסופו של דבר, אבל כל המאמץ הזה שבדרך היה לו לזרא רח"ל, הוא ממש סובל כשהוא יושב ליד הגמרא וצריך להתחיל ללמוד.

איש החינוך הקשיב לו ברוב קשב, וניסה למצוא הזדמנות כדי לדבר על לבו, ולשנות את כל ההסתכלות שלו על הנושא, אבל החודשים עברו ושום דבר לא השתנה.

באחת ההזדמנויות יצאה הישיבה כולה לטיול, ואיש הצוות קיווה שאולי עכשיו, באווירה הנעימה והמשוחררת, הוא יוכל למצוא מסילות ללבו של הבחור, ולכן השתדל להיות קרוב אליו בתקווה שתהיה לו הזדמנות.

המסלול היה מאתגר מאוד, צריכים לרדת ירידה חדה, צריכים להיזהר שלא ליפול, ולכן לא היתה לו אפשרות לנהל שיחת נפש, שכן מעייניו של המחנך וגם של הבחור היו נתונים בעיקר במחשבות של זהירות, איך לא להחליק ולא ליפול.

אבל כמו תמיד אחרי הירידה הגדולה - מגיעה העלייה הגדולה עוד יותר, והם התחילו לטפס במדרגות, עלו ועלו ועלו, וכמובן שהקושי החל לתת את אותותיו, וכך אחרי שעה של טיפוס הם הביטו כלפי מעלה, וראו שיש להם עוד שעה נוספת לטפס... הבחור המסכן שכל כך קשה לו ללמוד נשף בכבדות ואמר: "או, איזה יופי, כבר פחדתי שהמסלול הסתיים, אני רואה שיש לנו עוד הרבה. זה נהדר!..."

איש הצוות הבין שהוא חייב לתפוס את הרגע: "מה אתה אומר? נהדר??? מעניין למה, זה נורא נורא קשה לטפס, תראה כמה אתה מזוע, תראה איך אתה מתנשף!!!".

אבל הבחור הסתכל עליו בעיניים תמהות... "מה הרב מדבר? הרי זה כל ההנאה. אנחנו בטיול עכשיו, אנחנו לא עושים קניות. בטיול מטפסים, מחליקים, עולים, מתנשפים, זה כל היופי של הטיול, בדיוק בשביל זה באנו לכאן!".

אמר הרב לתלמידו: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! הקושי יכול להיות סיבה לעצב ולצער, והוא גם יכול להיות מקור להנאה צרופה. השאלה היא איך אתה מסתכל עליו, האם אתה מתייחס לזה כאל מכשול נורא, שהלוואי ולא היית צריך לעבור, או כאל אתגר שאתה

דווקא שמח בו, כי הוא נותן לך הזדמנות לטפס ולהזיע, ולאחר מכן להסתכל בסיפוק על הדרך שעשית, ולהרגיש מלא שמחה על כך שב"ה הצלחת לעבור אותה למרות הקשיים הרבים..."

ואולי זה טעם נוסף לסיבה שבין הזמנים מגיע ממש לפני חודש אלול, כדי שממנו ניקח לעבוד את ה', למה בבין הזמנים נהנינו בצימרים הצפופים והקטנים? למה התלהבנו מהטיולים המפרכים והמשברים עצמותיו של אדם? כי אתגר, החלפת אווירה, טיול, אלו דברים מהנים, ואף אדם שפוי בדעתו לא יסתכל בזמן של חוויה מהנה כל כך, על קטנות כמו מספר המטרים שיש בחדר, או כמה מדרגות עליו לטפס במסלול ההליכה האתגרי.

ובאמת, ידוע הווארט של מרן ה'כתב סופר' זי"ע על הפרשה שלנו, שאומר שהסיבה שמושה רבינו היה צריך לבני ישראל בשבעים לשון, היתה כדי שידעו שאת התורה צריכים לשמור בכל מקום בעולם, לא רק במקומות שבהם מדברים בלשון הקודש או באידיש... ולפי דברינו, אדרבה, יש דברים שלומדים דווקא במקומות אחרים, ומהם לוקחים מוסר השכל לעבוד את ה'.

ולסיום נחזור לעניין הראשון: ימים אלו הם ימים של חשבון הנפש, סיכום השנה החולפת וקביעת מדיניות וקבלת החלטות לשנה הבאה. אבל כשעושים חשבון, יש שתי דרכים לעשות אותו: אפשר לעשות חשבון כמו עני ואביון: השנה הוצאתי 25 רובל, ובשנה הבאה אשתדל להוציא רק 23, כדי שאוכל לחסוך שני רובלים לשנה שאחריה.

ואפשר לעשות חשבון כמו גביר: השנה הרווחתי 25 והוצאתי 25 רובל, בשנה הבאה, אני אשתדל להכפיל ואף לשלש את ההכנסות שלי, ואת ההוצאות אשתדל שלא להגדיל יתר על המידה, כך שיישארו לי עוד 40 רובלים לפתיחת עסק, כדי שבשנה שלאחר מכן אוכל להרוויח הרבה הרבה יותר...

כשמתכוננים לשנה הבאה, לא כדאי להכין תוכנית שכוללת בסוף חצי מסכת וכמה דפים במשנה ברורה. צריכים לשאוף להרבה יותר, למה שלא תלמד שלוש מסכתות בשנה הבאה, אולי אפילו חמש מסכתות, זה לא בשמים, זה אפשרי. צריכים לבנות את הגדלות הפנימית של האדם, לשאוף לגדולות, לחשוב בגדול ולצמוח בגדול.

דא עקא, קבלות גדולות מדי באופן שאינו ריאלי, הן מתכון לכישלון כידוע, ולכן צריכים לעבוד בחכמה. ההחלטה צריכה להיות להגיע להישגים גדולים, אבל צריכים לעשות תוכנית ולחלק אותה לחלקים קטנים, כאלו שאפשר להשיג בקלות, וכך בסייעתא דשמיא לעלות ולהעפיל לגבהים רוחניים נפלאים.

ובזכות הקבלות הטובות האלו, יעזור ה' ויציל את עמו ישראל מכל צרה בימי בין הזמנים, ומידת הרחמים תתגלגל עלינו כשנראה שבין הזמנים שלנו אינו זמן של ריפיון ידיים חלילה, אלא ההיפך, זמן לאגור כוחות כדי להוסיף ולהתעלות בתורה וביראת שמים, בסייעתא דשמיא.

זכיתי לקשרי ידידות, עם אחד ממקורביו הגדולים של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, איש החסד והעסקן הרפואי הנודע, רבי זלמן לייב זילבר ממונסי. בהזדמנות שמעתי מהר' זילבר מעשה שבדידו הווא עובדא, וממנו נראתה דרגה חדשה ובלתי נתפסת של הכרת הטוב, אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על הבסיס ההכרחי לעבודת ה' וללימוד התורה

בא חלילה וחלילה להפקיע אותך מהחוב הקדוש להכיר טובה, למי שסייע לך והיטיב עמך!"

אם נתבונן בעניין נגלה, שיש פה יסוד מאוד מאוד חשוב: הרי הרב שך לא כתב סתם מכתבים. אם הוא כתב בחריפות רבה נגד ההצבעה לתנועה זו, משמע שהוא באמת הבין שיש בזה פגיעה גדולה בעולם התורה אם יצביעו להם, ובכל זאת, באותה חריפות שהורה לכל השאר שלא להצביע להם, פסק לרב בלוך שעליו להצביע להם, וחלילה לא לסטות ממידה זו של הכרת הטוב.

השבוע היה יומא דהילולא של מרן פוסק הדור, רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל. זכיתי לקשרי ידידות עם אחד ממקורביו הגדולים, איש החסד והעסקן הרפואי הנודע, רבי זלמן לייב זילבר ממונסי שבמדינת ניו יורק, ארה"ב.

כידוע, מרן הרב אלישיב היה במצב רפואי מורכב מאוד, וההערכות היו שונות לו ימים או שבועות לכל היותר עלי אדמות. ר' זלמן לייב הביא אז את הרופא המומחה הגדול ביותר בארה"ב בתחום כלי דם, שהגיע לארץ, בדק את מרן הרב אלישיב, וקבע שהוא יכול לנתח את מרן ולהציל את חייו.

אנחנו פותחים השבוע את חומש דברים, 'משנה תורה', שבו יש חזרה על התורה כולה, והיא נפתחת בתוכחה של משה רבינו, עם אזכורים למה שהם עברו במדבר, והאופן בו התייחסו לנסיונות ולאירועים שקרו להם. דומני שיש כאן יסוד גדול, שקשור לנושא של לימוד התורה והחזרה על התורה, והוא נוגע באופן ישיר גם לסוגיית חורבן בית המקדש שבה עוסק כלל ישראל בימים אלו, שרוי באבלו על העדר המקדש וביטול הקרבנות.

לפני עשרות שנים, התנהל ויכוח חריף מאוד בין גדולי ישראל, סביב תנועת פ'. היו מגדולי ישראל שצידדו בה והיו שהתנגדו בחריפות רבה מאוד, עד כדי כך ששני גדולי הדור מרן הסטייפלער זצ"ל ומרן הרב שך זצ"ל, הגדירו את ההצבעה לתנועה זו כמעט כמו "יהרג ואל יעבור".

באותה עת היה יהודי יקר, הרב בלוך זצ"ל, שכבר סיפרנו עליו ועל ההתבטלות שלו בפני גדולי ישראל. הוא היה דבוק מאוד ברב שך, ולפני הבחירות הגיע לשחר את פניו ובפיו שאלה.

זה היה ברור לו שהוא יצביע כפי שהורה מרן הרב שך, אבל הוא חשש מהתגובה שיספוג מצד חבריו ושכניו, שכן כל המושבים באזורו הוקמו על ידי התנועה הנ"ל, והיא היתה התנועה שדאגה להם ושירתה את האינטרסים שלהם בכנסת ובמשרדי הממשלה. "כשיספרו את הקולות ויראו שכולם הצביעו לתנועה זו, ורק אני הצבעתי אחרת", אמר הרב בלוך, "בינו מיד שזה אני, ויהיה כעס גדול עלי איך עשיתי דבר כזה... מה אוכל לענות להם?".

מרן הרב שך הסתכל על הרב בלוך בפליאה: "ומי אמר לך להצביע ג? למה שלא תצביע כמו כל היתר???"

הרב בלוך לא הבין: "מה זאת אומרת, הרי הרב כתב מכתב מפורש, כמה חמור העניין הזה של הצבעה לתנועה זו, ואני האחרון שאסור מהוראתו של הרב!".

ענה לו הרב שך בפשטות: "אני כתבתי את מה שהייתי צריך לכתוב, ואתה תצביע למי שאתה צריך להצביע. לך יש דין אחר בעניין הזה, אתה גר במושב שלהם, הם אלו שדואגים לך, ודאגו לך ולכל השכנים שלך עד כה. אין שום שאלה שאתה חייב להצביע להם מצד הכרת הטוב, המכתב שלי פונה למי שאינם חבים להם הכרת הטוב, הוא לא

הרופא האמריקאי העריך את סיכויי ההצלחה של הניתוח שלו ב-75 אחוזים, ואילו הרופאים הישראליים שטיפלו במרן והכירו את התיק הרפואי שלו, אמרו שיש אולי סיכוי של עשרה אחוזים שהניתוח יצליח. הם הוסיפו שלדעתם יש סיכוי של 90 אחוזים, שברגע שמרדמים את הרב לצורך הניתוח, הוא יותר לא יפקח את עיניו, חלילה.

שמע הרב אלישיב את הצדדים, ברור שבלי ניתוח זה עניין של שבועות, עם ניתוח הוא יוכל לחיות עוד שנים, אבל רוב הסיכויים שהניתוח לא יצליח, כי כך אומרים הרופאים שמכירים אותו, ואם כן התשובה מאוד פשוטה. לא עושים ניתוח! זאת הלכה מאוד ברורה, אין פה מקום לרגשות או ללבטים. הולכים אחר הרוב, ואם לדעת רוב הרופאים רוב הסיכויים הם שהניתוח יעשה גרוע יותר, אין עוד מקום ללבטים.

בני משפחתו של מרן נחרדו, חתנו מרן הגאון רבי יצחק זילבשטיין הגיע והקים קול זעקה: "ה'כתר תורה' של כלל ישראל נמצא בסכנת חיים מיידית", זעק הרב זילברשטיין בפני חמיו, "אפשר להציל את השווער, והשווער מחליט שלא לעשות את הניתוח? הייתכן? הרי כל כלל ישראל תולה ציפיות שיהיה ניתוח, והרב יחזור לאיתנו..."

הרב אלישיב הרים אליו זוג עיניים מלאות תמיהה: "אני לא מבין", אמר, "הרי אני עצמי כבר פסקתי את ההלכה הזאת כבר מאות פעמים. כשרוב הסיכויים הם שזה לא יצליח, לא עושים את הניתוח. מה אתה אומר? שאולי אני אמות? נו... אם צריך למות, מתים! זאת ההלכה!"

הרב זילבר סיפר לי, שכשמרן אמר את הדברים הללו, זה היה נראה כאילו שהוא מדבר פה על קוץ הנמצא בקורקבן, או מחט שנקבה בבית הכסות, ולא יודעים אם זה היה נקב מפולש או לא. דיון הלכתי גרידא, בלי שום רגש ובלי שום שמץ של נגיעה אישית. עושים מה שצריך לעשות!

אבל אז התערב בנושא מרן הגראי"ל שטיינמן, הוא שלח למרן הגרי"ש אלישיב מכתב ארוך ומנומק, שבו הוא פירט כמה וכמה טעמים מדוע יש לעשות את הניתוח ולסמוך על המומחה האמריקאי, שמומחיותו עולה על כל הרופאים הישראליים שהיו מעורבים במקרה, ואכן מרן הגרי"ש אלישיב קיבל את דעתו של הרב שטיינמן, ונהג כהוראתו.

עם ישראל כולו הרעיש שערי שמים. כולנו זוכרים את התפילות הנרגשות, את הלחשושים שהיו בקרנות הרחוב ובייכרתי היכלי התורה, עדכונים שוטפים אודות מצבו של מרן, מכינים אותו לניתוח, הכניסו אותו לחדר הניתוחים, תפילות, קולות זעקה, אימה וחרדה. כולם כבר ידעו שיש היערכות לקראת הלווייה גדולה, שכנראה תצא לדרך בשעות הקרובות, אם הניתוח ייכשל חלילה...

הכניסו את מרן לחדר הניתוחים, ולפני שהרדמו אותו הוא ביקש לשוחח עם הרופא האמריקאי, באמצעות מתורגמן כמובן. היו שני דברים שהיה לו נורא נורא חשוב לומר לאותו רופא: קודם כל הוא חזק את ידיו: "אתם קרבים היום למלחמה על חיי", אמר לרופא, "אני לא יודע כיצד יפול דבר, אם לטובה או חלילה ההיפך, אבל

אם חלילה זה לא יצליח, אל תרגיש תחושות אשמה. אתה עושה את המיטב כפי יכולתך, ולפי שיקול הדעת המקצועי שלך, את ההחלטה מה תהיה התוצאה - מחליט הקב"ה, לא אף אחד אחר!"

הדבר השני שביקש מרן לומר, היה להודות לרופא, הוא טרח ובא במיוחד מארה"ב, אומנם שילמו לו על כך, אבל עדיין מדובר בטרחה מרובה, שטרח ובא ואף שהה בארץ מספר ימים הרחק מביתו, כדי לייעץ ולהמליץ ולנתח. "אני לא יודע אם אקום מהניתוח לכן אני אומר תודה כבר עכשיו!", הסביר מרן זצ"ל.

כל עם ישראל היה שקוע בתפילות נרגשות לרפואתו של מרן, אימה וחרדה אחזה בכל הציבור החרדי כולו, בכל כלי התקשורת בארץ, חרדיים ושאנים חרדיים דיווחו על מצבו הרפואי, והוא, במה הוא היה עסוק? בהכרת הטוב, בדאגה לרופא הגוי שבא לטפל בו, שלא ירגיש תחושות אשמה, כי הרי הוא התכוון לטובה ועשה כמיטב יכולתו!

ולא זו בלבד. בהזדמנות אחרת שמעתי מרבי זלמן לייב זילבר, מעשה נוסף שממש בדידו הווא עובדא, וממנו נראית דרגה חדשה ובלתי נתפסת של הכרת הטוב, אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

אחרי אותו ניתוח שהסתיים בהצלחה גדולה ב"ה, חי מרן זצ"ל כעשר שנים נוספות. במשך אותן עשר שנים הוא היה מלא הכרת הטוב לרבי זלמן לייב, שהיה שליח טוב להביא את הרופא שהציל את חייו, ולכן זכה רבי זלמן לייב לקרבה יתירה ומיוחדת אצל מרן הגרי"ש, יותר מכל אחד אחר.

באחת הפעמים הוא בא למרן הגרי"ש, וביקש שיברך אותו. הרב אלישיב אמר לו: "נו, כבר בירכתי אותך עשרות פעמים, אבל אני מוכן לברך אותך פעם נוספת". נענה רבי זלמן לייב ואמר: "אבל אני רוצה שהרב ישים את ידיו על ראשי כשהוא מברך אותי".

מרן הגרי"ש סירב: "אתה יודע שאני נמנע מכך", אמר, "מימי לא הנחתי את ידי על אדם ובירכתי אותו!"

הסיבה שמרן היה נמנע מכך היא, משום שהוא חשש לשיטת הגר"א הסובר שברכה עם הנחת ידיים מותרת רק לכהנים, כי ברכה כזאת היא כמו נשיאת כפיים, ונאמר "כה תברכו את בני ישראל" - לכהנים בלבד.

ר' זלמן לא ויתר: "הרב מרשה לי לשאול שאלה?", ביקש רשות והרב אלישיב ענה לו בחביבות: "הרי כבר אמרתי לך כמה פעמים, שאתה יכול לשאול אותי כל מה שלבך חפץ".

"הייתי פה בעבר אצל הרב עם הבן שלי, וביקשתי שהרב יברך אותי, ואז הרב שם את היד על ראשו ובירך אותי, ועכשיו הרב אומר שהוא לא מברך אף אחד בהנחת היד, במה השתנה בני ממני ומכל שאר האנשים, למה אצלו הרב כן עשה זאת, אפילו בלי שביקשתי???"

הרב אלישיב חיך ו'הודה', "אכן", אמר, "זאת היתה הפעם היחידה בחיי, שבירכתי אדם בהנחת היד על ראשו, והסיבה שעשיתי זאת היא, בגלל שבאותו מעמד שמתי לב שאמו של הילד, רעייתך, עומדת בפתח וצופה בי כשאני מברך אותו."

אמא שאלה אותו: איך יתכן שקודם לכן לא היה מסוגל לקרב את ידו אל כוס התה ופלחי התפוח, שהיו בקרבתו ממש, ועתה נושא הוא ממרחק גדול את הספרים, משא כה כבד?! אבא חיך ואמר: 'הא, זה אף פעם לא קשה!'

הגאון רבי דוד שרייבר שליט"א, בעל ה'דיני מגדים', מאיר ברסיסי אורה את דמותו המופלאה של אביו, גאון הגאונים רבי פנחס שרייבר זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

קוראי 'לקראת שבת' כבר נחשפו באחרונה, לכמה מהסיפורים הרבים והנפלאים שסיפר לנו הגאון רבי דוד שרייבר שליט"א, בעל ה'דיני מגדים' ומורה הוראה בבני ברק, על הדביקות המופלאה של אביו, גאון הגאונים רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד וראש ישיבת ברסלב. השבוע נביא בסייעתא דשמיא צרור נוסף של עובדות נפלאות, כפי שקיבלנו מבנו הגר"ד שליט"א:

"אוכל לשתף את הציבור בסיפור אחד מעניין שסיפר אבי מורי זצ"ל, כמשיח לפי תומו, בלי שבכלל חשב שיש פה סיפור כלשהו. הוא ראה בזה מעין אנקדוטה חסרת חשיבות, וסיפר את זה ממש בדרך אגב.

"וכך היה הסיפור שהתחולל בצעירותו: יום אחד הוא צעד אל היכל הישיבה, לפתע חש תחושה מאד לא נעימה במנעלו, משהו מפריע לו מאד, גירוי עז החל להתפשט ברגלו, גירוי מציק כדי סבל רב.

"בחור אחר היה סר הצידה, חולץ את מנעלו ובודק מה מציק לרגלו. אבל אצל אבא זצ"ל אין הדברים כן, הוא עתה סמוך לבית המדרש, ואין זה מן הראוי להסיר את המנעל. כעת עליו לרוץ לבית המדרש ללמוד, ואם הגירוי המציק לא יסור, יהיה לו מספיק זמן בחדר לברר. "כך הסיח דעתו לחלוטין מהגירוי המציק, ששולח לו כל רגע תזכורת: 'תתייחס אלי, אני נמצא כאן'. אבל זוטות אלו אינן מפריעות לאביו זצ"ל. הוא עסוק בלימוד התורה הקדושה, וכשהיא נמצאת עמו לא קיים דבר אחר.

"חמש שעות רצופות יושב לו אבא ולומד. הגירוי מתגבר מרגע לרגע, והדעת אינה מוסחת לרגע מהגמרא. הוא לא מעלה על דעתו, אולי ניתן שניה לצאת לחדר צדדי, לחלוץ את הנעל ולבדוק מה קרה לו. הוא חש בכאב אבל אינו סקרן ואינו פוסק לרגע מהתמדתו הרבה. פניו אינן משדרות לאיש מסביבתו את אשר גופו חש. כל מי שנמצא בסביבתו בטוח כי הוא כעת נמצא ב'גן עדן' של תורה. פיו אינו פוסק לשורר את רינת התורה, ופניו צוהלות וקורנות מדושה. הכאב גובר מרגע לרגע, אבל איכות לימודו אינה פוסקת לרגע קט. "עוברות להן חמש השעות. הסדר בא אל סיומו. עתה יכול הוא ללכת לבדוק מה קורה לו, הוא ממחר לחדרו וחולץ את מנעלו, הגיע הרגע בו מותר לו כבר לדעת, מי הוא זה ואיזה הוא שמלאו לבו להפריע לו בעבודת הבורא יתברך...

"כשגישש את חללה הנסתר של הנעל, גילה לתדהמתו כי יצור

ארסי, מרבה רגליים [נדל], מסתובב לו בתוכה. כל אותן חמש שעות היה סגור לו אותו יצור במנעל הלוחץ, הוא מנסה להשתחרר מבית כלאו, ואינו יכול, הוא שולח תשדורות לרגל הלוכדת, שחרר אותי, ואינו נענה. הוא מגביר את לחציו, אבל הלה אינו נרמו. הרגל כולה הייתה אדומה, ובניסי ניסים לא הורעל מהארס ששלח כל אותה עת."

לאחר נישואיו, כשהגיע רבינו לירושלים להיות בבית חמיו, נטע את אוהלו בבית הכנסת 'אחוזה'. הוא וערימות הספרים היוו מקשה אחת. תיכף לאחר 'תפילת וותיקין', התיישב לגרוס את תלמודו ברציפות אחת, עד סמוך לשקיעת החמה. שקיעות של שתיים עשרה שעות לימוד, בלי להפסיק לרגע קט. לא היה הבדל בין אמצע הזמן לימי בין הזמנים, רצף אחד של תורה, בלי הבדלי שעות וזמנים.

עיניו שקועות בגמרא ובספרי הראשונים והאחרונים, ופיו לא פוסק מלומר את דברי הגמרא והמפרשים. כשהוא חברותא של עצמו. ילדי ירושלים נעשו ערים לתופעה הזאת, רגילים הם במתמידים גדולים, מעולם לא חסרו דמויות שכאלו בירושלים של מעלה, אבל עם כל זאת, כזו התמדה בשקיעות כה מוחלטת לא ראו, וזה הרשים אותם מאד.

נמנו וגמרו ביניהם לעשות מעקב, מי יתפוס את האברך הצעיר כשהוא פוסק לרגע קט ממשנתו. חייב להיות שיש רגע שכזה. הרי

אי אפשר לשבת כל כך הרבה שעות, וללמוד בלי אוכל ומנוחה! הנחת יסוד נכונה ביותר, השאלה הגדולה שאתגרה אותם, מי יהיה "הזוכה". כי זה רגע שאינו נתפס בעין.

משמרות עקבו אחרי האברך הצעיר, בוחנות מכל זווית ופינה, אימתי יקרה כדבר הזה. אבל הדבר פשוט לא קרה, כל עוד הוא במצב של לימוד, הוא יהיה דבוק למקומו. הוא אמנם יקום מפעם לפעם אל ארון הספרים ליטול משם ספר, אבל תוך כדי רואים הם שהוא עדיין במשנתו.

כמה כוח יכול להיות לאדם אחד? אי אפשר שלא יפסוק אי פעם לרגע, חושבים להם העקשנים שוב ושוב. אבל זה לא קורה ואפילו פעם אחת.

וכך בלי משים הכניע הגר"פ שרייבר את הילדים העקשנים ביותר, שניסו לתפוס אותו ולו פעם אחת, כשהוא מתבטל. מוכנים היו להתפשר על רגע אחד של נמנום על גבי הגמרא, אבל חריצותו הרבה של האברך הוכיחה לכולם, שהם פשוט לא מבינים מה זו "חשקת התורה".

מעניין להזכיר את מה שהעיד הגאון רבי מנחם צבי ברלין, ראש ישיבת 'רבינו חיים עוזר', שלמד באותה תקופה בבריסק, וסיפר שראה אותו פעם אחת בשבת בבוקר חוזר על פסקי התוס' בתחילת מסכת בבא קמא, ובמקביל בודק את התוס' בפנים, כדי לראות איך הפסק הזה כתוב בתוך התוס', ולקראת סוף השבת הגיע שוב וראה שאבא זצ"ל כבר אוחז בפרק הגוזל ומאכיל, כלומר הספיק לעבור על התוספות של כל מסכת בבא קמא בתוך יום אחד...

"וכתוקף אהבתו לתורה", מוסיף בנו הגר"ד שליט"א, "כן היה תוקף אהבתו לקיום המצוות, כל מצוה חוץ ממה שהיה מתייגע לקיימה בכל דקדוק ההלכה שבה, היה מקיימה בשמחה ואהבה ותשוקה שאין לתאר, מי שראה אותו בשעת הנענועים בלולב או בשעת אכילת מצה, היה רואה מהי שמחה של מצוה, ומי שרצה לראות מהו 'גילו ברעדה', היה יכול לראות פעמיים ביום כשהיה קורא קריאת שמע באימה ובדקדוק מצד אחד, ובשמחה ובתשוקה מצד שני.

אין לשער צערו, אם היה נדמה לו שלא עלה בידו לקיים איזו מצוה בכל דקדוקיה, אפילו אם היה זה מאונס.

כך היתה גם אהבתו לעבודת התפילה והברכות, מעולם לא היה לו דבר שיעיר אותו לתפילה כשעון מעורר וכדו'. עם זאת, תמיד היה על מקומו מעוטר בטלית ותפילין כחמש דקות קודם תחילת התפילה, משום שכשאדם מצפה לדבר שיש לו תשוקה גדולה אליו, אינו זקוק לשעון מעורר או לעזרים חיצוניים, כדי לעמוד משנתו.

מי שראה תפילתו בימים הנוראים, ראה מהי חרדת הדין, כשהיה בוכה ומוריד דמעות בתפילה, עד שהיה צריך מגבת לספוג הדמעות והליחה, וכשהיה חוזר מהתפילה היה מלבושו כבד מאוד מהזיעה. בשבת קודש בשנים אחרונות, כשהדרך לתפילה לקחה לו זמן רב והייתה בקושי גדול, והיה צריך לעצור כמה פעמים באמצע הדרך,

אשרי עין ראתה איך כשהיה מגיע לפתח בית המדרש היתה נעלמת כל חולשתו ונהרו פניו, והיה משתחוה ואומר בקול ובשמחה: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך".

גם כשהגיע לבית חולים אחרי צילום ריאות שעשו לו, וגילו שחייבים להרדים אותו באופן מיידי כדי לחברו למכונת הנשמה, סירב בתוקף שירדמו אותו מחשש שיפסיד את קריאת שמע בזמנה, ורק לאחר שאח חרדי שעבד במקום ושאותו הכיר, הבטיח להעיר אותו לאמירת קריאת שמע, ניאות להישכב במיטה ולאפשר לרופאים להרדים אותו.

עוד מספר הגר"ד שליט"א, כי פעמים רבות הצינו אחייניו של אביו לארח בדירתם את הדוד והדודה בערד או בירושלים, ל'דאצ'ה'- לחופשה בימי בין הזמנים וכדו'. "אבל כשהיתה אמנו הרבנית תליט"א מציעה לו את הרעיון, מחרדה לבריאותו המתרופפת, היה מרים את ראשו, ודופק על הסטנדר בהתרפקות: 'פה הדאצ'ה הטובה בעולם, לא? מחייך, ושב לטייל בין נופיו עוצרי הנשימה של התלמוד הירושלמי".

"56 שנה מאז נישואנו", סיפרה אמא תח'. "חמישים ושש שנה, ומעולם לא יצאנו לחופש. הגמרא היא החופשה המתוקה והמרתקת ביותר. לא 'מי צריך יותר', אלא 'אין יותר'. אין יותר משחרר מלימוד תורה!".

בהקשר זה מציין הגר"ד שליט"א, כי אמו הרבנית הקפידה מאוד שכל דברי ההספד שנכתבו על בעלה, הן בשמה והן בשם אחרים, יהיו מדויקים בתכלית הדיוק בלי שום גוזמה כלל, ואכן הוא מעיד שכל העובדות שהוא מספר לנו, מדויקות וכך היו הדברים בדיוק. "בעבר התפרסם ציטוט מדבריה של אמא שתח', שתיארה כיצד למד אבא זצ"ל ביום האחרון שהיה בבית, לפני שהובהל לבית החולים:

"יושב היה כדרכו ליד הסטנדר שלו, למרות שתקוף היה חולשה נוראה. הגשתי לו כוס תה ושמתי זאת כהרגלי בריחוק 30 ס"מ מהסטנדר ויצאתי. עובר זמן ואני חוזרת אל החדר, והנה כוס התה עומדת בשלמותה. 'למה לא שתית את התה?', תמהתי. הוא חיך במבוכה ושתק, קרבת אליו את הכוס והוא שתה ממנה.

"הדבר נשנה בעת שהגשתי לו פלחי תפוח קטנים על גבי צלחת, שוב הנחתי זאת לידו במרחק דומה. והדבר חוזר על עצמו, אבא לא אוכל. רק כשקרבת את הצלחת יותר אכל ממנה. אז הבנתי שחולשתו כה רבה, עד שאפילו פעולה כה פשוטה, כלהושיט את ידו לקחת ממרחק כה קטן - אינו מסוגל לבצע.

"לפתע אבא קם מכיסאו, הוא התהלך בקושי, הליכתו בלתי יציבה, עד שנדמה לנו כי עומד הוא להתמוטט, כעבור זמן מה אני רואה מחזה משונה ביותר, אבא הולך עתה לבדו בצעדים מאושישים כימי קדם, כשהוא אוחז בידו גמרא גדולה וכבדה, ואליה מצורפים כרך ענק של שו"ע, ושיעורי ר' שמואל.

"המשא היה כבד גם לאדם בריא לחלוטין, ולמרות זאת לא נראה

"הוא דחה על הסף הצעות להקים יחידות שיקום נוספים בטענה שאבא אינו מחזיק יותר ממשפחה אחת"

שביבי אורה ממסכת החסד המופלאה של הרב בנימין רוזנטל זצ"ל

יעקב א. לוסיטיגמן

היה זה בשנת תשמ"ט. איש החסד הירושלמי, הרב בנימין רוזנטל זצ"ל, הקים את בית הדפוס 'חסד ואמונה', שבשונה מכל בית דפוס אחר שתמצאו בעולם כולו, הוקם ממניעים טהורים ומיוחדים. "כדי להבין את הרעיון שעמד מאחורי בית הדפוס, צריך להכיר את אבא זצ"ל", מספר בנו המשמש כיום כמנהלו של בית הדפוס הירושלמי. "בשונה מכל עסק אחר בעולם, בית הדפוס הזה לא הוקם כדי לגרוף רווחים, ואפילו לא כדי לפרנס משפחה בכבוד. הוא הוקם אך ורק מתוך דאגה עמוקה לעובדי העתידים.

"משחר נעוריו היה אבא דואג לכל החלכאים והנדכאים", מוסיף הרב רוזנטל לספר, "את כל חייו הקדיש למענם. היעד שלו בצאתו מהבית עם שחר, היה להעלות חיוך על פניהם. "באותם ימים לא היו כמעט מוסדות שדאגו לצעירים בעלי קשיים נפשיים. הנושא הזה היה אז מחוץ לתחום. ילדים כאלו נפלו למעמסה על ההורים שבמקרים רבים לא ידעו איך לטפל בהם וכיצד לסייע להם. הם היו זרוקים בשולי המחנה, ורק אנשים טובים ניסו פה ושם לדבר אתם קצת ולהעלות חיוך על פניהם.

מי שפרץ דרך בתחום בריאות הנפש היה הרה"צ ר' אשר פריינד זצוק"ל מקים ומייסד מוסדות 'יד עזרה' שהקים את המוסד הראשון בארץ שבו נתן תעסוקה לשבורי הלב ותשושי נפש. והפיח בהם אור ותקווה, ונתן להם תמיכה ודאג לכל מחסורם,

ר' אשר גייס אותה לעזרתו בביסוס ופיתוח הדפוס השיקומי ולאחר מס' שנים בשנת תשמ"ט נתן לו ר' אשר סכום כסף בכדי לפתוח מוסד שיקום נוסף שיהיה מקום לעוד משתקמים. אף סייע לו בהחזקת המקום בתקופה הראשונה ואמר לו: כל זמן שתחזיק באמונה שהכל מהשם יתברך ואין זה מכוחך תראה ברכה והצלחה'. בברכת הדרך הזו הקים את המפעל החשוב 'חסד ואמונה' בהסתמכו על הפסוק "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות". שלאנשים שבורים שהיום שלהם הוא בחינת לילה יהיה בית ומקום לתעסוקה ותמיכה נפשית, ובכך היה מדריך לחזור לתפקוד וחיים נורמטיביים.

"אבא לא הסתפק בכך. הוא היה מדבר איתם ממושכות. בשבתות הוא היה מזמין אותם לסעוד על שולחנו, כשהיה צורך הוא היה מביא אותם הביתה כדי שיתקלחו ויחליפו בגדים, ואם צריך אז הוא גם ידע לרחוץ אותם בעצמו, ולהלביש אותם בבגדים שלו, או כאלו שקנה במיוחד עבורם.

"ברבות השנים התפתחה קבוצה שלמה של בחורים שחיהם היו תלויים בו. הוא היה עסוק בזה יומם ולילה, וכל בחור שהיה מסוגל

לכך, אבא ניסה לסדר לו עבודה כדי שירגיש יעיל ובעל חשיבות, כדי שיהיו לו קצת דמי כיס שגם יעזרו לו וגם יגרמו לו להרגיש חשוב ובעל מעמד.

"אבל מספרם של הבחורים הלך וגדל, ומספר המעסיקים שהסכימו להעסיק אותם היה מצומצם. לא בכל עבודה הם יכלו לעבוד, ולא כל אחד ידע להעסיק אותם בצורה מכבדת שתאפשר להם להיות יעיל מצד אחד, אבל גם לשמור על הכבוד שלהם ועל המעמד שאבא התאמץ כל כך להקנות להם".

כך הוקם בית הדפוס שפועל מאז במתכונת זו כבר 30 שנה ברציפות! "בית הדפוס מתנהל מצד אחד כעסק כלכלי לכל דבר ועניין", מדגיש הבן הרב רוזנטל. "אבא ידע שאם הוא רוצה לעזור באמת לבחורים 'שלו', הוא חייב שבית הדפוס יספק שירות מקצועי ברמה הגבוהה ביותר. הוא רכש את המכונות הטובות והמשוכללות ביותר, והעסיק אנשי מקצוע מומחים, כשהבחורים המיוחדים שלו עבדו בעבודות שאפשר היה להעניק להם מבלי שחוסר המקצועיות שלהם יפריע להפקת התוצאה הטובה".

ואיך באמת הצליח לשמור על רווחיות של העסק? "הוא השקיע בזה הרבה מאוד מאמץ", אומר הבן, "הוא שימש בעצמו גם כאיש התחזוקה, גם כמנהל העבודה, כשהיה צורך הוא גם היה מנקה בעצמו את בית הדפוס, מה שהיה יכול לנסוע ולהביא לבד היה מביא לבד כדי לחסוך בעלויות, וכך על ידי מאמץ אדיר שנמשך לאורך שנים, הוא בעצם חסך בכל העלויות הלא דחופות, על מנת שבית הדפוס יישאר רווחי ויוכל להמשיך להעסיק את העובדים היקרים הללו שלשמום הוא הוקם מלכתחילה".

עזר לו לסחוב. הוא נתן להם להרגיש שהם בעצם אלו שעוזרים לו, שבלעדיהם הוא לא היה מצליח להסתדר אפילו יום אחד. הם היו בעצם שותפים שלו בניהול בית הדפוס, ויחד אתו הם ניהלו את המקום כביכול.

"הסדר היה שבבוקר, אחרי התפילה ואורחת הבוקר, עבדו מספר שעות בבית הדפוס, ולאחר מכן פנו להמשך סדרי היום כמו בישיבה. ארוחת צהרים, שעת מנוחה, סדר לימוד עם חברותות, ולאחר מכן מנוחה וארוחת ערב וכו'. בסך הכל היו במסגרת הזאת קרוב למאה בחורים שחיהם היו תלויים במוסד הקדוש הזה שנקרא בית דפוס..."

ההצלחה היתה כה גדולה מבחינתם של הבחורים שהגיעו למוסד, עד שהציעו לאבא ר' בנימין שיקים עוד סניפים של ההוסטל ובית הדפוס, כדי שיוכל לתת מענה לבחורים נוספים בערים נוספות.

"הוא דחה על הסף הצעות להקים הוסטלים נוספים בטענה ש"אבא אינו מחזיק יותר ממשפחה אחת", מבחינתו זה לא היה מוסד, זאת היתה משפחה. הוא כראש המשפחה עשה כל שיכל למען הילדים שלו, אבל להקים עוד משפחה? הוא לא ראה טעם בכך. זה היה נשמע לו מוזר מאוד..."

את פעילות החדש המשיך ר' בנימין עד ימיו האחרונים, הוא לא ביקש לעצמו מנוחה ולא חיפש לעשות 'הנחות' לעצמו, ואכן זכה שמורשת החדש שלו ממשיכה הלאה ביתר שאת וביתר עוז לעזור ולסייע לשבורי הלב.

לסיום הם מספרים, שאביהם זכה לקיים את המצווה "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" כשהכניס 3 ספרי תורה בהידור רב לבתי כנסת שונים ברחבי הארץ כדי לזכות את הציבור לקרוא בספרים מהודרים. את הספר הרביעי החל לכתוב לרפואת "הכנסת התורה היתה אמורה להיות בערב שבועות, בשנת תשע"ו, אבל אבא אמר אז לאחד ממקורביו, שהוא מרגיש שימיו קרבים, ולכן הוא מעדיף לעכב את הכנסת ספר התורה שיהיה לעילוי נשמתו. באותה השנה בראש חודש אב הוא השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה, ובשנה שלאחר מכן, ביארצייט הראשון שלו, הוכנס ספר התורה ברוב פאר והדר, לעילוי נשמתו".

אבל מסתבר שלתת להם מקום עבודה זה לא הכל. ר' בנימין המשיך לארח אותם בשבתות, לחלקם הביא אוכל למקום העבודה מדי יום, לפי הצורך והעניין, וחלקם היו ישנים אצלו בבית מדי לילה.

"אנחנו בבית היינו רגילים", מספר בנו הרב רוזנטל, "זה היה עניין שבשגרה. הבחורים של אבא היו חלק מהמשפחה. היינו ישנים איתם, סועדים איתם בשבתות וכל החיים שלנו התנהלו לצדם.

"כשהמספר שלהם התרבה וזה כבר היה בלתי אפשרי להחזיק את כולם בבית שלנו, הקים אבא הוסטל מיוחד עבורם. היה זה ההוסטל הראשון שהוקם בציבור החרדי! לא היה אז דבר כזה!

"אבל גם אז אבא לא עזב אותם. הוא היה מתפלל איתם כל יום שלוש תפילות, ארגן במיוחד למענם מניין, ולשם כך הביא אברכים שיהיה חזן ובעל קורא וכו'. בשבתות הוא היה הולך להוסטל, מתפלל איתם קבלת שבת ומעריב, ולאחר מכן יושב איתם לסעודת שבת, עם זמירות ומאכלים כיד המלך. רק לאחר שהיו מסיימים את הסעודה הוא היה בא הביתה ויושב אתנו לסעודת שבת נוספת".

"האמת שמבחינתו כל זה היה מאוד טבעי. הוא ראה אותם כמו הבנים שלו, והם ראו בו אבא עבורם. ולכן כל המאמץ היה מבחינתו מאוד מאוד טבעי. כמו שכל אחד שחסר לו כסף בבית מתקן בעצמו את הצריך תיקון אם הוא יכול לחסוך בהוצאה על איש תחזוקה, כמו שאתה תוותר על משלוח ותסחוב את הקניה בעצמך כדי לחסוך בכסף, כך גם אבא חסך בהוצאות ועשה על מה שרק יכול היה כדי שבית הדפוס יכסה את עצמו, והילדים שלו, אותם בחורים מיוחדים, ימשיכו לקבל את כל התנאים הנדרשים כדי שיוכלו לשמוח ולנהל חיים תקינים ככל האפשר".

"הדאגה שלו לבחורים היתה לא רק בגשמיות", "אבא ידע והכיר כל אחד מהם לעומק. הוא ידע מה יגרום לו לחייך, מה חסר לו, איפה הוא צריך עזרה והיכן הוא מחזיק עם הטיפול הנפשי שלו.

"מזהים היה לראות אותו בעבודה. קודם כל הוא היה מקפיד לעשות בעצמו את העבודה הקשה והשחורה, כדי שהבחורים לא ירגישו שהם "עובדים אצלו", אלא שהם "עובדים אתו". כשהוא היה סוחר חבילה למשל, הוא היה קורא לבחור ש"עוזר" לו. אחר כך היה מודה לו מעומק הלב, ומספר לו כמה הוא 'הציל' אותו כשהוא

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

את יום המבחן אני פותח בקריאת פרקי תהילים להצלחת הנבחנים והמערך כולו. ביום כזה אני מתרגש כל פעם מחדש ומבקש, 'ריבוננו של עולם, ראה נא את תשוקתם האדירה של בניך לתורתך הקדושה, יהי רצון שיקצרו ברינה את זריעתם ויצליחו, ושגם לנו תהיה סיעתא דשמיא'

מנהל 'מוקד דרשו' ורכז תכניות הלימוד בדרשו

הרה"ג חיים שיינברגר שליט"א מספק הצצה אל מאחורי הקלעים

קורא תהילים ומבקש, 'ריבוננו של עולם, ראה נא את תשוקתם האדירה של בניך לתורתך הקדושה, הבט לעמלם הרב והצלח בבקשה את דרכם, יהי רצון שיקצרו ברינה את זריעתם ויצליחו, ושגם לנו תהיה סיעתא דשמיא בפעילות שלנו'.

המרוץ אל הציון...

לאחר המבחנים בפועל, מתחיל פרק חדש, אינטנסיבי הרבה יותר. בשלב זה מתחיל התהליך החודשי שזכה לכינוי 'המרוץ אל הציון'... אנו מעריכים מאוד את הנבחנים שלנו, אנו מבינים כמה השקיעו ועמלו לדעת את החומר הנלמד ולהצליח במבחן עליו. שבועות ארוכים הם שינונו את החומר, לפעמים יומם ולילה, כדי להגיע אל המבחן ולקצור את פרי יגיעתם. אנו מבינים את הציפייה והרצון שלהם להתעדכן בציון וכמה שיותר מוקדם. משכך, ברור לנו שעלינו לעשות הכל, כולל הכל, כדי למלא את רצונם ולעדכן את הציון בזמן. מנקודה זו אנו מתחילים את הפרויקט החודשי, לאסוף את החבילות בזמן, לבדוק את המבחנים בהקדם, ולעדכן את הציונים בשלב המוקדם ביותר.

זוהי משימה עליונה עבורנו ברמת חשיבות גבוהה ביותר, ואנו

התבקשתי לכתוב קצת מהדברים שמתרחשים מאחורי הקלעים כדי לשתף את אלפי הנבחנים במעט מן הפעילות העצומה הרוחשת בכל רגע במסגרת מפעל התורה 'דרשו'.

בטור זה, ננסה להציג בפניכם את ממדי העשייה בתחום מבחני דרשו, הכל כדי שכל אחד מכם יוכל לגשת למקום המבחן הקרוב בתנאים הטובים ביותר, להיבחן ולהצליח בס"ד.

תחילה לכל, זכות גדולה היא עבורי ועבור עמיתי למלאכת הקודש, לצעוד אתכם יד ביד, לקחת חלק כל שהוא בהצלחתכם הגדולה, להיות שותפים בעמלכם בתורה ובזכותכם 'להתקדש בקדושה העליונה של התורה הקדושה שהיא למעלה מכל העולמות'. אנו מודים לה' יתברך על הזכות הגדולה שנתן בחלקנו, ולכם, חברי 'דרשו', על ההזדמנות לשרת אתכם. עלו והצליחו עוד ועוד. ההצלחה שלכם, היא ההצלחה שלנו.

מדי חודש אתם זוכים לגשת למוקד המבחן הקרוב אליכם ולהיבחן בס"ד. ובכן, התהליך לקראת ימי המבחן התחיל כבר זמן רב לפני כן, וליתר דיוק, לא פחות מחודשיים לפני ימי המבחן אנו יוצאים כבר לדרך ומתכוננים לקראת קיום המבחנים בעשייה רבה מאוד כדי שהתהליך הארוך יתנהל על הצד הטוב ביותר לשביעות לב כולם.

בדרך אל המבחן

תהליך ארוך אמרנו, אולי ארוך מאוד. את המבחן שקיבלתם לידכם ערך צוות תלמידי חכמים מופלגים שמשקיע רבות כדי שכל מבחן יהיה כתוב באופן ברור ומדויק, תוך הקפת החומר הנלמד. הדגש הוא שהשאלות יהיו קולעות, כאלו שישקפו את עמלם הרב של הנבחנים, ועם זאת ברורים ולא מכשילים ח"ו. לאחר הגהות וליטושים לשוניים ע"י צוות מיוחד, המבחנים עוברים למחלקת העימוד שם הם מעוצבים בצורה שתנעם לעין. לאחר ההדפסה מגיעים המבחנים למרכז הלוגיסטי שלנו בירושלים, שם מקבל אותם צוות מיוחד שאורז אותם בחבילות ייעודיות שישלחו ויגיעו ליעדן בימים שלקראת המבחן, קרי, קרוב לאלף (!) מוקדי המבחן השונים הפרוסים בכל פינה בארץ.

יום מבחן נפתח אצלי תמיד בקריאת כמה פרקי תהילים להצלחת הנבחנים והפרויקט כולו. בימים כאלו אני מתרגש כל פעם מחדש,

השונות. אנו לא רגועים ולא מסיימים את המבצע עד לפרסום הציונים האחרונים ממש. ואם בימים של שגרה כך, כל שכן בימים שאינם כאלה. ניקח לדוגמה את חודש תשרי האחרון. (חודש שאנחנו אוטוטו שוב שם..) המבחנים התקיימו ימים בודדים לפני ראש השנה. בשל ערבי החגים והחגים עצמם אין כמעט ימי פעילות רגילים בשבועות אלו. אך עבורנו אין זו תשובה מספקת להתעכב בציונים. גם בימים של ערבי חג דאגנו ופעלנו לנבחנים שלנו זאת באמצעות תגבור מיוחד לצוות כדי שנספיק לעדכן ציונים כבר לפני חג הסוכות. צפירת ההרגעה נשמעה רק למחרת יום כיפור עם ההצלחה הגדולה בעדכון כמות עצומה של ציונים בפלטפורמות השונות לשמחת הנבחנים. והדוגמאות רבות מסיביב לשנה.

אל תחוסו עלינו..

הדלק שלנו הוא שביעות ליבם של יקירי ליבנו, רבבות הנבחנים היקרים. הסיפוק שלנו הוא בהצלחתכם, עמלי התורה, 'שבט לוי' של עם ישראל.

חשוב לנו לומר לכם, נשמח לשמוע מכם.. אל תהססו לפנות אלינו. אנו זמינים כל העת לקבל את פניותיכם, להשיב לשאלותיכם, לענות, להסביר ולהציע. אנו מקפידים בארגון על תודעת שירות גבוהה לכל נבחן, ורואים בכך מלאכת קודש מדרגה ראשונה. אנו משתדלים מצדנו לטפל בכל פנייה מכל נבחן ובכל עניין. דומה ומן הנמנע לתאר כמה זמן ומאמץ משקיעים ב'דרשו' עבור כל אחד מהנבחנים, לכבד כל פנייה של כל אחד מהם, 'לשבור את הראש' עד לסיום הטוב, מתוך רצון לתת את המקסימום... מי שלא 'בפנים' אולי לעולם לא ידע.

אנו שמחים בכך ומקווים להמשיך ללוות אתכם לאורך זמן. תודה על האימון שאתם נותנים בנו. הכבוד כולו שלנו. ומילה אחת לכבוד אחראי מקומות המבחן היקרים - זהו אולי גם המקום להעלות על נס את פעילותם המסורה של אלו שבמסירות ובהתמדה מקדישים מזמנם מדי חודש לתפעל את מוקדי המבחן, להיות שם עבור הנבחנים היקרים. בתושייתם הרבה הם יודעים לקדם כל אחד במאור פנים, להדריך ולכוון. יישר כח על הכל.

(לתגובות לכותב המאמר chayim.dirshu@gmail.com)

מטפלים בכך בכוחות רבים וברמת יעילות גבוהה בס"ד. אחראי מקומות המבחן שלנו כבר יודעים. החל משעה לאחר צאת השבת צפוי אחד השליחים שלנו לאסוף את החבילה מביתם. מערך נרחב של שליחים מתפרס בכל רחבי הארץ ומגיע עד לצפון ולדרום. תוך יום או יומיים מתרכזות רוב החבילות במתחם בירושלים למסע מהיר של פירוק החבילות והפרדה בין המבחנים השונים. דפי המשבצות מועברים מיידית לסריקה ממוחשבת ברמת דיוק גבוהה ביותר, ושאר המבחנים ממויינים ומועברים לבודקים החשובים. כחלק מהמאמץ הגדול שלנו להגיע לכל חבילה וחבילה במהירות, נתוני האיסוף זורמים אלינו ומתעדכנים בצורה ממוחשבת בתוכנה מיוחדת, כך שאנו מעודכנים בכל רגע במצב כל אחת מהחבילות. לצערנו, מדי חודש אנו נתקלים בחבילות שמתעכבות בשגגה אצל האחראים. החזרת חבילות אלו דורשת מאתנו טרחה רבה. ברור שאנו לא חוסכים בשום מאמץ בדרך אל כל אחת מהחבילות, עד לחבילה האחרונה, אך לטובת הנבחנים כאמור, אנו מבקשים להיות ערניים ולהקפיד להחזיר לנו את החבילה במועד הקבוע.

גלגלי העשייה מסתובבים מהר

הפעילות המאומצת מצדנו לעדכון כל הציונים בשלב מוקדם ביותר, דורשת עשייה רבה במישורים שונים ועוברת בנקודות שונות, כמו: מערך השליחים, הצוות הלוגיסטי, הבודקים, צוות המשרד, עדכון הציונים בפלטפורמות השונות, הדפסת המכתבים ושליחתם בדואר או במייל. אנו עוקבים כל הזמן אחר התהליך לוודא שהרכבת מתקדמת בציר הזמן המתאים.

נדמה שזר לא יבין את המאמץ העליון שמגוייס להצלחת המערכה הקבועה הזו מדי חודש. חשוב לנו מאוד ששום שלב לא יתעכב מחוסר שימת לב, או שדברים לא ייפלו בין הכיסאות. חשוב לדעת, אנו מטפלים מדי חודש בעשרות אלפי מבחנים ויותר. נדרשת מלאכה רבה של ריכוז הנתונים ושליטה על המצב המשתנה בכל שעה כדי לקדם את התהליכים הלאה ולהאיץ את גלגלי העשייה, ואנו משתדלים ומתפללים לעשות זאת בהצלחה.

אנו לא נחים לרגע. היעד הנכסף של פרסום הציונים בהקדם מניע אותנו כל הזמן. בשל ריבוי המבחנים ב"ה, הציונים מגיעים אלינו במספר פעימות. מתוך המודעות הרבה לציפייה של הנבחנים כאמור, כל כמות שאנו מקבלים מתפרסמת מיידית בפלטפורמות

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

ימים מספר לאחר מכן, הגיע הגאון רבי משה חדש זצ"ל לכותל המערבי, בשעת לילה מאוחרת של מוצאי שבת, להתפלל. במהלך שהותו בכותל, צדה עינו את הבחור אותו הוא הוציא מהשיבה אך לפני מספר ימים...

עומדים אנו בשבוע שחל בו חורבן בית מקדשינו ותפארתנו. קרובים מאד לתאריך בו לפני אלפיים שנה, כביכול 'נזרקנו מהשיבה'...

מאת: הרב ישראל היימן

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבניינה. השורות האלו נכתבות למקרה שח"ו בשעת פרסומן עדיין לא נזכה ונעמוד כולנו בבית חיינו, ששים ושמחים בעבודת הקודש ומתענגים על שירת הלזים. בשבוע הזה אנו נכנסים עומק לפני מעומק, לאבלות ולצער על החסר הנורא, ועל אורך גלותנו המרה. יישנו פן נוסף באותה האבלות שלנו על חורבן הבית, שהיא עצמה מביאה לתקומה ולבניין. זאת ניתן ללמוד מהמעשה הבא: הגאון רבי משה חדש זצ"ל ראש ישיבת 'אור אלחנן', היה ידוע באהבתו לתלמידיו ובהנהגה של 'כרחם אב על בנים', כפשוטו ממש. הוא הקרין רגש עז של אחריות אבהית לכל תלמיד ותלמיד. גם עוד הרבה שנים אחרי שבחור התחתן ועזב את הישיבה בפועל, הוא היה נוהג להתעניין ולעזור ולהשתתף בשמחות, ממש כאילו היה אב המשפחה וסבא טוב לנכדים.

הנהגתו זו הייתה כמובן בראש ובראשונה לתלמידיו שלמדו שבישיבה, להם הוא שימש כאב ואם גם יחד, וביתו היה ביתם הפרטי של תלמידיו הישיבה לדורותיה. הוא נשא על ליבו אחריות אישית לכל צרכי כל תלמיד בישיבה, ומחשבותיו היו תמיד באיזה אופן להיטיב עם כל אחד מהם.

כחלק מהנהגה מופלאה זו, הוא מעולם לא הוציא בחור מהישיבה בלי שמוצו איתו כל האפשרויות.

כל האפשרויות מבחינת ראש הישיבה, היו ממש כל מה שניתן לעשות בכל תחום שהוא. גם כשלאנשי הצוות הרוחני בישיבה לא היה מה לעשות עם פלוני או אלמוני, הוא עצמו היה נוטל אחריות אישית, ומנסה בכל כוחו לא להגיע למצב בו יצטרך להוציא את הבחור מהישיבה.

משכך, פעמים בודדות ונדירות אכן התבצעה הוצאה בפועל של בחור מהישיבה.

באחת הפעמים הללו, ניסו עם בחור מסוים חודשים ארוכים, בהם הוצמדו אברכים חונכים ומטפלים. ר' משה זצ"ל ניסה מכל הכיוונים, ואף הכניס לסדר יומו העמוס חברותא עם הבחור, בשביל לעודדו ולרוממו.

לבסוף, כשכל הנסיונות עלו בתוהו והבחור לא עלה על דרך המלך, לא נותרה ברירה, וראש הישיבה נאלץ בצער גדול להודיע לו על סיום תקופת לימודו בישיבה.

ימים מספר לאחר מכן, הגיע ראש הישיבה לכותל המערבי בשעת לילה מאוחרת של מוצאי שבת, להתפלל, כמנהגו מנעם לפעם. במהלך שהותו בכותל, צדה עינו את הבחור אותו הוא הוציא מהישיבה אך לפני מספר ימים. הוא ראה אותו יושב שם באחת הפינות על כיסא, עם סטנדר שעליו מונח ספר תהילים, והבחור מדפדף בו ללא מטרה הלך ושוב. ראש הישיבה נעצר על מקומו והביט בבחור בענין זמן רב. לבסוף נטל ראש הישיבה בעצמו תהילים, ונעמד מאחורי הבחור במקום קרוב מאד, וניצל את זמנו בהמתנה לבחור שיסיים את "אמירת התהילים" שלו...

עברה שעה ארוכה, במהלכה ראש הישיבה עדיין ממתין בסבלנות. בסיומה קם הבחור ופנה לאחור כדי לחזור לביתו. הוא נבהל לראות את ר' משה בעצמו עומד במרחק נגיעה ממנו, וממש מחכה לו. "שלום הראשישיב'ע", פנה הבחור במבוכה.

ר' משה חיך כדרכו, והתעניין במעשיו של הבחור. בתגובה סיפר הבחור שעדיין לא מצא ישיבה אחרת והוא בינתיים בבית. "שיעמם לי קצת במוצאי שבת, אז באתי לכותל להתפלל".

"ומה אתה מתכוון לעשות עכשיו?", שאל ראש הישיבה. "עכשיו אני נוסע הביתה", ענה הבחור.

"הבית שלך הוא הישיבה!", פסק ראש הישיבה במהירות. "לך ותארוז את המזוודה וחזור לישיבה כתלמיד מן השורה".

תדהמה הכתה את הבחור, אבל הוא לא שאל שאלות, ולמחרת בבוקר התייצב בישיבה עם חבילותיו. הוא נכנס לחדר אותו עזב

לפני רק כמה ימים, ופנה מיד אל בית המדרש.

לשאלת רבני הישיבה שהופתעו לראותו, הוא השיב שראש הישיבה הורה לו לחזור ללמוד בישיבה.

בישיבת הצוות הראשונה היה מי שהביע את פליאתו באוזני ר' משה: "הלא גם ראש הישיבה הסכים כבר שצריך 'לזרוק' אותו מהישיבה, מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר?".

פניו של ראש הישיבה הרצינו. הוא אמר בנחרצות: "פגשתי אותך בכותל, תוהו ובוהו, בלי משהו מוגדר לעשות. אם בחור שאין לו מה לעשות ממלא את זמנו בדברים של קדושה, בהליכה לכותל ובניסיון להתרכז מול ספר תהילים, כנראה עדיין יש מה לעשות איתו, הוא עדיין שייך לישיבה. החלטתי להחזיר אותו!".

עומדים אנו בשבוע שחל בו חורבן בית מקדשנו ותפארתנו. קרובים

מאד לתאריך בו לפני אלפיים שנה כביכול 'נזרקנו מהישיבה'... גלינו ממקומנו הטבעי, יצאנו מההיכל שהיה בית חיינו, ומשם ולשם כל שאיפתנו כל הדורות.

נמצאים אנו באותו מצב, תוהים ובוהים, חסרי יכולת להתרכז ולפעול, כמו אילו היינו שם בירושלים כמקדם. "ותצא מבת ציון כל הדרה", "מלכה ושריה בגויים אין תורה".

השאלה היא מה מעסיק אותנו שם בעומק הגלות. המבחן הוא איזה תוכן אנו מנסים בכל זאת ליצוק לתוך החיים בגלות הזו.

אם אנו מראים לו יתברך - האב שבניו גלו מעל שולחנו - שנאלץ להוציא אותנו מהיכלו, שבו ואך ורק בו אנו עסוקים, גם ביכולותינו הדלות, לפחות אנחנו מנסים - הוא עוד יחזיר אותנו. הוא יקשיב וירא שאנו שייכים ואף פעם לא התנתקנו!

זהו העומק ומהות הנבואה: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבנינה". בקרוב בימינו אמן.

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל

בכסא הגלגלים שלו, ובכוחות על-אנושיים ממשיך ללמוד, לענות לאנשים ולתפקד ככל יכולתו.

מרטיט היה לשמוע את תגובת רבי חיים על יסוריו. הוא נשא את עיניו למעלה ואמר: "רבנו של עולם, אני יודע שאתה אוהב אותי פי מיליון ממה שאני אוהב את עצמי, אני יודע שהכאב שלי כואב לך הרבה יותר מאשר הוא כואב לי. לשם מה אתה מוכן לסבול כאבים? משום שאתה רוצה שאעלה לשמים קצת יותר נקי. אם כן, כמה עלי להודות לך, בורא עולם על שאתה מוכן לסבול עבורי..."

רציתי להמחיש לאנשים מיהו רבי חיים גריינמן והחלטתי לספר את מעשה שסופר לי על ידי הנהג בעל הפאות ארוכות. בסיום ההרצאה ניגש אלי מארגן ההרצאה ואמר לי: "יש לי הפתעה עבורך, אני הוא אותו יהודי שסיפר לך את הסיפור לפני שתיים עשרה שנה. אני מוכרח לומר שדייקת בו מאוד, לא החסרת מילה ולא הוספת שום פרט..." כזהו כוחם של גדולי עולם!

מסוד ה' ליראיו

סיפר לי יהודי שגר בשיכון הרבנים ברוממה, שבשנת תשל"ז, בהיותו בחור ישיבה, הוא סבל מזלקות בגבו. לאחר כל מיני נסיונות טיפול של הועילו במאומה, הוא הלך להתיעץ עם רופא מומחה, שקבע כי עלי ולעבור ניתוח בעמוד השדרה באופן דחוף ביותר שגובל בפיקוח נפש. הרופא המומחה הציע לבצע את הניתוח בעצמו באופן פרטי, תמורת סכום לא מבוטל של עשרת אלפים דולר!

הבחור שמע את הבשורה הקשה, והחליט לנסוע באופן מידי לסטייפלר ולשטוח בפניו את הדברים, בשעה מאוחרת בלילה, הגיע הבחור לסטייפלר וחזר בפניו על דברי הרופא. "ניתוח דחוף, זה פיקוח נפש..."

הסטייפלר שמע את הדברים ואמר בנחרצות: "סע עכשיו בחזרה לירושלים ותאמר לרופא שאני אמרתי שהוא משקר, הניתוח לא דחוף ולא מדובר בפיקוח נפש! מה שכן דחוף הם עשרת אלפי

הדולר שהוא צריך כדי לצאת עם אשתו לטיול בחוף לארץ... את זה הוא רוצה לעשות על הגב שלך... אבל בכל מה שנוגע לניתוח, אפשר להמתין אפילו עוד חצי שנה..."

הבחור היה המום: "איך אמצע עכשיו רכב הנוסע לירושלים? וגם אם אמצא רכב, מן הסתם הרופא כבר לא ימצא בבית החולים. וגם אם אמצא אותו, איך אעז לומר לו דברים כה חריפים?". אך הסטייפלר חרג מהרגלו ואמר לו. "וכי אין לך אמונת חכמים?"

הבחור צעד לעבר תחנת המוניות, בתקווה למצוא מונית שנוסעת לירושלים. כשלתפעה עצרה לידו מכונית. להפתעתו הרבה הציע לו הנהג טרמפ לירושלים... כשהגיעו לכניסה לעיר, שאל אותו הנהג להיכן הוא צריך להגיע. כאשר השיב הבחור כי פניו מועדות לבית החולים הדסה עין כרם, הגיב הנהג "כי מצוה צריך לעשות בשלמות", ולקח אות וברכבו עד פתח בית החולים.

הבחור נכנס פנימה ושאל את האחיות, האם הרופא עדיין נמצא בבית החולים. להפתעתו הרבה נאמר לו: "למזלך הרב נאלץ הרופא לבצע ניתוח באופן דחוף, מיד כשיסיים את הניתוח תוכל לשוחח עמו!"

בשעה שלוש לפנות בוקר, יצא הרופא מחדר ניתוח ונדהם לראות את הפציינט שלו יושב וממתין. "מה אתה עושה כאן בשעה כזאת!?" שאל בפליאה.

הבחור אז אומץ וחזר באוזני הרופא על דברי הסטייפלר מילה במילה. הרופא ההמום טפח על ראשו וקרא: "אוי ואבוי לי! אוי ואבוי לי! חזור בבקשה לסטייפלר, ואמור לו כי אני מבטיח שלא אעשה זאת שוב. יותר לא אערב נגיעות אישיות באבחנותי המקצועיות..."

ילדים ששומעים את הסיפורים הללו שוב ושוב, מפנימים את המסר וקולטים מהו כוחם של גדולי ישראל. את העובדות הללו עלינו להעביר לילדינו כדי לחנך אותם לאמונה תמימה, לאמונת חכמים ולהכרה בערך התורה. זוהי חובתו הבסיסית של כל אב הנלמדת מהציווי: "ושננתם לבניך".

(מתוך הספר 'אריה שאג')

עם השנים קושרים עם החברים למבחן ובסיום כתיבת התשובות מלבנים יחד איתם את השאלות והתשובות. על ידי כך ההשתתפות בתוכנית הופכת להיות דרך חיים, עם חיבור גדול של כלל הנבחנים למטרה של ידיעת הש"ס. זוהי חוויה שאי אפשר לתאר במילים!

הרה"ג רבי שלמה שקלאר שליט"א, נבחן ב"קנין ש"ס" בתחילת המחזור הראשון, וכעת כבר באמצע המחזור השלישי, מספר על הלימוד וההצלחה

מאת: אלעזר גולדברג

רבים הם השואפים ללמוד את כל הש"ס ולדעת אותו על בוריו, אך לא רבים מצליחים לחוש באותה התלהבות ומרץ גם אחרי עשרים שנה. אחד מהמעטים הללו הוא הרה"ג רבי שלמה שקלאר שליט"א, תלמיד חכם משכמו ומעלה, מחשובי העיר ביתר עילית, אשר הצטרף לתוכנית "קנין ש"ס" בתחילת המחזור הראשון, וכעת כבר אוהז באמצע המחזור השלישי. התקשרנו כדי לשמוע ממנו על סוד הצלחתו ולקבל מפיו עצה לאלו החפצים להצטרף בימים אלו לתכנית הגדולה "קנין ש"ס".

איך הכל התחיל? - פתחנו ושאלנו, מה הביא אותך להיכנס למסגרת מחייבת כזו?

היה זה במחזור ה"דף היומי" שהתחיל לאחר תחילת פתיחתה של תוכנית "קנין ש"ס". כאברך צעיר לאחר נישואי למדתי בכלל אברכים. כאשר התחלנו ללמוד מסכת עירובין, הוכרז מבצע בחינה על כל המסכת בסיום ה"זמן". כמה אברכים החלו להתמסר ללימוד עם חזרות על מנת להיבחן על המסכת כולה, ביניהם הייתי אני. באותם ימים אחזו בסדר ב"דף היומי" בלימוד מסכת שבת. ביררתי ב"דרשו" מה התנאים להצטרף לתוכנית "קנין ש"ס" והתברר שעלי לעשות מבחן קבלה. החלטתי שאני מתאמץ ללמוד ולחזור על מסכת שבת, על מנת שאוכל להצטרף כמשתתף מן המניין במבחני מסכת עירובין, כך יהיה לי "מחייב" נוסף להיבחן על המסכת הנלמדת בכלל. לאחר שטעמתי טעמה המתוק של ידיעת מסכת כבר לא יכולתי להפסיק. במסלול זה אני ממשיך עד היום, בנוסף להצטרפות לתוכנית "קנין ירושלמי" במחזור הנוכחי.

מה הדרך להצלחה? כיצד יש לנהוג בהכנת החומר ובחזרה עליו היטב, כדי להצליח במבחנים?

בשביל להצליח צריכה להיות תוכנית מוצלחת, לכל אחד כפי טבעו וכוח הבנתו וזכרונו. כמו כן לא תהיה הצלחה ללא עקביות בקביעות, בסדר הלימוד היומי, השבועי והחזרה החודשית והתקופתית. אספר מעט איך אני מכין את עצמי בלימוד ובחזרה: אני לא נצמד ללוח ה"דף היומי", אלא בשלושת השבועות הראשונים בכל חודש

אני משתדל ללמוד את כל שלושים הדפים, דף ורבע בכל יום וכך השבוע הרביעי מוקדש כולו לחזרות, כשחציו הראשון מוקדש לחזרות של בין חמישה לעשרה דפים בכל יום ולאחר מכן חזרה נוספת של חמישה עשר דפים ביום. גם ביום המבחן, בשעה שלפני תחילתו אני מספיק לחזור חזרה שלישית על כל שלושים הדפים. נקודה נוספת וחשובה, הוא עשיית "סימונים" כדי להקל את החזרות. לצורך כך ניתן לסכם בקצרה כל יום בסיום הלימוד את העולה מהדף, וניתן גם לעשות סימונים על גבי הדף עצמו, באמצעות הדגשות במקומות עיקריים בסוגיא ובדברי רש"י והתוספות. כך נקל לחזור במהירות על עיקרי הדברים ועל ידי כך להיזכר בכל מהלכי הסוגיות וגם מאפשר לחזור לפני המבחנים על כל שלושים הדפים בזמן קצר מאוד!

מה משך הזמן הנדרש להשקיע בלימוד ובחזרות כדי להתכונן למבחנים, בפרט למבחנים הגדולים, על מאות דפי גמרא? לעניות דעתי כדאי לחלק את הלימוד והחזרות לשני זמנים בכל יום. פעם אחת בבוקר ופעם אחת בערב. אני עצמי ממליץ ללמוד בתחילת היום, ב"סדר בוקר" שלפני סדרי הכוללים, אז המוח צלול יותר ויכול לקלוט מהר יותר את החומר ולאחר מכן ב"סדר ערב" לאחר סדרי הכולל לחזור על החומר.

גם ההכנה למבחני "קנין ש"ס" בכל ארבעה חודשים צריכה להיות לפי תוכנית סדורה שתוכננה מראש. לתת זמן בכל שבוע לחזרה מסכמת על הנלמד באותו שבוע וכך גם בכל חודש, באופן שלא יהיה שום זמן בו החומר יישכח. על ידי זה תמיד מוכנים לכל מבחן, על כל כמות של דפים!... על כל אחד לדעת, שמי שעושה כך, בסופו של דבר יהיה מסוגל ללמוד במהירות רבה כמות עצומה של דפי גמרא, עד שיוכל לסיים ש"ס בשנה אחת!

קשרים עם החברים למבחן ובסיום כתיבת התשובות מלבנים יחד איתם את השאלות והתשובות. על ידי כך ההשתתפות בתוכנית הופכת להיות דרך חיים, עם חיבור גדול של כלל הנבחרים למטרה של ידיעת הש"ס. זוהי חוויה שאי אפשר לתאר במילים! כמובן שהכל תלוי ב"דרשו" שהוא המנוע והמנוף לכל זה ועל כך כולנו מכירים להם טובה גדולה.

לסיום, היום כשאתה רואה אברך שמתלבט וקצת חושש להתחייב לתוכנית זו, מה היית אומר לו?

ראשית, כדאי לכל אברך בעל שאיפה לדעת יותר, לתכנן ללמוד עם תוכנית סדורה של זמני הלימוד והחזרות, להחליט לקבוע סדרים קבועים ללימוד זה ולא רק ללמוד "על הדרך", בזמני נסיעות או בין גברא לגברא בקריאת התורה... כל אחד ילמד מבעלי הניסיון את השיטה המתאימה לו כיצד יוכל להצליח ואז בודאי יוכל להתחיל את התוכנית ללא חשש ויתקיים בו מאמר חז"ל "יש זריז ונשכר". הלומד כך יזכה ללמוד תמיד בחשק ובשמחה ויסיים ללמוד בסייעתא דשמיא את כל הש"ס עם ידיעה ברורה בכל המסכתות.

ספר לנו בבקשה על היכולת לעשות מבחנים רבים כל כך ללא דילוגים במשך שנים רבות, וכיצד הטרדנות הרגילות של שמחות וכדו' לא גרמו להפסיד מבחנים.

היחס למבחן צריך להיות כמו שאחד מהאירועים המשפחתיים. לכל אברך יש אירועים במשפחה, חתונות, בר מצוות, ועוד. כמו שאי אפשר לפספס אירוע משפחתי, כך אי אפשר לפספס את המבחן. דבר מיוחד יש בהכנות למבחני "קנין ש"ס" שגורם להשקיע בהכנות ושינון הדפים בכל מצב, והוא התענוג של השליטה בידע שלושים דפי גמרא בסוף כל חודש לפני עשיית המבחן. עם השנים קושרים

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי דוד שרייבר שליט"א

והוא המשיך למלמל באותו עניין שבו עסק, כשנאלץ להתפנות לבית החולים'...

"וכעין זה ראינו גם בתקופה שהיה מחוסר הכרה, והמוניטור שמר על קווים מונוטוניים קרים, וכל כמה שדיברו אליו, בישרו לו בשורות טובות וכדו', שום דבר לא גרם לשינוי, אבל כשישב אחד מבניו לידו ולמד בקול, החלו מזנקים כל הגרפים במכשירים. הלב, לחץ הדם, החמצן בדם. אישוניו זזים. כשיוצא בנו לרגע החוצה, וקול התורה אינו נשמע עוד בחדר, הכל כבה. המכשירים שבים לפעולה תקינה ומונוטונית.

"ולא רק מכשירים טכנולוגיים יכלו לזהות את ההתרגשות, אחרי שהיה שבוע שלם ללא הכרה, נכנס נכדו לספר לו שהוא נבחן על כל הש"ס בהצלחה. אבא זצ"ל היה בלי הכרה בכלל, אבל מעיניו זלגו דמעות, כל הרופאים שראו את המחזה המופלא הזה הוכו בתדהמה, ואמרו שדבר כזה לא ראו מעודם.

"אבל האמת שאין זה פלא. אכן, מי שלא גדל בערבות סיביר, לא יוכל להבין זאת. אבל בסיביר בכל סיום יום עבודה מפרך, בצריף בו היה ישן יחד עם אביו, לא היה שייך ללמוד מגודל הרעש וההמולה. ולכן אביו היה יוצא איתו אל השלג והכפור שבחוץ, וכך הם היו רצים ביחד סביב המחנה שלא לקפוא למוות חלילה, ובמהלך הריצה היה אביו מלמדו עוד מסכת ועוד וקטעים שלמים משו"ע יורה דעה, כאחד שנלחם על הנפש.

"והיא שעמדה לו לאחר מכן בכור היסורים של ילדי טהראן, כשהמקל והגזר משמשים בערבוביה, ולא כרע לבעל גם כשאלף מחבריו קרסו לאחר מאבק איתנים, הוא ידע היטב כמה קשיים עוברים כדי להיות יהודי, וכמה מתוקה היא התורה הקדושה, ללומדיה ולעושיה, עץ חיים היא למחזיקים בה, כפשוטו ממש, היא היתה חייו, היא לבדה, ואין דבר אחר זולתה".

היה כי המושא מכביד על אבא. שאלתיו, איך יתכן שקודם לכן לא היה מסוגל לקרב את ידו אל כוס התה ופלחי התפוח, שהיו בקרבתו ממש, ועתה נושא הוא ממרחק גדול משא כה כבד?! אבא חיך ואמר: 'הא, זה אף פעם לא קשה!'. לנגד העין נגלה חיזיון מופלא: 'הארון נושא את נושאי' כשישנה אהבה כה עזה לתורה, כשהגוף מתבטל כליל לתורה, גם התורה מבטלת את משקלה הסגולי לחלוטין".

"וכאשר הבאתי אותו לטיפול נמרץ עם התקף לב קשה", מספר הגאון רבי דוד שליט"א, "אבא לא שאל אותי מה המצב, ומה אומרים הרופאים. הוא רק ביקש שאביא לו גמרא עירובין ופסחים. חשבתי לרגע שאבא התבלבל ולא ידעתי אם לנקוט כ'תפוס לשון ראשון' או 'תפוס לשון אחרון', לכן שאלתי אותו: 'עירובין או פסחים?', והשיב לי בפשטות שהוא אוהב בעמוד האחרון של עירובין, לכן הוא רוצה שאביא לו את מסכת עירובין, אבל הוא מקווה לסיים אותה בתוך זמן קצר, ולכן הוא צריך שמסכת פסחים תהיה מוכנה לידו, כדי שלא יצטרך להתעכב עוד בזמן שימתין למסכת הבאה..."

"את זה אמר לי כשמצבו הרפואי היה כל כך חמור, עד שבתוך דקות אחדות הוא כבר היה בעיצומה של החייה!".

"פעם אחרת שבה היה מאושפז בערוב ימיו, היה הגאון רבי יואל פרידמן זצ"ל מאושפז איתו בחדר אחד. 'תקשיבו, תקשיבו', אמר למבקרי, 'אתם שומעים לחישות שם, מעבר לוליון? זה רבי פינחס שרייבר. הבוקר הובא לכאן, חלוש וקודח חום, ומאז הוא שוכב במיטה ומלמל בעל פה רש"ם על בבא בתרא לפי סדר. כשעליתי אח"כ הביתה, ראיתי שהגמרא המונחת היא בבא בתרא,

המזל עלינו

אי אפשר להתעלם

של 19 יתומים קטנים

6 יתומים

של הרב
נריה
ה
ע
מקרית
שנפט
חוד
הבר מצוה
בתרומת
עבור ק
מע

5 יתומים

של הרב
**דוד משה
בוקסבוים**
זצ"ל, בן 47
מבית שמש
נפטר בפתאומיות
והותיר אלמנה ויתומים
ללא קורת גג!

בתרומתכם יש לציין:
עבור קרן מס' 5395
משפחת בוקסבוים

8 יתומים

של הרב
**נריה
איסחקוב**
זצ"ל, בן 53
מבני ברק
נפטר ממחלה קשה
השאיר תינוקת
בת 3 חודשים!

בתרומתכם יש לציין:
עבור קרן מס' 5393
משפחת איסחקוב

לתרומות עבור הקרן המשותפת למען 19 יתומים
משלושת המשפחות - נא לציין עבור קרן מס' 5527
(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

זעל צוילינג

עלם מהדמעות

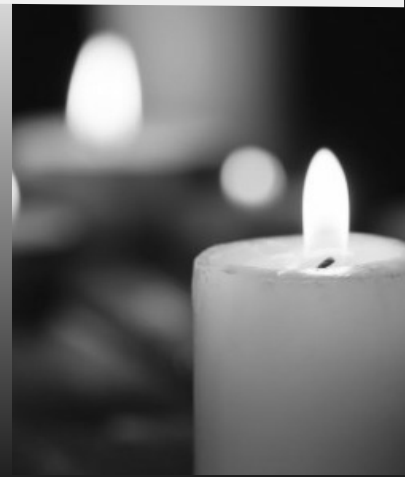
זנים הזועקים לעזרה

על פי בקשת
גדולי ההוראה
שליט"א

כל אחד ואחד מאחינו
בני ישראל מתבקש שלא
לפחות מסך 380 ₪

עבור 19 היתומים משלושת
המשפחות - 20 ₪ לכל יתום

ולכל הפחות לא יפחתו
מ-190 ₪ - 10 ₪ לכל יתום.

תומים

של הצדקת מרת

מירב
רצון

ע"ה, בת 44

קרית הרצוג - ב"ב

נפטרה ביסורים

חודשיים לפני

ד מצווה של בנה!

נרומתכם יש לציין:
זר קרן מס' 5394
משפחת רצון

1800-39-47-47

□

55

ושיגם של השואלים. שאל אותו רבינו: כיצד מתיישבת סתירה כזאת בלבד?

ענה לו מרן ה'חזון איש': "אני חי בעולם אחר, ולכן אני מרגיש וחושב אחרת, אבל את העצות אייעץ לאנשים מעלמא הדין כפי ארחם ושיגם, וכך היא המצוה להשיא עצות..."

בתוך שיחותיו המרובות עם רבינו, גילה לו מרן החזון"א כמה פעמים, שהוא שונא התנהגות גאוותנית, אפילו כשנראה כוונה לשם שמים, ושיבח אדם שבא לידי הכנעה וענוה.

וסיפר רבינו: הכרתי אדם שידע ללמוד הרבה מאוד, אבל היו לו מידות רעות מאוד, שאלתי את מרן החזון"א: הרי האיש הזה היה מבאי ביתו - למה אינו מוכיחו על המידות הרעות? ענה לי מרן החזון"א שלאדם בן 70 אי אפשר לומר מוסר (תוכחה). אדם בן 30 או בגיל 40 עוד אפשר להוכיח, אבל לא אדם זקן.

עובדא מופלאה, מובא בספר דברי רב (שו"ת שבט הלוי ח"ו סימן קס"ו), עם מרן 'חזון איש': "זה לי שלושים שנה שדעתי היתה שרצפה הרגילה (של בלטות), הוה ליה כאבן ומפסקת בין עציץ לקרקע, ונקרא עציץ שאינו נקוב. וה'חזון איש' התווכח אתי ואמר שרצפה זו אינה מפסקת והעציץ יונק מבעדה מן הקרקע.

ושוב אחר זמן הרימותי עציץ כזה ואבן הרצפה מן הקרקע, וראיתי בבירור שכנגד נקב העציץ היה חלול כמו נקב באבן הרצפה על השכבה העליונה, וניכר לעינים שזה מכח משיכת קרקע העציץ על ידי נקב שלו, ואין האבן מפסיק, ואמרתי ברוך שבחר בחכמים ובמשנתם." (מתוך הספר 'ולא שבט הלוי בלבד')

רבינו, שח אחד מתלמידי החכמים: היה זה כאשר נכנס למעונו של מרן החזון"א, כשפרשיות תפילין בידו ושאלתו בפיו, שלאחר בדיקת הסופר נתעורר לו ספק באחת האותיות. לאחר התבוננות בפרשיות, השיבו מרן החזון"א: "אתה צריך להחליף הפרשיות, בגלל האות צ' שאינה כתובה כהלכה משום שהיו"ד הפוכה".

היות שכבר ידע השואל שמרן ה'חזון איש' פוסל אות צ' כשהיו"ד הפוכה, חזר ושאל "חויץ מהצ', האם הכל כשר?", ושוב ענה מרן "צריך להחליף את הפרשיות". תוך כדי דיבור, נכנס לחדרו המרא דאתרא רבינו, והנה מרן ה'חזון איש' מראה את הפרשיות לרבינו ושואל אותו מה דעתו בזה?

אמר לו רבינו שראה בתשובות 'חתם סופר', שמביא כי רבו הגאון רבי נתן אדלר כתב כן את האות צ' ביו"ד הפוכה.

"היה זה מחזה נורא", ממשיך מרא דעובדא לספר, איך ה'חזון איש', תפס כסא מטבח ללא משענת, העמידו ליד ארון הספרים, קפץ עליו כנער, והוריד ספר תשובות 'חתם סופר' שהיה במדף העליון, רפרף בדפיו, וביקש ממנו שיראה לו היכן הדברים כתובים.

רבינו פשפש ולא מצא, לפיכך החזיר לי את הפרשיות ללא אומר ודברים, והלכתי לדרכי. לאחר כמה ימים הייתי בבית רבינו ואמר לי: "כשעמדתי בביתו של מרן ה'חזון איש', הייתי 'נרעש ונפחד' ולא מצאתי את מקום דברי ה'חתם סופר', אך כשבאתי לביתי מצאתי את הדברים, וכבר הודעתי הדבר למרן ה'חזון איש'".

הרבה פעמים יעץ מרן ה'חזון איש' לשואלים אותו, באופן אחר ממה שהוא עצמו נוהג ובניגוד לתפיסת עולמו, וזאת בהתחשב עם ארחם

והמוצלחים. אמנם מאידך גיסא, אהבתו של האב לבנו יחידו זה, גדולה היא עשרת מונים מאשר אהבת האב לעשרת בניו, אהבה זו אי אפשר לתארה כלל.

והנה, הקב"ה שמח בכל אחד ואחד מבני ישראל ואוהב כל אחד ואחד מהם, הן כמו אהבתו העצומה של האב לבנו יחידו, והן כשמחת לבו הגדולה של האב שזכה בעשרה בנים. וזהו שאנו אומרים בתפילה בכל יום:

"שמאהבתך שאהבת אותנו" - היינו כאהבת האב לבנו יחידו. "ומשמחתך ששמחת בו" - כשמחת האב בעשרת בניו. כדבר הזה הקב"ה אוהב ושמח בכל אחד מישראל, ולכך קורא אותם 'ישראל' בלשון יחיד ו'ישורון' לשון רבים.

פעמים שהיה ר' זלמן מתלהב ברוחו ואומר: "אדם שנולד לו בן יחיד אחר שעברו שנים רבות מנישואיו, הלא אין שייך לתאר כלל את אהבתו העצומה של אב זה לבנו יחידו מחמת

נפשו, אשר ציפה לו שנים כה רבות! "ועתה, שערנו בנפשיכם - הלא הקב"ה אוהב כל אחד ואחד מעמו ישראל באהבה שאין לה שיעור וגבול. כל אחד נחשב אצל הקב"ה כבן יחיד, שנולד אחרי כמה אלפי שנים מבריאת העולם!

"הרי בוודאי שהקב"ה שוקד תמיד על שלומו וטובתו של בנו יחידו בכל רגע ורגע, ואיך זה יעלה האדם על קצה דעתו, שיעשה עמו ה' דבר אחד שלא לטובתו ח"ו?!"

עיתים רגשותיו של ר' זלמן באהבת בוראו היו גואים בקרבו, עד שהיה מתבטא:

"אם לא שאנו עומדים כאן ברחובה של עיר, הייתי יוצא עתה בריקוד של שמחה לכבוד הקב"ה!"

וכן תלמידיו ושומעי לקחו שעקבו אחר הנהגותיו סיפרו, כי לא אחת ראוהו לר' זלמן לבדו בחדרו, כשהוא מרקד ומזמר ומודה לד' בשמחה עילאית.

(מתוך הספר 'ר' זלמן')

ללמוד את כל מצוות התורה, אבל לפני שמתחילים ללמוד תורה, צריך קודם כל הכרת הטוב. איפה הכרת הטוב שלכם? איפה היא?? ה'חובת הלבבות' כותב בשער 'עבודת האלוקים', שהכרת הטוב היא הבסיס לעבודת הבורא, ואי אפשר לעבוד את הבורא בשום אופן אם אין הכרת הטוב. לפני שמתחילים לחזור על התורה, קודם כל צריכים לחזק את הכרת הטוב, להעצים את התחושה הזאת בלב שלנו, לפתח ולטפח את המידה החשובה הזאת, כי בלעדיה אי אפשר לבוא לשום מדרגה של עבודת ה'.

וזה מביא אותנו לפסוק נוסף בפרשתנו: "אוכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף ושתייתם". למה כל כך חשוב לשלם על האוכל ועל המים? למה לא לקבל בחינם? התורה בעצמה אומרת את התשובה: "כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך, ידע לכתך את המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה, ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר".

מסביר רש"י הקדוש: "לפיכך לא תכפרו את טובתו להראות כאלו אתם עניים, אלא הראו עצמכם עשירים".

אומר רבי משה חבירוני: טבע האדם להראות את עצמו כמסכן. אנשים אוהבים להתלונן: אין לי כסף, כואב לי הרגל, אני לא מרגיש טוב, אתמול היה לי יום לא מוצלח. אנשים מתלוננים. זה היפך מה שהתורה מצווה אותנו, צריכים להראות הכרת הטוב, אסור להתלונן. אם יש לך כסף - תשמח ואל תבקש מאחרים שיתנו לך בחינם, הקב"ה נתן לך, תודה לו ואל תכפור בטובתו. יש לך גוף בריא ומתפקד, אל תתלונן כל הזמן שכואב לך ושאתה מרגיש חלש וכו'. לשמוח! להראות שאנחנו שמחים בטובתו של מקום. הכרת הטוב! בלי זה אי אפשר להיות עובד ה'!

"והרי כשמתקשרים אליך הביתה בשעה 2:00 בלילה, כדי לבקש ממך עזרה בתיק הרפואי שלי, אתה לא מתעורר מהצלצול של הטלפון", אמר הרב אלישיב, "זאת היא שמתעוררת והיא זאת שמעירה אותך, כל כך הרבה פעמים היא עשתה לי טובה, ולא היתה לי הזדמנות להודות לה על כך, ולהשיב לה טובה תחת טובה. לכן חרגתי ממנהגי הקבוע, ובמיוחד לכבודה הנחתי את היד על ראש בנך, כי ידעתי שזה ישמח אותה, ועל ידי כך אוכל להשיב לה כגמולה הטוב שגמלה עמי". מדהים!!! למרן הרב אלישיב היה הידור הלכתי, חומרה! הוא חשש לדעת הגר"א!!! היו לו 1,200 צאצאים כשנפטר, ואפילו אחד מהם לא זכה שהרב יניח את ידיו על ראשו ויברך אותו, אבל כשעמדה בפתח אשה, שהעירו אותה כמה פעמים באמצע הלילה למענו, והיא קמה בשמחה ועשתה מה שבכוחה לעשות כדי לעזור לו, רגש הכרת הטוב שלו התגבר על ההידור ההלכתי שנהג בעצמו. הכרת הטוב זה הבסיס! על זה הוא לא מוותר, בשום פנים ואופן! אומנם הוא הניח רק יד אחת, ובכוונה הניח את יד שמאל ולא את יד ימין בגלל חשבונות הלכתיים שכך הוא מצמצם את הסיכון שהוא עובר חלילה על דעת הגר"א בעניין, אבל על הכרת הטוב הוא לא ויתר...

ומכאן נחזור לפרשתנו: אם נשים לב לתוכחות שאומר משה רבינו לבני ישראל, הן כולן נוגעות לנושא זה של הכרת הטוב. הקב"ה הוציאם ממצרים, והם בכו "המבלי אין קברים", נתן להם את המן והם אמרו "הלחם הקלוקל", קרע להם את הים, והם התלוננו שמצרים נוסע אחריהם, נתן להם ריבוי זהב והם עשו ממנו עגל מסכה... משה רבינו אמר להם: אחי ורעי, אנחנו עומדים לחזור על התורה,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

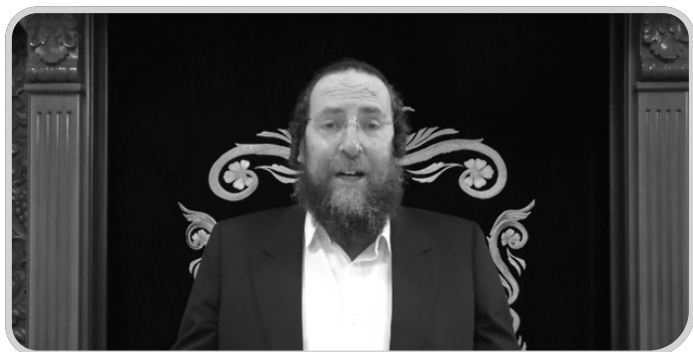
אחרי שלוש שעות של לימוד בחשק, ב'געשמאק'? כמה חיים, כמה שמחה נותנת לנו התורה, כמה היא פותחת את השכל! האם מישהו יכול לתאר מה פירוש לחיות בעיירה ללא טלפון, ללא כלי תקשורת, ללא עיתונים, ללא כלום, ולחיות כל יום, כל היום רק עם התורה ועם הקב"ה? האם מישהו יכול לתאר זאת?!... וזה היה דבר פשוט וברור מאלינו לכל יהודי - שהתורה היא החיים שלנו, ובה אנו מוצאים את הקב"ה ואת הנצחיות.

התורה היא מקור החיים והשמחה של היהודי!

(לקט מתוך הגדה של פסח 'תפארת שמשון')

לתאר את תחושת של אותו יהודי ההולך בשמש היוקדת או בשלג הכבד שעות על גבי שעות, ללא צידה ובנעלים קרועות?... "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו" - הלב של אותו יהודי מלא על גדותיו בשמחה עצומה! כל קשיי הדרך אינם כלום עבורו, לעומת המטרה אליה הוא צועד! האם תמונה של יהודי זה הצועד בדרך הקשה, כשכולו נוטף זיעה, יכולה לתאר אותו באמת - כפי מה שהוא? הרי הוא מיליונר! הוא גביר גדול!

אם מישהו היה מצייר תמונה של עיירה יהודית, האם הוא היה יכול לתאר הרגשה של יהודי? האם יש מישהו שיכול לתאר מה מרגישים

צוף התורה

מגיד המישרים הגר' אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

גורל (ובינתיים גם ישכך מעט כעסו ויפעל ממניעים טהורים יותר) כדי לוודא שהעונש לא נופל על הילד שהמלמד הכי פחות מחבב, מסיבות שאינן אובייקטיביות.

מסופר על הגאון רבי אברהם גניחובסקי, שהנהיג באספות הצוות של ישיבת טשעבין, שאם היו צריכים לדון בהתנהגותו של בחור מסוים, היו נותנים שם קוד לאותו בחור, ורק מי שהיה צריך לדעת את שמו היה יודע. כל שאר חברי הצוות התייחסו למעשים ולהתנהגות, אמרו את דעתם לגבי האופן של הטיפול בו, אבל בלי שיידעו על מי הם מדברים. כי גם כשמדברים בגנותו של אדם לתועלת, באופנים המותרים כמובא בחפץ חיים, יש צורך לצמצם ככל האפשר את הפגיעה בשמו הטוב ואת מספר האנשים שייחשפו למעשיו והתנהגותו. ולא כאותם אלו שחושבים שאם פלוני הוא תלמיד בישיבה שלי, משמע שאני יכול לדבר עליו כאוות נפשי ואין לי שום מחויבות לדיני 'בין אדם לחברו' כלפיו, חלילה וחלילה.

מעשה ביהודי יקר, תושב בני ברק שידיו רב לו בעיסוק בהרבצת תורה ובצרכי ציבור באמונה, שמחמת רוב טרדתו בענייני הכלל, לא יצא לו לקחת את ילדיו לטיול במשך יותר משנה.

פנו הילדים לאביהם בטרונאי ואמרו: אבא, כבר יותר משנה לא לקחת אותנו לטיול. אנחנו מבינים שאבא עסוק מאוד, אבל בכל זאת, מה עם טיול לחילוף עצמות וגייבוש משפחת?

אמר האב לבניו ובנותיו, אכן הצדק עימכם. אני אקח אתכם לטיול, אבל עשיתי חשבון שיש לי רק שלוש שעות, לא יותר.

הילדים התאכזבו מאוד, כי הרי רק הנסיעה לצפון אורכת שלוש שעות, והיציאה מבני ברק לבדה אורכת כשעה לפעמים, כך שבשלוש שעות הם לא יספיקו אפילו לצאת מהאוטו.

אמר להם האב, אל תדאגו יקירי, חכו ותראו שיהיה לכם טיול מעניין מאוד. בהגיעה המועד שנקבע, נכנסו כולם אל האוטו, ויצאו לטיול. האב תמרן בין עומסי התנועה של בני ברק, ובתוך זמן לא רב מצאו הילדים את עצמם ב... 'מכון מ.מ.' - מכון הרישוי שבו עושים את הטסט למכוניות בבני ברק. הילדים צפו בהשתאות בעבודה המתבצעת במכון, הם ראו איך הממונים על כך בודקים כל רכב בצורה יסודית, בוחנים את מצב השחיקה של רפידות הברקס, את כמות השמן שיש במנוע, את זיהום האוויר הנפלט מהאגוז, את עוצמת התאורה של פנסי הרכב הקדמיים והאחוריים ועוד ועוד.

כשיצאו משם, אמר להם האב: "עכשיו היינו בשיעור מוסר". הילדים לא כל כך הבינו והוא הסביר להם: "ראיתם איך בודקים את

1
אחרי מספר דקות נסיעה הם הגיעו למגדלי 'בסר'. יש מגדל 3 ויש מגדל 4, שניהם באותו הגובה. האב הודיע לילדיו שעכשיו הם הולכים לרדת הר גבוה. עולים במעלית לקומה האחרונה של המגדל, ויורדים ב... מדרגות

"אלה הדברים" (דברים א, א')

וברש"י: לפי שהם דברי תוכחה הזכרים ברמו.

נוהג ידוע בעולם החינוך הוא שכשילדים מתחילים להשתולל בכיתה או אפילו בהפסקה, והעניינים מתחילים לצאת משליטה, צריך המלמד לתפוס ילד אחד ולנוזף בו באופן רציני, כדי להרתיע את כל השאר. אם המלמד ינסה לצעוק על כל הילדים יחד, דבריו ילכו לאיבוד ואף אחד לא יתייחס ברצינות, אבל אם הוא יתפוס תלמיד אחד ויעשה ממנו דוגמה, יש לו סיכוי לא רע להשתלט על הקבוצה כולה.

שאלה: האם מותר לעשות זאת מבחינה הלכתית? האם זה צודק וישר לתפוס ילד אחד שלא בהכרח התנהג בצורה גרועה יותר מבין שאר החברים, ולגעור בו בצורה כזאת שתטיל מורא בלב כל האחרים? הרי בכך המלמד עושה לו לכאורה עוול, ופוגע בו פגיעה משמעותית יותר ממה שהיה מגיע לו, רק כדי להשפיע על האחרים.

תשובה: הנושא תלוי כמובן בסיטואציה ובעניין. בוודאי שאין הצדקה לתפוס סתם ילד רנדומלי ולשפוף עליו את הכעס נגד הקבוצה כולה. בוודאי שלא ראוי לתפוס ילד אחד ולתת לו עונש בלתי חוזר באופן כדי שלא מגיע לו בשום פנים ואופן.

אבל בהחלט יש מקום ל'דוגמה' ולפעמים אין מנוס אלא לתפוס ילד אחד מכל הקבוצה, לגעור בו ואפילו להעניש אותו במידה ובמשורה, למרות שכולם עשו את אותו הדבר. אבל צריך שהמלמד יהיה בריא בדעתו שהוא עושה זאת משיקולים חינוכיים בלבד ולא מתוך כעס שגורם לטירוף הדעת חלילה, לוודא שהתועלת תהיה גדולה מהנוזק, ולוודא שהמלמד לא בוחר את אותו הילד בכל פעם כדי לעשות ממנו דוגמה.

עצה טובה: אולי כדאי שלפני שהמלמד יעניש ילד אחד, יעשה

**אמר להם האב, אל תדאגו יקיריי,
חכו ותראו שיהיה לכם טיול
מעניין מאוד. בהגיע המועד
שנקבע, נכנסו כולם אל האוטו,
ויצאו לטיול. האב תמרן בין
עומסי התנועה של בני ברק,
ובתוך זמן לא רב מצאו הילדים
את עצמם ב... 'מכון מ.מ.' -
מכון הרישוי שבו עושים את
הטסט למכוניות בבני ברק...**

השיב להם אביהם: עלינו במעלית, היינו בטוחים שהגענו לשפיץ. במעלית שלנו לא היו כפתורים לקומה גבוהה יותר. זה הכי גבוה שאפשר. היינו מאוד מרוצים, ירדנו את המדרגות בחווה מתוך הבנה שהגיענו לשיא, אבל כשיצאנו מהבניין והצצנו עליו מבחוץ, גילינו שבקושי הגענו לחצי גובהו.

כך גם האדם. הוא נמצא כאן בעולם הזה, לומד, מתפלל, משתדל לקיים את המצוות ולעסוק בתורה וכו', והוא בטוח שהוא הגיע לשיא, לשפיץ של היכולות שלו. אין יותר גבוה מזה, אבל כשמגיע רגע האמת והוא יוצא מהגוף שלו, מסתכל מבחוץ... מה הוא מגלה? שהוא לא הגיע אפילו לחצי ממה שהיה יכול להגיע...

וכבר אמר רבינו הגאון מווילנא זצ"ל, שאם יהיה לאדם חלק של אחד מכמה אלפים, מהבושה שחווה הנשמה כשהיא יוצאת מהגוף ומגלה כמה רחוקה היא מהמימוש של הפוטנציאל שלה, לא יוכל האדם לשאת את הבושה הזאת. תראו איזה בניין גבוה, תראו כמה גבוה יכולנו לטפס, ואנחנו הגענו רק לחצי הגובה....

זה רבותי, זה נקרא ללמד את הילדים מוסר בדרך שתקבל אצלם, תוך כדי טיול, תוך כדי פעילות חווייתית, להכניס מסרים של תוכחה ומוסר, זאת הדרך הטובה ביותר להשפיע על הילדים ולחנך אותם לתורה וליראת שמים.

ואם בענייני חינוך והדרכת הילדים עסקינן, ומאחר ואנו עדיין נתונים תחת רושם הסתלקותו של מרן רבינו ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל, אציין כאן מה שהתפרסם בעבר בשם מרן ראש הישיבה שאמר בכנס מחנכים, אותו ניהל המחנך המפורסם הרב משה בלוי שליט"א.

אמר מרן ראש הישיבה: "צריך להיזהר מאוד שלא לתת לילד כל מה שהוא רוצה. אם יתנו לו כל מה שהוא רוצה יחשיב את עצמו

הרכב. לא מוותרים על כלום, בודקים אם הוא ראוי להמשיך לנסוע בכבישי ישראל, אם הרכב יתברר כלא כשיר - יורידו אותו מהכביש. עוד מעט מגיע חודש אלול ואחריו ראש השנה ויום הכיפורים", אמר האב, "כל אחד ואחד מהאנשים בכדור הארץ צריך לעבור במכון הטסט של הקב"ה. שמה יבדקו את הפנסים, העיניים שלנו, כמה שמרת על העיניים, האם השתמש בהם לדברים טובים או חלילה וחס לדברים שהם פחות טובים? ומה עם הברקסים? ידעת לעצור את עצמך לפני שהגעת לכלל כעס ולכלל עבירה חלילה? ספר לנו על זיהום האוויר שנפלט ממך, אתה משרה סביבך אווירה טובה וחיובית או שבכל מקום שאתה נמצא אתה מזהם את האוויר ומשרה אווירה של חוסר יראת שמים???"

הטיול נמשך, אחרי מספר דקות נסיעה היא הגיעו למגדלי 'בסר'. יש מגדל 3 ויש מגדל 4, שניהם באותו הגובה. האב הודיע לילדיו שעכשיו הם הולכים לרדת הר גבוה. עולים במעלית לקומה האחרונה של המגדל, ויורדים ב... מדרגות. קודם לכן הוא ביקש אישור מחבר שיש לו משרד בבניין כדי שלא יהיה חשש גזל בשימוש במעלית שלא באישור של אחד השותפים שלה.

"תדמינו שאנחנו יורדים במורד ההר", המליץ האב לילדיו, "הרי ממילא גם כשלוקחים אתכם לטיול בנחל קטלב ואתם יורדים את כל ההר, בסוף אתם מגלים שאין בכלל מים בוואדי היבש שבתחתית המסלול, גם אנחנו נרד את כל ההר בלי לראות מים בסוף..."

הילדים הבינו שטיול יותר טוב מזה לא יהיה להם בתקופה הקרובה, ולכן שיתפו פעולה בשמחה רבה.

עלתה כל המשפחה במעלית אל הקומה הגבוהה ביותר. הם הסתכלו מהחלון וראו את המגדל הסמוך, שנראה גבוה יותר. התחיל ויכוח אם הם הגיעו לקומה האחרונה במעלית אם לאו, שהרי הבנין הסמוך שאמור להיות באותו הגובה, ומהחלון הם רואים שהוא מתנשא לגובה רב יותר מזה שבו הם נמצאים. לבסוף הגיעו למסקנה שכנראה המגדל השני קצת יותר גבוה, וכנראה שהמגדלים אינם תאומים סיאמיים.

החלו לרדת במדרגות בדילוגים של שתיים ושתיים שלוש שלוש, איש כפי מעשיו וכפי יכולותיו בהתאם לגילו ומצבו הגופני... כשהגיעו למטה הסתכלו שוב, וראו ששני המגדלים באותו הגובה בדיוק. מה התברר? במגדל יש שתי קבוצות של מעליות. אחת מגיעה לקומה ה-23, והמעליות שבקבוצה השנייה, מגיעות לקומה האחרונה, קומה 42.

התברר להם באיחור שהם ירדו 'רק' 23 קומות, האבא הבטיח להם שבקרוב בקרוב הוא ימצא הזדמנות נוספת לעלות איתם שוב לקומה ה-42 ולרדת משם את כל המדרגות, אבל הילדים כבר מכירים את האב לא פחות ממה שהוא מכיר אותם, וההבטחות שלו לא עשו עליהם רושם של ממש...

ואז אמר להם האבא, שבעצם היה זה שיעור מוסר נוסף. הילדים אל הצליחו להבין, מילא במכון הרישוי של כלי הרכב הם ראו איך בודקים כל מכונית והבינו שככה בודקים כל אדם, אבל לרדת במדרגות איזה שיעור מוסר יש פה?

יותר מן ההורים ויזלזל בהם ויעשה כל מה שלבו חפץ, יש הכרח שהילד תהיה לו התבטלות בפני ההורים, וזה תלוי בחכמת ההורים שלמרות האהבה שהוא מקבל מהם, ידע גם שהוא חייב לכבד אותם". לאחר מכן הוסיף משפט נוסף חשוב מאין כמוהו: "יש בזה עוד תועלת שמכיוון שהוא חי בלי פריקת עול זה גם מוסיף שלא תהיה לו פריקת עול תורה ויראת שמים. זוהי הדרך לחנך, עם כל האהבה צריך הילד לדעת באופן ברור שיש משהו מעליו".

2 אבי מורי הגאון רבי ישראל יוטקובסקי זצ"ל, היה אומר לי: "זכור בני, אם מזמינים אותך לדרוש בחיפה האדומה, ואתה בטוח שבדרשה אחת תצליח להחזיר את כל החיפאים בתשובה ולהפוך את העיר כולה לעיר שכולה חכמים וסופרים השומרים את כל מצוות התורה...

"כָּל אֲשֶׁר צָנָה ד' אֵתוּ אֱלֹהִים" (דברים א', ג')

היה פעם דרשן שהיה נוהג לספר בדרשותיו סיפורים על גדולי ישראל וכן לומר ווארטים שנאמרו על ידי גדולי ישראל. הוא היה מקובל בכל העדות והחוגים, פעם דיבר בקהילה ליטאית ובפעם בקהילה חסידיית, פעם בבית כנסת ספרדי ופעם בבית כנסת תימני, כולם אהבו אותו וכולם התחברו לדרשותיו. היה יהודי אחד שיצא לו פעם לשמוע את הדרשה של הרב בבית כנסת ספרדי, ולאחר מכן שמע את אותה הדרשה מפיו גם בבית כנסת חסידי, ובבית כנסת ליטאי. או אז התברר לו שאותו הסיפור שבבית הכנסת הספרדי סופר על הרב הספרדי הידוע שינה צורה ובבית הכנסת החסידי אירע עם האדמו"ר הידוע, ואילו בבית הכנסת הליטאי הסיפור הזה אירע בכלל עם גדול בעלי המוסר. ניגש היהודי את הרב ושאל אותו, ילמדנו רבינו. הסיפור הזה הוא סיפור חסידי או סיפור ליטאי, ספרדי או אשכנזי???

נענה הדרשן ואמר, וכי מאי נפקא מינא? אני מספר את הסיפור לכל אחד באופן שיתקבל על דעתו. מה לעשות שאלו אוהבים לשמוע סיפורים על הגדולים שלהם ואלו אוהבים לשמוע על הגדולים שלהם, וכי בגלל שהסיפור אירע עם מישהו שמגיע מעדה אחרת, נמנע מבני העדה הזאת לקבל את המוסר ההשכל הטמון בו???

שאלה: האם מותר לשנות מן האמת כדי הדברים יתקבלו על לב השומעים, או שיש בכך איסור?

תשובה: הדבר מותר לכאורה, כפי שמובא בהדיא בגמרא במסכת עירובין דף נא ע"א: "דלא תנא ליה בשם רבי יוסי אלא סתמא תניא ליה לעיל, ומשום הכא אמרה בשם רבי יוסי כי היכי דלקבלה מיניה". ראינו במפורש שאפשר לומר דבר הלכה בשמו של מישהו אחר כדי שיקבלו ממנו את הדבר.

כמו כן אומרת הגמרא במסכת פסחים דף קיב ע"א "אם בקשת ליחנק היתלה באילן גדול", ומבאר רש"י במקום: **אם בקשת ליחנק** - לומר דבר שיהיה נשמע לבריות ויקבלו ממך, היתלה באילן גדול - אמור בשם אדם גדול.

עם זאת, רבים מגדולי ישראל נזהרו מאוד שלא לשנות מדבריהם, גם לא באופן כזה שחשבו שהדבר יסיע לשומעים לקבל את דבריהם, ובוודאי שיש מקום להדר בעניין זה שלא לשנות מן האמת בשום אופן.

זכורני בתחילת דרכי כמרצה, בכל פעם לפני שנסעתי למסור הרצאה לציבור של יהודים רחוקים משמירת תורה ומצוות, היתה אמי שתחי' משננת באוזני את מה שהיה רגיל בפיו של רבי יוסף אברהם וולף, מייסד ומנהל סמינר וולף המפורסם, שהיה נוהג לומר שיש אנשים שטועים וחושבים שמותר לשנות מן האמת כדי להחזיר אנשים בתשובה, אבל האמת היא שדווקא מי שלא משנה מהאמת, יצליח יותר להחזיר אנשים בתשובה.

והוסיף על כך אבי מורי הגאון רבי ישראל יוטקובסקי זצ"ל, בעל 'מחיר כסף', שהיה אומר לי: "זכור בני, אם מזמינים אותך לדרוש בחיפה האדומה, ואתה בטוח שבדרשה אחת תצליח להחזיר את כל החיפאים בתשובה ולהפוך את העיר כולה לעיר שכולה חכמים וסופרים השומרים את כל מצוות התורה, אבל כדי להגיע לשם תצטרך לגנוב שקל אחד בודד למימון הנסיעה - אין זה רצון הבורא יתברך שתיסע לשם. רצון הבורא הוא שתימנע מלגנוב את אותו שקל, גם אם על ידי כך אתה מפסיד את כל חיפה!".

ואז הוסיף אבי והסביר לי למה הוא מתכוון כשהוא אומר 'לגנוב שקל אחד', הרי ברור שלא אגנוב כסף, ולא עלתה כזאת על דעתו... אלא ההסבר הוא שאלווה חלילה וחס שקל אחד למשך שבוע, מבלי להיות בטוח שאני אוכל להחזיר אותו ושאתי אזכור להשיב אותו לבעליו. אין זה רצון הבורא שאכשל בגזל או שאשקע בחובות שלא יהיה לי מהיכן להחזיר אותם! גם אם בכך אפסיד את כל חיפה.

ואכן, ב"ה זכיתי להיצמד להוראות אלו של אבי זצ"ל ואמי תבלחט"א, ומשתדל מאוד להימנע מחובות בפעילויות השונות שלי, ובכל פעולותי אומנם אין עודפים תקציביים, אבל גם לא חובות כספיים. כי להיכנס לחובות שלא אוכל להחזיר חלילה - אין זה רצון ה'...".

ומכאן עצה ששוויה זהב לכל העוסקים בצרכי ציבור באמונה: עסקן שנקלע לחובות ובא לבקש את עזרת הציבור שיסייע לו לכסות אותם, יצטרך להתאמץ מאוד, והסיכויים שלו להצליח נמוכים מאוד.

הרבה הרבה יותר קל לגייס את התרומות הנדרשות לפני שאתם יוצאים לדרך עם פרויקט חדש, ואפילו לגייס שותפים שילוו אתכם בפרויקט לאורך זמן, כי אנשים אוהבים לתרום מכספם למען פעילות עתידית, ופחות ממהירים לתרום לכיסוי חובות שנוצרו כתוצאה מפעילות ישנה.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ אתה עורך סעודה גדולה וחסרים לך ספסלים - האם מותר לך לקחת ספסלים מבית הכנסת?
- ◆ האם מותר למכור ספר תורה פרטי?
- ◆ באיזה בית הכנסת מותר לאכול ולשתות אך לא לשוחח שיחת חולין?

מהלכות קדושת בית הכנסת

- אם הקדיש אדם בנין עבור בית הכנסת, לא חלה עליו קדושת בית הכנסת עד שישתמשו בו, אולם המקדיש חייב לקיים את דבריו, כיון שהאמירה שיקיים דבר מצוה נחשבת כנדר.
  - אם בנו בית הכנסת מכספי חולין, או שהקדישו בנין לבית הכנסת - אינו קדוש עד שיתפללו בו פעם אחת. ובדומה לך, אם ייחדו נרתיק לתפילין, אינו קדוש עד שיכניסו לתוכו את התפילין.
  - בנין בית הכנסת שנמכר או חרב, אסור להשתמש בו, או במקום שבו עמד, לדברים שיש בהם גנאי ניכר וקבוע. ואם הרסו את מבנה בית הכנסת והקימו מבנה אחר, מותר.
  - אם ייחדו מבנה לבית הכנסת עד לזמן מסוים, לא חלה עליו קדושה, ומותר לאכול ולשתות בו. אולם, במשך הזמן בו הוא משמש כבית כנסת אין לנהוג בו קלות ראש גמורה, כגון שיחה בטלה.
  - אדם המקיים בביתו מנינים לתפילה, אין המקום נחשב משום כך כבית כנסת, ואין בו קדושה. אולם, אם ניכר מתוך מעשיו שהקדיש את המקום לבית הכנסת - נחשב המקום לבית כנסת.
  - העורך בביתו סעודה גדולה, ונזקק לספסלים - רשאי להשתמש בספסלי בית הכנסת, כיון שהמנהג להשתמש בהם לצורך כגון זה, ונחשב הדבר כאילו התנו מראש שיוכלו להשתמש בהם.
- מכירת בית הכנסת**
- בית כנסת מרכזי בעיר גדולה, שכבר לא מתקיימים בו מנינים לתפילה, או שמוכרים אותו לקהילה אחרת ומשיך לתפקד כבית כנסת - מותר למכרו.
  - בית הכנסת שנבנה על ידי עמותה חוקית - חברי העמותה

רשאים למכרו, כיון שבית הכנסת נבנה על דעת שכל החלטה הקשורה בו תוחלט על ידם, וגם יש למעשיהם תוקף על פי חוקי המדינה.

- בעבר, התקיימה בערים רבות מועצה בת שבעה חברים, שנבחרה על ידי נציגי הקהילות בעיר, אשר כל עניני הציבור היו נחתכים על פיה. מועצה זו מכונה 'שבעה טובי העיר'.
- תנאי עיקרי למכירת בית כנסת הוא קיומו של בית כנסת נוסף באיזור, שיש בו כדי להכיל ברווח את כל המתפללים בבית הכנסת המיועד למכירה.
- אם אדם הקדיש לבית הכנסת דבר הנושא רווחים על ידי שכירות וכדומה, והתנה שהקרן תהיה קיימת לעולם, רשאים גבאי בית הכנסת למכרו ולרכוש בתמורתו דבר אחר הנושא רווחים.
- מכירת קרקע שהיתה בה הונאה במחיר - המכירה קיימת ואין צורך להשיב את ההפרש שבין הסכום ששולם לבין המחיר בשוק, למעט אם ההפרש הוא חמישים אחוז ויותר.

מכירת חפצי קדושה פרטיים

- מי שיש בבעלותו ספר תורה פרטי - יש אומרים שרשאי למכרו, ולהשתמש בתמורתו לכל מטרה שהיא; ויש אוסרים. והרוכש ספר תורה על מנת למכרו - רשאי למכרו לכל הדעות. והיורש ספר תורה - יש אומרים שרשאי למכרו לכל הדעות, אך יש אומרים שגם לגביו נחלקו אם רשאי למכרו.
- חפצי קדושה השייכים לאדם פרטי, כגון תפילין ומזוזות - יש אומרים שמותר למכרם ולהשתמש בתמורתם לכל מטרה שהיא, ויש אומרים שמותר למכרם רק על מנת לרכוש בתמורתם חפץ שקדושתו חמורה יותר.

חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

אמר ה"חתם סופר": הרי אם אכן יבוא משיח צדקנו בשבת, תהיה לנו קושיה עליו מגמרות מפורשות האומרות אחרת. זה יהיה ה'שיעור' הראשון שיאמר המשיח, ליישב את הקושיות הללו...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על ציפייה למשיח צדקנו ושבת קודש

פרשיות אלו אנו קוראים בימי האבל הגדול על חורבן בית המקדש. רבותינו ציוו אותנו להתאבל ולבכות וזו חובתנו בימים אלו, אבל יחד עם זאת חובה עלינו לזכור כי בכל רגע יכול משיח צדקנו להתגלות, בכל יום ממש - "היום אם בקולו תשמעו" (תהלים צה, ז), והמשיח יבוא.

אפילו בשבת חובה עלינו להאמין בכך, ואף שמובא בגמרא (עירובין מג ע"ב) שהמשיח לא יבוא בערב שבת כדי שלא להטריח את האנשים המכינים צרכי שבת, וגם לא יבוא בשבת מחוץ לתחום, מכל מקום עלינו להאמין שהוא יכול לבוא גם ביום שישי וגם בשבת. ואמר על כך ה"חתם סופר": הרי אם אכן יבוא משיח צדקנו בשבת, תהיה לנו קושיה עליו מגמרות מפורשות האומרות אחרת. זה יהיה ה'שיעור' הראשון שיאמר המשיח, ליישב את הקושיות הללו... היו צדיקים שעמדו בכל עת וציפו לביאת המשיח, ואסור לנו לייאש את עצמנו אפילו יום אחד.

מישהו שאל אותי: הרי גם בשנה שעברה קיוונו שהמשיח יבוא עוד לפני תשעה באב ותתבטל התענית, והנה בסופו של דבר הוא לא הגיע? חס ושלום לחשוב כך. אנו אומרים: "ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא". הציפיה שלנו לבואו בכל רגע, היא זו שתקרב את הגאולה, ומשיח צדקנו יבוא במהרה בימינו

(מתוך הספר 'משכני')

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (דברים א', א')

ספר דברים איננו כספרים הקודמים, בהם מצווה ה' את משה להודיע לעם ישראל את המצוות שהם מחויבים לקיים. בספר זה מובאים דברי תוכחה שנאמרו מפי משה רבינו על דעתו. ואף המצוות האמורות בספר זה, הן מצוות שה' יתברך כבר צווה אותנו עליהן, ומשה רבינו רק חוזר ומזכירן, מפני שהן דברים הנצרכים כדברי אזהרות. ניתן לדמות את הדבר לרב המלמד הלכות שבת. לאחר שהסביר את כל פרטי ההלכות הכתובות בתורה, הוא מסכם את הדברים ואומר לתלמידיו: תשמעו, בזה צריך להיזהר, בזה עלולים להיכשל, כאן נאמר איסור ברירה, על ענין זה בני אדם לא שמים לב, אבל יש בכך איסור מבשל, וכיוצא בזה.

ישנם סיכומים סופיים שהם לא רק סיכום של מה שנאמר עד כה, אלא דברים שהרב עצמו מוצא לנכון להדגישם באזהרות מיחדות, כיון שהאדם עלול להיכשל בהם. זוהי מהותו של ספר דברים, שהוא בעצם ספר אזהרות.

לכן הוא מכונה בשם 'משנה תורה', כיון שבספר זה משה רבינו שב ושונה את כל הדברים שנאמרו בארבעת החומשים הקודמים, ומעלה על נס דברים מסוימים, שאם האדם יכשל בהם חלילה - יאבד את הכל.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

גליון 583
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

הערבי ובנו שנבלעו בתוך האדמה בדרכו לירושלים, פגש רבי יהושע ערבי אחד שהלך עם בנו, ויהודי אחד הלך לפניהם, ראה רבי יהושע את הערבי לוחש לבנו ושמע אותו אומר לו: הנה יהודי מגואל לפנינו, אדוניו מאס בו, גש אליו ולכלך אותו, חושבים הם היהודים שמזרע קדושים ועליונים הם, אך לנו ידוע שהם משועבדים לשבעים אומות העולם, יכול אתה לגשת אליו בני ולירוק בזקנו שבע פעמים. הלך הנער ואחז בזקנו של היהודי, כעס רבי יהושע, נשא עיניו למרום ואמר: עליונים עליונים, גוזר אני על אלה שמחזיקים עצמם לעליונים מתפארים בעצמם ולועגים לעם ישראל, לרדת למטה. ועוד לפני שגמר רבי יהושע את דבריו, נבלעו הערבי ובנו בתוך האדמה.

(זוהר הקדוש ח"ב י"ז א)

פרשת השבוע

במבוכה רבה מאחר שאביהם הותיר להם שבעה עשר סוסים, ולא ידעו כיצד לחלקם ביניהם לפי תנאיו. חישובו האחים וסיכמו כי שאלה סבוכה שכזו, אין לה מוצא אלא אם תוצג בפני ר' יצחק הפרנס הוולוז'ינאי הידוע בחכמתו.

בחרו להם האחים אחד מהם ושלחוהו לטכס עצה מהפרנס. ר' חיים שהיה אותה שעה ילד רק כבן חמש שנים, אך משראה שאין פותר לשאלה, הציע את עזרתו: אם תיתן לי סוס אחד מרכושך הפרטי, אפתור לכם את הבעיה הבטיח הילד לנציג האחים, והלה הסכים. תחילה כעס עליו אביו כי אם אכן יכול הוא לחלק את הירושה עבורם בשל מה נזקק הוא לתשלום הסוס? אך ר' חיים הצעיר הרגיעו במהרה, כי אל לו לדאוג בין כך מתכוון הוא להשיב את הסוס. נטל ר' חיים את הסוס, צירפו לשבע עשרה הסוסים מהירושה והחל לחלק, חצי משמונה עשר היינו תשעה לראשון, שליש מן הסכום כלומר שש מסר לשני, ולאחרון תשיעית שהיא שני סוסים סך הכל שבע עשרה כמנין הירושה שהותיר להם האב. את הסוס הנוסף שהיה מיותר השיב ברצון לבעליו, זו היתה כוונתו של אביכם הפטיר הילד.

לא תגורו מפני איש וגו' (א' - י"ז)
אחרי הסתלקותו מן העולם של הבעש"ט הקדוש זיע"א מצא המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א קמפוץ של טבק על המטפחת של רבו הבעש"ט, ומרוב פחד התעלף, כל כך היה ירא מרבו הקדוש. לעומת זאת בחיי הבעש"ט ישב פעם המגיד בדין תורה, אחד מקרובי הבעש"ט תבע את רעהו, ובשעת הביורור חלף הבעש"ט ליד חדר בית הדין, היה בכך משום נתינת מקום לחשש צל צילה של הטיית הדיין לטובת אותו קרוב של הבעש"ט, לא היסט המגיד אף לרגע וקרא: אנו גוורים בכח בית דין, כל מי שאינו צריך להיות עכשיו בחדר יקום ויצא. למרות שהיתה לו יראת כבוד גדולה מהבעש"ט ומורא רבו שרויה עליו, היה פחדו ומורא מהשמים גדול עוד יותר.

כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים (ד' - ו')

חכמתו של ילד יהודי

מסופר: פריץ אחד מפריצי הסביבה שבה גר אביו של הרה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א, הניח לשלושת בניו צוואה מזוהר, שאת הסוסים שהותיר עבורם יחלקו באופן הבא: אחד יקבל את חציים, השני יוכה בשליש, ואילו האחרון יקבל תשיעית, ובתנאי שלא יחלקו סוס אחד לשניים. והיו הבנים

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:23 ת"א: 8:26 ר"ת: 8:57

דברים-חזון

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:08 ת"א: 7:23

בעל האכסניא הזו. פעם נסע בעל הבית למסחריו, והרוויח בהם כסף רב, ועם שובו לביתו הכניס את הכסף למגירת השולחן, ולא שם לבו שהשאיר את המפתח תקוע במנעול המגירה. כשראיתי זאת, פחו יצרי עלי, לקחתי את כל הכסף והטמנתי אותו בקרקע ליד ביתי.

מאו עברו כמה שנים, לא נגעתי בכסף הגנוב, ואף התחרטתי על כך מעומק לבבי, והדבר הזה אינו נותן לי מנוחה אפילו לא לרגע אחד, איך עשיתי דבר כזה לגנוב מבעל הבית אשר מפרנס אותי ומכיר אותי כאדם הגון. אבל עדיין לא תקנתי את המעוות, יען הנני ירא ובוש עד מאוד להודות בפניו שאני גנבתי ממנו את המעות. ועתה בראותי אותך זה כמה ימים לשהותך כאן, שאתה אדם ירא שמים, ואיש לא יחשוד בך, מפני שאתה אורח ממקום רחוק ולא היית כאן בזמן הגניבה, נפשי בשאלתי שתקבל ממני את הכסף, ותעשה כחכמתך להשיב את הגזלה, להביא את הכסף לידי בעל הבית.

החסיד הסכים לבקשתו, והמלמד מסר לידי את סכום הכסף, והלך לו. ויהי ממחרת, כשנכנס בעל האכסניא אל החסיד האורח לתבוע ממנו את דמי שכירות החדר לימי שהותו במלון, פנה אליו החסיד ושאל אותו: האם אי-פעם נגנב ממך כסף? בעל הבית שכבר הספיק לשכוח את צערו, מפני שכבר עברו כעשר שנים מאותו המעשה, השיב בתחילה בשלילה. אבל החסיד לא הרפה, ודחק בו שיתאמץ להיזכר, אם נגנב ממנו סכום כסף לאחר התבוננות קצרה, נזכר בעל המלון ואמר לחסיד:

אכן נגנב ממני סכום כסף גדול, אבל הדבר אירע לפני שנים רבות. החסיד לא נתן לו להפליא זמן רב, תיכף הוציא את הכסף הצרור אתו, ונתנו לבעל הבית, באמרו הרי שלך לפניך. בעל המלון, אשר מזה שנים רבות נתייאש מאותו סכום כסף גדול, התרגש מאד, וחקר את החסיד: איך הגיעו המעות אליך? אמר לו החסיד: לצערי, אינני יכול לגלות לך את פרטי העניין. חזר בעל האכסניא ושאל: ומה היא מטרת בואך לעירנו? כאן השיב לו החסיד בפרוטרוט: הנני איש עני ואביון, ומוטל עלי להשיא את בנותיי, ורבי הקדוש "החווה" שלח אותי לנסוע לעיר הזאת, באמרו לי שמכאן תבוא לי הישועה!

שאל אותו בעל המלון: לכמה כסף הינך זקוק? הרהר החסיד בלבו, ולאחר חישוב קצר ענה ואמר, כך וכך. הוציא בעל האכסניא מכיסו את מלוא הסכום, ונתן לו. כשחזר החסיד אל רבו "החווה" וסיפר לו את הקורות אתו, אמר לו "החווה": ראיתי את גודל תשובתו וחרטתו של אותו המלמד, לכך הייתי חייב לשלוח אותך לאותה העיר, כדי שיוכל דרכך להשיב את הכסף לבעליו, ומגלגלין זכות ע"י זכאי.

יומא דהילולא של הרה"ק ה"חווה" מלובלין זיע"א ט' מנ"א נולד בשנת ה'תק"ה לאביו הרב אברהם אליעזר הלוי (נצר לשל"ה הקדוש) בעיר שברשין שבפולין. למד תורה מפי סבו רבי צבי הירש - אב"ד ז'ולקווא, ומפי רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג - שבהשפעתו נהיה לחסיד והחל ללמוד אצל המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. למרות גילו הצעיר, כבר אז תפס מקום נכבד בין תלמידי 'המגיד' שמהיר לספר לחסידים כי באה אליו "נשמה שלא הייתה בעולם מזמן הנביאים". מנהגו היה שבכל שנה, בכל יום משנים-עשר הימים הראשונים לחודש ניסן, כתב ברוח קודשו מה יקרה בכל חודש משנים-עשר חודשי השנה, אולם באותה שנה כתב רק עד חודש אב. ובהגיע חודש אב מחלתו הלכה וגברה עד שעלתה נשמתו השמימה בתשעה באב ה'תקע"ה. ציונו הקדוש בבית החיים היהודי הישן בעיר לובלין שבפולין.

מסופר: להרה"ק ה"חווה" מלובלין זיע"ה היה חסיד בשם ר' אברהם פונציער, שהיו לו בביתו שלש בנות בוגרות שהגיעו לפרק "בתולה נישאת" והוצרך להשיאן, ובאותן הימים היה אב צריך ליתן עבור בתו נדוניה גדולה, ולרש אין כל. אמרה לו אשתו שיכנס אל ה"חווה", לשאול אותו כדת מה לעשות.

עשה כעצתה, נכנס אל ה"חווה" והשיח בפניו את לבו אודות דחקו ומצוקתו. אמר לו ה"חווה", תיסע לעיר קרמטשניק, היתה זו עיר בפולין, ומשם תבוא לך הישועה. וכן עשה. לקח עמו כמה ספרים, ונסע לקרמטשניק. בואו אל העיר, לא ידע מה עליו לעשות, אך בביטחון ואמונתו נכנס לאכסניא אחת, ושאל האם יש כאן מקום לישון. השיבו לו הן, ונתנו לו חדר בבית האכסניא. הואיל ולא היה לו דבר אחר לעשות, ישב בחדרו ועסק בתורה כהרגלו.

מתחלה חשב בעל המלון כי האורח סוחר הוא ובא לצרכי מסחר, אך בראותו שעברו כמה ימים והנה האורח בכלל אינו יוצא מהחדר שנתנו לו, אלא כל היום יושב ולומד שם, והרי גם לא שילם לו מאומה, הבין בעל המלון כי זהו אדם עני מסתמא גם אין לו לשלם, א"כ למה זה יארחנו בחינם. נכנס בעל הבית אל האורח, ואמר לו: אין זו תכלית שתישאר כאן בלי תשלום. אם לא תשלם לי עד מחר, הנני נוטל ממך את כל חפצך במקום תשלום השכירות, ותיסע מכאן לדרכך. יצא בעל המלון מחדרו, והחסיד המשיך בלימודו.

באמצע היום נכנס אל החסיד איש אחד בלתי מוכר, וביקש ממנו להאזין לדבריו. וכה סיפר לו: אני משמש כ"מלמד" לבניו של

משל ונמשל

בסעודת מלוה דמלכה יכולים לפעול ישועות

בסעודת מלוה דמלכה יכולים לפעול ישועות על בני ישראל יותר מסעודות שבתות וימים טובים. ואמר על זה הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק ב"ר אלימלך זיע"א:

משל למדינה אחת שתושביה היו סובלים מאד מהמס הכבד שהטיל עליהם המלך. פעם אחת הגיעה אליהם ידיעה כי המלך בכבודו ובעצמו יבא לשכון במדינתם לכמה ימים, בהגיע יום הגיע המלך, לבשו כולם בגדי חג ויצאו לקראת המלך בשמחה, בתופים ובמחולות, וכל הימים שהמלך ישב איתם, עשו לכבודו סעודות גדולות ושמחו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם. ביום שהמלך ביקש לנטוע ולהיפרד מהם, נתקבצו כל אנשי המדינה ונפלו לפני רגלי המלך ויאמרו: אדוננו המלך, אמנם כי כל הימים ששכנת בתוכנו היינו שמחים מאד על הכבוד הרב שנפל בחלקינו, ולא הודענו לך את צרת נפשנו, כי לא רצינו להדאיב את ביקורו של המלך ולהכאיב את הוד מלכותו. אבל כעת לפני נסיעת המלך, מוכרחים אנו לגלות למעלת כבודו, כי כשל כוחנו בעקבות רוב המיסים אשר העמסת עלינו, ומבקשים להקל מעלינו את עולו הקשה. דבריהם מצאו חן בעיני המלך וימלא את בקשתם בחפץ לב.

הנמשל: כן אנחנו בני ישראל, כאשר איש ישראל סובל מדאגות עול הפרנסה ועול הגלות, ועם כל זאת כאשר יגיע יום שבת קודש, לובש בגדי כבוד, ומכבד שבת מלכתא בתפילות ובלימוד תורה, ובשלוש סעודות בשירות ותשבחות, ואין מעלה על שפתיו שום בקשה אישית, כאשר אסרו חז"ל לשאול צרכיו בשבת. אבל בהגיע סעודת מלוה מלכה, אז האיש המשכיל יכול לבוא לפני המלך, לשפוך את נפשו ולבקש את בקשתו, ואז בוודאי השם יתברך ימלא כל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

אל תִּירָאוּ כִּי כָּבֵר נִתְבַטְּלָה הַגּוֹזֵרָה

מעשה שהיה בזמן רבינו האר"י הקדוש זיע"א (יומא דהילולא ה' מנ"א). בשעה שישב ולמד סתרי תורה עם תלמידיו, ופתאום באמצע הלימוד הפסיק רבינו האר"י, ואמר, ברוך דיין האמת, קול כרוז אני שומע מבית הדין של מעלה, בגורת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא שיעלה ויבא ארבה, אין מספר לגדודיו, ויחנה בכל גבול צפת, ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ, וכל תבואתה ישרש, ולא תישאר מחיה לכל יושביה, והכל בעוון שהעלימו עיניהם מאת עני תלמיד חכם וצדיק אחד, ושמר ר' יעקב אלטרץ, שיושב בתענית ומתרעם כביכול על הקדוש ברוך הוא, שנשאר בחוסר כל ואין חומל ואין מרחם. והקדוש ברוך הוא לא יוכל להחריש להתאפק על צערו של העני הזה, ויחר אפו על שכניו תושבי צפת שאינם משגיחים ואינם חסים עליו. ע"כ לשון הכרוז. וסיים רבינו האר"י, לכן אחי ורעי, הבה נקביץ מעט כסף מאתנו כל אחד כאשר תשיג ידו, ואחד מן הישיבה יקנה מצרכי מזון לחם ולפת, לפרוס לרבע לחמנו, והנשאר מן הכסף יתנו לעני הנזכר שיקנה בהם מה שירצה, ויקום אחד מן החבורה רבי יצחק הכהן, ויקח הכסף בידו, וימחר ללכת אל החנות, ויקנה מצרכי מזון, וירץ אל בית העני הנזכר, ויראהו משתטח על הרצפה, ובוכה על רוע מזלו, כי מנהגו היה לשאוב מים בחביות של כלי חרס ולמוכרם בפרוטות להחיות את נפשו, ובאותו יום בבוקר השכם, נפלו מידיו החביות, ונשברו, ונשאר בלי מזון, ומבלי משען ומשענה, וכשמוע זאת ר' יצחק הכהן, החזיק בידו והושיבו על שולחן, ונתן לו מברכת ה' אשר בידו, האכילהו והשקדו, ויתר המעות נתן לו לקנות חביות אחרות להתפרנס על ידם, כאשר היתה באמנה אתו. ויאמר לו, אדוני החכם, למען השם, עמוד והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, שירחם על תושבי צפת ולבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות, כי בגללך נגור שיעלה ארבה ויבא בכל צפת, ולא יותיר מחיה לכל תושביה, ואנא היוזר מכאן ולהבא מלהתרעם על מדותיו של השם יתברך. והודה לו אותו חכם, וקיבל עליו שלא יוסיף לעשות כדבר הזה, ועמד והתפלל בדמעות לפני השם יתברך שימחול לו, ושיסיר חרון אפו מעל תושבי צפת, ויבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות, וינחם על הרעה לעמו. ואחר כך חזר רבי יצחק הכהן אל הישיבה וסיפר להם כל המאורע, ויאמר להם רבינו האר"י, דעו וראו כי בגלל הצדקה שעשינו עם העני הנזכר נתבטלה הגזירה של הארבה, הודת להשם יתברך על רוב רחמיו וחסדיו. וחזרו ללמוד עם הרב. והנה כעבור שעה אחת עלה הארבה על גבול צפת חיל גדול וכבד מאד, ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ, וכל התלמידים נבהלו ונחרדו, ויאמר להם הרב, אל תיראו כי כבר נתבטלה הגזירה, ורק טרם נמסרה הידיעה לארבה שלא יבא הנה, וכך היה, לאחר זמן קצר הפך ה' רוח ים חזק מאד וישא את הארבה ויתקעהו לתוך הים הגדול, ושם נטבע הארבה וכל המונו. לא נשאר ארבה אחד בכל גבול צפת, ויושע ה' לעמו ולנחלתו, בזכות הצדקה והחסד שגמלו לאותו עני. ומהיום ההוא והלאה נתנו עיניהם תושבי צפת על העני ההוא להשיג על כל צרכיו.

צ'ין אדם לחברו

אחדות עם ישראל

מסופר: פעם נפגשו בעיה"ק תובב"א, הרה"ק מטשעבין זיע"א עם הרה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, ואמר רבי איסר זלמן להרב מטשעבין: "טשעבינער רב, הריני מקבל על עצמי לפתור כל השאלות ההלכתיות שאפשר שיתעוררו בעת קבלת פני משיח צדקנו, כגון הלכות טומאה וטהרה במקום המקדש, דיני הקרבנות והכהונה וכו', וכו', הכל אני מקבל עלי בעוהשי"ת לפסוק על פי הלכה, ואתם תקבלו על עצמכם, לאחד את כלל ישראל שיוכלו לקבל פני משיח צדקנו" ענהו הרב מטשעבין: "מר הוא חכם גדול, את הדבר הקל לקח לעצמו, והדבר הקשה ביותר השאיר לי".

להימנע מלכעוס בערב שבת

פעם נסע הרה"ק ה"בית אהרן" מקארלין זיע"א יחד עם בנו הרה"ק רבי אשר זיע"א בדרך, והגיעו לעיר בערב שבת לפנות בוקר, וראו את העשן המיתמר מארובות התנורים מבתי היהודים שנהגו לאפות לפנות בוקר את החלות לכבוד שבת קודש. ושאל את בנו: דו זעהסט מיין קינד את המלאכים היוצאים מתוך הארובות, והוסיף ואמר הבית אהרן: זיי וואלטין גיקענט צוקומען צו די גרעסטע מדרגות פון די הכנה וואס זיי ארבעטען אויף שבת, נאר דער "ירגוזן" איס אלעס מבטל. (יכולים הם להגיע לידי מדרגות הכי נשגבות ע"י ההכנה שעושים

לכבוד שבת, אלא שה"ירגוזן" – הרוגו והכעס, מבטל הכל.

למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים

מסופר: פעם התכונן הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א ללכת לביקור נימוסין אצל רב מפורסם, מתוך תקווה שזה יועיל להרבות שלום, אך מקרוביו ניסו למנוע בעדו ולהניאו ממחשבתו, בטענה שהדרך קשה היא, והרבי יצטרך ללכת הרבה בעפר. השיב להם הצדיק: למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים, ולא ויתר על הביקור, ובסופו אכן ראו שהביקור היה כדאי ומועיל מאד.

לא תשנא את אחיך בלבבך

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זיע"א שהטיל פעם על שנים מאנשי שלומו, שיקבצו סכום כסף הגון לדבר שבצדקה, מאת החסידים העשירים שהסתופפו אותו שעה בצלו בגוסטינין, היה ביניהם עשיר אחד מווארשה שלא רצה ליתן אלא סכום מועט, וחרה הדבר לשניים שהתעסקו בוה, וסיפרו את הענין לרבי, אמר להם ר' יחיאל מאיר: כתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך" אם חנך ה' בלב טוב הרי מתנה היא זו שנתן לך, וחלילה לך לשנוא את אחיך בגלל כך שאין לו לב טוב כמך, לא תשנא את אחיך... בלבבך הטוב.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ד' מנ"א
הרה"ק רבי בן ציון ב"ר שלמה מבאבוב (קדושת ציון - תש"ג)
יום ראשון ה' מנ"א
רבינו יצחק לוריא אשכנזי ב"ר שלמה (האר"י הקדוש - שלי"ג)
הרה"ק רבי חיים מקראסנא ב"ר צבי הירש (תלמיד הבעש"ט - תקנ"ג)
יום שלישי ז' מנ"א
הרה"ק רבי ישכר דב ב"ר אריה יהודה מולאטשוב (תקנ"ה)
הגה"ק רבי משה גרינוולד ב"ר עמרם (ערוגות הבושם - תרע"ו)
הרה"ק רבי אליעזר רוזנפעלד מאושפיזין הי"ד ב"ר יהושע מקאמינקא (תש"ג)
הרה"ק רבי שלום נח ב"ר משה אברהם (ה"נתיבות שלום" מסלונים - תש"ס)
יום רביעי ח' מנ"א
הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מייאס ב"ר אהרן משה בעל ה"קרני ראם" (תרכ"ו)
הרה"ק רבי שמחה זיסל (הסבא מקעלם) ב"ר ישראל נחומיס (תרנ"ח)
יום חמישי ט' מנ"א
הרה"ק רבי דוד פורקעס (תלמיד הבעש"ט הק' - תקל"ד)
הרה"ק רבי יעקב יצחק ("החוזה" מלובלין) ב"ר אברהם אליעזר הלוי (תקע"ה)
יום שישי י' מנ"א
יששכר בן יעקב משבטי קה (ב"א ש"ח)
רבי דון יצחק אברבנאל ב"ר יהודה (אברבנאל עה"ת - רס"ח)
הרה"ק רבי מרדכי בנעט אב"ד ניקלסבורג ב"ר אברהם (תקפ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רבטינץ שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" רמזים וסימנים לתורה על המעשים.

לעבור בפני המתפלל (א)

א) אסור לישב בתוך ארבע אמות של המתפלל, בין מלפניו, בין מן הצדדין, ובין מלאחוריו. (שו"ע או"ח סימן ק"ב, סעיף א')
ב) הטעמים שאין לעבור בפני המתפלל:
1) משום ביטול כוונת המתפלל. (מגן אברהם, שם, ס"ק ו')
2) משום שהמקום אשר המתפלל עומד עליו, ארמת קודש הוא, הואיל ושכינה כנגדו, וצריך לנהוג כבוד במקום זה. (ט"ז שם, ס"ק ג')
3) שנראה כאילו חבירו מקבל עליו עול מלכות שמים, והוא אינו מקבל. (טור שם, סעיף א')
ג) גם סמיכה אסור בתוך ארבע אמות של המתפלל, אך סמיכה במקצת, שאם ינטל החפץ שנסמך עליו, יוכל לעמוד, יש להקל במקום הדק. (משנה ברורה שם, ס"ק א')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"צ

ר' פינחס צבי שיינברגר זצ"ל
בהרה"צ ר' מנחם מאניש זצ"ל
נלב"ע ד' מנ"א תשי"ט תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פְּרֻשֶׁת דְּבָרִים - תּוֹן כְּבוֹד

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַר בְּעַרְבָה מִזֶּל סוּף בֵּין פָּאָרֶן וּבֵין תַּפְּל וְלִבָּן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָהָב" (דברים א, א)

המקום וזה הזכיר להם את הטעות שעשו שם. ולמה לא דיבר איתם במפורש? אלא מפני כבודם של ישראל. אם אתה רוצה להוכיח מישהו אתה צריך לשמור על כבודו.

המפרשים שואלים: בפרשת האזינו משה רבינו פונה לעם ישראל ואומר: "שְׁחַת לֹו לֹא בְּנִיּוֹ מוֹמָם דֹּר עֶקֶשׁ וּפְתִלְתֵּל הִלֵּה' תִּגְמְלוּ זֹאת עִם נָבֶל וְלֹא תִקְּם" (דברים לב, ה'ו'). אם כן מדובר בתוכחה ישירה ולא ברמזים?

אם נבדוק את התאריך שמשה דיבר עם ישראל, התורה כותבת: "וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ (שבת) בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..." (דברים א, ג)

אם כן משה דיבר מר"ח שבט עד ז' אדר (תאריך פטירתו) במשך חמישה שבועות דיבר רק ברמז מפני כבודם. פרשת האזינו באה אחרי נצבים וילך. בפרשת וילך כתוב: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֵּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנִי הַיּוֹם לֹא אוֹכֵל עוֹד לְצֹאת וְלְבוֹא" (דברים לא, ב). ביום האחרון שלו משה רבינו אומר: "גם אם אדבר אליהם בצורה קשה הם יסכימו לשמוע לי". לכן בפרשת האזינו משה רבינו דיבר בתוכחה ישירה ולא ברמזים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
יו"ר עמותת כשרות בישראל

בפסוק זה מוזכרים תשעה מקומות, וכי בכל המקומות האלו דיבר משה רבינו? רש"י הקדוש אומר: "לפי שהן דברי תוכחות ומנהגים כן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום. לפיכך סתם את הדברים והזכיר ברמז מפני כבודן של ישראל".

גם רב שמוכיח את הציבור צריך להוכיח ברמז. עליו להיזהר בכבודם שלא לפגוע חלילה. כל רב ומרצה שמדבר לרבים צריך להתפלל שלא ישל בלשונו.

המאירי כותב על המשנה הראשונה בפרק הראשון בפרקי אבות: "וְעָשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה" - גם לתורה צריך לעשות סייג וגדר: מה לומר, מתי לומר, איך לומר ואולי גם לא לומר. לא תמיד יש מצוה לדבר.

אם כן כל המקומות שמוזכרים הם רמז למה שעשו ישראל:

"בְּמִדְבַר" - שהכעיסו את ה' ואמרו "מי יתן מוֹתָנֵנוּ..." (שמות טז, ג)

"בְּעַרְבָה" - שחטאו בבעל פעור בשיטים בערבות מואב.

"מִזֶּל סוּף" - שהתלוננו בים סוף ואמרו: "הַמִּבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם..." (שמות יד, יא)

"פָּאָרֶן" - מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים

"וַחֲצֵרֶת" - במחלוקת קרח.

"וְדִי זָהָב" - חטא העגל.

משה רבינו שרצה להוכיחם אמר להם: "אתם זוכרים, היינו בחצרות והיינו גם בדי זהב ועברנו מזל סוף..." הוא רק אמר להם את

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בן אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טובה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי אליאור בן פרידה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן זינמה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים אורן בן פרידה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

ע"פ	כנסת לבת	צאת לבת	יבין חם
י"ג	19:08	20:20	21:13
ת"א	19:26	20:18	21:10
מיוסב	19:29	20:20	21:14
כ"ב	19:26	20:18	21:10

שואל ומשיב בהלכה – צום תשעה באב

מהו יום תשעה באב ובאלו מקרים פטורים מתענית זו?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשעה באב הוא יום תענית מדרבנן ושיא תקופת האבלות של ימי בין המיצרים. תענית זו היא החמורה מבין ארבע התעניות על חורבן בית המקדש. בניגוד לכל שאר התעניות מדרבנן שמתחילות בבוקר, תענית זו מתחילה בערב וכוללת את כל חמשת העינויים הנוהגים ביום כיפור. התענית כוללת גם מנהגי אבלות מיוחדים, כגון: ישיבה על הרצפה ואיסור לימוד תורה. בתחילת התענית נוהגים לקרוא בציבור את מגילת איכה.

במשך היום נוהגים לומר קינות על חורבן הבית ואסונות אחרים. רבותינו מציינים חמישה אירועים שקרו אצל אבותינו בתשעה באב:

- א. נגזר על אבותינו (דור המדבר) שלא יזכו להיכנס לארץ ישראל בעקבות חטא המרגלים.
- ב. בית-המקדש הראשון נחרב- בידי צבאו של נבוכדנצר השני, מלך בבל.
- ג. בית-המקדש השני נחרב- בידי טיטוס שעמד בראש הצבא הרומי.
- ד. העיר ביתר נלכדה- בימי מרד בר-כוכבא תחת שלטון האימפריה הרומית. בעיר ביתר היו רבבות מישראל.
- ה. נחרשה העיר- טורנוסורפוס הרשע ממלכי אדום חרש את ההיכל ואת סביביו לקיים: "צִיֹּן שָׁדָה תִּחְרַשׁ" (ירמיהו כ"ו, י"ח).

הכל חייבים בתענית תשעה באב - אנשים ונשים. נער מגיל בר-מצווה וכן נערה מגיל בת-מצווה חייבים להתענות. נשים מעוברות מתענות, אלא אם כן יש בעיה רפואית, כגון: חוסר דם, לחץ דם גבוה וכדו'. מכל מקום מעוברת שלא מרגישה טוב, יכולה לשתות מים כדי שלא לגרום נזק לעובר.

נשים מיניקות פטורות מהתענית עד שלושים יום מזמן הלידה. לאחר מכן חייבות לצום, למרות שכתוצאה מהצום החלב מתמעט. כל חולה אפילו שאין בו סכנה- פטור מלהתענות, כלומר, מי שנפל למשכב מחמת חולי או שיש לו חום וכן מי שיש לו סכרת למעלה מהרגיל או לחץ דם גבוה. אבל סתם מיחוש לא פוטר מן התענית. (בכל מקרה יש לעשות שאלת רב לאחר התייעצות עם הרופא).

מי שפטור מהצום אינו צריך לאכול פחות מכשיעור וגם לא צריך שיתענה מספר שעות. אומנם כמה מהפוסקים האחרונים כתבו, שאם אפשר נכון שהחולה יחמיר ולא יאכל וישתה בליל תשעה באב כדי שישתתף בצער עם הציבור, אבל בבוקר רשאי לאכול ולשתות כפי צרכו ללא הגבלה. הפטור מהצום ייזחר לא לאכול דברי מותרות ופינוקים אלא יאכל מאכלים פשוטים לצורך בריאותו.

תחושת החורבן

עד כמה רבותינו הרגישו את תחושת החורבן - זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא: הגאון רבי בן ציון פלמן סיפר ששמע מהגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, שכאשר הגיע בפעם הראשונה לכותל המערבי, הוא הבחין ביהודי נשוא פנים שעומד ומתפלל בהשתפכות הנפש ובוכה בדמעות שלישי.

הגאון ר' אליעזר יהודה הבין שמשוה לא בסדר עם אותו יהודי, לכן הוא החליט לברר מה העניין. הרב המתין עד שאותו יהודי סיים לבכות, לאחר מכן הרב ניגש אליו ושאל: "האם יש לכם חולה בבית?". "היהודי ענה לרב: "ברוך ה', השבח לא-ל, כולם בריאים". הרב המשיך להקשות: "אם כן, אולי חסר לך כסף? אולי המצב הכלכלי בבית לא טוב?". "היהודי השיב: "ברוך ה', לא חסר לי כסף". הרב שאל: "אם כך אתה יכול להסביר לי בבקשה, למה אתה בוכה כל כך?".

היהודי הסביר לרב: "כאשר אני מגיע לכותל המערבי ורואה שבית המקדש חרב והשכינה נמצאת בגלות, כיצד אני יכול שלא לבכות?". הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל סיפר, שהוא המשיך לדבר איתו. התברר לו כי אין זו הפעם הראשונה שאותו יהודי בא לכותל.

הרב חשב שאותו יהודי מגיע פעם בכמה חודשים לכותל. לתדהמתו של רבינו התברר כי יהודי זה מגיע לכותל בכל יום שלוש פעמים! בכל פעם הוא בוכה על החורבן בדמעות שלישי. התברר כי אותו יהודי היה הגאון רבי זאב שחור זצ"ל. רבי אליעזר יהודה, סיפר שהוא עצמו בפעם הראשונה שהיה בכותל לא בכה כל כך כמו שבכה אותו יהודי שמגיע לכותל שלוש פעמים ביום... (מעובד מתוך 'ופריו מתוק').

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור לליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - המקובל הגאון הרב מנחם עזריה מפאנו זצ"ל

המקובל הגאון הרב מנחם עזריה מפאנו זצ"ל - נולד בשנת ה'ש"ח (1548) בעיר בולוניה שבאיטליה. כונה גם עמנואל דה-פאנו והרמ"ע מפאנו. מוצא משפחתו היה מהעיר פאנו, עיר קטנה ליד פזארו במחוז מארקה שבאיטליה. בצעירותו למד בוונציה עם חכמי העיר ומקובליה. לאחר שמילא את כריסו בש"ס ופוסקים שקד בהתמדה רבה על לימוד הקבלה. לא הניח דבר גדול ודבר קטן שלא למד. בסביבות גיל שלושים התחיל להתפרסם. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו. בשנת ה'של"ד (1574) מרן רבי יוסף קארו זיע"א מינה אותו לפקח על הדפסת ספרו 'כסף משנה'.

בעיר רוג'ו שבה הייתה קהילה יהודית חשובה, רבינו שימש כראש ישיבה שאליה רבים נהרו. ממדינות שונות פנו אליו בשאלות ולכולם ענה כיד ה' הטובה עליו. משם עבר לעיר חותנו, מנטובה. גם שם הקים ישיבה גדולה ונחשב לאחד מעשיריה. כתב כשלושים ספרים העוסקים בהלכה ובקבלה. תיקן תקנות לקהילות יהדות איטליה בענייני התפילות ונוסחיהן וכן תקנות לחזוק התורה והדת. ענוותן מופלא. איש אמת. דקדק במצוות, ביחוד במצוות תפילין באופן עשייתן והנחתן. כל גדולי הדור העריצו אותו. נפטר בד' אב ה'ש"ף (1620). חי כ-72 שנים. ציונו במנטובה.

אביו: ר' יצחק ברכה (ממיוחסי העיר ומיקריה). **אשתו:** מרת רחל (בת ר' יצחק פואה ממנטובה, מגדולי רבני איטליה. ביתו היה פתוח לרווחה לכל עובר ושב. ראשון לכל דבר שבקדושה).
מרבותיו: הגאונים ר' ישמעאל חנינא בן מרדכי מוולמונטונה, ר' משה פרובינצאלו, המקובל ר' עזרא מפאנו ממנטובה (דודו), המקובל ר' משה קורדובירו, המקובל ר' ישראל סרוק מצפת. **מתלמידיו:** המקובל ר' אהרון ברכיה ממודינא (מח"ס 'מעבר יבק'), ר' משה קזיס, הגאון ר' יצחק לומברזו מתוניס (רבה הראשי של יהדות תוניס. מח"ס 'זרע יצחק').
מילדיו: המקובל ר' יצחק, ר' יברכיהו.

מספריו: **אלפסי זוטא** - הלכות ודינים בסדר התלמוד **אם כל חי** - דרושים עמוקים בקבלה **יחקור דין** - חקירת עולם הזה, עולם הנשמות ועולם התחיה **הטוטפות** - בעניין הלכות תפילין לפי הקבלה **יימין ה' רוממה יימין ה' עושה חייל** - על סדר הקפת הלולב **כנפי יונה** - כוונת התפילה כולל רמזים, יחודים וכו' **המידות** - על שלוש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהם **מאה קשיטה** - מאמר כולל מאה פרקים **מאורות הגדולים** - מאמר בענייני חכמת התכונה **המילואים** - כוונות ורמזים על מילואו של שם הויה וצירופיו **מעייני גנים** - כוונות במועדים וספירת העומר **הנפש** - דרושים **סדר עבודה** - על המועדים, תמידים ומוספים וסדר עבודת הכהנים והלוויים **עסיס רימונים** - קיצור ספר פרדס רימונים עם הגהות **העיתים** - מאמר על העיתים **פלח הרימון** - ביאור בקבלה **יונת אלם גור אריה ייין הקרח הרקיעים שבתות ה' שפת אמת עשרה מאמרות** - מאמרים בקבלה **ישברי לוחות** - על הזוהר **ישו"ת הרמ"ע** - פירוש סוגיות ומשניות **תיקוני תשובה** - תיקונים וסיגופים לבעלי תשובה **פיוטים**.

הגאון רבי נתן לובארט זצ"ל סיפר ששמע מהגה"צ רבי שמעון מזליוחוב זצוק"ל על רבינו, שהמקובל האלוקי רבינו האריז"ל הקדוש אמר כי בפעם הזאת אין לו (לרבינו האריז"ל) בחינת כתב ודיבור (כידוע מי שכתב את שמונת השערים של רבינו האריז"ל היו תלמידו המקובל רבי חיים ויטאל זצוק"ל ובנו המקובל ר' שמואל ויטאל זצוק"ל). אבל הוא יבוא עוד הפעם לעולם בגלגול נוסף ושם תהיה לו בחינת דיבור וכתב. רבינו האריז"ל בא בגלגול והיה הקדוש האלוקי הצדיק רבי מנחם עזריה מפאנו זיע"א.

תלמידו של רבינו הגאון הצדיק הרב יצחק לומברזו מתוניס (מח"ס 'זרע יצחק') סיפר כי לרבינו היה מגיד (דוגמת המגיד שהיה למרן רבי יוסף קארו זיע"א) או גילוי אליהו הנביא, וכך אמר: "שמעתי בעיר שם מפי מורי הרב הרמ"ע ואשמע קול מדבר אליו בקומו בחצות לילה לעסוק בתורה ותסמר שערות בשרי אף כי אלי דבר יגוב ואירא בהחבא ודי בזה". מרן הרב החיד"א זיע"א מביא שהיה לרבינו 'מגיד' מהשמיים. עוד הרב החיד"א סיפר שרבינו התענה במשך עשרים ושתיים שנים!

רבינו היה צדיק גדול ועניו. למרות שכל גדולי חכמי לב, שמו אותו לוויית חן לראשם, רבינו הצטיין במידותיו התרומיות. למרות ידיעותו בתלמוד, בדרושים ובקבלה, ניתן לראות במאמריו ענוות חן והשתפכות הנפש. רבינו כתב: "ההבדל בינינו ובינם (גדולי הדור שהעריכו מאוד את רבינו) רב ועצום מאוד. כי הם היו בקיאים בכל התורה כולה, ואני אפילו לאותו תלמיד שגמר את מסכת חגיגה (במסכת זו יש עשרים ושש דפים) - לא הגענו".

במקומות נוספים כתב: "בלב נשבר ובשפלות רוח" וחתם את שמו: "אני מעפר הארץ, שחתמו בי רבנן, זה שמי מעביר עון וזה זכרי מוחל עלבון". בתשובותיו התנצל ואמר: "והריני למד מכל האדם יותר מכל האדם".

ענוותנותו והערכתו של רבינו לרמ"ק היתה עצומה. רבינו כתב: "מעיד אני עלי שמיים וארץ, כי גם אחרי שזכיתי לטעום מעט מזעיר בקצה המטה, שירי שיריים וגם מפי האריה ומפיהם של גורי רבינו האריז"ל מקונטרסים רבים ונכבדים ששיגרו לי מגדוליהם וחשוביהם... לא גבה ליבי ולא רמו עיני להרהר על החכם הרמ"ק ועל דבריו".

בכל יום רבינו נהג להתבודד בחדר מיוחד ולקשר את נשמתו בבורא יתברך. לפני כניסתו לחדר קבע זמן למשמשו להגיע ולעוררו עד שיפסיקו מדביקותו. הרב הזהירו שאם לא יעשה כן, עלול הוא להידבק בחי העולמים לעולמי עד ולהיפטר מן העולם. באחד הימים בשנת ה'שפ"ה פרצה דליקה בעיר. המשמש מחמת הבלבול והבהלה שכח להגיע בזמן שקבע לו רבינו. לאחר שנזכר מיהר להגיע אליו, אבל גילה כי איחר את המועד ונפשו של רבינו מרוב דביקות בקונו יצאה והוא נפטר לבית-עולמו.

כּחוֹ שֶׁל דִּיבוּר

להעריך מה השכר העצום הצפוי לך לעתיד לבוא", והוסיף עוד דברי שבח רבים...

הבחור שמע את כל דברי התשבחות וחשב לעצמו: "כך בעל חנות מכולת חושב עלי ואני עוד חושב לעזוב את עולם התורה?".

בעודו יוצא מהחנות החליט בליבו: "נכון שקשה לי, אבל אני אנסה להמשיך ללמוד בישיבה עוד כמה ימים ונראה. לעזוב את הישיבה תמיד אפשר".

הבחור המשיך ללמוד עוד יום ועוד יום עד שלקראת בין הזמנים כבר היה ליבו שלם עם החלטתו להמשיך ללמוד בישיבה באופן סופי.

במהלך חופשת בין הזמנים בביתו הבחור חשב לעצמו: "כמה אני צריך להודות לעופר בעל המכולת. רק בזכותו אני נשארתי בחור ישיבה על כל המשתמע מכך".

הוא התיישב וכתב מכתב ברכה מרגש לעופר. במכתב הוא כתב כיצד המשפט שהוציא מפיו הציל אותו וגרם לו להישאר בישיבה הקדושה.

הוא חשב שבתחילת ה'זמן' יגיע לישיבה יום אחד לפני כל הבחורים, כדי שיוכל להביא את מכתבו לעופר בלי שהדבר יורגש בישיבה.

ממחשבה למעשה. הבחור נסע לישיבה יום אחד לפני כולם. כשהגיע למקום הוא הלך לחנות המכולת של עופר. כשהגיע לשם, ראה כי החנות סגורה.

הוא שאל את אחד האנשים שראה: "מדוע חנות המכולת סגורה?". האיש ענה: "בשבוע שעבר עופר קיבל התקף לב. הוא היה מאושפז בטיפול נמרץ אבל בסופו של דבר הוא נפטר".

"אם תזדרז תוכל עוד להספיק לנחם את המשפחה שכן היום הם קמים מהשבעה".

הבחור שאל לכתובת ביתו של עופר ומיד הלך לבית האבלים. במהלך הניחום הוא הוציא את המכתב שכתב והעביר אותו לאלמנה.

הוא סיפר לה בהתרגשות את כל מה שאירע איתו ועל הזכויות העצומות שבעלה המנוח זכה להם בזכות משפט אחד שאמר לו.

הסיפור לא היה מתפרסם לולי העובדה שלאחר זמן האלמנה ניגשה לאחד מאנשי צוות הישיבה וסיפרה לו בהתרגשות על המכתב (כמובן ללא שם הבחור) כך התפרסם סיפור זה.

הלוואי שנזכור תמיד מה כוחה של מילת חיזוק ועד כמה היא עשויה להשפיע לדורות.

אנחנו לא מודעים לכוח הדיבור שיוצא מהפה שלנו. יתכן מאוד שמשפט אחד שנאמר לזולת עשוי לשנות את חייו.

לא בכדי רבותינו דרשו על הפסוק בתפילה: "מְחִיָּה מְתִים בְּמִאְמָרוֹ" - אדם יכול להחיות מתים כפשוטו - במאמרו, במשפט אחד, שהוא אומר לזולת בשעה שהשני כל כך נזקק לשמוע זאת.

מצד שני, עלינו להיזהר מאוד מכל מה שיוצא מהפה שלנו. אם חלילה הדיבור לא במקום, אנחנו עלולים לגרום נזק בלתי הפיך לזולת.

הפה שלנו הוא כלי שיכול להועיל מאוד או חלילה להחריב את חיי האחר. הכל תלוי כיצד אנחנו משתמשים בו. לכן עלינו לחשוב היטב על כל דיבור היוצא מהפה. להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'דרשו'. יש בו כדי ללמדנו על כוח הדיבור:

לישיבה גדולה בארץ באיזור שאינו דתי הגיעו מספר בחורים מישיבה אחרת לתקופת חיזוק. היה זה בזמן מגיפת הקורונה. מטרתם היתה להחליף אווירה ולהתחזק בלימוד.

בקרבת הישיבה הייתה חנות מכולת בבעלות יהודי מסורתי בשם עופר. כל עובדי החנות ידעו על חיבתו והערכתו המיוחדת של בעל החנות לתלמידי ישיבות באשר הם.

עופר הנחה את העובדים בקופה כי גם אם הוא לא נמצא בחנות, כאשר מגיע בחור ישיבה לשלם על המוצרים שלקח - עליהם לעשות הנחה של עשרה אחוזים ממחיר הקנייה שלו.

בוקר אחד החליט אחד מאותם בחורים שהגיעו לחיזוק שהלימודים בישיבה קשים לו מאוד. הוא חשב על כך רבות והגיע למסקנה כי הוא לא מתאים למסגרת ועליו לעזוב את כותלי הישיבה.

יתר על כן, הוא החליט כי העולם התורני בישיבה אינו מתאים לו והוא ילך לחפש עבודה. בהחלטה זו הוא לא שיתף אף אחד.

לפני שעזב את הישיבה הוא החליט לצאת למכולת הקרובה כדי לקנות לו משהו, בידיעה שעוד היום הוא עוזב את הישיבה, נוסע לבית ומחפש עבודה.

הוא הגיע למכולת של עופר. ברגע שנכנס לפתח החנות עופר קיבל אותו במאור פנים ובהערצה מיוחדת אמר לו: "הנה הגיע נזר הבריאה".

"דע לך כי עליך כל העולם עומד, רק בזכותך ובזכות לומדי התורה ששוקדים על התורה הקדושה יומם ולילה. הלוואי והיתה לי הזכות שיש לך. אין אף בריה שיכולה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
פואד אברהם בן רג'נה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	אלהיה אליאס בן אלגריה ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	אסתר בת חביבה ע"ה	דב בן יצחק ז"ל
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	סוליקה בת עישה ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	סלים בן פרחתה ז"ל
לטיף בן פרחתה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
אביבה לויש ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	יהודה בן סעידה ז"ל
שרה בת נקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	עפאת בת השמת ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל	רחמים בן רחל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	ר' עולילי ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	נעימה בת גורג'ה ע"ה	חי זיזי בן קלרה ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל			

גליון
באר
התשעה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

דברים - תשעה באב

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת דברים - תשעה באב

- העמידן על אחת - חתחזקות באמונה מקרבת את בניין בית המקדש.....ב
- לא חסרת דבר - באמונתו יחיה.....ד
- ברוגז רחם תזכור - תוקף האהבה בשעת ה'חורבן' והדין.....ז
- קומי רוני בלילה - התחזקות בשעת הסתר ומחשך 'לילה'.....יב
- בין אדם לחברו - אהבת ישראל, הרחק מהמחלוקת.....יד
- רב לך שבת - קדושת השבת ובפרט בימי בין המצרים ושבת חזון.....יט
- בכה תבכה - להיות מיצר ודואג על חורבן הבית ועל גלות ישראל.....כ
- ציפית לישועה - האמונה שהוא אלוקינו והוא יושיענו.....כה

פרשת דברים - תשעה באב

ובהיר כשבידו להראות באצבע - זה א-לי, בהנהגת רחמים, וכגון שנעשו לו ניסים ונפלאות כמו במדבר אשר ראית, אז אינכם מאמינים, אמונה כזאת אינה נחשבת אמונה. ומי נקרא בעל אמונה, זה האיש המתחזק להאמין בה' גם כשנראה לו שהבורא הסתיר עצמו ממנו, בהנהגת דין וייסורים, והוא מאמין שהקב"ה עושה את כל המעשים למוצתו השלימה², זה עולה במדרגה להיקרא בעל אמונה.

והזמן גרמא להתחזק באמונת איתן לדעת שהכל מאת ה' המנהל עולמו בחסד וברחמים², וכה אמרו חז"ל (שבת קיט:), 'לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו

העמידן על אחת - התחזקות באמונה מקרבת את בניין בית המקדש

בפרשתן (א לא-לב), 'ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה' אלוקיך... ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקיכם', ותמוה, מהו 'ובדבר הזה', היה לו לומר 'ואתם אינכם מאמינים', ומבאר הר"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אנרא דכלה ד"ה ובדבר), שעיך עבודת האדם היא האמונה בה' גם בשעת הסתר וחושך, כי מי שמאמין בה' רק כשהקב"ה מתנהג עמו ברחמים מגולים והוא רואה את הנהגת הרחמים, אינו נחשב 'מאמין' - שהרי הכל ברור לנגד עיניו ובמה יאמין... וזה פירוש הכתוב, ובדבר הזה - כלומר המאמין בה' רק כאשר הכל נהיר

א. שמעתי מידיד נאמן מעשה נפלא שאירע עם אחד ממכירי, שבנו הקטן שנה 'מלא לוגמיו' מכוס תה רותח שנשאר בטעות על השולחן, והיתה הרתיחה עד לאימה עד שנכווה הילד היטב בגרונו, במהרה הזמינו אמבולנס, שדהר עם הבן וההורים לבית החולים, ובכל הדרך בכה הנער בכיות עצומות עד לב השמים, ההורים שלא יכלו לשאת את הדבר, לראות את בנם בוכה בדמעות שליש ובקולות עד השמים, בקשו מהפאראמדיקים לתת לו איזה תרופת הרגעה, ונענו בלאו, כי מצד ה'חוק' אסור לתת להם כזאת, אחר כברת דרך שלא נרגע הבן כלל וכלל ורק גברו צרחותיו למעלה למעלה ניסו לבקש שוב ונענו בסירוב, כשההורים אינם מבינים כיצד הם מתעקשים על 'חוק' לנוכח הילד הנאנק מכאב ויסורים, והרי אפילו אם יש להם 'לב אבן' - הרי 'אם אבן הוא נימוח'...

משהגיעו לבית החולים והכניסו את הבן ל'מיון' (Emergency Room) ניגש האב מיד אל הפקידים, וביקש שבטרם כל דבר יתנו לבנו תרופת הרגעה, וכן עשו, תיכף ומיד חדל הנער ופסק מלבכות, אלא שאז אירע דבר, אחרי כמה רגעים החל הנער לפרכס ולאבד נשימתו לגמרי, מיד הזעיקו את הרופאים אשר שם, החיו אותו, והכניסו בקרבו צינור שיסייע לו בנשימה. ונתברר, שהכוויה הנוראה גרמה בצקת (swelling) בדרכי הנשימה, עד שכמעט נסתמו לגמרי, ורק חריץ דק נשאר שם, וכל עוד שהיה בוכה היתה הלחלוחית עוברת באותו חריץ ומונעת אותו מלהסתם לגמרי, ומשאך פסק מלבכות נסתמו כל דרכי הנשימה לגמרי, ונוכחו לדעת בגודל הנס, כי אילו היו נותנים לו בעודו באמבולנס 'תרופת הרגעה', ושם היה מאבד את נשימתו, אזי היה ח"ו נופח את נשמתו על אם הדרך, כי 'שם' אין את כל הכלים הנחוצים להכניס את הצינור לתוך דרכי הנשימה, ורק מכיון שאירע הדבר בתוככי בית החולים עלה בידם בעזרהש"ת להצילו ממות בטוח.

ולדידן, פעמים הרבה שאין האדם מבין את דרכי השי"ת, כיצד נותנים לו מן השמים לבכות כ"כ הרבה, ואין בר אנוש משיג שפעמים הבכיה אינו אלא לטובתו ולהצללתו. ולא עוד, כי הנה בהשקפה ראשונה היה נדמה שאנשי ההצלה באמבולנס אינם אלא אנשי מלאכי המוות... מה לכם להתעקש על זוטות כגון דא לנוכח ילד שאינו יכול לשאת את מכאוביו, ולמעשה התברר שמאת ה' היתה זאת להכניס לליבם להתעקש על ה'חוק', למען הצילו ולהשאירו בחיים.

ב. כבר נתפרסם מעשה נורא המלמדנו פרק בהשגחת הבורא ובהנהגתו על כל צעד ושעל מהנעשה בעולם, מעשה ברב חשוב הדר בדיל ניו דערז'י, הנוהג בכל שנה לעלות על ציון חמיו בסטעטן איילענד בימי הרחמים והסליחות. והנה בשנת תש"פ כאשר העולם רעש וגעש סביב החולי שנפוץ לכל העולם (והיו שקראו לזה מגיפה...) ומיעטו הבריות לצאת מהבית... ויהי באמצע הקיץ נסע הרב לבקר את בניו אשר לא ראם מאז חג הפסח והם דרים לא רחוק

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ממנה אנשי אמנה, שנאמר (ירמיה ה א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה, ונכלל בדברי הגמ' שהחסרון במידת האמונה היא היתה סיבה להביא את חורבן הבית ועיה"ק ירושלים, אמור מעתה שההתחזקות באמונה היא סיבה המקרבת את בניין

מבית החיים, ובדרכו ראה את האקזיט (כביש יציאה) המוביל לאותו בית החיים, נענה ושאל את בני ביתו, היות ואיננו יודעים האם נוכל לבקר בקברי האבות בחודש אלול תשרי, אולי נכנס עתה שמה, ונענה בהן... נכנסו השניים, התפללו מתוך התהלים, והנה אך גמר הרב את סדרי התפילה (לפני הרבנית) נתבקש ע"י איש יהודי לבוא להשלים מנין לקדיש בעת קבורת איש יהודי שנפטר בבולטימור לפני יומיים ועתה קוברים אותו באותו בית החיים במרחק ארבעה שורות מקבר חמיו ז"ל.

סבר הרב וקיבל, ניגש שמה והוא היה העשירי, מצא את הנפטר מונח על הארץ ובניו שהיו נראים 'חלשים' (ביהדות) מאד, בקושי הצליחו להגיד את הקדיש מתוך סידור. אחר גמר הקדיש פנו הבנים נתנו 'טיפ' לנכרי שעמד שם והלכו להם, נענה אליהם הרב, בנים חביבים, מה עם מצוות 'קבורה' - הרי צריך שיהודי יקבור את המת, אמרו הבנים, לא ולא, עתה הוא עת מגיפה בעולם, ו'סכנה' יש בדבר, על כן לא ניגע בגופת האב, וכבר קבענו עם הערלים העומדים הכן שהם יקברוהו, הרב לא יכול היה לראות את הנעשה, והודיע לבני ביתו שהוא נשאר שמה לקבור את המת, כי ראה לפניו 'מת מצוה' לכל דבר (ונוכח כי בהיותו תלמיד הישיבה בבולטימור היו הוא וחבריו מתנדבים לקיים מצוות כגון דא, עם מתי מצוה), וכן עשה.

פעולת הקבורה וכו' ארכה לו כשעה ומחצה, עד שסיים ותלה את השלט המספר את שם הנפטר שנקבר שם, כתב לעצמו את שם הנפטר, באשר ראה שה'קדיש' עליו ע"י בניו מוטל בספק וכו', ולאחמ"כ יצא לדרכו... בדרך חזרתו הרהר הרבה בלבו על אשר אירע עמו, שהקב"ה הוציאו היום מביתו בסתם יום קיץ, הוליכו לבית החיים, והכל כדי שבסוף יקבור את ה'מת מצוה'.

ברצותו לברר פרטים על הנפטר התקשר אל 'ראש הישיבה' שלו, כי הוא למד בבחרותו בבולטימור בישיבת נר ישראל, וסיפר לו אודות הלוויה המשונה שנקלע אליה והא בעצמו קבר את המת שהיה מדרי בולטימור, ומידי דברם אמר לו רה"י, רצונך שאגלה את אונך בסוד כמוס, הנה כאשר נרשמת לישיבה בהיותך כבן 12 שנים (והייתם דרים במקום מרוחק שלא היתה שם ישיבה כלל) היה לאביך ממון הרבה, אמנם, כאשר באת ללמוד נעשה אביך 'יורד' - כי היתה אז קריסה גדולה במשק (בשוק העסקים), ונהפך אביך לעני ואביון, בחודש הראשון עוד סילק אביך דמי שכר לימוד, ותו לא מידי, מהחודש השני לא קבלנו עליך תשלום, וכבר רצתה הנהלת הישיבה לשלחך הביתה (כי היו ההוצאות מרובות שכר לימוד, שינה בפנימיה וכו') נכנסתי לביהמ"ד וחיפשתי 'נדבן', ויהודי זה שטיפלת בו היום, הוא הוא האיש אשר לקח על עצמו ושילם עליך במשך ארבעה שנים ומחצה את השכר לימוד שלך מידי חודש בחודשו... בא הנה למשרד הישיבה ואראה לך את ה'קבלות' על כך.

וגלגל ה' עליך להיטיב לו באחריתו, ולמד מכאן כמה שכל 'טובה' שהאדם עושה אינו מטיב אלא לעצמו. וגם כמה מגלגל הקב"ה את האדם במסעות להביאו לתכלית טוב לעשות רצון אביו שבשמים.

ומעניין לעניין, מעשה נורא היה לאחרונה, כאשר רבנית אחת מהמשפחות הנכבדות בישראל נכנסה בה' אלול תשפ"ב לחנות פלונית לקנות דבר מה, ותיכף לאחר ששילמה התחרטה מהמקח וניגשה למוכרת ברוצה לעשות 'ביטול עיסקה' - והוא דבר שעפ"י חוקי המקום מותר לה לעשות, אך המוכרת לא הסכימה בשום אופן, ולאחר שהקונה ניסתה לעמוד על זכויותיה החלה המוכרת לגעור בה בקול רם לעיני ולאוזני כל העם הנמצאים שם, וזרקה לחלל האויר מילים ללא קשר עם המציאות, גניבה לאור היום... הסתלקי מכאן... יש פה בחנות מצלמות אבטחה (Security Cameras) ורואים כל מה שעשית... אין צורך לתאר את רוב הבושות והבזיונות שהיו מנת חלקה על לא עוול בכפה, ויצאה מהחנות כשהיא בושה ונכלמת... בתעצומות הנפש שלה עמדה ואמרה, רבש"ע אתה בוחן כליות ולב, יודע אתה עד כמה קשה לי למחול על אותם בזיונות, אף על פי כן מוחלת אני בלב שלם, והנני מתחננת ומבקשת, שכשם שעשיתי דבר שהוא מעל לדרך הטבע, כן יכמרו רחמיך לעשות נס ופלא מחוץ לדרך הטבע ותושיע את בת דודתי פלונית בת פלונית בזש"ק... וסיפרה זאת לאמה, ואף העלו על גבי הכתב את המעשה כשהם מציינים את היום בו אירע, והנה בר"ח תמוז ילדה אותה קרובת משפחה בת ראשונה למזל טוב לאחר י"ח שנה מעת נישואיה... ללמדך כוחה של אהבת חיים, בפרט כשהוא מחוץ לדרך הטבע...

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ע"ב בבית ראשון, שאכן, רשעים היו והרעו מעשיהם מאוד, שהרי כל אלו הג' עבירות החמורות שבתורה ביהרג ואל יעבור הם, מ"מ לבם ה' טוב מאוד - שבטחו בה' ומעלת הבטחון גדולה מעל בולם, לכן 'נתגלה קיצם'. משא"כ בבית שני לא נתגלה עוונם - כי בחיצוניות היו צדיקים וטובים, חסידים ובעלי תורה, אבל בלבם (הנסתר מעיני אדם) הייתה ביניהם 'שנאת חנם' הבאה מתוך חסרון אמונה, לכן לא נתגלה קיצם כי העדר האמונה גרוע מכל, והוא הגורם לכל הקנאה והשנאה, על כן חמור הדבר כל כך עד שלא נתגלה קיצם'.

והדרך הישרה שעל ידה יתרחק משנאת חנם הוא כשיתחזק באמונה שכל הקורות עמו הם כפי שנגזר עליו מן השמים, ורעהו אינו אלא 'שליח' העושה שליחותו, ומה לו להתלונן על חברו שהרי ה' אמר לו קלל. וכך ביארו צדיקים (מובא גם בשם הרמ"ק הישמח משה ז"ע) מה דאיתא בגמ' (ברכות לג.) 'אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, ולכאורה מה עניין הדעה' לבניין בית המקדש איזו מעלה וגדולה יש במי שיש בו דעה, אלא שבית המקדש נחרב מחמת שנאת חנם, ואהבת חנם היא בנין הבית, ומי שיש בו דעה יודע להבין את שורש הדבר שאף כשפגעו בכבודו כך נקבע במרומים, ושוב אינו בא לידי 'שנאת חנם', וכאילו נבנה בית המקדש בימיו.

לא חסרת דבר - באמונתו יהיה

בפרשתן (ב ז), 'ה' אלוך עמך לא חסרת דבר, ופירשו בה צדיקים, שעל ידי שמשריש האמונה הטהורה בקרבנו שה' אלוך עמו, והוא משנית עליו בפרטות בכל עת ובכל שעה, ומעולם לא הסיר ממנו השגחתו העליונה ואהבתו הגדולה, על ידי זה אכן יקויים בו 'לא חסרת דבר' - לא יחסר לו מאומה.

זכוונת הדברים בתרתי. א. האמונה הטהורה היא היא מקור ההשפעה לכל מילי דמיטב, וככל

בית מקדשנו ותפארתנו בנאולה השלימה במהרה בימינו, וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא בשלה י) 'ואין הגלויות עתידות להגאל אלא בשכר אמנה, שנאמר (שה"ש ד ח) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואו תשורי מראש אמנה וגו', ואומר (הושע ב כב) וארשתוך לי באמונה'.

איתא בגמרא (יומא ט:): מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים... רשעים היו, אלא שתלו בטחונם בהקב"ה. אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהייתה בו שנאת חנם [עוד איתא שם, 'ראשונים נתגלה עוונם נתגלה קיצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם'], וביתר שאת איתא בירושלמי (יומא א א) מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדי עכו"ם ומגלי עריות ושופכין דמים, אבל בשני מכירין אנו אותם שהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות, ובל זוסת טובה הייתה בהם, אלא שהיו אוהבין את הממון ושונאין אלו לאלו שנאת חנם, וקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד ע"א וגילוי עריות ושפיכות דמים...

ומבאר הגר"א (בספר 'ביאור הגר"א' לאגרות חז"ל - סבי דבי אתונא) כי מקורה של 'שנאת חנם' באה מתוך חסרון אמונה. והיינו, כי מי ישנא את רעהו 'בחנם'... והרי אינו שונאו אלא על שהזיקו או ביישו, גולו או גנבו וכיו"ב רבות, ומדוע נחשבת שנאתו כשנאת 'חנם', והרי בסיבת איזה דבר נתמלא לבו ב'שנאה' על רעהו. ובע"כ תאמר, שאם היה מאמין שלא פלוני עשה לו כדברים הללו, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו - שהרי אי אפשר לאדם להפסיד את רעהו אפילו בחצי שווה פרוטה, ולא להביא עליו צער או נזק אם לא 'כי הוא אמר ויהי' מתחילה, הרי מיד הייתה כל שנאתו נמוגה. נמצא, שאם יש בלבו שנאה הרי זה 'סימן מובהק' שאבדה האמונה נכרתה מפיהם, ואין שנאתו אלא ב'חנם'... כי באמת לא רעהו הזיקו או גולו.

ג. וכן כתב הגר"א ('אבן שלמה' ח"ב פ"ג) יסוד כל התורה הוא אמונה שלימה שלא לדאוג דאגת מחר... והמחוסר בטחון יבוא על ידי זה לידי קנאה ושנאה אע"פ שעוסק בתורה ובגמילות חסדים.

ד. דורשי רשומות אמרו, בלשון בני אדם אומרים על אדם שעולל להם רע, אוי איזה רשע פלוני שעשה לי כך וכך, איזה רשע פלוני שלקח ממני כזאת וכזאת, נתן לי או לא נתן... אמנם, אם תקח את האות ב' שמהותה הוא בטחון בה', ותכניס אותה בתיבה זו יעלה בידך תיבת רבש"ע, והיינו שע"י אמונתו ובטחונו בה' יבין שלא פלוני עולל לו את הדבר, אלא הוא שליחו של ה' - ה' אמר לו קלל, שבוודאי עושה הכל לטובתו ולהנאתו.

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ה

הדבר ההוא זכא בשלימות'. זאת ועוד, שעל ידי האמונה הרי הוא רבוק בהש"ת (מהר"ל מכות כד.), וכי חסר בבית המלך כלום... (תורת אבות בשם הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).

ב. כאשר האדם זוכה להרגיש כיצד הוא מונהג ביד הקב"ה, והוא וכל אשר לו, חלקו וכל גורלו מופקדים 'בידיים נאמנות' - בידי אביו שבשמים, אזי ידיעה זו היא נותנת לו כח" ועוזו ושמתה, וגם בשעות הקשות

שמושרשת בו האמונה ביותר בליבו ובנפשו כך הקב"ה פותח בפניו שערי ההצלחה וסייעתא דשמיא בכל העניינים, גם נודעו דברי הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (נה ד"ה ויבוא) בשם הרה"ק רבי מיכל מזלאמשוב זי"ע כי 'אמונה' הוא גם מלשון המשכה ונידול, וכמו שנאמר (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', וכלשון קדשו, 'כי באמונה יש כח זה, שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא, היינו ע"י שהוא מאמין בהש"ת ובזמח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך

ה. מסופר על הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זי"ע אשר היה בימי המלחמה הנוראה בגטו קובנא, באחד הימים יצא לרחובה של עיר ומצא כמה יהודים שבורים ורצוצים עד עמקי נשמתם, שאלם ר"מ, לעצב מה זה עושה, תמהו השניים וכי לא ידע רבינו באיזה מצב הננו שרויים... נענה ר"מ ואמר, שמעו נא רבותי... שתיים אשאל מכם, ועל שניהם תודו לי, הנה בסמוך אלינו עומד אחד מחיילי הרשע, האם זה נכון שברצונו להרוג יהודים, ענו השניים, בוודאי, הרי זה כל תאוות לבו. עוד אשאלכם, ואם אכן ימלא את תאוותו ויהרוג כמה יהודים ללא כל 'פקודה' האם מאן דהו יעמידהו לדין על כך, השיבו השניים, לא ולא, שמא תאמרו לי, מדוע באמת אינו עושה כאוות לבו, הורג ושופך דם כמים, הרי 'רצון' יש לו ומאיךך 'מורא מלכות' אין עליו, נתלהב ר"מ והסביר, בעל כרחך תאמר, כי הקב"ה נמצא עמנו והוא כביכול אומר לו, לא, לא, אל תהרוג, וממילא אין בידו עשות מאומה, אם כן, כשהוא כן הורג אין זה אלא רק כי הקב"ה עשה זאת, וכלל וכלל לא החייל, שלא הרשע ממית אלא הוא שלוחו של המקום ב"ה. יהודים הללו ניצלו מהמלחמה, ואח"כ הודו ואמרו שדיבורים הללו ליוו אותם בכל עת, ומאז לא ראו כלל חיילים וכו', רק את ה' עומד לצידם ומחליט עבורם בכל רגע ורגע מה יקרה עמהם.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (איכה ג לז) 'מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה', ופירש רש"י, 'ואם באתי לומר לא מידו באה אלי הרעה הזאת מקרה היא שהיה לי, אין זאת, כי אם, בין רעות בין טובות - מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה'. ידוע שהגה"ק רבי חיים מיכאל בער ווייסמאנדל זצוק"ל פעל גדולות ונצורות בימי 'המלחמה' הנוראה, והציל אלפי אלפים מאחינו בני ישראל מציפורני הרשעים ימש"ו, אמנם, אינה ה' לידו אפשרות להציל עוד כמאה אלף איש, ולדאבון לב היו מפריצי העם שבפעולות שונות גרמו למנוע הצלה זו. הדבר גרם לרבי מיכאל בער צער גדול וייסורי הנפש, ולא הצליח למצוא נוחם לנפשו, בצר לו נכנס אל הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע ושפך בפניו את כאב לבו - על דם בני ישראל שנשפך, בו בזמן שכבר היו סמוכים ונראים אל ההצלה, אלא שה'רשעים' מנעו זאת. הרי"צ הקשיב לכל דבריו בדומיה, ובסיימו נענה אליו בשלהבת אש - און ווער האט דאס אלעס געטאהן (מי הוא זה אשר עשה כל זאת), כאומר, הרי הכל נעשה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אף הרשעים לא היו יכולים לעולל אם לא שכך היה רצון הבורא, ואין לנו שמץ השגה בהנהגת ה'. וסיפר רבי מיכאל בער שאז הפיח בו רוח חיים, ובכוחות מחודשים הקים את 'ישיבת נייטרא' לשם ולתפארת.

סיפר אחד מזקני הדור מחסידי באבוב, כי בימי המלחמה איבד את כל בני משפחתו, ב"ב וצאצאיו, ואף רבו נתעלה לשמי רום, והיה שבור ורצוף עד עמקי נשמתו ולא ידע לשית עצות בנפשו. עד שנגלה אליו הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע בחלום הלילה, והתמרמר בפניו על רוע המצב, ויען לו הרבי, שמע נא פירוש דברי הכתוב (דברים יא ז) 'וחרה אף ה' בכם'. כי אף במצב של וחרה אף - אף בעת זעם וחרון אף, הרי ה' בכם - הקב"ה שורה בתוכם כדכתיב (תהילים צא טו) 'עמו אנוכי בצרה', ומשגיח עליכם בהשגחה פרטית ומדוקדקת. דברים אלו הפיחו בו רוח חיים והחזיקו אותו בכל הזמנים הקשים.

בסוף שנת תש"ג נערכה אסיפת רבנים, וישב שם גם יהודי פליט מניצולי ה'מלחמה' שתיאר בפני המשתתפים את הזוועות הנערכות בבני ישראל דבר יום ביומו ביורופ (אירופה), ובסוף דרשתו נענה ביגונו ובלבולו כי רב זיי טוהען און ער שווייגט' (וכל זה הם עושים והוא הקב"ה שותק)... נזדעק הגאון רא"ז מעלצער זצ"ל בכל כוחו זיי טוהען... ער טוהט. זיי טוהען... ער טוהט. (כלומר, וכי הם עושים... והרי 'הוא' עושה את הכל) בחשבון ממעל שאינו מובן תמיד ליושבי הארץ קרוצי חומר.

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ביותר לא ימוטו רגליו, שהרי הוא מאמין ומרגיש, ויודע שה' אלוהיך עמך, הוא 'מלווה' אותך בכל צעד ושעל, לא עזבו ולא יעזבו אותך, וכל הנעשה עמו הוא בהשגחה פרטית ומדוקדקת מתוך רחמים ואהבת ה' שאי אפשר להשיג אפס מקצהו, והכל בכל מכל הוא רק לטובתו האמתית והשלימה.

פעם נשאל המשגיח הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היאך עמדו לו כוחותיו לעמוד בעוז, לעבור את כל מוראות ותלאות המלחמה, ועל כולנה בעת שהכביד באחרונה כשאיבד את בתו היחידה תחת ציפורנם של הרשעים הארורים. באותה שעה עמד על גבי השולחן בקבוק, הוריד ר' גד'ל את הפקק שמעל הבקבוק וטמנה בין אצבעותיו, ואז אמר לאברך, אמור נא לי - היכן נמצא הפקק של בקבוק זה, אמר לו האברך הריהו מסתתר תחת אצבעות ידיך. הוסיף ר' גד'ל ושאל, אם ייכנס כעת אדם מבחוץ ויחפש את הפקק האם ימצאנו, ענהו האברך בלאו. ואם יודע לו שהפקק נמצא בין קפלי אצבעותי האם ימשיך ויחפש. שוב ענהו האברך בלאו, כי אם הוא יודע שהפקק מסתתר בינות האצבעות מה לו עוד לחפש הרי הוא כבר נמצא. נענה לו רבי גד'ל - כיוצא בו ממש עברתי את ימי המלחמה - בידיעה ברורה שבתוך ההסתרה הגדולה - 'אכן אתה קל מסתתר', והנה ה' נמצא עמדי ושומר עלי, ומאחר שידעתי שהוא נמצא לידי (אף שמתחבא הוא תחת כל אלו הצרות עדיין הוא נמצא), הבנתי שמה לי לחפש אחריו.

1. מעשה היה בעיר בריסק בימי שבתו של המהרי"ל דיסקין זצוק"ל על כס הרבנות שם, באיזה תקופה נתרבו חילולי שבת בעיר, ויצאו תושבי העיר בליל שבת אחת לערוך 'הפגנה' גדולה. וחרה אפם של אנשי השלטון על ההפגנה כי היא נערכה ללא נטילת רשות מהרשויות, על כן מיהרו ואסרו את 'ראש הקהל' בבית האסורים, וכל שאר הקהל נמלטו על נפשם לביתם. צערו של ראש הקהל גדול היה - לשבת בשבת בחדר אפל וסגור, ללא יין לקידוש וללא סעודות שבת. ומי יודע מה יהיה גזר דינו בבית המשפט... אחר כשעתיים של צער, נפתחה הדלת והנה רואה הוא כי רבה של העיר - המהרי"ל דיסקין, מובל אחר כבוד לישוב במאסר עמו בחדרו, אז אורו עיניו של ראש הקהל מרוב שמחה, באמרו כדאי היה הדבר לשהות בחושך ללא חלות וללא יין - והכל בכדי לזכות לשהות שבת אחת במחיצתו של המהרי"ל.

ובזה ביארו בעלי המוסר את ה'סתירה' דכתיב (ישעיה סג ט) 'בכל צרתם לא צר', והנה הכתיב הוא לא באל"ף, והקרי הוא לו צר, ונראים הדברים כסותרים, אך באמת חדא מיתרצא בחברתה, כי כאשר יודע האדם שאיננו לבדו במעמקי צרותיו, אלא לו צר, שהבורא יתב"ש נמצא עמו בתוך הצרה, מעתה כבר לא צר, פרוחה הצרה והלכה לה, דמה טוב לו לאדם בעולמו יותר מעצם השהות עם הקב"ה כביכול.

2. מעשה שהיה באחד מימי 'תשעה באב' בשנות 'המלחמה', כפי שהעידה אשה אחת מנכדי הגה"ק רבי הלל מקולמייא זי"ע (בת חתנו ר' יצחק אייזיק ליכטנשטיין זצ"ל), אשר נלב"ע לפני כמה שנים, שהפרידו אותה כמו ריבי רבבות מאחינו בני ישראל מאמה ובעלה, והכניסוה לאחד המחנות, בהגיע יום תשעה באב הוציאו את כל דרי המחנה לחצר תחת כיפת השמים - ואותו היום יום בהיר בשחקים היה ללא שום זכר לעננים. הרשעים ימ"ש ציוו עליהם לשבת על קרקע החצר שהייתה מחופה באבנים משוננות ומחודדות בכדי שידקרו אותם ברגליהם, ועל כולנה העמידו מנגנים בכלי זמר - במינים ועוגב וכל צלצלי שמע, בכוונה תחילה לדכאותם ביום המר והנמהר תשעה באב עד דכדוכה של נפש. אשה זו לא הייתה יכולה לסבול השפלה נוראה זו, ומתוך מעמקי לבה זעקה אבינו שבשמים לא למעני עשה, ואף לא למען כבוד עמך בית ישראל, אלא למען כבוד שמך יתברך ויתעלה, פתח נא את ארובות השמים וירד 'שלאקס רעגען' (גשם חזק בלשונם באונגריין) ויפסק חילול השם הנורא הזה. תוך כמה דקות נראו עננים כבדים בשמים, ויפתח ה' את ארובות השמים והחלו לרדת גשמים עזים עד אשר כל הרשעים הבריחו עצמם ומנגניהם אל תוככי הצריפים, אז נשמו גם כל היהודים לרווחה כשיכלו להיכנס אל תוככי צריפם. וסיפרה אותה אשה, שממעשה זה שאבו חיזוק במשך כל תקופת המלחמה להאמין כי אבינו רוענו משגיח עלינו על כל צעד ושעל - בראותם שבתוך הסתר הפנים הגדול והנורא, שומע הקב"ה את שוועת הזועקים אליו.

3. וכך כתב הרה"ק העבודת ישראל זי"ע על הפסוק בפרשתנו (ב ז) 'כי ה' אלוהיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדול הזה' וגו', וז"ל, הנה הפרשה הזאת קריאתה תמיד בט' ימים שאחר ר"ח אב עד ט' בו, ומרמז הפסוק בכמה עניינים, להזכיר את אשר עברנו ממקום למקום וה' אלוהינו היה עמנו להורות הגם שכשאנו עוברים בין המצרים ומר"ח אב עד ט' בו - כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו, וכמו שהולחנו במדבר בארץ לא עבר איש, 'וה' הולך לפניהם' וגו' כן בימים הללו אשר נקראים גם כן מדבר וגיאי צלמות וכו'.

מדוע השור יודע מיהו בעליו, ואילו אתם אינכם מכירים בצורכם וקונכם, שהוא בורא ומנהיג את כל הברואים. אבל המענה הב' - וחמור אבוס בעליו, מה מענה היא זו על בני ישראל שאינם יודעים היכן מונח מאכלם, וכי מנין להם לדעת היכן מונח מאכלם ושתייתם. אלא, כך ביאורו של מקרא, החמור אינו דואג על אבוסו כי הוא יודע בבירור שבעליו יספק כל מחסורו, כיו"ב בא הנביא בטענה לבני ישראל, מדוע הנכם דואגים על פרנסתכם, במאכל ומשתה, וכל מחסורכם, ואינכם סומכים על ה' - הן את העולם כולו, ומי שהאמונה מושרשת בלבו, יודע אל נכון שאין כל סיבה לדאוג דאגת הפרנסה הניתנת לו ממילא ע"י הקב"ה.

ברוגז רחם תזכור - תוקף האהבה בשעת ה'חורבן' והדין בפרשתן (א כז), 'ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים וגו', ואמרו חז"ל (ע"י במ"ד פ"ז ב) שעל כך נאמר (ירמיה יב ח) 'נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' (תרמ"ב ד"ה בפסוק בשנאת) 'כי הקב"ה חשב לטובתינו, ועל ידי שאמרו בשנאת נהפך ח"ו לשנאה'. ב' יסודות נאמנים נאמרו בדבריו הקצרים. א. כל מעשי הקב"ה אינם אלא לטובה, ואף אם ח"ו אין אנו זוכים לראות זאת בעיני הבשר, עדיין עלינו להתחזק באמונה שהקב"ה

ודע שכשם שהאמונה היא סם חיים ומביאה את השמחה לאדם, כך לעומת זאת הדאגה והצער מוכיחים על חסרון באמונה השלימה^ט, וכפי שביארו בכתוב בפרשתן (א יב) 'איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם', וברש"י, 'משאכם - מלמד שהיו אפיקורסים', ולכאורה צריך ביאור, היכן מרומז בתיבת משאכם שהיו אפיקורסים, אלא, כי מי שמרגיש משאכם - שהמשא שלו הוא, שהוא נושא לבר את עול פרנסתו, את עול הרפואה, עול השידוכים, עול החינוך והנחת, עול הבית על כל צרכיו, ושאר הצטרכויותיו המרובים, ובעצמו נושא את משא צרותיו הקשה עליו מנשוא, הרגשה זו אפיקורסות גמורה היא, כי המאמין בה' יודע אל נכון שהקב"ה נושא על גביו כביכול אותו עם כל חבילות צרותיו, ומה לו להתאונן כל כך, ישליך על ה' יהבו משאו, והוא יכלכלהו'.

בזאת רמז הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' צו. חוקת ועוד, בשם האלשיך) בדברי ההפטרה (לפרשתן, ישעי' א ג) 'ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן', בדברים אלו מוכיח הנביא את בני ישראל מדוע לא התבוננו מי מפרנסם וממלא כל מחסורם, ולכאורה צריך ביאור, בשלמא טענה הראשונה - ידע שור קונהו, טענה היא לפני בני ישראל

ט. וכמו שרמז הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפרשתן (ג טו) 'ולמכיר נתתי את הגלעד', שלכן לא נכתבו 'נקודות' בספר התורה, כדי שנוכל לדרוש את פסוקי התורה כפי הצורך. וכך יש לדרוש כאן, 'ולמכיר' (בניקוד פת"ח), הקב"ה אומר, סימן זה נתתי להכיר על ידו האם האדם מאמין ומכיר בהנהגת ה', והוא - השמחה, כי המכיר בהנהגת ה' אינו דואג לעולם, וזהו 'ולמכיר, נתתי את הגלעד', השמחה והגילה הם עדים נאמנים שהוא מכיר את הקב"ה (הובא במרום הרי"ם).

י. מעשה בעני שהיה מהלך בצידי הדרכים כשתרמילו על גבו, עבר לידו אחד העשירים כשהוא נוסע במרכבתו ההדורה, וראה את ההלך עייף ויגע מעמל הדרך והמשא, נכמרו רחמיו והזמינו לעלות על עגלתו, והנה הוא רואה שאף בשהותו על העגלה ממשיך ההלך לישא את משאו הכבד על גבו - וכל גופו כואב מטורח המשא, תמה העשיר בפניו - מדוע לא יניח מע"כ את תרמילו וחבילתו הכבדה על קרקע העגלה, ויען המסכן, וכי לא די בכך שהנני מטריח את מע"כ לשאת אותי מרחק גדול כזה, האם יש צדק בכך - שאעמיס גם את משאי על עגלתך, אין זה אלא מן היושר שהעגלה תישא רק אותי, ואילו את המשא הכבד אשא בעצמי... נצטחק העשיר, ואמר, שוטה שכמותך, וכי כעת אין העגלה נושאת אותך ואת תרמילך גם יחד, אינך מועיל במאומה בנשיאת המשא בעצמך, מדוע תתייגע לריק להחזיק המשא עליך.

כיו"ב, אדם הדואג - שאינו משליך כל יהבו על ה', בחשבו - לא אטריח כל כך את הבורא - אלא אשא בעצמי חלק מדאגותי, ובזה אסייע לבורא כביכול לישא אותי... הרי זה שוטה גמור... כאותו הלך שחושב שמיקל מעל גבי העגלה, הרי אף לדברך - עדיין אתה וכל משאך נמצאים כביכול על הקב"ה, ומדוע תיגע לריק בדאגות מיותרות...

(כע"ז בח"ח עה"ת בשלח, עמוד קה).

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

חפץ להיטיב לנו, ומפי עליון לא תצא הרעה"א, פעמים שנוכה לראות זאת מיד כיצד הרעה היא ההכנה לברכה, ופעמים שיתגלה רק לאחר זמן. ב. עד כמה חמור בעיני המקום אותה מחשבת פיגול של 'בשנאת ה' אותנו"ב...'

זבוח פירש בספר 'אזור אליהו' (להגה"צ רבי אליהו לערמן אבר"ק וויסקיט, מתלמידי הרה"ק מקאצק) את הכתוב בהפטרה לשבת חזון (ישעיה א ב-ג) 'בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי, ידע שור קונתו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן, ו"ל, כי כל עסקן של השי"ת

יא. מעשה נפלא שמעתי, בשנת תשי"ג חלה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע בשחפת ל"ע, ואשר על כן היה משתעל נוראות כשהוא יורק דם וליחה, ועקב הסכנה הגדולה הכרוכה בדבר שלא ידביק אחרים ח"ו על כן 'הרחיקו כל איש מעליו', ובתו הקטנה (כבת שנתיים ימים) רצתה מאוד 'לטפס', לשבת עליו, ולהיות קרובה אליו, אך כמובן שלגודל הסכנה הרחיקו אותה מאביה, הגם שבכתה עד מאד... ואמר ה'נתיבות שלום' הנה קטנה זו בטוחה ב'גודל דעתה' כי איני מקרב אותה מאחר שאיני אוהב אותה... ואינה יודעת כי אדרבה, דייקא לגודל אהבתי אליה על כן אני מרחיק אותה ממני... וללמד על כל תהלוכות החיים, שפעמים שהאדם בוכה ומתלונן מדוע השי"ת מתרחק ממני, עד שאומר ח"ו 'בשנאת'... אך למיעוט דעתו אינו משיג שאדרבה 'ריחוק' זה מקורו דייקא מרוב אהבת השי"ת לבניו חביביו... יב. וכבר ספרנו מה שסיפר לנו הרב הגאון רבי ישראל איראם שליט"א, מה שהיה עמו לפני כמה שנים (תשע"ה), באחד הימים התקשר אליו יהודי אשר לא הכירו, וסיפר לו שבנו כבר עומד זה עידן ועידנים בפרק 'האיש מקדש', וכבר עברו יחדיו מסע ארוך של צער ייסורים במציאת זיווגו הראוי לו, והנה זמן רב כבר מדובר איזה 'שידוך', שעתה מתקרב הוא לידי גמר בשעטומ"צ, אך... בנו פרץ איזה גדר מגדרי הישיבה שהוא לומד, וישלחוהו מהישיבה 'למען ישמעו ויראו', והמשיך האב לומר, שאחי המדוברת לומד באותה ישיבה, ואם יישאר בנו אפילו עוד מחצית היום מחוץ לכתלי הישיבה יודע הדבר לאבי המדוברת, והשידוך ירד לגמרי מעל שולחנם' ולא יגמר. והמשיך האב לומר שמרגיש שאין בו כוחות הנפש לעמוד בזה - אחר כל כך הרבה תלאות בענין השידוכים, וקרוב הוא להתקפת לב רח"ל. ועל כן מתחנן הוא בפני הרב איראם שיציל 'אותו ואת בנו' ויעשה כל אשר ביכולתו למנוע הוצאת הבחור מהישיבה.

הדברים היוצאים מן הלב נכנסו היטב אל לבו של הרב ונכנס לעובי הקורה, תחילה התחנן בפני 'ראש הישיבה', שלמרות שמשורת הדין ראוי לשלח את הבחור מכל מקום יכנס נא לפנים משורת הדין ויוותר להבחור, ויכניסנו על אחריותו שהלה יעמוד מהיום והלאה בגדרי הישיבה, הבחור מסכים גם כן שיאסר עליו לאכול ולישון בישיבה, אך העיקר שלא יתפרסם הדבר כי 'זרוק' הוא - בכדי שיכול השידוך להיגמר בכי טוב, כדברים האלה חזר בארוכה עם המשגיח ושאר חברי הצוות, ואכן הללו הסכימו לכך, אלא שעדיין היו צריכים לעשות 'אסיפה' ולהחליט בנידון. בתוך כך נצרך הרב ליסע מבני ברק לירושלים, ועלה על הבאס (אוטובוס) המוליך מב"ב לירושלים, בדרך נסיעתו המשיך לדבר בטלפון בהשקט (בכדי שלא ישמעו כל הנוסעים מסביב) עם צוות הנהלת הישיבה, לזרזם לישוב בצותא ולגמור את ה'פרשה' עם הבחור. והנה, על אם הדרך סמוך ונראה ליד 'חיריה' (מושב בין שני הערים) קצף עליו רוגזו של הנוסע שישב לידו - פתח פיו ב'הרמת קול' שאגה אדירה, מדוע אינך מפסיק לרגע מדיבוריך - שתוק נא מיד, והנח לי מעט מנוחת הדעת שאוכל ליתן שינה לעיני ותנומה לעפעפי, חדל כבר מ'גזל שינה' כה גדול... הרב ניסה בדרכי נועם לפייסו ולבקש מחילתו, אך הלה הוסיף לזעוק ולצעוק עליו... כה גברו הקולות והברקים עד שנהג האוטובוס הדליק את האור לראות האם אירע דבר מה ועל מה יצא הקצף - אין לתאר ואין לשער את גודל הבזיונות שהיו להרב שהעדיף אז שהאדמה תבלענו... אמנם, כראותו שאין בידו להרגיע את היושב לידו, סובב עצמו אל החלון, והעמיד את מכשיר הסעל' (פלאפון) על 'רטט' ויותר לא השתמש בו 'ותשקוט הארץ'.

בהגיעם ליד 'מוצא' (הקרובה לירושלים) הרגיש רטט בטלפון, והנה רואה הוא ש'ראש הישיבה' רוצה לדבר עמו, אמנם, אף שכבר למוד היה על בשרו להזהר ולהשמר מלדבר באוטובוס, כי לא חסר לו 'פרק ב' של בזיונות, לאידך לא רצה להפסיד את השיחה עם 'ראש הישיבה' אשר מאוד קשה היה להשיגו על הטלפון, על כן 'העזי' וענה בלחש, אמר לו רה"י לפי קולך מבין אנכי שאינך יכול לדבר, רק אודיעך ב'קיצור' שיצאה ההחלטה להחזיר במהרה את הבחור לישיבה. מיד רצה לספר את הבשורה לאב, כאשר לנגד עיניו עומדים תחונני האב ודמעותיו אשר שפך לפניו זה אתמול, מצד שני עמדו לנגד עיניו גערותיו ובזיונותיו של זה האיש היושב לצידו השתא, ולא ידע לשית עצות בנפשו אם לשים נפשו בכפו ולהתקשר עתה אל האב להרגיעו - (שבאמת היה האב במצב של 'פיקוח נפש'), עודו

להם, וקל וחומר בן בנו של ק"ו אלף פעמים שכל עסקיו של הקב"ה אינם אלא להטיב לבניו אהוביו. ואף בשעה הקשה לישראל, בזמן חורבן בית מקדשנו ותפארתנו עדיין לא סרה אהבתו ית', וכל אותו עונש היה ברחמים גדולים, וכמו שכתב בספר 'אגרת הטיוול' (להנה"ק רבי חיים אחי המהר"ל מפראג, אות א) כי בכל 'מגילת איכה' לא נזכר שם 'אלוקים' המורה על מידת הדין אלא רק שם הוי"ה שהוא שורש הרחמים, ומבאר מעם הדבר 'להודיע כי ברוגז רחם יזכור כי לא בשטף חמה ישפוט עמו יי', והיינו שכל הצרות אינם אלא ב'רחמים' ולא על ידי דין ורוגז ח'וטי.

הוא לבנות טובות לבני ישראל, אך קודם ההטבה נראה לפעמים ההיפך, כי בן דרכו יתברך בכדי שע"ז תהיה ההטבה על צד היותר טוב", ואיש אשר לא יבין את זאת מדמה בדעתו שהשי"ת עושה לו רע ח"ו, אבל באמת לא כן הוא, וזה בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי, כלומר והם תולין היסורים שלהם בי, שאני רוצה ח"ו לייסרן, ידע שור קונהו וכו' היינו שאפילו בעל השור ובעל החמור רוצים בטובות בהמתם והבהמות יודעים מזה. עכ"ל. וכלומר שהנביא מוכיחם איכבה יעלה בדעתכם שהקב"ה עושה לכם רע ח"ו, והרי אפילו שור וחמור יודעים ומכירים בבעליהם שרוצים רק להיטיב

מחשב הנה והנה התקרב האוטובוס להיכנס לירושלים, נדלק האור באוטובוס, וממילא כבר אי אפשר לישכנו' לישון, על כן מיהר להתקשר אל האב... והנה רואה הוא שגם זה האיש אשר לצידו מוציא את הטלפון שלו (ובזה הותר אצלו הספק כליל... שבודאי כבר מותר לו לדבר), כאשר ענה לו האב מצד השני של הטלפון הודיעו בשמחה רבה כי השאירו את הבן בישיבה, 'מה מאד גברה פליאתו ותמיהתו כששמע את עצמו מדבר פעמיים'... שכן הנוסע אשר ישב לצידו היה 'האב' בכבודו ובעצמו...

אותו האב מיד הבין את כל מה שהיה, שהיושב לצידו הוא אותו רב שאך זה אתמול התחנן אליו שיצילהו... וכל הדיבורים על הדרך לא היו כי אם עבורו ולטובתו, לא היה יכול למחול לעצמו על הבזיונות שגרם למי שמסר נפשו עבורו, ואמר לו באותה העת ש'עסקת' עבורי - עבור בריאות גופי ונפשי, עמדתי אני לבזותך ולגעור בך, וסיפר האב שאחר 'ליל שימורים' שעבר עליו, שלא עלה בידו לתת תנומה לעפעפיו מרוב צער ודאגה, הרגיש שהוא עומד ליפול (לקרוס) לגמרי, והחליט ליסע לכותל המערבי לשפוך שיח לפני בורא עולם שיעזרהו, עתה אנא שא נא לפשעי וחטאתי 'מחל נא כפר נא'...

אחי ורעי אהובי וידידי, הבה נתבונן מעט, האם אין אנו כאותו האב - לגבי בורא עולם, הדואג לנו לכל מחסורינו, והוא עשה ועושה ויעשה לסבב כל עניני עולם לטובתנו, וכלשון קדשו של רבינו האור החיים' הק' זי"ע (שמות כב ו) 'אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו, ופעמים רבות שעדיין אנו מלאים (ח"ו) טענות, ומתלוננים על הא ועל דא... ומדוע לא נשכיל להבין שהנה אנחנו כועסים וזועפים על דאגתו אלינו.

יג. ומן העניין להביא מה שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בפרשתו, שנה ראשונה) וז"ל, ולכן חודש זה נקרא אב שהוא עתיד להיות אב לכל חדשים, מאחר שנעשו בו רעות מוכרח שיהיו בו טובות מרובות יותר מכל חדשים, על דרך מה שאמר הכתוב (תהילים צ טו) 'שמחנו כימות עניתנו', עכ"ל. והרי ש'זמן' שנעשו בו רעות סימן הוא על הטובות העתידים להתרחש באותה תקופת השנה, וכן על דרך זה גם ב'נפש', שהצרות הגדולות הבאות על האדם הם סימן טוב לניסים ונפלאות העתידים לבוא עליו.

יד. ורמז זאת הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע (פנחס ד"ה למה) בעצם זמן החורבן בתשעה לחודש, כי איתא בספרי המקובלים בצורת האות ט' שראשה כפוף לתוכה, ולרמז כי 'טובא גניז בגויה', כלומר שאף כשאין רואים את הטובה, אך האמת היא שטובה גדולה טמונה וגנוזה בתוכה, ועל כן 'קרא עלי מועד' ביום התשיעי לחודש ללמד על ריבוי הטובה שפעל הקב"ה בתוך החורבן הנורא.

טו. הרה"ק מהר"ש מבאבוב (השני) זי"ע נשא משלו לאב שיצא עם בנו לדרך ארוכה בין ההרים, והנה מבחין האב שניתק סלע מראש ההר, ועוד כמעט רגע תפגע האבן בבנו ותמחצנו תחתיה רח"ל, על כן קפץ האב והעמיד עצמו באמצע - באמרו מוטב יכנס הסלע בי ולא בבני. כך הקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים מרוב אהבתו לבניו. ורמז לדבר מזל אב אריה, שהנה אריה רומז על 'מידת החסד' (כמבאר בספרים) וזהו 'מזל אב אריה' שהאב נוהג כארי - בחסד וברחמים, אלא שהחסד היה בהסתר, וכמו שכתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ד"ה דב) לפרש את הפסוק

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ואדרבה דייקא בשעה שהקב"ה מביא ייסורים על ה'אוהב ישראל' זי"ע (לשבת חזון) 'על דרך שנשאלתי האדם והוא נמצא בשפל המצב או אז פעם אחת לבאר המדרש דאיתא שם לא היה יום מועד מתעוררת חיבה עזה^{טז} ויתירה^{טז}, וכמו שכתב הרה"ק לישראל כיום שנחרב בית המקדש^{טז}, עד כאן, והוא

(איכה ג י) 'דב אורב הוא לי ארי במסתרים' שכלפי חוץ היה נראה הקב"ה בעת החורבן כדב אורב, אך במסתרים - בפנימיות הנהגת הבורא הייתה הנהגתו מבחי' ארי, שהמטרה הייתה מקשה אחת של חסד ורחמים (עיי"ש).

טז. בפרשתן (ב ז), 'ידע לכתך את המדבר', ובמדרש (בילקו"ש תתח) 'מהו ידע לכתך - הלוכך, לכלוכך, וצערך בפרנסתך', וביארו צדיקים, כי 'ידע' הוא לשון אהבה וחיבה [וכמו שכתב רש"י על הפסוק (בראשית יח יט) 'כי ידעתי'],

וכלומר, שבשעה שהאדם מתלכלך ומצטער בפרנסתו אזי דייקא באותה שעה הקב"ה מרבה עליו אהבה וחיבה.

יז. כעין זה פירש הגר"א מווילנא זי"ע (שיח יצחק בסידור אשי ישראל, ומקורו מפ"י הגר"א שה"ש א טז) בלשון התפילה 'אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו', שאהבה רבה אהבתנו היינו בימי האבות ובזמן יציאת מצרים, ולאחר שחטאו בעגל חמלה חמל עלינו, ולא עוד אלא שהיא גדולה ויתירה מאהבתו הראשונה, וכלשונו

'שהשפעת עלינו עוד יותר טובה מבראשונה וכו' להיות שוכן בינינו שלא היה לנו מקודם'.

מעין הדברים כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (נח תער"ד ד"ה בספר יצירה) שבתוך ה'נפילה' טמון ומכוסה הישועה, ומדייק בזה לשון הכתוב (מיכה ז ח) 'כי נפלתי קמתי', שלא נאמר 'אחרי נפלתי קמתי' אלא 'כי נפלתי, וכלשונו, שהקימה איננה דבר נפרד לגמרי מהנפילה, אלא שבנפילה עצמה טמונה ומכוסה בה הקימה. וכמו שבכלל כך גם בפרט, אשר בנפילת הפרט גם כן טמון בה עניין קימה, והמשכיל על דבר טוב יריח תיכף בנפילה את הקימה העתידה. עכ"ל.

באמת אמרו, כי אין לנו להמשיך הלאה בקריאת ה'גליון', אלא צריך לעשות הפסקה ליתן רווח להתבונן בדבריו המחזקים כל ברכיים כושלות בכל העניינים, איש איש בנגעו ומכאובו - איש איש ונפילתו, יחזור וישנן דבריו הקדושים שבנפילה עצמה טמונה ומכוסה בה הקימה, וממילא אתה בן אדם, מה לך כי תיפול רוחך בקרבך, והרי בתוך כל הקושי והנפילה הקב"ה מחכה עליך ומסייע לך לקום, ולא עוד אלא שבתוככי הנפילה נמצא כל יסוד הבניין החדש...

ידוע מה שאמרו חז"ל (אסת"ר פתיתחא יא) שבתשעה באב נולד משיח, ורמזו לה הרה"ק מסטרעליסק זי"ע בלשון הפסוק (תהילים לו) 'כי רגע באפו חיים ברצונו', שאין לך רגע באפו יותר מתשעה באב בו כעס הקב"ה על ישראל והשליך משמים ארץ תפארת ישראל, אך באותה שעה כבר 'חיים ברצונו' - שניתן חיים וחיות למשיח בן דוד הנקרא 'חיים' (אוה"ח להלן טו ז). ובדרך זה מבאר גם מה שנאמר (איכה ג א) 'אני הגבר ראה עני בשבט עברתי', כי 'עני' מרמז על מלך המשיח שעתיד להתגלות כ'עני ורוכב על חמור' (זכריה ט ט; סנהדרין צח). וראה הנביא את לידתו באותו היום בו הוכינו 'בשבט עברתי'. ונתבאר בספה"ק טעמו של דבר להולדת משיח צדקנו דייקא ביום המר והנמהר, שהיה זה להורות לבני ישראל ש'עדיין חביבותא היא גבן' (שבת פח:), שלמרות כל מה שעשו וכל העונש שבא אליהם עדיין לא סרה אהבתו ח"ו, ואדרבה לית נהורא אלא מגו חשוכא, ואותו חושך ענן וערפל נורא של חורבן הבית הוא המצמיח קרן ישועה, וככל שיתרבו הצרות הרי זה מורה על האהבה העזה ועל ריבוי ההכנה להביא את הטובה הגדולה שאין למעלה הימנה.

וכך גם ביארו במה שנאמר (איכה ב ח) 'חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו', שתיכף מיד שחשב ה' להשחית את חומת בת ציון ולהחריב בית המקדש כבר 'נטה קו הבניין' לביהמ"ק השלישי שיבנה במהרה בימינו, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב ג:), 'לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי'. וללמד לכלל ולפרט בעת 'חורבן' כל אחד ואחד לפי עניינו בגשם וברוח, שלא יתייאש ולא יפול ברוחו ח"ו, אלא ידע נאמנה שבאותו הזמן כבר מכינים בשמים את יסודות 'הבניין' החדש אשר גדול יהיה כבודו מהבית הקודם...

יח. חיזוק נפלא כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש עמ' קמח) 'מה שהאיר השי"ת לי ברוב חסדיו בעידן עקתא שבאו מים עד נפש, כי מבשרי אחזה למתעמק באהבת האב לבן בג' אופנים'. ומבאר כי המדרגה הנמוכה היא בשעה שהבן נמצא על יד האב ומשתעשע עמו ונותן לו מתנה לגודל אהבתו. ב. בשעה שנתרחק הבן ואין לאב יכולת לראותו ולהשתעשע עמו וליבו נמס ברוב געגועים. ג. אך למעלה מכל זה הוא בעת שרופא צריך לעשות ניתוח לבנו להציל את חייו, והאב הרחמן צריך להחזיקו בידיו בכל כוחותיו שלא יאבק עם הרופא ויפריע אותו

יח. חיזוק נפלא כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש עמ' קמח) 'מה שהאיר השי"ת לי ברוב חסדיו בעידן עקתא שבאו מים עד נפש, כי מבשרי אחזה למתעמק באהבת האב לבן בג' אופנים'. ומבאר כי המדרגה הנמוכה היא בשעה שהבן נמצא על יד האב ומשתעשע עמו ונותן לו מתנה לגודל אהבתו. ב. בשעה שנתרחק הבן ואין לאב יכולת לראותו ולהשתעשע עמו וליבו נמס ברוב געגועים. ג. אך למעלה מכל זה הוא בעת שרופא צריך לעשות ניתוח לבנו להציל את חייו, והאב הרחמן צריך להחזיקו בידיו בכל כוחותיו שלא יאבק עם הרופא ויפריע אותו

יח. חיזוק נפלא כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש עמ' קמח) 'מה שהאיר השי"ת לי ברוב חסדיו בעידן עקתא שבאו מים עד נפש, כי מבשרי אחזה למתעמק באהבת האב לבן בג' אופנים'. ומבאר כי המדרגה הנמוכה היא בשעה שהבן נמצא על יד האב ומשתעשע עמו ונותן לו מתנה לגודל אהבתו. ב. בשעה שנתרחק הבן ואין לאב יכולת לראותו ולהשתעשע עמו וליבו נמס ברוב געגועים. ג. אך למעלה מכל זה הוא בעת שרופא צריך לעשות ניתוח לבנו להציל את חייו, והאב הרחמן צריך להחזיקו בידיו בכל כוחותיו שלא יאבק עם הרופא ויפריע אותו

ח"ו, הרי יש לנו ללמוד קל וחומר במידה טובה מרובה, גם עתה בגלותנו, מי שהקב"ה מייסרו והוא מתחזק באמונתו ואומר שהקב"ה מוכיחו לגדול 'אהבתו' כאב המייסר את בנו, כמו שנאמר (משלי ג יב) 'את אשר יאהב ה' יוכיח', עי"ז יתהפך באמת שיהיה מתוך אהבה עד שנמחלים לו כל עוונותיו^ט. וזהו שנאמר (משלי י יב) על כל פשעים תכסה אהבה, שלכאורה אם אכן יש רוב פשעים כיצד תכסה אותם האהבה, אלא 'כשמקבלין התוכחה והעונשין והיסורין מתוך אהבה' אזי כל הפשעים נעלמים כלא היו, לגדול האהבה המתעוררת על ידי שאמר שכל 'פורענות' זו היא 'מאהבת ה' אותנו'.

פלא (וכבר עמד בזה ה'משנה למלך' בספרו המהור פרשת דרכים עיי"ש). אמנם בשום שכל והערת לב יש לומר בזה כי בעת הפרידה מתעוררת אהבת רעים במלא תוקפה ועוזה, ובשעת חורבן הבית עת צאת בני ישראל לגלות המר והנמהר הזה נפרד כביכול קיב"ה מבניו על כן נתעורר אז אהבה עזה ועצומה ביניהם.

ואשרי האיש המתחזק באמונתו בשעת ה'הסתר' לדעת כי כל הבא עליו הוא מאבינו שבשמים לגדול אהבתו, וכמו שכתב עוד הרה"ק ה'שפת אמת' (הג"ל) שאם על ידי שאמרו 'בשנאת ה' אותנו' נהפך לשנאה

מלנתחו, או שאין ברירה והאב בעצמו צריך לנתחו ולשפוך דמו כמים, אין לתאר במילים את האהבה הנוערת בלב אב זה, לבו מתפוצץ מרוב אהבה וכלפי חוץ רואים את מעשה אכזריות מצד האב. ומסיים בזה"ל, אבינו אב הרחמן, הרחמנות והאהבה שלו היא למעלה מכל השגה אנושית, וכשצריך לנהוג עם הפרט או עם הכלל במדת הדין אין לתאר את האהבה דווקא בשעה שמדת הדין ר"ל מתגברת. עכ"ל.

ובזה מבאר את דברי המדרש, כי אכן, אין לך מועד לישראל בתוקף אהבת ה' לבניו כיום תשעה באב בו הוצרך 'לנתח' אותם...

ט. מאמר נורא אמר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע על המעשה הידוע המובא בגמ' (תענית יט: כ.) 'פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות, הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד, אמר לו הלויני שתיים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים ואני אתן לך שתיים עשרה עינות מים, ואם איני נותן לך הריני נותן לך שתיים עשרה ככר כסף, וקבע לו זמן. כיון שהגיע הזמן ולא ירדו גשמים, בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך, שלח לו עדיין יש לי זמן, כל היום כולו שלי הוא, בצהרים שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך, שלח לו עדיין יש לי שהות ביום, במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך, שלח לו עדיין יש לי שהות ביום, לגלג עליו אותו אדון, אמר כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשיו ירדו גשמים, נכנס לבית המרחץ בשמחה. עד שהאדון נכנס בשמחתו לבית המרחץ נקדימון נכנס לבית המקדש כשהוא עצב, נתעטף ועמד בתפלה, אמר לפניו, רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך עשיתי שיהו מים מצויין לעולי רגלים, מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו שתיים עשרה מעיינות מים והותירו. עד שיצא אדון מבית המרחץ נקדימון בן גוריון יצא מבית המקדש, כשפגעו זה בזה אמר לו תן לי דמי מים יותר שיש לי בידך אמר לו יודע אני שלא הרעיש הקב"ה את עולמו אלא בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון פה עליך שאוציא ממך את מעותי שכבר שקעה חמה וגשמים ברשותי ירדו, חזר (נקדימון) ונכנס לבית המקדש נתעטף ועמד בתפלה, ואמר לפניו, רבונו של עולם הודע שיש לך אהובים בעולמך, מיד נתפזרו העבים וזרחה החמה. עכ"ל הגמ'.

וביאר ה'ברכת אברהם' עומק תפילתו של נקדימון, כי הנה לכאורה היה נראה שאין לך שעת הסתר פנים גדולה מזו, בני ישראל עולים לרגל כפי שנצטוו - ואין להם מים לשתות, הלך נקדימון ומסר נפשו למענם כשהוא משעבד עצמו לחוב עצום של י"ב ככרות, ואין הגשמים יורדים... ואף לאחר שנתעטף ועומד בתפילה הרי הגשמים יורדים רק לאחר שקיעת החמה, כשיש טענה ופתחון פה לאותו הגמון שכבר עבר הזמן ונתחייב לו נקדימון את הכסף, וכי הקב"ה לא היה יכול לפתוח ארובות השמים מבעוד יום... אין לך הסתר גדול מזה, כי נראה שהקב"ה אינו חפץ בטובתן של ישראל חלילה אלא בהצלחתו של אותו גוי רשע... אמנם מה ביקש נקדימון בתפילתו (השניה - לאחר ירידת הגשמים) רבונו של עולם הודע שיש לך אהובים בעולמך, כמי שאומר, ברור לי ללא כל ספק שגם עכשיו הינך אוהב את בניך חביבך, אלא ש'הסתרת פניך', על כן אבקש סלק את כל ההסתרים והעלמות למיניהם והודע ותגלה לעין כל כי יש לך אהובים בעולמך... כי נקדימון האמין בכל כולו שאין מציאות בעולם שיכולה לנתק את האהבה

למות או שכבר הרי זה 'לאחר מעשה' או אז נושא את קולו וצועק במרירות בכייתו. ועפ"ז מבאר דיוק הלשון 'קול דבריכם', כי לא בא בטענה על בני ישראל על עצם בכייתם, שהרי המרגלים אשר שבו מתור הארץ הוציאו לעז בגנותה של ארץ ישראל, ו'המיסו את לבבם' ברוב פחד ובהלה, ומותר לאדם לבכות כשנופל עליו אימתה ופחד, ואף שמושה רבינו ויהושע וכלב אמרו להם 'טובה הארץ מאוד מאוד', מכל מקום כל ה'עם' עדיין לא היה במדרגה גבוהה כ"כ של בטחון בה', ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. אמנם, על זאת הקפיד הקב"ה על שנשא קולם בבכי, וכדכתיב (במדבר יד א) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם', שאותם צעקות בבכי מרורות, כאדם הצועק על מתו, וכמי שנתייאש לגמרי ואיבד כל תקווה, זו היתה טענה עליהם - כיצד איבדו את הבטחון לגמרי, הרי כבר ראו את מעשי ה' כי נורא הוא בכל נפלאותיו אשר עשה עמם עד עתה.

וללמד על הכלל כולו יצא, בכל צרה וצרה שלא תבוא על האדם, שאכן מטבע האדם שהוא בואב ומצטער ואף יכול לבכות בצר לז', אך לעולם

ומוסיף השפ"א ו"ל, וזה עיקר פירוש 'אוהב את התוכחות' (אבות ו 1) להאמין כי הוא מאהבה, כשיודעין שהמוכיח אוהב נאמן הוא מקבלין התוכחה. ועל ידי זה נהפך באמת לאהבה. ועל זה כתיב 'על כל פשעים תכסה אהבה', ואיך יכולין לבא לאהבה כשיש רוב פשעים, רק כשמקבלין התוכחה והעונשין והיסורין מתוך אהבה. ולכן כתיב (ב'הפטר/ה, ישעיה א יח) 'לבו נא ונכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים וכו', פירוש על ידי קבלת התוכחה יתלבנו החטאים. עכ"ל.

קומי רוני בלילה - התחזקות בשעת הסתר ומחשך 'לילה'

בפרשתן (א לד), 'וישמע ה' את קול דבריכם ויקצוף וגו', דקדק הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה תקע"ח) מדוע האריך הכתוב באומרו קול דבריכם, והלא לכאורה היה די באומרו 'וישמע ה' את דבריכם', ומבאר, שהנה מדרך העולם כשיש לאדם חולה בתוך ביתו אזי אף כשהוא בוכה מתוך צער אינו מרים קול בבי, מאחר שעדיין יש לו תקווה שיתרפא החולה, אמנם אם כבר אפס כל תקווה והחולה נוטה

רבה אהבתנו ה' אלוקינו, וקוב"ה וישראל קשורים בקשר עליון כל ינתק, אלא שפעמים שהדבר 'מכוסה' ומוסתר, אך גם באותו הזמן יש לך אהובים בעולמך, ואכן אמונה תמימה ואיתנה כצור החלמיש של נקדימון היא שביטלה את כל ההסתרים, ופיזרה את כל המסכים המבדילים עד שמאליהם נתפזרו העבים...

ללמוד וללמד, על כל הסתר שלא יעלה ולא יבוא, כי ההתחזקות באהבתנו ית' באמונה זכה ותמימה כי תמיד בכל מצב שהוא הקב"ה אוהב את עמו ישראל - ממשיכה את הישועה תיכף ומיד, ובמהרה יתפזרו העבים ותזרח עליו שמש ההצלחה.

כ. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע סיפר שפעם ישב הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע וערך את שולחנו הטהור בשבת חוה"מ סוכות. בתוך דברי קדשו נענה ואמר, 'אין העולם כולו שווה אפילו אנחה אחת'. תוך כדי אמירתו נשבר ספסל אחד מפאת הדוחק בין החסידים, ופגע הספסל ברבי שלמה לייב אשר נאנח אנחה כאב. עמד שם חסיד אחד שנתברך במידה יתירה של 'תמים תהיה', ושאל, הרי הרבי אמר זה עתה שאין העולם שווה אפילו אנחה אחת גרידא. ענה רבי שלמה לייב ואמר, אכן כדברך, אך בשעה שכואב נאנחים ונזעקים.

וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, הנה רבי שלמה לייב התכוון לומר לו, כי וודאי מותר לאדם לזעוק כשכואב לו, אלא עם זעקותיו יזכור שבאמת אין העולם הזה שווה אפילו אנחה אחת. ולא יתפעל מהקורות אותו, באמונתו שהכל ממעל לטובתו.

ידוע המשל, למה הדבר דומה, לאב רחום הנוטל את בנו הקטן לרופא שיניים כדי שיטפל בו וירפא את שיניו המקולקלות הצריכות תיקון, וידוע שטיפול זה כרוך בכאבים עזים ומיחושים שונים, אך האב אנוס הוא, ורק מחמת שהוא חפץ בטובת הבן על כן הוא לוקח אותו אל הרופא שירפאו ויטיב לו לעתיד, ולכן ידבר אל לבו וישכנעו בטוב ובנעימים לבקר את הרופא ולהתגבר על היסורים, והנה באותה שעה שיטפל בו הרופא ויכאיב לו בודאי שלא יקפיד האב אם יבכה הבן, כי כך היא דרך העולם לבכות ולהתאונן בעת צער, וכפתגם העולם המפורסם 'אז ס'טוהט וויי שרייט מען' [-כשכואב צועקים], אבל אם יתרעם עליו הבן ויבוא אליו בטרוניא ויטיח בו דברים קשים שכל כוונתו ומטרתו היא אך ורק כדי להרע לו, בודאי יצטער האב ותתעגם עליו נפשו על דבריו שאין בהם שמץ של

אלא ביאור העניין הוא, שאמר הקב"ה לרחל הרומות לכנסת ישראל, אף שאיני בא בטענה על עצם הבכיה על הגלות המר ועל צרות ישראל, כי כך דרכו של עולם לבכות ולהצטער אפילו על כאב של שעה אחת, אך זאת אבקש מנעי קולך מבכי, אל תאבדו את התקווה שעוד אנאל אתכם, ואל תרימו קול בכי כמי שמתנייאשים מהנאולה ובטוחים שישארו בגלותם לנצח, כי בזה מאריכין הגלות וגורמים לעצמן לבכות זמן ארוך יותר, ה"י. אלא אם אכן תמנעי קולך מבכי רק כבוכה על דבר שיש לו תקווה מתוך תוקף האמונה באבינו שבשמים שהוא מושיענו והוא יושיענו אזי מובטח לך שעיניך מדמעה - שתחדלי לבכות לגמרי כי עי"ז תתקרב הנאולה. ועל דרך זה יתפרש גם סיום הכתוב שהוא נותן טעם למה שאמר בתחילתו, מנעי קולך מבכי כי יש תקווה לאחריתך, וממילא אין מקום לבכות בקול ומתוך ייאוש והרגשת אובדן, וע"י ההתחזקות באמונה בנאולה, יתקיים כך שיחדלו עיניך מדמעה לגמרי כי תהיה הנאולה ממש ושבנו בנים לגבולם.

ואף זה ללמד על הכלל, שהמתחזק באמונה בעת ההסתר יזכה ל'נאולה' פרטית ולישועת ה' במהרה,

לא יאבד תקוותו^כ ואמונתו בכורא כל העולמים אשר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וזכור יזכור את כל הטובות אשר גמל עמו צורו וקונו מעודו ועד היום הזה, ובוודאי מי שעד הנה עזר לו ברחמיו המרובים ולא עזבו גם לא נמש אותו ולא ימוש אותו ח"ו.

תוספת מרובה על זה כתב עוד הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע בספרו 'דמעת העשוקים' על איכה (איכ"ר פתיחתא לג) לבאר מה שנאמר (ירמיה לא יד-טו) 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבנו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבנו בנים לגבולם', שלכאורה ג' תמיהות יש כאן. א. מדוע כפל בלשונו לאמור מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, שלכאורה שניהם עניין אחד הוא - לחדול מבכי, ומה צורך יש באריכות ולכפול דבריו. ב. מהו שאמר מנעי קולך מבכי, והרי היה די לומר 'מנעי מבכי'. ג. לכאורה אומרו 'ושבו בנים לגבולם' אינו מדוקדק כל כך, אלא היה צריך לומר 'ויש תקוה לאחריתך וישבו בנים' בלשון עתיד.

אמת. והנמשל מובן לכל בר דעת, שאין חסרון אם האדם בוכה על מצבו, כי כך ברא הקב"ה את עולמו וזה טבע הבריאה, אך העיקר שלא יתרעם ולא יקרא תגר על הנהגתו, ואף אם בעיני בשר נדמה לו שהוא סובל צער ויסורים יאמין באמונה שלימה שהכל לטובה ויקבלנו באהבה ובשמחה.

כא. פעם נפגש הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן עם הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת 'באר יעקב', ובתוך הדברים אמר רבי חיים בהתלהבות, יש לי 'ווארט' ששווה חצי מיליון דולר... וכשסיים לומר אותו רעיון נפלא פנה לר' משה שמואל ואמר, לא נתתי לך 'מתנה' חצי מיליון דולר בחינם, אלא החזר לי כנגדו בווארט יקר משלך, וכך נתגלגלו הדברים, עד שנשאר רמ"ש בעל חוב... ואמר לר' חיים, אין לי 'שלם' לך משלי... על כן 'אשלם' בדבר יקר שאמרה הרבנית.

שהנה אמרו חז"ל (אסת"ר ח ב) שמאחר ש'זעקה אחת ה'זעיק יעקב לעשו', דכתיב (בראשית כו לד) 'כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאוד', על כן נפרע ממנו הקב"ה בשושן במעשה המון, שם נאמר אצל מרדכי 'ויזעק זעקה גדולה ומרה' (אסת"ר ד א), ולכאורה לא היה העונש בדומה לסיבתו, כי אצל עשו כתיב גדולה ומרה עד מאוד, ואילו מרדכי זעק רק זעקה גדולה ומרה בלא 'עד מאוד', אלא ביאורו, שאצל יהודי אין 'מציאות' של זעקה גדולה ומרה 'עד מאוד'... כי גם בצרה הגדולה ביותר שניתן להעלות על הדעת אינו מאבד עשתונותו ורוח החיים שבו 'עד מאוד', בידעו שאביו שבשמים הוא שהביא עליו את הצרה הגדולה, ואין זה אלא לטובתו האמיתית...

ובזה יתפרש מה שאמר דוד מלכא משיחא 'את חוקיך אשמור אל תעזבני עד מאד' (תהילים קיט ח), שביקש - אל תעזבני ותיטול ממנו את האמונה בך עד שארגיש שהצרה גדולה עד מאד...

מאמר יקר אמר איש צדיק נשגב לרמז בטעם שנברא העולם בדמות 'כדור' ולא בצורת 'ריבוע', כי לכדור אין כלל 'קצוות', ובא ללמדנו, כי אין מציאות של עק וועלט... אין מצב של 'סוף העולם'... גם בצרה הגדולה ביותר לא 'נגמר' העולם...

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה אתם בכיתם כביה של הנם, ואני קובע לכם כביה לדורות. ואם זו סיבת ה'חורבן', הרי מעיקרי ה'תיקון' הוא ההתחזקות באמונה בהקב"ה אבינו אב הרחמן השוקד בכל עת ובכל שעה על מזבחנו, ושלא לבכות כביה של חנינם. ואף שעבודת ההתחזקות באמונה היא עבודת החיים, ואין לך רגע ורגע שאינו מחויב להשריש בעצמו אמונת אומן בהקב"ה, אך בימים אלו שאנו מתאבלים על החורבן ששורשו 'כביה של חנינם' צריכים אנו ביותר להעמיק במחוננו בא-ל הטוב.

ואל תשיבני, וכי לבביי תקרא 'כביה של חנינם', הרי מצבי קשה מנשוא, הסתיר ה' פניו ממני, כי באמת חנינם תיחשב בכייתך, שהרי גם בני ישראל היו באותה שעה 'בלילה ההוא' - בזמן נסיון והסתר, ומ"מ אמרו חז"ל על מצב כזה שהוא 'כביה של חנינם', והיינו טעמא כי הקב"ה מנהיג עולמו בחסד וברחמים, ועינו פקוחה על כל בריותיו בכל עת ובכל שעה, ואף בשעה שאין נראה כן בעיני בשר, הרי אנו 'מאמינים בני מאמינים' שהכל מונהג ומושג בהשגחה פרטית להיטיב עמנו תמיד, ואילו היו מאמינים בזה לא היו בוכים, אף לדידן, אם אך יאמין האיש באמונת אומן יפסיק מלבכות כביה של חנינם²², כי יהיה 'נכון לבו בטוח בה' סמוך לבו לא ירא' (תהלים קיב ז-ח). ואכן המתחזק באמונה בשעת ההסתר וחושך וגם 'בלילה שירה עמי', הרי מתקן הוא את שורש הפגם של 'ויבכו העם בלילה ההוא'.

בין אדם לחברו - אהבת ישראל, הרחק מהמחלוקת

בפרשתן (א יב), 'איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם', ומבאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ד"ה או יאמר איכה) שמשה רבינו אמר להם לבני ישראל

וכבר אמרו חז"ל 'בזכות האמונה עתידים להיגאל' (ילק"ש הושע תקיט)²². ואדרבה, יקיים בעצמו 'קומי רוני בלילה' (איכה ב יט) - בתוך עמקי ה'לילה' והחושך התחזק בתקווה טובה, וממילא יתמלא כבר מעתה בשמחה ורינה, עד שיחא אצלו 'רוני בלילה' במקום אשר 'יבכה בלילה'.

וכך פירש המלבי"ם מה שנאמר (תהלים מב ט-ט) 'תהום אל תהום קורא לקול צינורך כל משברך וגליך עלי עברו, יומם יצוה ה' חסדו וגו', וכבר פירש רש"י ש'תהום' הוא משל על הצרות, ו'תהום אל תהום' קורא היינו צרה קוראה לחברתה, וביאר המלבי"ם 'שבעת שבאו עלי צרות גדולות היה זה אצלי אות זמנתי שתעשה לי ניסים ונפלאות גדולות וכו' וצייר (מלשון ציור ומשל, וכלומר שהכתוב אומר בלשון דמיון) כי בעת נשמעו הקולות האלה קולות מים רבים אדירים תהומות ומשברים שמע כי צעקו בקולם והודיעו תיכף כי חסד ה' מוכן לבוא, וכי זה סימן כי יצוה ה' חסדו לנוסם ניסים ונפלאות ואותות ומופתים, וזהו שאמר ששמעתי אז שתהום האחד קרא לתהום האחר לאמור יומם יצוה ה' חסדו. והוסיף המלבי"ם לפרש בזה גם המשך הפסוק 'ובלילה שירה עמי תפילה לא-ל חיי', כי גם בעת הצרות כשעוד היה חושך ולילה כבר אז היה שירה עמי - 'שכבר שרתי שיר החסד והתפללתי עליו תפילה לא-ל חיי, כי בהנשא התהומות והמשברים ידעתי שיבוא החסד אחריהם', וכבר מעכשיו היה שר ומשבח על כל החסד אשר עתיד הקב"ה לעשות עימו.

והדברים שייכים ביותר בימים אלו ימי האבל על חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, ששורש ומקור החורבן נגרם מחסרון האמונה של אותה 'כביה' בלילה, וכדאיתא בגמ' (תענית כט.), כתיב (במדבר יד א) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא',

כב. הסכת ושמע לדבריו הנפלאים של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מחנה ישראל פכ"ו) וז"ל, עוד צריך האדם לידע שעיקר טובה השלמה העתידה בימי הגאולה יהיה מגיע לכל אחד ואחד לפי גדר האמונה וההתחזקות שהיה לו בהקב"ה בעת הגלות בין העכו"ם, שאם רפה ידו אז חס ושלוש מתבזבז על ידי זה שולחנו לעתיד לבוא, וכמו שאמרו רז"ל (סוטה מה:) על הפסוק (זכריה ד י) 'מי בז ליום קטנות', מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנם לעתיד לבוא, קטנות אמונה שהיתה בהם שלא האמינו בי. אבל אם הייתה אמונתו שלמה בה', והתבונן תמיד בכל העניינים שאירעו לו שבוודאי עושה הקב"ה עמו זה לטובה - יתרומם עבור זה מדרגתו מאד מאד לעתיד לבוא, ויהיה שולחנו שלם ממולא כל טוב. כג. וכה ביארו בלשון הכתוב (תהלים פב ה) 'לא ידעו ולא יבין בחשכה יתהלכו', כי זה הנוהג באמונה תמימה גם 'כשלא ידעו ולא יבין', הרי 'בחשכה יתהלכו' - גם בעת החשכה יוכל 'להתהלך' ברוגע ובשלווה מבלי שיפול... לעומתו זה הרוצה 'להבין' כל דבר אזי בעת החושך לא יוכל להחזיק מעמד רח"ל, ומאיליו מתמוטט הוא...

מכם, אלא שתהיו אוהבין¹⁰ זה את זה¹¹ ותהיו מכבדין זה את זה¹²...

אִיתָא בגמרא (יומא ט:): 'ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם', ונתבאר בראשונים (תוס' הרא"ש ועוד), שבחורבן בית הראשון 'נתגלה עוונם' היינו שגילו לנו בכתובים מהי הסיבה שנחרב, והיינו מחמת שעברו על ג' העבירות

מה שתלוי בעסק החורבן והגאולה אנכי לבדי אשא זאת. ועליכם אינו מוטל אלא לתקן את הריב והמחלוקת ושנאת חנם שבכם¹³, וזהו אומרו 'טרחכם משאכם וריבכם', עליכם מוטל טירחה ומשא קודש לתקן את ריבכם ושנאת חנם, ואז במהרה יבוא הגאולה¹⁴.

וכך איתא ב'תנא דבי אליהו' (רבא כח) אמר להם הקב"ה לישראל בני אהובי... ומה אני מבקש

כד. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי הרי"ם בין המצרים) וז"ל. יש לייגע עצמו בימים הללו, להפטר משנאת חנם. והיינו מה שעינו רעה בשל אחרים. ואפילו מי שאין לו עין טובה על כל אחד זה הוא שנאת חנם. וכל שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא, א א), וטוב עין הוא יבורך – ובזה יבנה הבית.

כה. אחד מחמישה דברים שאירעו את אבותינו בי"ז בתמוז 'נשתברו הלוחות', ורמז יש בזה כי 'שני לוחות' היו מחולקים א' לענייני בין אדם למקום כ'אנכי' ו'לא יהיה לך', והב' לבין אדם לחברו כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. וזהו נשתברו הלוחות, שחילקו ביניהם, וקיימו רק את חלק התורה שבין אדם למקום, ואילו בבין אדם לחברו זלזלו לגמרי... רמז לדבר מצינו בדברי המדרש (ויק"ר כ יב) א"ר יודן, מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשבירת לוחות (דברים פרק י), אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת לוחות, והיינו כי אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום, ומשמת אהרן – ופסקו להיזהר בחלק 'בין אדם לחברו', זהו שבירת הלוחות האמור כאן, שעזבו את אחד מהלוחות העוסק רק ב'בין אדם לחברו'...

כו. איש יהודי היה בעיה"ק ירושלים בימי 'המלחמה' הנוראה ושמר רבי יעקב, הלה נגוע היה בנגע הצרעת על כן התרחקו ממנו הבריות, ואף לא ניתנה לו הרשות להציג רגלו אפילו במקווה טהרה אחת שבירושלים... והיה אומר הרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע אילו היו נותנים לרבי יעקב דריסת רגל במקווה הייתה כל המלחמה הנוראה מתנהלת מעבר לים באופן אחר, והיינו, אף שנגזרה הגזירה, אך מכל מקום היה אפשר להמתיקה שלא תהא הגזירה קשה ואכזרית כל כך.

וכבר כתב המהר"ל מפראג זי"ע (נתיב גמילות חסדים פ"ג) לבאר הא דאיתא בגמ' (ב"מ ל:): 'אמר רבי יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין', וז"ל, פירוש אע"ג שהיה להם חטאים אחרים, לא היה בא החורבן אלא הקב"ה היה משלם להם עונש אחר, אבל כאשר העמידו דבריהם על דין תורה ולא רצו רק בדין בא מזה החורבן על ידי מדת הדין שהיה שולט בהם להחריב אותם, כי אם היו עושים לפני משורת הדין גם כן היה הקב"ה נושא להם פנים וכו', לפיכך אם היו עושים לפני משורת הדין הרי הכתוב אומר (תהילים פט ג) 'אמרת עולם חסד יבנה', ומדבר זה עצמו יש ללמוד גם כן כי הרחקת החסד הוא חורבן העולם, עכ"ל.

הרה"ק מבוטשאטש זי"ע (הובא בדבש השדה אות קו) דרש בלשון הכתוב (ישעיה ט ו) 'א-ל גבור אבי עד שר שלום', שהנה פעמים הקב"ה נוהג עמנו כמנהג 'אב' המרחם על בניו ומוותר על כבודו, ולפעמים הרי הוא בבחי' 'שר' ומלך אשר במשפט יעמיד ארץ, ואין כבודו מחול, ואופן ההנהגה מ'אבי עד שר' כלומר, אם הוא 'אבי' או 'שר' תלויה ב'שלום', שאם יש שלום אצל בני ישראל אזי הקב"ה נוהג עימם כאב, אך אם מחלוקת ביניהם ח"ו הרי הוא כמלך. כז. מעשה ברבנית חשובה אחת שהיתה 'מטופלת' בבעל חולה ל"ע הנצרך לעזרה רבה על כל צעד ושעל, והיה הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצ"ל מחזק אותה תמיד ודורש בשלומם וטובתם כל הימים, פעם אחת התקשר אליה רבי מאיר בערב ראש השנה לברכה לקראת השנה החדשה, ובתוך הדברים שאל אותה האם מגיעים אנשי חסד לעזור ולסייע, והשיבה שלא מפסיקים לעלות ולהגיע לכאן בכל עת מצוא לסייע בכל מה שצריך, אמר לה ר"מ, אבקש ממך, לאחר שתדליקי את הנרות לכבוד ר"ה 'תספרי' זאת אל הקב"ה, ותאמרי לו שיש אברכים יקרים העומדים לסייע לנו, כי אין דבר אהוב לאבא יותר מלשמוע 'דברים טובים' אודות בניו בשעה שהם צריכים לכך (בעמדם ב'יום הדין')...

כח. נוראות מצינו להגה"ק החיד"א (נחל אשכול על איכה) המבאר בלשון הכתוב (א ד) 'בתולותיה נוגות והיא מר לה', כי המצער את נוות ביתו גורם צער גדול ונורא לשכינה הק' (והוא עפ"י המבואר בזה"ק, עיי"ש), וזהו שאמר הכתוב בתולותיה נוגות על כן והיא – השכינה הק' מר לה...

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

כמה מתועב הדבר לפני הקב"ה, ועדיין לא חזרו בתשובה שלימה על זה, ומשום כך 'לא נתגלה קיצם' ואנו יושבים זמן רב בגולה^ל, כי כל זמן שהסיבה המביאה את החולי לא תוסר, אי אפשר לרפאות החולה בכל מיני מרקחת וסמים שבעולם.

נוראות מצינו בספה"ק 'מגלה עמוקות' (וירא ד"ה ויאמר ה') על הפסוק (בראשית יח ב) 'ויאמר ה' זעקת סדום כי רבה וחטאתם כי כבדה מאוד, ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו' וז"ל, 'זעקת כי רבה' - בין אדם לבריות, 'וחטאתם כי כבדה' - בין אדם למקום, והקב"ה מוותר על בין אדם למקום ולא על בין אדם לחברו, זהו שאמר ארדה נא ואראה הכצעקתה משום אותו זעקת סדום דהיינו בין אדם לחברו, שזו היא עיקר חטא שלהם. עכ"ל.

ואמרו צדיקי הדורות^ל כי כל הצרות המתרגשות ובאות לעולם עד עצם היום הזה אינם אלא מפני אותו יצר הרע של 'שנאת חנם' שעדיין מרקד ביננו^ל. הבט נא בדברי ה'כלי יקר' בפסוק (שמות ג ב) 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל'. ולכאורה קצת תמוה א. מדוע אמר הסנה בוער באש, הרי האש

החמורות (ונלמד מקרא עיי"ש בגמ'), לכן 'נתגלה קיצם', שהיה קץ לגלותם בסוף שבעים שנה. אמנם, בבית שני שלא נכתב במקרא על מה נחרב, עדיין לא נתגלה מתי יבוא סוף וקץ לגלותנו. הקשה הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש דרוש ז), מה ענין זה לזה - וכי מפני שגילו לנו בפסוק מפורש מהו חטאם לכן נתגלה קיצם, ועוד, הרי מה שלא נתגלה עוונם בבית שני הוא מאחר שכבר לא היו נביאים בבני ישראל, וכבר לא נכתבו כתבי הקודש.

אלא מבאר ה'יערות דבש', ש'נתגלה' הכוונה שהוברר העוון לבני ישראל עצמם, שהם עצמם הבינו שיש עוון בדבר, הראשונים נתגלה עוונם וידעו שעברו על ג' החמורות והכירו שזה גרם את החורבן, ממילא השכילו אחר החורבן לשוב בתשובה על כך, ולכן היה קץ לגלותם לאחר מלאות שבעים שנה. אך בבית השני שעוונם היה 'שנאת חנם', מזה עדיין לא שבו, ועד היום מחזיקים בטומאה לשנאת חנם^{כט}, ונוהגים כדרך הצבועים - בפיו שלום ידבר עם רעהו ובלבו ישם ארבו, וישמח במפלתו ותקלתו, ולחכם ייחשב בעל התחבולות אשר 'ציד בפיו' ורוכב על שני הסעיפים, ועד היום הזה עדיין לא השכילו לגלות ולראות עד

כט. יש שביארו לשון 'שנאת חנם', שלכאורה אין זה 'חנם' שהלא השנאה באה על זה שהזיק לו או דיבר עליו וכן כל כיו"ב, אלא צריך לומר, דהאש הבוערת בפיסת עץ קטנה תכבה תוך רגעים ספורים, כשיוסיפו לה עצים תבער למשך שעה, ובהוספת שמן ועוד חפצים הבוערים תבער האש כמה ימים וכן הלאה. כללו של דבר, כפי רוב השמן שיוסיפו למדורה כן תוסיף האש לבעור. כך ממש היא אש המחלוקת, אם לא יוסיף הלה לענות לו וכדו' תשקע האש מעצמה ותכבה, אך אם זה יענה וזה יצעק ויגרור אחרים וכיו"ב - אזי אי אפשר לידע עוד כמה ימים ושנים תמשך המחלוקת. ועל הוספת השמן - הגערות והצעקות אמרו שהוא בחנם, כי אם לא היה מחזיר לו תיכף בכפלי כפלים לא הייתה האש מתפשטת למרחק גדול כל כך...

ל. ידוע דבר המעשה (הובא בשבחי האר"י) שהאר"י עשה באיזה זמן הסגר עם עשרה מתלמידיו, ותיקן חדרים לנשים והטף, וחדרים לתלמידים. והיה מזהיר אותם תדיר, שמא יזהרו באהבת אחים ורעים זה עם זה, ושלא תדרוך רגל המחלוקת במחנם כלל וכלל, פעם אחת בערש"ק פרצה מחלוקת ביניהם, אשר החלה בנשים ומשם נתפשטה עד ראשי המשפחות תלמידיו הגדולים של האר"י, לעת ערב יצא האר"י עם החברים כמנהגו לקבל השבת, ומוהר"ר רבי חיים וויטאל ראהו שפניו נפולות, לאחר שסיימו התפילה שאלו מהרח"ו ליגון זה מה עושה, אמר לו האר"י מפני שראיתי בעת קבלת שבת את הס"מ ואמר זה הפסוק - 'גם אתם גם מלככם תיספו' (שמואל א' יב כה), ולא נחתם גזר הדין אלא בעבור שנעשה היום קטטה ביניכם, כי כל זמן שהיה שלום ביניכם לא היה לשטן בית כניסה לקטרג, ואכן באותו זמן נסתלק לשמי רום רבן של ישראל.

לא. בלשון הזה אמר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע, כי אין לנו להסתיר ולומר בלחש 'לתוך בית ידיו' (שרוול הבגד) כי כל הצרות הם מפני שנאת חנם, אלא צריך להודיע בראש כל חוצות ולזעוק בקול גדול... עד ש'ישמע הלב'... לב. ידוע דבר המעשה שפעם הגיע ובא הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע לעיר אחת, והגישו אצל השולחן 'לחיים' (מזונות וי"ש) ולא רצה הרה"ק לשנות, רק נענה 'כשיהודי דוקר את רעהו בלשונו בביהמ"ד, הרי הוא גורם שגוי

הלשון השמיעו את כל ישראל אין נקי, כי תצא אש המחלוקת מסלע המחלוקת, האבות מבערים אש והבנים מלקטים עצים - על כן בערה בהם אש ה', לכך נאמר והסנה איננו אוכל כי אף על פי שאש התלאות יבער ביעקב מכל מקום מציאות הסנה נשאר קיים בכל דור 'ואיננו אוכל' כי לא יכלו הקוצים מן כרם ה' צבאות בית ישראל, עב"ל¹. ובוזה מבאר נמי מה שאמרו 'מתוך' הסנה, כי כל 'לבת האש' של אורך הגלות והצרות הוא 'מתוך הסנה', מתוך שיש בהם דלטורין, ודבר שפתיים אך למותר² יד.

כתב ה'נצי"ב' (חומש העמק דבר בפתיחה לספר בראשית) על הפסוק (דברים לב ד) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא', בא הכתוב להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני שהיה

בוערת ולא הסנה והיה לו לומר 'האש בוער בסנה' ב. מהו בלבת אש מתוך הסנה, הרי האש עצמה בוערת ולא הסנה מבעיר אותה.

אלא ביאורו, הסנה - הוא השנאה שיש בין אדם לחברו, וה'אש' היא הצרות הרבות העוברים על עם בני ישראל ה", והסנה בוער באש היינו הנהגת בני שמכאיבים זה לזה כקוצים (כדוגמת 'הסנה' שהוא מלא קוצים) זה מבעיר את אש הצרות והגלות.

ובלשונו של ה'כלי יקר', כקוצים הללו המשמיעים קול כשהם בוערים באש, כך ישראל אפילו בזמן שאש הצרות מתלקחת סביבו, מכל מקום כל אחד לחברו קוץ מכאוב וסילון ממאיר, כמנהג דורות הללו. ותמיד משמיעים קול... וזו עיקר סיבת הגלות, מצד השנאה והקנאה שביניהם יותר מכלל האומות, ובעלי

ידקור איש מישראל בחרב' (סוף דבר הוברר ש'רוח הקודש' הופיעה בבית מדרשו, שבאותה שעה אכן דקר גוי איש יהודי ברחובה של עיר, מפי גאב"ד נאראל זי"ע).

מעתה יתבאר לנו עוד בטעם שנקטו חז"ל בלשונם שנאת חינום, אף שלכאורה אין זה 'בחינם' אלא כי פלוני 'עשה' לי, הזיק לי וכו'... שהנה 'מעשה' היה ב'מלמד' שמסר שיעורו בפני התלמידים, והיה שם ילד אחר שלא נח אפילו לרגע אחד, וכל הזמן השתולל והפריע בידיו, זרק חפצים לארבע רוחות השמים ואף העביר פתקים לשאר התלמידים, קצף עליו המלמד והיכהו במקל עץ שראשו השני היה סכין חדה כתער וחתך את ידי הילד... נרעשו ההורים על מעשהו הנורא של המלמד, וזעקו עליו, שומו שמיים, מדוע עוללת כה לילדינו וחתכת את ידיו בחינם. נענה להם המלמד בפליאה, וכי לזה 'חינם' ייקרא... והלא הוא השתולל מבלי להשים רסן למעשיו וביושר 'קנה' לו את העונש... גערו בו ההורים, אוי כסיל שכמותך, וכי כך הוא שורת הדין לחתוך ידיים לילד שמפריע... אפילו אם נסכים שמגיע לו עונש על התנהגותו הרעה, אך עונש איום כזה אינו אלא בחינם שלא לפי ערך המעשה כלל וכלל... כיצא בדבר ייאמר לדידן, יודעים אנו מפי ספרים וסופרים ומאמינים אנו בדברי חז"ל כי כל הצרות והרעות אינם אלא מפני שנאת איש את רעהו, ונמצא שעל ידי שאתה שנאת את רעך מחמת שפגע והזיק אותך בגופך או בכבודך, או שגנב ונטל ממונך שלא כדיון, או בנה בשטח שלך - אתה מגביר את מידת הדין רח"ל בעולם וגורם לאסונות ח"ו, ועתה בואו חשבון, וכי אין זה בחינם... האם ראוי שאנשים ימותו בגלל שהוא פגע בך...

לג. בעת שהותו של הרה"ק ה'אמרי אמת' בארץ הקודש (בטרם עלתו להשתקע שם) עלה למעונו של הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל גאב"ד טבריא, בתוך הדברים נענה האמרי אמת באנחה מקירות לבו על המצב הרוחני שהיה בכי רע, כאשר פורקי עול הרימו ראש בחילולי שבת וכיו"ב. נענה רבי משה קליערס ואמר, וכי עליהם יש לכם להתאנח כל כך - והרי הללו לא ראו מאורות מימיהם, והם כתינוקות שנשבו שלא טעמו מעולם טעם תורה והמצוות. אלא רבות אנחותי וליבי דווי על אברכים המתפללים בשבת בדבקות, ובימות החול באים לפני לדין תורה ודוקרים זה את זה בחרבות שבלשונם, על דא וודאי קבכינא.

לד. סיפר הרה"ח ר' חיים ארנפעלד ז"ל ששמע מהרה"ק מקלויזנבורג זי"ע בליל יום הכיפורים מיד אחר המלחמה הנוראה, לבאר בלשון הכתוב (דברים לב יח-ט) 'צור ילדך תשי ותשכח א-ל מְחַלְלָךְ, וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו', צור ילדך - הקב"ה מיטיב לכל ונותן להם חיים פרנסה וכבוד וכו' וכו', תשי, ותשכח א-ל - והרי הם שוכחים מכל טובותיו של הבורא וממרים כנגד רצונו, על זה מחוללך - מלשון מחול-לך, הקב"ה מוחל על חטאים אלו שבין אדם למקום, אך וירא ה' וינאץ - על מה יתרבה ויתגדל כעסו, מכעס בניו ובנותיו, על זה שמכעיסים ומכאיבים לבניו ולבנותיו, ע"ז אינו מוחל.

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

דור עקש ופתלתול, אף שהיו צדיקים חסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים^ל בהליכות עולמם, ע"י שחשבו את מי שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' לצדוקי ולאפיקורוס, לכן נגזר דינם, והיינו אף שהיו בעצמם צדיקים לא סבלו את מי שהיה סובר שלא כמותם^ל, וע"ז אמר רבי שלמה קלוגער זי"ע במה שנאמר (איכה ב ו) 'שכח ה' בציון מועד ושבת וינאץ בזעם אפו מלך וכהן', שכביכול שכח ה' והעביר את חטאם אשר חטאו במועד ושבת - שחללו שבת ויו"ט, ועל מה ינאץ בזעם אפו - על מה שעשו למלך ולכהן, שעל כך אינו מוחל.

לה. איתא בגמ' (ע"ז כה.) לפרש מה שנאמר (יהושע י יג) 'הלא היא כתובה על ספר הישר', מאי ספר הישר, אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, זה ספר אברהם יצחק ויעקב (- ספר בראשית) שנקראו ישרים שנאמר (במדבר כג י) 'תמות נפשי מות ישרים'. והרי לך, שלא שיבח הכתוב את האבות הקדושים במה שהיו קדושים וטהורים וכיו"ב, אלא דייקא במה שהיו 'ישרים', ללמדך עד כמה חשובה היא ההנהגה הישרה לפני המקום ב"ה, ובה הוא משתבח באבות הקדושים.

וז"ל ה'מגיד משנה' (סוף הלכות שכנים פ"ד ה"ה), שתורתנו התמימה נתנה כללים בתקון מידות האדם ובהנהגתו, וכן אמרה 'ועשית הישר והטוב' והכוונה שיתנהג בהנהגה טובה וישרה עם בני אדם, ולא היה מן הראוי בכל זה לצוות פרטים בענין זה, לפי שמצוות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין וההכרח חייב לעשות כן, ומדות האדם והנהגתו מתחלפות לפי הזמן והאישים.

איש תם וישר מתושבי העיר ווינא ניגש אל רב העיר הגאון רבי חיים שטערן זצ"ל, ובפיו 'בקשה', היות ומתקרב זמן הסתלקותו מן העולם הזה, על כן בקשתו בפיו שלא יספידוהו... בקשה זו נהפכה ל'שיחת הבריות', פלוני הולך למות... כאומר, מי גילה לו סוד חיי הנשמות כמה יאריכו ימיהם (והמה לא ידעו בגדלותו של האיש), ואכן, לא עבר זמן רב, והלה השיב את נשמתו ליוצרה, בעת ההלוייה נענה המרא דאתרא הגר"ח, הנפטר ביקש שלא להספידו, אבל 'סיפור' דברים אחד הנני חייב להזכיר בזו השעה, מה שנעשה עמו מפעולת צדיק בימי ה'מלחמה' בשעותו ב'מחנות' העבודה. וזה דבר המעשה, באותם הימים היו הכל רעבים לפיסת לחם קטנה, כי ה'רשעים' לא היו מעניקים אלא מנת אוכל זעומה וקטנה, רבים מתושבי המחנות היו מנסים מזלם ב'גניבת' מעט מזון להחיות נפשם מה'מטבח' הכללי, והיה אם נתפס איש סועד עצמו ב'מציאות' כאלו, היו תולים אותו במרכז המחנה למען ישמעו ויראו... (באופן שאינו מוכרח למות מתליה כזאת), פעם אחת תלו הרשעים אחד מבני ישראל, וה'מנוח' שלפנינו ניגש במסירות נפש אל הרשע, וכה אמר לו, הרי זה האיש רזה וצר הוא, לא תעבור מחצית השעה ונשמתו פורחת ממנו, אז מיד תצטרך להורידו מהתליה, ומה הרווחת בזה - הרי תושבי המחנה כמעט לא יראו את ה'עונש'... מוטב שתתלה אותי במקומו, כי חיי יאריכו יותר, ותבוא על תכליתך, להודיע ולהיוודע לכל תושבי המחנה, כי אוי לו למי שיהין לגנוב אוכל מהמטבח, הרשע 'סבר וקיבל' וכן עשה, ונשאר 'התלוי' בחיים אך מכאב התליה סבל כל ימיו מ'קור וחום', ודי ב'הספד' זה, וראו כל העם כוחה של מסירות נפש בין איש לרעהו עד היכן היא מגעת. ולדידן הדברים אמורים, כי ב"ה אין לנו כלל 'נסיונות' כגון דא, להיהרג או לתלות עצמו במקום רעהו, אבל, לכה"פ, נראה למסור נפשנו, לשתוק במקום שיצר הנקמה בוער בקרבנו, למסור נפשנו שלא לשלוח כחץ לשון איש ברעהו וכיו"ב.

לו. נוראות אמרו לפרש במה שמצינו ב'חד גדיא', שה'שונרא' אכל את הגדי וסופו שנטרף על ידי הכלב, והוא הוכה במקל אשר לאחר מכן נשרף באש וכו', ולכאורה בשלמא לחתול והכלב מגיע עונש בדין שהרי כל אחד מהם טרף בעל חי אחר, אך 'מקל' זה מה חטא שנענש בשריפה, והרי לא עשה כלום בעצמו אלא אחד אחז בו והכה את עמו את הכלב... אלא ללמדנו, כי אף אם אינו 'חוטא' אך מאחר שסוף סוף השני הוכה על ידו, הרי אחת דינו ל... והיינו מה דאיתא (סנהדרין מה): לגבי מי שנהרג בסקילה, ש'אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו', שכל מי שנהרג יהודי על ידו טעון קבורה, ואף שלא עשה שום מעשה בעצמו, ללמדנו עד כמה קשה צער הבריות.

לז. כבר אמרו - 'ולא תתורו אחרי לבבכם' (במדבר טו לט) אל תתירו לעצמכם מצוות חדשות אשר לבכם נוטה להתירו אחרי קנאת ושנאת הלב, כגון את פלוני מצוה לקבור, ואת אלמוני מצוה לבייש וכו' וכו'... (כע"ז בהעמק דבר להנצי"ב).

מקום אזי פני הכרובים איש כלפי אחיו, אך כשאננם עושים רצונו של מקום פניהם אל הבית, ואם כן כיצד היו הכרובים מעורים זה בזה בשעת החורבן. ומבאר הרבי ר' יהונתן עפ"י מה דאיתא בירושלמי (תענית פ"ד ה"ה) שבבית ראשון נבקעה חומת העיר בתשעה בתמוז וחורבן הבית היה באחד באב (כ"א יום לאחר ט' תמוז), וכבר מצינו שתשעה באב באותה שנה היה באחד בשבת (תענית כט.), נמצא שאחד באב חל בעצם יום השבת, ומשום כך היו הכרובים מעורים זה בזה, כי בשב"ק הקב"ה מראה חיבתו לישראל אפילו כשאננם עושים רצונו של מקום מ"א.

ובזה מבאר לשון המדרש (עי' זוה"ק ח"ג קעט): מעולם לא זזה שכינה מישראל ואפילו בשבתות של חול, וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו 'שבתות של חול' ופירשו באופנים רבים ושונים, אך להאמור יש לומר שהכוונה היא לשבתות המתחללות שנוהגים בהם מנהג חול, מכל מקום לא זזה שכינה מישראל.

וכבר הוכיח כן הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע למי שאמר לו 'את פלוני מצווה לקבור בעודו בחיים חיותו...' כי מצינו שבני ישראל היו 'ערומים מן המצוות' וכבר הגיעה העת להוציאם ממצרים ולכן נתן להם 'דם פסח ודם מילה' (מכילתא ה כח), והרואה יתמה, שהרי בשלושת ימי אפילה (שקדמו לאותו זמן) מתו רוב מנין ובנין מבני ישראל ולא נשארו אלא 'חומש' מבני ישראל בחיים (וי"א אחד מחמישים או אחד מחמש מאות) ובוודאי כל הנשארים היו 'מתנדבים' בחברא קדישא לקבור רבבות אלפי הרשעים מבני ישראל שמתו בג' ימים אלו... וכלל וכלל אינם ערומים מן המצוות אלא 'מלאים מצות כרימון', ומכאן, שלא כל 'קבורה' מצוה היא והמבין יבין... (עיי' מהר"ש מבעלזא שג"כ ביאר כן). לח. אף שלא הותרה ה'עצבות' מעולם, ולא נצטוונו בתשעה באב ובימים הללו אלא 'להתאבל' על ירושלים, וכמו שידוע בשם החזו"א (מעשה איש ח"ד קסג, והובא לקמן, ועיי"ש) שאין אבלות זו סתירה לשמחה, מ"מ בשבת יש להיזהר במשנה זהירות בענין זה, וכבר אמרו חז"ל ב'ספרי' (בהעלותך יט) 'ביום שמחתכם אלו השבתות'....

לט. וכבר אמרו משמו (דרושי צמח צדק למגילת איכה ששמע מאביו בשם הרב מבא"ד שאמר בהיותו בשב"ק בק"ק בראהין) להמשיל את הדבר, למלך שעשה לבנו בגד יקר ומפואר בכל מיני פאר והדר, אך הבן לא השכיל להעריך את חשיבות הבגד ויקרו, ולא שמר עליו כראוי, ונקרע הבגד לכמה קרעים, והוכרח האב לתפור לו בגד חדש, ועדיין לא השכיל הבן להחשיב את יקר תפארת גדולת הבגד החדש, ושוב לא שמרו וקרעו כבתחילה, מה עשה האב ברחמיו על בנו, תפר לו בגד בשלישית, אך הפעם לא נתנו לבנו אלא תלאו במקום שמור, ומפעם לפעם קרא לבנו ואמר לו, ראה בני, זה הבגד מוכן עבורך, אמנם לא תקבלהו עד אשר תשוב מדרכיך הנלוזות ותלמד לשמור את עצמך ובגדיך - אז תשוב לקבל את הבגד המפואר, והנמשל, הקב"ה בנה לנו את בית הבחירה, וכבר נחרב הבית בראשונה ובשניה על אשר לא שמרנו עצמנו מטינוף ולכלוך, על כן בשלישית הכין לנו מקדשינו אלא שעדיין לא נתנו לנו, ובכל שנה ב'שבת חזון', קורא לנו, ומראה לנו - ראו נא את הבית השלישי עומד מוכן לרדת ארצה באש מן השמים, אמנם 'בידכם הדבר' - 'שובו אלי ואשובה אליכם'. אם תפסיקו לטנף מעשיכם ותשמרו עצמכם כראוי מיד אורידנו לכם מן השמים, במהרה בימינו אמן.

מ. צדיקי בית באבוב היו אומרים כי המשכיל יראה להרבות ב'תוספת שבת' בכניסת שב"ק זו, ועי"ז הוא מהפך את ימי האבל ליום שב"ק, ונס יגון ואנחה...

מא. וכבר כתב הרמב"ן (במדבר כח ב) אין במוספי השבת חטאת כשאר כל המוספין מפני שכנסת ישראל בת זוגו והכל שלום, והמשכיל יבין.

רב לך שבת - קדושת השבת ובפרט בימי בין המצרים ושבת חזון

הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (איכה, ד"ה ואמר אבד נצחו) מסביר את הכינוי שבת 'חזון' לה, שהוא מלשון 'ראיה', שהקב"ה מראה לנו את הייעודים הטובים העתידים לבוא עלינו לעתיד לבוא לט.

וכבר הבאנו את דברי הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (לשבת חזון) י"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה.

והנה בכל יום שב"ק מתעורר ביותר אהבתו של הקב"ה לבניו חביביו עם קרובו, והוא משרה שכינתו עליהם ביותר בכל מצב שהם נמצאים בו. וכפי שביאר הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש י"ג) מה שאמרו בגמ' (יומא נד:) שבשעה שנכנסו אויבים להיכל ראו את הכרובים מעורים זה בזה, והקשו הראשונים (הר"י מינאש וריטב"א ב"ב צט. ושאר) שהרי איתא בגמ' (ב"ב צט.) שרק בשעה שעושים ישראל רצונו של

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

ובמדרש (איכ"ר פתיחתא כד) איתא דברים המשברים כל לב מרגיש על גודל הצער שיש למעלה, וכך כתיב שם, באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי, השריתי שכינתי בשביל ישראל ועכשיו שחטאו חזרתי למקומי הראשון וכו', אמר להן הקב"ה למלאכי השרת בואו ונלך אני ואתם ונראה בביתי מה עשו אויבים בו, מיד הלך הקב"ה ומלאכי השרת וירמיה לפניו, וכיון שראה הקב"ה את בית המקדש אמר בודאי זהו ביתי וזהו מנוחתי שבאו אויבים ועשו בו כרצונם. באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי על ביתי, בני היכן אתם, בְּנֵי היכן אתם, אוֹהְבֵי היכן אתם, מה אעשה לכם התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה. אמר הקב"ה לירמיה, אני היום דומה לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו וכו', לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות וכו', מיד אף הם קרעו בגדיהם והניחו ידיהם על ראשיהם והיו צועקים ובוכים עד שערי בית המקדש, כיון שראה אותם הקב"ה מיד 'ויקרא ה' אלוקים צבקות לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק', ואלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאמרו, והיו בוכין והולכין משער זה לשער זה כאדם שמתו מוטל לפניו, והיה הקב"ה סופד ואומר אוי לו למלך שבקטנותו הצליח ובקטנותו לא הצליח.

ובכל שנה ושנה חוזר ומתחדש אותו צער ובכיה במרומים, וכמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' (דרוש ז' אב תק"ס, עמוד ש"ז), כי עזו וחדווה במקומו, ואין השכינה שורה מתוך עצבות, אמנם יום תשעה באב נקרא יום מר כדכתיב (ישעי' נב יב) 'ויקרא ה' אלוקים ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה', ולכן טוב ונכון²¹ לכל מרי נפש הנבוכים לבכות ולספוד בימים הללו

איתא מהרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (מסעי תר"ע) בשם הרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע ששבתות אלו (וביותר בשבת חזון, עיי' שפתי צדיק ועוד) של בין המצרים - כל ה'מעת לעת' הוא 'רעוא דרעוין', שהרי טעם הדבר שזמן המנחה בשבת קודש הוא רעוא דרעוין (פירוש 'רצון הרצונות' ועת רצון לכל היא), כי בשעה זו בכל ימות השבוע (בעת מנחה) מתגברים הדינים עד מאד, לאידך באותה שעה ביום השבת הם נמתקים מקדושת השבת, וכאשר דין נהפך לרחמים הרי הוא שעת רחמים ועת רצון גדול מאד, ולכך באותה שעה רעוא דרעוין אשתכח. עפ"ז יש לומר על ימי בין המצרים שבימות החול נחשב כל היום עת דין ומכאוב (לא רק בשעת מנחה), ממילא כאשר 'באה שבת באה מנוחה' והקב"ה פורש על העולם סוכת רחמים נמתקים הדינים השורים באלו הימים, וכל השבת כולה היא המתקת דינים והתעוררות שערי רחמים וכולה עידן רעוא דרעוין.

בכה תבכה - להיות מיצר ודואג על חורבן הבית ועל גלות ישראל נוראות מצינו בכתבי הקודש על גודל הצער שיש לו להקב"ה על חורבן ביהמ"ק²², כי 'מה לו לאב שהגלה את בנו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם' (ברכות ג.), וכדכתיב (ישעיה נב יב) 'ויקרא ה' אלוקים צבקות לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק'. ובגמ' (חגיגה ה:) פירשו מה שנאמר (ירמיה יג יז) 'ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה' - אמר ר' אלעזר שלש דמעות הללו למה, אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממקומן'. עוד שם בגמ', 'שאני חורבן ביהמ"ק דאפילו מלאכי שלום בכו שנאמר (ישעיה לג ז) 'הן אַרְאֶם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון'.

מב. כבר נודע בשערים מה שהביא השל"ה (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ח) מכת"ק הגה"ק רבי שלמה אלקבץ בו תיאר סדר לימוד החבריא קדישא בליל שבועות, ובתוך הדברים הביא את הלשון הנורא שהיתה השכינה הק' מדברת מתוך גרונו של מרן ה'בית יוסף' זי"ע 'אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות וכו', ואלו הייתם משערים אחד מאלף אלפי מהצער אשר אני שרוי בו לא היתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפניכם בזכרכם כי בסבתכם אני מושלכת בעפר'. וכתב מהר"ש אלקבץ, 'את כל הדברים האלה דבר אלינו ושמעה אזנינו וכולנו געינו בבכיה כו' בשמענו צרת השכינה בעונינו וקולה כחולה המתחננת אלינו'. מג. בטוב טעם ודעת ביאר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (גלות וחמה, עמ' קמז - קנא), כי ענין הבכיה מורה על ההשתתפות של האדם במצב הרוחני של כלל ישראל, ובצער השכינה. פוק חזי ממנהגו של עולם, שהרי בלווית המת רק קרובי המשפחה בוכים, ורק מי שמרגיש קירבה מתעורר לבכי. כך בימים אלו של אבילות על חורבן הקודש

והמקדש, נבחן כל אחד כמה מידת קרבתו אל הקדושה, מהי השייכות והשותפות שלו עם ישראל ועם הקב"ה. ובוה צריך לעבוד ולחזק את תחושת השייכות... הבוכה מבטא את השייכות לדבר שאבד, את הכאב על החסרון, וכך מתקרב ונקשר יותר אל הדבר. ומסיים שם, מי שאינו מסוגל לבכות בימי 'בין המצרים' על חורבן בית המקדש ועל גלות השכינה, עליו לשבת על הרצפה ולבכות בבכי מר על חורבן הקודש בקרבו, על זה שאינו מסוגל לבכות, ועל שלא אכפת לו, ואין לו שייכות לחסרון בית המקדש, כאשר אינו מרגיש את החסרון של בית המקדש, הרי חסרונו ברוחניות ניכר וגלוי. ועל זה ראוי באמת להתעורר בבכי.

וכה אמר הגאב"ד הגרי"ט וויס זצוק"ל בשם הגה"צ רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל לדייק בלשון ה'קינה' שקונן רבי אלעזר הקליר (קינה כד) 'על חרבן בית המקדש כי ה'רס וכי הודש אספוד בכל שנה מספד חדש', שלכאורה היה צ"ל על בית המקדש כי הורס וכי הודש, ומהו שאמר על חורבן ביהמ"ק, וכי ה'חורבן' הורס והודש... אלא שעל הא גופא קבכנין, על שאין אנו שמים על לב להבין גודל האבל והצער בחורבן ביהמ"ק... אין אנו מתבוננים בגודל החסר והעדר האורה... ואכן החורבן עצמו הורס והודש...

אגב אורחא, מובא מהשל"ה הק' שאמירת מזמור י' שבתהילים מסוגל לעורר הלב להרגיש בצער החורבן. מסופר שבישיבתו של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בפרעשבורג, נהגו בכל יום מימי בין המצרים בהגיע עת חצות היום לערוך תיקון חצות כמובא במג"א (סי' תקנ"א מ"ה) וז"ל. 'ובכוונת האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצות היום ויבכה כמו חצי שעה' (וכך נהיגי עד עצם היום בהרבה קהילות), כשליח ציבור שימש הגה"ק רבי פישל סופר זי"ע שהיה איש מורם מעם, ובכיה רבה בכה על הר ציון ששם, עד שכל הקהל געו אחריו בבכי ויללה, יומא חדא נעדר רבי פישל מבינות לספסלי דבי מדרשא, ושלחו במקומו נער אחד צעיר לימים שיואיל לגשת לפני התיבה באמירת תיקון חצות, אותו נער 'אמר' את התיקון, ואף הנעים בגרונו בסלסולים משל עומד הוא זה עתה בתפילת שבת ויו"ט, ולאחר שתמה אמירת התיקון חצות, נענה החתם סופר ואמר, נער זה צריך בדיקה אחריו אם אינו מכת ש"ץ חלילה... כי היאך יוכל אדם ירא שמים להוציא מפיו את התפילות והקינות על חורבן עיר האלוקים המושפלת עד שאול תחתיה, בכזו שאננות ושאת נפש, כאילו אין זה נוגע לו עצמו, והרבה יש בעובדא זה ללמדנו עד כמה צריך לקונן ולהזיל דמעות כתנים על שריפת בית אלוקינו.

כה כתב היעב"ץ (סידור בית יעקב עניני ט"ב חלוץ ו אות טז) אלמלא לא היה אלא עוון זה בידינו - שאין מתאבלין כראוי על ירושלים כראוי, די להאריך גלותנו, והיא בעיני הסיבה הקרובה היותר גלויה עצומה וחזקה לכל השמדות המופלגות הנוראות המבהילות הרעיונים אשר מצאונו בגלות בכל מקומות פזורנו, על צווארנו נרדפנו, לא הונח לנו להרגיע בגוים עם שפלותנו עניינו ומרודנו, לפי שיצא האבל הלז מלבנו...

וכבר כתב הרמב"ן (על ענין 'הנה ישכיל עבדי', ישעיה נג ו, נדפס בכתבי הרמב"ן ח"א עמ' שכד) וז"ל, 'אשים את ישראל בעבור כי הם בגלותם ישימו כל כוונתם בעסקי העולם, ומשים כל אחד כוונה לעצמו ביתו ועסקיו, וראוי להם להיות בוכים ולהתפלל לפני ה' לילה ויום שיכפר על עוון ישראל ויחיש קץ הגאולה, כי המשיח בתשובה יבוא מיד וכו'.

על כן יראה להעמיד ענין זה בראש מעייניו (לכה"פ בימים אלו שהזמן גרמא כן), וכבר המשיל זאת ה'מגיד מדובנא' לאב עשיר ונגיד ששלח את חמשת בניו ל'עבר הים' לגלות למקום תורה, ויהי היום, ואחד מהילדים ושמו 'ראובן' חלה ל"ע, האחים הדואגים החישו אותו לפני ה'רופא' המומחה הגדול, ולאחר שבדקו ב'שבעה בדיקות' נענה ואמר, דעו נא כי מחלתו של אחיכם אנושה היא ואין תרופה למכתו אלא במיני סממנים יקרי המציאות שכמעט ואינם בנמצא רק תמורת 'מזון ודמים' יקרים, השיבו לו האחים, הסר דאגה מליבך, אבינו עתיר נכסים הוא ובעל יכולת, נשלח לו אגרת ומיד ישגר לנו מאוצרותיו המרובים. תיכף נתישב גדול האחים, וכתב 'מכתב' לאביו, וז"ל, לכבוד אבי מורי שליט"א, בחסדך הגדול, שלח הנה מעות הרבה כי ל'שמעון' נשברו המשקפיים, אף 'לוי' זקוק למעות הואיל ובגדיו כבר מרוטים וישנים ואינם לפי כבודו, אחינו יהודה לווה משכנו סך 450 דינרים וכבר הגיע זמן הפרעון, גם בעד 'ראובן' תשלח מעות הרבה כי הוא חולה הנוטה למות והרפואות שהרופא המליץ עליהם עולים להון תועפות... ושלח את האגרת דרך בית הדואר לאביו. כאשר הגיע המכתב לידי האב חשכו עיניו, וכמעט שלא יצאה נפשו מרוב תדהמה וכעס גם יחד... על כסילותו וטפשותו של בנו ה'סופר'... כיצד הפך את היוצרות והזכיר את דבר מחלתו של ה'חולה' בסוף המכתב כ'טפל', והרי כל שאר צרכיהם כאין ואפס ייחשבו בזו השעה שבני - אחיהם מוטל על ערש דווי וחיייו תלויים לו מנגד... והנמשל ברור לכל בר לבב בתוכחה מגולה, לאותם המבקשים מהקב"ה כל צרכיהם, ולבסוף 'נזכרים' להוסיף בדרך אגב גם שייבנה בית המקדש במהרה בימינו... והלא 'בקשה' זו צריכה להיות תמיד בראש מעיינינו.

המקום קרוב לתשע מאות שנה משהיו במצרים, עוד איתא במדרש (אסת"ר, פתיחות יא). 'והיה כאשר נלכדה ירושלים'... אף היא אינה צרה אלא שמחה שבו ביום נולד מנחם (משיח) ונטלו ישראל אפוכי (פרעון שטר חוב עוונותיהם) על עוונותיהן, דאמר רבי שמואל אפוכי גדולה נטלו ישראל על עוונותיהן בשעה שחרב בית המקדש הרא הוא דכתיב (איכה ד כב) תם עוונך בת ציון.

ועל כן אומר ה'חתם סופר' ולולי דמסתפינא הוזה אמינא דיום ט' באב גופיה יום ששון ושמחה הוא, שהרי נאמר 'תם עוונך בת ציון לא יוסף להגלותך' אך האבלות והבכי בכל שנה על חורבן חדש בעו"ה כי אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, ונחשב כמו שבכל שנה נחרב ביהמ"ק מחדש^{מ"ה}, נמצא שמן

אשר אלוקינו בשמים ממעל עושה כבי והספד^{מ"ד}, כי אז עולה (המתאבל על החורבן) עד גבוה מעל גבוה, ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי, ושומע קולו של מעלה יתברך שמו בוכה כנגדו, וזהו 'בצר לך' בכל צרות גלות הרע והמר הזה, 'ומצאוך כל הדברים האלה' באחריתן של ימים שהוא ט' באב או ימצאוך ויעוררוך, ואז 'ושבת עד ה' אלוך' שיעלה בכיותך עד ה', והטעם כי אז 'ושמעת בקולו' גם כן, כי הוא אז גם למעלה גנחתי גנח.

עוד כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרוש לו' אב תקפ"ו, עמ' שכו), הנה, בחורבן בית המקדש נתכפרו עוונותיהם של ישראל וכמו שכתב רש"י (יחזקאל כ ה, והוא מויק"ר ז א) 'הרי שהיתה שנאה זו כבושה לפני

וב'יערות דבש' (ח"א סוף דרוש יג, דף רנג) איתא, וז"ל, מי שאין דעתו שלימה, לא ירגיש כ"כ בצער החורבן, כמו אנחנו בעוה"ר, שאיננו מרגישים כ"כ חורבן בית מקדשנו, לחסרון דעתנו, ואין שוטה מרגיש. אבל אלה הגדולים שלמי הדעת, הם הרגישו עוצם האבידה בחורבן הבית. ואילו אנחנו היינו משיגים העדר שלמותנו ע"י החורבן ואובדן תפארתנו, לא היה ערב לנו לאכול ולשתות, כי אם להתפלש בעפר.

סח בפני אחד מבני החבורה בעי"ת בית שמש של"ע נתאלמן מזוגתו לפני כארבע שנים, שאמרה לו בתו הנערה בת 16, שאיננה יכולה לסבול צער מסכנותם של אחיותיה הקטנות, באמרה על עצמה, אני עוד הספקתי להרגיש באהבת אם, עד כמה היתה אמנו ע"ה מסורה אלי ודואגת לכל צרכי, ולכה"פ הנני מכירה חסרון הגדול כאשר 'עקרת הבית' איננה ל"ע, אבל, הקטנות שבבית, כבנות חמש ושש, כמעט ולא זכו 'לטעום' ממסירות אם לילדיה, ואינן זוכרות אותה כלל, ואינם מבינות כלל מה חסר להם ביתמותם. באותה שעה פרץ 'האלמן' בבכי גדול ומר, ואמר לה, עתה הבנתי היטב את מצבנו בגלות הארוכה הלזו, עד שאין אנו יודעים כלל מה חסר לנו, ועל זה לבד היה דווה לבנו.

מד. סיפר הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל משמשו של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע שנלווה אליו בדרכו לכותל המערבי ב'תשעת הימים', אחר צאתם שאלו הרה"ק האם ראה שהאבנים שבכותל המערבי הוזילו דמעות כמים בימים אלו על צער החורבן... כי בימים אלו אפילו 'אבן מקיר תזעק' על החורבן הגדול והנורא.

מה. כי חורבן הבית היה בכדי לכפר עוונותיהם של ישראל, וכדאיתא בחז"ל (תנחומא פר' פקודי, והובא ברש"י שם) על הפסוק (שמות לח כא) 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', ונאמר 'משכן' ב' פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנות על עוונותיהם של ישראל, אך עתה שחרב הבית אין לנו במה להתכפר באים עלינו ל"ע צרות וייסורים, וכמשל לאחד שהיו לו חובות לרוב ולא היה בידו לשלם לנושים המרובים, שכל זמן שיש לבעל חוב 'בית דירה' עדיין ניתן לגבות את החובות על ידי שיקחו ממנו את דירתו וימכרוה, ובממון שיקבלו בעדה יפרעו את החובות, אכן אם כבר נמכר ביתו הרי שוב אין להם ממה לגבות את המגיע להם, ואזי מאיימים עליו ומכים אותו עד שישלם חובותיו. ועל דרך זה כל זמן שהיה ביהמ"ק קיים היה הבית משכון עבור חובות העוונות, אך בגלות המר והנמהר, הקב"ה משלח צרות רבות ורעות עד שישוב האדם בתשובה ויפרע חובותיו...

אמנם עלינו לדעת כי לא חפץ הקב"ה להכות בנו, אלא תכלית כל הצרות הם בכדי לעורר אותנו להתקרב אליו יתב"ש, ואם נשים על לב לעבוד את ה' כפי כוחנו ומוחנו ננצל מכל פגע. וכך נשא המגיד מדובנא את משלו, לאב שבנו היחיד חלה, פנה האב לדרוש ברופאים מומחים, וכולם אמרו לו פה אחד - במצב כזה יש לשמור מאד את הבן שלא ישן אפילו רגע אחד, שכן סכנה גדולה היא שמא תיפול עליו תרדימה עולמית רח"ל, כשמוע האב את דבריהם נטל את הכר אשר למראשותיו של הבן בכדי שלא יוכל לישון, כעבור זמן מה הורגל הבן לשכב אף ללא כר, וכמעט שנרדם בשינה, מיד נטל האב את המיטה בחשבו שכך וודאי לא יהא ביד הבן לישון, אך אף לזה הורגל

ובכלל זה הוא התפילה והזעקה עד אנה כבייה בציון ומספר בירושלים^{מ"ח}, וכלשון המדרש (בר"ר יג ב), על הא דכתיב (בראשית ב ה) 'וכל שיח השדה' - 'כל תפילתן של ישראל אינו אלא בית המקדש, מרי יתבני בית מקדשא, מרי מתי יתבני בית מקדשא [-] אדוני, ייבנה בית המקדש, אדוני מתי ייבנה בית המקדש, כי חז"ל דרשו תיבת 'שיח' שהוא מלשון תפילה, כמו 'ולפני ה' ישפוך שיחו' (תהילים קב א), ושדה קאי על בית המקדש (מפרשים)], וכלומר, שצריך להרבות בתפילה ובתחנונים על ביאת משיח צדקנו ולישועתן

הראוי היה לשמוח ולהודות לה' ביום ההוא על החורבן העבר... אלא מכיוון שעוונותינו האריכו קיצנו ומוסיפין יגון על און, ההספר החדש דוחה השמחה הישנה^{מ"י}.

ומעתה פלגי מים תרד עיננו^{מ"י} בהעלותינו על ליבנו עומק הצער והכאב שאי אפשר להשיגו, ועל שבר בת עמי, וכבר איתא בזה"ק (ח"ב יב): 'אמר רבי יצחק, פורקנא ד'ישראל' לא תליא א'א' ב'ב' - גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכי, ונלמד זאת ממה שנאמר (ירמיה לא ח) 'בבכי יבואו ובתחנונים אובילים'.

הבן והחל לשכב על הארץ, עד שלא היה ברירה ביד האב אלא להכותו בכדי שלא יוכל להירדם מחמת הכאב, אך גם לזה הורגל הבן עד שהכהו האב מכות גדולות ונאמנות - כשכל מטרתו הוא לטובתו של בן, לבל ישקע בשינה ויסתכן. כך הקב"ה מייסר את בנו בכדי שלא ישקעו בשינת העולם הזה לגמרי... אלא יתעוררו לשוב אליו, ואם ח"ו אינם מבינים את מהות ותכלית הייסורים אזי מחויב כביכול להוסיף להביא מכות שונות ומשונות עד שנתעורר אליו בלבב שלם, אמנם כאשר נתעורר מיד ייפסקו הייסורים, ונס יגון ואנחה.

מו. עפ"ז מבואר הא דאיתא במדרש (איכ"ר א כד) על הפסוק (איכה א ב) בכה תבכה בלילה, מעשה באשה אחת שהיתה בשכונתו של רבן גמליאל, והיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה עליו בלילה, והיה רבן גמליאל שומע את קולה והיה נזכר חורבן בית המקדש והיה בוכה עמה עד שנשרו ריסי עיניו, ולכאורה צריך ביאור, מה ענין הבכיה על בית המקדש תחת הבכיה בהשתתפות בצערה שמת בנה. אלא, רבן גמליאל ידע והבין ששורש כל הצרות ומקורן הוא מחורבן בית המקדש, על כן כאשר שמע את קולה בוכה על צערה הפרטי נזכר בחורבן הבית שהוא הגורם למיתת הבן.

נמצא שחורבן הבית ב'תשעה באב' הוא מקור כל הצרות המתרגשות לכוא לעולם, ועל כן יש לנו להתאונן על חורבן הבית, וכמו שכתב ה'חתם סופר' (דרוש לז' אב תקנ"ט, ד"ה ירמי', עמו שז) 'וכבר מילתנו אמורה שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא מירושלים'.

מז. וכבר פירשו דקדוק לשון הכתוב (ירמיה ח כג) 'מי יתן ראשי מים וְעֵינַי מִקּוֹר דַּמְעָה', שתלה מי הדמעות ב'ראש', להורות שהדמעות צריכות להיות מתוך התבוננות ב'ראש' מה נחסר לנו בעוה"ר...

מח. המגיד מדובנא זי"ע נשא משלו לאחד משרי המלוכה אשר היה אהוב אצל המלך, ונתקנאו בו שאר השרים והעלילו עליו עד שנאלץ המלך לצוות להביא אותו אל בור בית הסוהר, באמצע הלילה הגיעו שוטרים לבית השר והעירו אותו כשהם מצוויים עליו לכוא עימם, צווח השר מה חטאי ומה פשעי כי הינכם אוסרים אותי כאחד הריקים, אך לא ידעו לענות לו ולקחו אותו והטילוהו לתוך בור עמוק חשוך ואפל, תיכף לאחר שהושלך שמה שקע השר בתרדמה עמוקה, כשנתעורר לאחר זמן רב ראה כי חושך סביבותיו, והיה בטוח שעדיין לילה ולא ידע כלל שהוא בבית הסוהר כי חשב שכל זה היה בחלום הליל, והתהפך אל הצד השני... וחזר לישון, וכך חזר הדבר ונשנה כשהוא מתעורר ונדמה לו כלילה. בינתיים המלך חיכה וציפה מתי יזעק השר שרוצה הוא לעמוד בפני המלך ולהכחיש כל מה שהעלילו עליו, שהרי אהבו ביותר, אך לאחר שעברו כמה ימים 'ואין קול ואין עונה' החליט המלך לירד לתוך בית הסוהר ולבקר את השר ולראות בשלומו, ושמע אותו שואל לעצמו 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות' שנתארך הוא כל כך ועדיין לא עלה השחר, נכנס המלך לתוך הבור, וגער בו, כי כבר אתא בוקר וגם לילה... השמש יצאה על הארץ וחזרה ושקעה ושוב האירה ועתה שקוע בתרדמתך ונדמה לך שלילה אחד ארוך הוא, ואינך שם על לב על מצבך...

והנמשל הוא לבני ישראל השקועים בחשכת הגלות 'ומחשכים הושיבני כמתי עולם', ואינם יודעים שהיו זמני רצון ואורה כדוגמת היום, ושואלים מדוע האריך לנו הלילה, ואומר להם הקב"ה אין הדבר תלוי אלא בכם, קומי רוני בלילה, התפללו אלי שאוציאכם מבור הגלות, ושבתם עד ה' אלוסיכם, ואו אז אשובה אליכם (משלי יקב אמור, עיי"ש באריכות).

יתכנסו הגלויות ותצמח הישועה, תשובתו בצדו, כאותה בא מועד, וכבר כשל כוח הסבל מצרות הכלל והפרט מרוב אריכות הגלות המר הזה. והמצפה זוכה ורואה בשמחתה - לשון הווה, שכבר היום רואה בשמחתה (קדושת לוי איכה, ועוד ספרים).

וכך כתב הרמח"ל זי"ע ב'מסילת ישרים' (פרק יט) הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החורבן, מצד שזה גרם מיעוט כביכול לכבודו ית', ויתאווה לגאולה לפי שבה יהיה עילוי לכבוד השם יתברך, ויתפלל תמיד על גאולת בני ישראל - שיתגלה כבוד שמים. ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים, וכי מפני תפלתי

מט. אמנם אין הכוונה ב'אבלות' על החורבן ל'עצבות' גרידא, כי כבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (מעשה איש ח"ד קסג, י"א בשם הגר"ז מבריסק), שלכאורה יש מקום להקשות שהרי 'איכה' דברי נבואה היא, והרי אמרו חז"ל (שבת ל:) 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה', א"כ קשה כיצד נתנבא ירמיהו את 'מגילת איכה' שהם דברים הקשים כגידיים ומוציאים את האדם מכלל השמחה. אלא מכאן, שאפשר לשמוע נבואות קשות ואף לקונן עליהם - בכו תבכה בלילה... ובאותה העת גם להיות בשמחה, והיינו שוודאי צריך 'להתאבל' אבל לא להיות ב'עצבות' (וזהו 'בין המצרים' שצריך להלך בין האבלות לשמחה, בלא ליפול לעצבות ח"ו).

זכבר הפליגו קמאי בשכרם של המתאבלים מט על ירושלים, וכמו שאמרו (תענית ל:) 'בל"א המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה'. ודע, שעל ידי האבלות על חורבן הבית אנו ממשיכים את הקשר והדבקות לבורא כל העולמים, וכמו שאמר הרה"ק

כיו"ב כבר מצינו בדברי הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת מסעי) 'ועיקר הענין להתחזק ולאמץ את לבבו בעתים הללו לבלתי יפול ברשת ההתרשלות מעבוד ה' חלילה, ואפילו בתשעה באב שהוא חושך למראה עין, הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא, מכל מקום יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה שבו יולד מנחם ויגאלנו במהרה וישמח ה' במעשיו והיתה לו המלוכה כימי קדם'.

נ. הגה"ק רבי חיים פאלאג'י (בספר 'מועד לכל חי' חודש אב אות סו) מביא בשם ספר 'קטורת המזבח' המקונן על חורבן הבית מכפרים עוונותיו וזוכה לאריכות ימים, ובניו לא ימותו בחייו יראה זרע יאריך ימים.

מפורסמים הדברים שהגה"ק המהר"י אסאד היה שומר את הדמעות שהזיל בעת עריכת תיקון חצות, והיה משתמש בהם לעת מצוא להצלת בחורי ישראל מגיוסם לצבא הנכרים (תולדות שמואל, קליין תרצ"ו פ"ט ט - שהיה נותן לטעום מאותן הדמעות. מעדות הרה"ק המהר"י דושינסקי זי"ע, ועוד), וכמו כן הציל בהם מי שכבה מאור עיניו רח"ל, ועוד אותות ומופתים רבים פעל על ידם.

ובכלל הדברים גם הצלת בחורי ישראל מרדת שחת על ידי הצר הצורר רח"ל, וכמו שאמר החת"ס שהבוכה בימים אלו על חורבן הבית זוכה לבנים טובים (הגר"ב מנדלזון גאב"ד קוממיות). והזמן גרמא להעתיר על הצלחת הבנים בתורה ויר"ש, להינצל מן הגזירה הנוראה של 'קרא עלי מועד לשבור בחורי'.

ולאו דווקא לגבי ה'בנים' אף גם לגבי ה'אבות', וכמו שכתב ה'קב הישר' זי"ע (פצ"ג) וקבלה אמיתית היא בידי, כל מי שבליבו תדיר צער על גלות השכינה זוכה לכתר תורה.

נא. הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל היה אומר, שב'קלם' היו מדייקים בלשון הגמ' כל המתאבל, שכידוע היכן שנאמר 'כל' הרי זה בא לרבות, ומה באו חז"ל לרבות כאן כשאמרו 'כל' המתאבל, אלא שלמדו אותנו, שאפילו אם יש בידי אותו 'מתאבל' עבירות ואינו ראוי לראות בשמחת ירושלים, מ"מ עצם האבלות על המקדש מביאה קדושה על האדם עד שכבר יוכל לזכות ולראות בשמחתה (בית קלם עמ' שצו).

סיפר הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל, פעם בעת אסיפת הרבנים לדון בענייני השעה, הראה ה'חפץ חיים' זי"ע את דברי ה'תנא דבי אליהו' (רבה פ"כ ד"ה פעם אחת), ולא גלגל הקב"ה והביא פרס ומדי לעולם אלא בשכרו של כורש שהיה בוכה ומתאנח בשעה שהחריבו העכו"ם את בית המקדש. הוסיף על כך ה'חפץ חיים', שכאשר נחשוב את מניין השנים, נמצא שבאותה שעה היה כורש בן שבע שנים בלבד, ויש לנו להתבונן, מה וכמה משיג ילד (נכרי) רך

סיפר הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל, פעם בעת אסיפת הרבנים לדון בענייני השעה, הראה ה'חפץ חיים' זי"ע את דברי ה'תנא דבי אליהו' (רבה פ"כ ד"ה פעם אחת), ולא גלגל הקב"ה והביא פרס ומדי לעולם אלא בשכרו של כורש שהיה בוכה ומתאנח בשעה שהחריבו העכו"ם את בית המקדש. הוסיף על כך ה'חפץ חיים', שכאשר נחשוב את מניין השנים, נמצא שבאותה שעה היה כורש בן שבע שנים בלבד, ויש לנו להתבונן, מה וכמה משיג ילד (נכרי) רך

סיפר הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל, פעם בעת אסיפת הרבנים לדון בענייני השעה, הראה ה'חפץ חיים' זי"ע את דברי ה'תנא דבי אליהו' (רבה פ"כ ד"ה פעם אחת), ולא גלגל הקב"ה והביא פרס ומדי לעולם אלא בשכרו של כורש שהיה בוכה ומתאנח בשעה שהחריבו העכו"ם את בית המקדש. הוסיף על כך ה'חפץ חיים', שכאשר נחשוב את מניין השנים, נמצא שבאותה שעה היה כורש בן שבע שנים בלבד, ויש לנו להתבונן, מה וכמה משיג ילד (נכרי) רך

סיפר הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל, פעם בעת אסיפת הרבנים לדון בענייני השעה, הראה ה'חפץ חיים' זי"ע את דברי ה'תנא דבי אליהו' (רבה פ"כ ד"ה פעם אחת), ולא גלגל הקב"ה והביא פרס ומדי לעולם אלא בשכרו של כורש שהיה בוכה ומתאנח בשעה שהחריבו העכו"ם את בית המקדש. הוסיף על כך ה'חפץ חיים', שכאשר נחשוב את מניין השנים, נמצא שבאותה שעה היה כורש בן שבע שנים בלבד, ויש לנו להתבונן, מה וכמה משיג ילד (נכרי) רך

ציפית לישועה - האמונה שהוא אלוקינו והוא ישיענו בימים אלו אשר אנו עוסקים באבלות על חורבן הבית, עלינו להגביר בעצמנו את הציפייה לישועה והתקווה שכבר יקויים בנו 'והראינו בבנינו ושמחנו בתיקוננו'. וכבר כתב הסמ"ק, וז"ל במצוה הראשונה ממנין המצוות שהוא מונה. לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד' רוחות כדכתיב (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלוקיך', וכתיב (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'... אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו. הוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהילים לו כג) 'מה' מצעדי גבר כוננו'. ובזה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת לא.) 'ששואלים לאדם לאחר מיתה בשעת דינו צפית לישועה. והיכן כתובה זאת המצוה, אלא זה תלוי בזה - כשם שיש לנו להאמין שהוציאנו ממצרים דכתיב 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', והכי קאמר, כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם, כך אני רוצה שתאמינו בי שאני ה' אלוקיכם, ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם. וכן יושענו ברחמינו שנית, כדכתיב (דברים ל ג) 'ושב וקבצך מכל העמים'. וביארו ב'הגהות רבינו פריץ' (אות ד), אם כן צפית

ה'החתם סופר' זי"ע (דרוש לו' אב תקצ"ט) על הפסוק (תהילים קמו ב) 'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס', שלכאורה צריך ביאור מדוע נאמר 'בונה' בלשון הווה ולא 'יבנה' בעתיד. אלא, על פי שאמרו חז"ל (מכילתא יתרו) כשאתם זוכים אתם מונים לבנינו, וכשאי אתם זוכים אתם מונים לחורבנו, ועומק הכוונה הוא בהקדם מה שאמרו (ר"ה ל. ברש"י ד"ה ל"צ, ועוד) שבית המקדש השלישי ירד בנוי מן השמים - ומי הוא הבונה אותו - ובמה יהיה נבנה, זהו על ידי הבניה והצער של אבילי ציון המתאבלים על חורבנו, ובכל שנה, בזה שבני ישראל מתקבצים לבכות על חורבנו הרי הם מוסיפים בבנינו, וכשיוגמר זה הבנין ירד למטה הבית בנוי ומשובל²¹... והנה אנו עוסקים בבנינו זה כב' אלפי שנה - וכמספר השנים שאנו מתאבלין על חורבנו - כן מספר השנים שהוא נבנה כי ההספד והבכי על החורבן הוא עצמות הבנין. ולכן נאמר 'בונה' בלשון הווה, כי הקב"ה הולך ובונה בכל עת את ירושלים על ידי שנדחי ישראל מתכנסים כאחד לקונן ולבכות על אריכות הגלות המר הזה²².

ומטעם זה כתב השל"ה (מס' תענית פ' נר מצוה, מענין העבודה, אות ג) לבאר הטעם שאין אבילות בשבת (עיי' או"ח תקנ"א א), משום שכאמור האבלות היא היא בנין הבית, ואין בנין בית המקדש דוחה שבת.

בשנים להבין את גודל החורבן, ואף על פי כן בזכות שבכה על חורבן הבית הביא הקב"ה את מלכות פרס ומדי לעולם, ק"ו לדידן, כמה שר טוב יש לבורא ליתן לנו על אבלותנו על החורבן הגדול והנורא.

נב. פעם נתאחר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע מלהיכנס לעריכת שולחנו הטהור, בעת ישיבתו אצל השולחן הסביר לחסידיו, הנה עתה היה אצלי משיח בן דוד גואל הצדק, ושאלתו בפיו האם יתגלה זה עתה ויגאל כבר את בני ישראל מגלותם המרה, או שעדיף שעוד יתמהמה מאחר שיש עוד נשמות רבות הצריכות לבא אל תיקונם, ולאחר ביאת הגואל לא יהא בידם לתקן עצמם עולמית, ועיניתי לו, שלדעתי אכן יש לרחם על אלו הנשמות, ולכן עדיף שימתין להתגלות עד שיתוקנו כל הנשמות הצריכות תיקון. נענה אחד מהעומדים - 'וכי בגלל אותם כמה בני בליעל שעדיין לא הגיעו אל תיקונם אנו צריכים לסבול', הפטיר לעומתו הרה"ק ואמר לו, 'הן אתה הוא אחד מאלה'... כל אחד יתבונן בעצמו בשמעו עובדא זו... כי מי יאמר זיכיתי לבבי, ומי יודע בשל מי הסער הגדול הזה.

נג. בדרך זה ביאר הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זי"ע (גנוי ישראל ואתחנן תרס"א) הא דאיתא בגמרא (מכות כד:) כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א נא) 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה, אמר להן לכך אני מצחק... עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. ולכאורה צריך ביאור שהרי רבי עקיבא היה מצחק מפני שבטח שגם נבואתו של זכריה תתקיים, ואם כן מהו שאמר לכך אני מצחק, שנראה ששמחתו תלויה בבכיתן של חבריו. אלא ביאורו, שאכן, לכך - מפני שעדיין אתם בוכים אני מצחק, שכל שמחתו באה מתוך שראה שהם מתאבלים על החורבן, וזה גופא סימן וראיה שעומד הבית להבנות בבנין ציון וירושלים.

באר הפרשה - פרשת דברים - תשעה באב

(שבת לא.). לא רק את גדולי הדור ישאלו כן, אלא כל איש מישראל יצטרך לענות האם ציפה וחיכה בכליון עיניים לגאולתנו ופדות נפשנו. וכבר כתב הרמב"ם (פ"א מהל' מלכים ה"א) 'כל מי שאינו מחכה לביאתו^י הרי הוא כופר בתורה^י ובמשה רבינו^י.

מלך רחמן רחם עלינו, טוב ומיטיב הדרש לנו, והראינו בבנינו ושמחנו בתיקוננו^י, ויבנה ביהמ"ק^י בב"א.

לישועה מצוה כתובה בתורה היא (בדיבור הראשון 'אנכי ה' אלוקיך), ולבך שואלין עליה בבי"ד של מעלה.

נמצא, שענין זה של 'צפית לישועה' שייך לכל בר ישראל יהיה מי שיהיה, שהרי 'אנכי ה' אלוקיך' לכל בני ישראל נאמר, א"כ, כל מי שדרכו רגלי אבותיו על הר סיני שייך בזה. ועוד, כי לאחר אריכות ימים ושנים ישאלו לכל אחד בבי"ד של מעלה 'צפית לישועה'

נד. סיפר הגאון רבי משה ברלין שליט"א מה ששמע מאביו הרה"ג ר' חיים זצ"ל שהוא היה עד ראייה ושמיעה, כי פעם ישבו קבוצת אנשים אצל הגרי"ז הלוי זי"ע מבריסק, ושוחחו אודות הצרות שהיו באותו הזמן, ובתוך הדברים אמר אחד מהם שמוכרחים אנו שכבר יבוא משיח בן דוד להושיענו ולגאלנו, נענה אחד והפטיר לחברו בלחש 'המשיח איננו מגיע כל כך מהר'... והיתה כוונתו לומר, שיש עוד זמן עד שנזכה לאורו ולביאתו, דבריו נשמעו באזני הגרי"ז, ונסער מאוד עד שפניו נעשו אדומות בבעירתו כאש, וכעבור רגע קרא לאותו 'מאן דאמר' ונכנס עמו לחדר הפנימי וסגר את הדלת אחריו. מיד היטה ר' חיים הנ"ל את אזנו אל הדלת, ושמע כיצד הגרי"ז מוכיחו בכאב ובסערה ווי אזוי זאגט מען אזא זאך, ווי אזוי קען אַ יוד זאגן אזא ווארט – איך אומרים דבר כזה, איך יהודי יכול לומר כזה דבר, והוציא את ספר הרמב"ם והראה לו בלשונו 'וכל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו' וכו'.

נה. כתב הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, כי הנה הרמב"ם פותח את ספרו הגדול 'היד החזקה' במצוות האמונה בה', וכלשון קדשו 'יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא לכל נמצא', וסיום הרמב"ם הוא באמונה בביאת המשיח, 'וביניהם' נכתבו כל ההלכות החוקים והמשפטים, ללמדנו כי כל התורה כולה תלויה בב' חלקי האמונה הללו.

נו. בספר תפארת בנים (ליקוטי אמרים תפילה, לבעל הדרכי תשובה) מביא פירוש בנוסח התפילה 'והראנו בבנינו ושמחנו בתיקוננו' (והיהלו לומר והראנו בנינו), משל לתינוק שרעב למאכל... והוא בוכה לפני אביו ואמו על גודל רעבונו, אמנם, אמו מנסה להסביר לו שהיא באמצע הכנת המאכל ובישולו, ועוד מעט קט יוגש לפניו מאכלו, אך זה הקטן אינו מבין מה שאמו אומרת לו, ומגביר את בכיותיו עד לשמים, עד שאמו מגביהתו ומראה לו את המאכל המתבשל בתוככי הקדירה או אז יירגע הנער מבכיותו, כך אנו מבקשים מהבורא, אף אם עדיין לא הגיע עת הגאולה, אבל רעבים אנחנו צמאים אנחנו, לישועתך ולישועתנו, אנא, הראנו אז ס'קאכט זיך (שהגאולה מתבשלת – רוקמת עוד וגידים)...

נז. כה אמר הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל, לבאר מדוע אומרים אחר תפילת שמונ"ע יהי רצון מלפניך שיבנה ביהמ"ק וכו', מה עניניה לסוף התפילה, אלא, שהוא כעין התנצלות מצד המתפלל, אחר שסיים תפילתו, שבוודאי היה יכול להתפלל יותר טוב, אומרים להקב"ה, הנה צורת התפילה כפי שהיא נראית היום היא בסיבת הגלות המטרידה את לבנו שאין הלב פנוי כראוי לתפילה, ולזה מבקשים שיבנה ביהמ"ק בב"א, ואז נתפלל טוב יותר – ושם נעבדך ביראה.

"בליל זה יבכיון וייללון בני"

הננו להודיע על מספרי הטלפון אליהם יהיה ניתן לשמוע

שידור חי [ליי"וו הוק-א"פ] מדרשת נהי קינה ומספד

ממורנו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן שליט"א**

ליל תשעה באב - בעיה"ק ירושלים תובב"א

ארה"ב - בשעה 11:00 (בערב)

קול הלשון:

(צריך להקיש * לליי"וו הוק-א"פ)

* - (718) 906-6400

* - Direct #: (718) 906-6444

* - Monsey: (845) 678-3337

* - Lakewood: (732) 806-8199

* - Los Angeles: (310) 659-8000

* - Montreal: (514) 667-3599

* - Toronto: (416) 800-2146

* - Eretz Yisroel: 03-929-0709

קול מבשר:

(212) 444-1100,8,1

Monsey: (845) 414-1100,8,1

Monroe & Upstate: (845) 351-1200,8,1

8,1 - ארה"ק : 072-333-3111

קוים מיוחדים לליל ת"ב:

347-841-7294

727-731-5409

ארץ ישראל - בשעה 10:00

קו החבורות

אידיש - 0-723-723-720

לשה"ק - 0-723-723-730

מספר ארה"ב: 718-234-0464

קול הלשון:

073-295-1710 - 03-617-1122

מספר ארה"ב: 646-813-7675

קול הבאר: 073-2-122-100

קול הדף: 02-64-000-22

קוים מיוחדים לליל ת"ב:

02-302-4231/074-717-2000

0799-2000-40/08-313-6666

South Africa:

115-680-938

שווייץ:

445-087-456

אוסטרליה:

390-216-884

צרפת:

980-091-256

ענגלאנד:

208-191-7000

גבאים המעוניינים לשדר השיעור

בליל ת"ב בבתי מדרשם

ניתן לפנות:

support@kolhl.com

שיעורים ודרשות בענייני ת"ב משנים קודמות:

ארה"ק: אידיש 0723-723-720 לשה"ק 0723-723-730

קול הלשון: 03-617-1111 | קול הדף: 02-640-00-20

קול הבאר: 073-2-122-100

ארה"ב: 718-234-0464

קול הלשון: (718-906-6444) להקיש 1 - 2 - 6 - 14

ויה"ר שנזכה לראות בנין בית המקדש בתפארתו במהרה בימינו אמן

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת דברים - חזון תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ספר דברים

כתב הגר"א בקול אליהו שכמו שיש בין כל שני מדרגות ממוצע, כמו בין מדבר לחי, בין חי לצומח, בין צומח לדומם, כך יש ממוצע בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ שהוא חומש דברים, כי כל מה שאביי ורבי אומרים דברים מפי עצמן, הוא מה שהקב"ה נתן להם כח לעשות משמרת למשמרתי, גדרים וסייגים בתורה שבע"פ להיות גדר לתורה שבכתב. והנה יש דברים בתורה שבע"פ שאינו מפי החכמים, כגון מה שהאחרון הוא הפרי עץ הדר שכתוב בתורה, זה לא 'מפי עצמן', אלא הלכה למשה מסיני הוא, אך יש חלק בתורה שבע"פ שהוא מפי עצמן, כי הקב"ה אמר שבשר בהמה אסור בחלב, ורבינא ורבי אשי אמרו מפי עצמו שגם בשר עוף בחלב אסור.

(הגרמ"י רייזמן)

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (א, א)

אל"ה ר"ת אבק לשון הרע, הגמרא (בבא בתרא קסה, א) אומרת שמיעוטן של ישראל נכשלים בעריות רובן בגזל וכולם באבק לשה"י, לפי"ו מפרש רבי אברהם פלאגי "אל"ה" – אבק לשה"י "הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" שהרי כולם נכשלים בזה.

בדרך הלצה אומרים, שלכן ברמב"ם מופיע הלכות לשה"י ואילו בשלחן ערוך אין הלכות לשה"י כי הרמב"ם מביא גם את ההלכות שלא נוגעות בזמן הזה ואילו השו"ע לא מביא הלכות שאינן נוהגות בזה"ז...

(הר"א דיסקין)

ובעניין הזה של "רובן בגזל" מספר הרב שלמה לוינשטיין שפעם בא רבי ישראל מסלנט אל איזה נדיב, וישבו שניהם ע"י השולחן, ועל השולחן היה מונח סכום גדול של כסף, והנה כשהם יושבים באו לקרא לעשיר למשהו חשוב שלא סבל דיחוי, אמר הנדיב לרבי ישראל, תמתין כמה דקות כאן, אני מיד חוזר, והנדיב יצא מן החדר, איך שהוא יוצא רואה הוא את רבי ישראל יוצא אחריו, שואל אותו הנדיב למה יצאת? אמרת לי שתמתין ע"י השולחן, אמר לו רבי ישראל, לא רציתי להישאר לבד עם הכסף כיוון שהגמרא אומרת ש"מיעוטן בעריות ורובן בגזל", ואם לגבי עריות שרק מיעוטן נכשלים בזה גזרו חז"ל על יחוד, גזל שרובם נכשלים בזה, וודאי שיש בזה איסור יחוד...

(הר"ש לוינשטיין)

וחצרות ודי זהב (א, א)

חצרות זה מחלוקת קרח ועדתו, ודי זהב זה מעשה העגל. שואלים המפרשים למה הפך את הסדר, הרי קודם היה מעשה העגל ולמה נשנה כאן אחרי מחלוקת קרח?

ואפשר לתרץ עפ"י הגמ' שבת (קיט) שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים, ומה הטעם שדוקא בגלל זה? אלא מצינו אצל אברהם אבינו כשביקש על סדום שאל אולי יש שם צדיקים שיגנו על העיר, רואים מכאן שאע"פ שיש עבירות גדול כח הצדיק להגן על אנשי דורו, והנה בירושלים אף שעשו עבירות כדאיתא שנחרב על ג' העבירות החמורות, מ"מ היו צדיקים שהיה בכחם להגן על הדור שלא יחרב ביהמ"ק, אמנם, כשביזו בה תלמידי חכמים, הרי כבר לא מחשיבים אותם וא"כ אין בכחם להגן, וזה כוונת הגמ' שלא חרבה אלא עבור שביזו בה תלמידי חכמים וממילא לא יכלו להגן על הדור.

והנה כאן אחרי מעשה העגל בא משה רבנו ובקש והתחנן עבור כלל ישראל והקב"ה קיבל בקשתו וסלח, אבל כשבאו עדת קרח וביזו את משה א"כ שוב לא יכלו כוחו להגן עליהם לכן כתב הפסוק קודם

"וחצרות" היינו מעשה קרח ורק לאחמ"כ "ודי זהב" שהקטרוג נתעורר רק אחרי מחלוקת קרח.

(תפוחי חיים בשם מעגלי צדק)

ודי זהב (א, א)

כתב האור החיים הק' בתחילת פ' דברים ט' לימודים בפסוק הראשון, וזכיר התשיעי: 'ט', שלא יהיה להוט אחר דברים הנדמים לאהוב הון עולם הזה, שכל ההולך אחר תאות לבו בטל הוא מעבודת ה', וצריך האדם להסתפק בהכרחי והוא מה שרמז באומרו "ודי זהב" שיאמר לזהב די: או ירצה על זה הדרך שכל מה שיהיה לו יהיה בעיניו דבר מספיק כאילו יש לו כל זהב, והוא על דרך אומרם (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ובזה יטה לבבו לעבודה העליונה היא עבודת ה' אלקים חיים'. הרי לנו ללמוד ששייך לכולנו שלא ללכת אחר תאוות הלב, רק לומר לזהב די. ולהיות שמח בחלקו.

מסופר על הרה"ק מרוז'ין ז"ע שפעם אחת עמדו לפניו שורה אנשים שבקשו להתברך ממנו. אחד מהעומדים לא היה חסיד רוז'ינאי אלא שבדרכו עבר מרוז'ין ונכנס דרך אגב לבקש ברכה. האיש עמד וראה אחד החסידים מניח קוויטל לפני הרבי, והרבי מברך אותו 'יהיה לך ממון רב ומעט יראת שמים'. האיש שמח אולי גם הוא יקבל ברכה כזאת, שיהיה לו הרבה כסף ולא יהיה מצומצם מחמת יראת השם, ויחיה משוחרר וכו'. הוא העיז פניו לפני הרבי, וביקש שגם הוא רוצה ברכה כמו שבירך לאיש הקודם... הרה"ק מרוז'ין חיך ואמר האיש הזה הוא היימישער והוא מבין מה שהתכוונתי. כסף יהיה לך הרבה, היינו ענייני פרנסה, כל מה שיש לך, יהיה בעיניך כהרבה מאד. שלא כעושר שתמיד הוא בוכה, יש לו ארבעים מליון רוצה שמונים מליון נוספים, תמיד העשירים אין להם לתת, הוא צודק, כי באמת אין לו רק בקושי שליש ממה שהוא רוצה. לכן ברכתי אותו שיהיה לו הרבה כסף, שתמיד כמה שיהיה לו, יהיה לו הרבה. רבי חנינא בן דוסא די לו בקב חרובין, היה אומר די על קב חרובין, יש לו המון. ומעט יראת שמים היינו שכמה שיהיה לו יראת שמים, יבין שזה עדיין מעט, שלא כדרך האנשים שנדמה להם שכבר יש לו יראה.

הרוז'ינער סיים ואמר לאיש: 'האם אתם גם רוצים ברכה כזאת?...'

(הגרמ"י רייזמן)

עד הנהר הגדל נהר פרת (א, ז)

כתב רש"י "מפני שנזכר עם א"י קוראו גדול משל הדיוט אומר עבד מלך מלך וכו'".

מסופר שפעם נסע אחד מחסידי הרה"ק מלעכוניץ אל רבו, אותו חסיד דר בארץ ישראל ונסע ללעכוניץ, וכביכורים לרבו הביא אתו חלה מארץ ישראל, כמובן שבמהלך הנסיעה הארוכה הצטמקה החלה ונתקטנה, וכשהביא את החלה לרבו, הסתפק הרה"ק מלעכוניץ על מה לבצוע בברכת המוציא, שכן היה לו חלה אחת גדולה שנאפתה שם וההלכה היא לבצוע על הגדולה ומאידיך החלה מארץ ישראל אמנם קטנה, אבל יש בה חשיבות מיוחדת שהיא מארץ ישראל.

עד שהכריע לבצוע על החלה מארץ ישראל עפ"י דברי רש"י אלו בפרשתו, שכתב רש"י שלכן נקרא הנהר הגדול מפני שנזכר עם אר"י, רואים מכאן שמה ששייך לארץ ישראל נקרא "גדול", א"כ אף החלה הקטנה היות שמקורה טהור מארץ ישראל ודאי נקראת "גדולה".

(ציוני תורה)

הבטיח לו זאת הקב"ה כאמור, וזה מה שהתכוון משה באמרו "ד' אלוך אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים" ושפיר אומר רש"י "זו משלי" כי אני יש לי כח של אלף פעמים. (פנים יפות)

ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה ואשלח מלאכים אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר (ב, כד-כו)

הנה יש לתמוה דמשה כאשר שלח דברי שלום אל סיחון לכאורה עשה נגד ציווי הקב"ה, דהקב"ה ציווהו להתגרות בו במלחמה והאיך שלח אליו דברי שלום.

ואפשר לומר על פי מה שכתוב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה, כלומר שטבע הנכרי הוא, שכאשר מדברים עימו שלום סובר שפוחדים הימנו ולכן מתחיל במלחמה. וכמו כן משה כאשר רצה לגרות את סיחון שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו. ובזה קיים מה שציווהו השי"ת והתגר בו מלחמה.

(כרם חמד)

אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו (הפטרות חזון)

הירושלמי בשבת (פ"ט ה"ג) אומר "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו זה בית ראשון אם יאדימו כתולע כצמר יהיו זה בית שני", יש להבין למה מרמז השני על בית ראשון והתולע על בית שני?

יש לומר, שהנה ה"שני" זה חוט שצבוע מבחוץ בצבע אדום, משא"כ ה"תולע" שזה תולעת אדומה מחמת הדם שלה. הגמרא אומרת שבית ראשון נחרב בעבור ג' העבירות החמורות של ג"ע שפ"ד וע"ז, ואילו בית שני נחרב בעבור שנאת חנים. והנה, ג' העבירות החמורות הם עוונות ששייכות לחיצוניות, שהלך האדם ועבד ע"ז או שרצח ר"ל וכו', לכן מדמה הירושלמי את חטאם ל"שני" שרק צבוע באדום מבחוץ. אבל "שנאת חנים" שייך למידות של האדם שזה בפנימיותו לכן מדמה את חטאם ל"תולע" שזה אדום מבפנים.

והנה בהלכות מראות נגעים מצאנו שהשלג יותר לבן מהצמר, אומר לנו הנביא אם זה עבירות שהם רק בחיצוניות "כשנים" אזי אפשר להלבין ולמחוק את זה לגמרי שילבין כמו השלג, אבל אם זה עבירה בפנימיות "כתולע" זה כבר יותר חמור, וזה אפשר להלבין רק כמו הצמר שהוא פחות לבן. לפי זה אפשר לבאר את דברי הגמ' "ראשונים שנתגלו עוונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם", שבית ראשון "נתגלה חטאם" דהיינו שהיה חטא רק בגלוי ובחיצוניות, אבל לא בעצם, זה יותר קל ולכן "נתגלה קיצם" אבל בבית שני ש"לא נתגלה חטאם" דהיינו שחטאו בפנימיות "לא נתגלה קיצם" כי זה כבר יותר חמור.

(משך חכמה)

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח" (ד, ט)

אזהרה מיוחדת הזהירנו הקב"ה מפני שכחת מעמד הר סיני, הברקים, הקולות והדברים שנאמרו שם, והורה לנו שהדברים צריכים להיות חקוקים היטב על לוח לבנו.

כל אחד ואחד חייב לעשות את מרב המאמצים לשם כך, אולם מידת הצלחתו שלא לשכוח, תלויה כבר בידי שמים, בכשורים בהם ניחן מאת הבורא יתברך.

מושג כלשהו ב"לא תשכח" של גאוני הדורות, נוכל לקבל מן הספור הבא, המובא בספר "שמוש חכמים":

באחד הימים פגש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל את הרוגצ'ובר זצ"ל.

שאל אותו הרוגצ'ובר: "מה כבודו עושה?".

"לומד עם ילדים", ענה לו רבי אלחנן.

"היכן?".

"בישיבת ברנוביץ".

"ומה חדשתם?".

בתשובה נענה רבי אלחנן ואמר לו חדוש מסוים שחידש.

"בארבעים שנה לא חדשתם כלום?", התפלא הרוגצ'ובר.

נסה רבי אלחנן להבין את כוונתו, עד שנזכר, כי, אכן, כארבעים שנה

(!) קודם לכן פגש בו ואמר לו בדיוק את אותו חידוש...

כתב הערוגות הבושם בדרך צחות, על הפסוק 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם', וידועים דברי המדרש ג' נביאים אמרו 'איכה', משה רבינו ראה אותה בשלוותה ואמר איכה אשא לבדי, ישעיה ראה אותה בניוולה ואמר איכה היתה לזונה קריה נאמנה, וירמיה ראה אותה בחורבנה ואמר איכה ישבה בדד.

והנה משה רבינו התעסק עם בני ישראל שהיו טרחנים, כמ"ש רש"י, היה קשה להנהיג את הדיני תורה, כי אם נכנסים לדין שני אנשים פשוטים, אין לדיין עבודה קשה, כי פוסק מה שכתוב בשו"ע ודי בזה. אך אם בעלי הדין הם תלמידי חכמים ובקיאים בחושן משפט, אזי רחמנות גדולה על הדיינים, כי בעלי הדין מזכירים בכל פעם עוד מיגו, עוד קים לי, ולא רק 'שלי שלי', אלא ע"פ מיגו 'שלך שלי' וכו'.

וכיון שמשה רבינו לימד אותם כל הלכות התורה, כל דברי השי"ך והסמ"ע קצות ונתיבות, כשלחן הערוך ממש, אך בזמנו של ישעיה הנביא כבר למדו פחות, ולא היו טרחנים כ"כ.

[כמו המשל שאמר הישמח משה, פעם אחת היה סוחר של יין שהחביות היו במרתף למטה, ובתחילה הצליח מאד במסחר היין, והיה מתלונן מאד שכל היום הוא צריך לרדת למרתף להביא עוד יין מהחביות. לאחר תקופה נחלשה הצלחתו, ולא באו אנשים לקנות, החל להתלונן שאין לו כ"כ רווחים, ובסוף נסגרה החנות לגמרי, אזי התחיל לבכות ביותר.

משה רבינו בכה שקשה לדון דיני תורה עם תלמידי חכמים, ישעיה בוכה 'האיך נקח כאן את האנחה של משה רבינו' איכה היתה לזונה קריה נאמנה, מלאתי משפט ועתה מרצחים, אין מי שילמד חושן משפט, הלוואי שיהיה את הבכיה של משה רבינו, כ"ש בבכיה של ירמיה הנביא שכבר ישבה בדד.]

והישב משה רבינו מה יעשה עם הלומדים האלה, אתחיל לקבל שכר בטלה לדין תורה, ואז הלומדים יפסיקו את הטענות שלהם, כי כל שעה עולה הרבה כסף, כטענת רבי משה שטערן על דייני אמריקע שבזמנו, שכל דין תורה לוקח הרבה שנים, משום שהדיינים מקבלים שכר לפי שעה, לכן מושכים את הזמן.

ובזה מבאר הערוגות הבושם דברי רש"י הפלאיים: 'איכה אשא לבדי. אם אומר לקבל שכר, לא אוכל, זו היא שאמרת (ס"א שאמרנו) לכם, לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה' כי על דברי תורה אין לוקחים מעות, כמו שדרשו חז"ל 'מה אני בחינם אף אתם בחינם'. ואע"פ שיש עצה לקחת שכר בטלה שהרב מותר לו לקחת מעות על שמתבטל ממלאכתו, אמנם במדבר לא שייך שכר בטלה, כי צריך שיהיה שכר בטלה דמוכח. אמנם משה רבינו כן יכול לקחת שכר בטלה אפי' במדבר. כי הרב ששומע את הדיני תורה והטענות הקשות של בעלי הדין, אזי לאחר הד"ת כשיושב ללמוד גמרא, ראשו מתפוצץ מכל הצעקות וטענות של בעלי הדין, ובמקום שהיה יכול ללמוד ז' דפי גמי, הוא לומד רק דף אחד, וזהו שכר בטלה. ולכאור' על זה היה יכול משה לקחת את המעות.

אמנם משה רבינו גם זה אינו יכול, 'כי לא מעצמי אני אומר', אני לא יושב ללמוד גמי מעצמי, אלא מפי הקב"ה אני אומר, ולא שייך בזה כלל ביטול תורה. אמנם רבנים אחרים יש להם עצה טובה להנצל מהלומדים הטרחנים, פשוט לקחת שכר בטלה, ואז יפסיקו להרבות בטענותיהם. (הגרמ"י רייזמן)

ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם (א, יא).

כתב רש"י: "אמר להם זו משלי הוא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם". דהיינו שמושה רבינו נתן להם מעצמו ברכה על אלף פעמים ככם. ויש להבין למה נתן דווקא אלף פעמים ככם?

יש לבאר, במעשה העגל אמר הקב"ה למשרע"ה (שמות לג, ו) "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול" וכן במרגלים (במדבר יד, יב) "אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו" והנה איתא בברכות (ז). "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו".

והנה הגמ' (סוטה יא). אומרת שמרובה מדה טובה ממדת פורענות חמש מאות פעמים. וכאן אמר הקב"ה "ואשמידם" ואעשה אותך לגוי גדול הכוונה שמושה רבינו יהיה חמש מאות פעמים יותר, והרי פעמיים

(לאור הנר) בשדה החינוך, יש צורך כפול ומכופל לזכור דברי חז"ל נוקבים אלו, למצא את הדרך אל ה"מרדות האחת" שהיא הרבה פחות זמינה מה"מאה מלקיות"...

סיפר הרב אברהם הכהן בהר"ן [הודפס ב"אורו של עולם" ומובא באוצר הסיפורים למחנכים], ששימש כראש אולפנת כפר פינס, ועוד, והיה מחנך דגול:

כרוב ילדי ירושלים, התחנכתי בתלמוד תורה "עץ חיים" שבלב העיר, בצהריים היינו אוכלים ב"מסעדה" של החיידר. במצב הכלכלי הקשה דאז, הייתה זו לרבים מאיתנו הארוחה העיקרית, שאותה אכלנו באותו היום. לעיתים היה גם קינוח, מעדן אמיתי של אותם ימים: פודינג מתוק! ים אחד הזדרזתי לאכול את מנת הפודינג שלי וביקשתי מטבע הדברים מנה נוספת. לצערי, גם המנה השנייה, נגמרה, חיש מהר, ולא נודע כי באה אל קרבי. ישבתי וחשבתי במהירות, שאם אמתי, עד שהכל יקבלו, סיבוב שני, של פודינג, לא ישאר עוד מן האדום המתוק הזה, ניגשתי איפה ובקשתי מנה שלישית.

אולם כאן נכונה לי אכזבה קשה. הטבחית התבוננה בי ואמרה: "לא, אתה כבר קיבלת פעם שניה, וישנם בים שקבלו רק פעם אחת". באותה עת היו הממתקים מעטים ולא יכלתי להשלים עם ההכרעה הקשה של הטבחית. ברגע של כעס החלטתי: "גם לי גם לך לא יהיה", והפכתי את הסיר על פניו! מיד קמה מהומת עולמים: ילד השתגע ושפך את כל הפודינג!

נלקחתי אחר כבוד אל ההנהלה, ונאמר לי שמחר בבוקר עלי להתייצב בחדרו של ה"משגיח", הצדיק רבי אריה לוי. וכי יש צורך לומר, שלא ישנתי כל הלילה? מה אענה ל כשישאל איך עשיתי דבר נורא כזה?! כל הלילה עברו במוחי העונשים, שתטיל עלי הנהלה למחרת. נכנסתי בדחילו ורחימו ובפיק ברכיים, לקיטון הקטן של ה"משגיח" שהיה ממוקם מתחת לגרם המדרגות.

ישבתי מולו והוא פנה ושאל: "אמור לי האם נכונה השמועה ששמעת בקשר אליך?"

הרכנתי ראשי, ואמרתי בקול נמוך: "כן".

"מבין אני, מסיפור זה שהנך אוהב מאוד פודינג?"

ראשי הקטן, אישר את דבריו בשתי תנועות נמרצות.

"אם כך", שלח רבי אריה את ידו הצידה והרים צלחת מן השולחן, "הנה הבאתי לך פודינג, קח ואכול להנאתך!"

באותו רגע התעלה ליבי הקטן להבין, שחינוך אמיתי, הינו מתוק הרבה יותר מפודינג. אז, לראשונה בחיי נצנצה בי שאיפה: "אם יזכני ה', אגדל ואהיה מחנך בישראל! מחנך כמו רבי אריה לוי!"

הנה לנ דוגמא ל"מרדות אחת" בלבו של אדם הטובה ממאה מלקיות...

ג. המידה השלישית, מגלה רבינו אור החיים, שמושה רבינו מלמדנו היא: "מדת הענוה, כאומרם ז"ל (נדרים נה). לעולם ישים אדם עצמו כמדבר, ועיין מה שפירשתי בפרשת יתרו (שמות יט ב) בפסוק ויסעו מרפידים, והוא מה שרמז באומרו "במדבר":

מידת הענווה, שעליה אומר הרמב"ם שאין בה הקצנה, ככל שיותר עניו - עדיף. וכמו שחז"ל אומרים במסכת שבת שהתלמיד חכם צריך להוסיף כפיפה על כפיפתו. וכפי שהיה מרן הגראי"ל שטיינימן זצוק"ל חוזר על מה ששמע מאחר האדמו"רים החשובים ש"ס שהקב"ה ציווה על הענווה, שאילו היה מצווה על הגאווה כיצד היינו מקיימים זאת"....

ד. המידה הרביעית כותב רבינו: " שתהיה הענוה בדרך הנאות לא בדרך הפחיתות הנמאס, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ה הלכה ו-ח) עוד תנאי הענוה שלא ישתמש בה להרחיק תוכחות על עון, אם יראה איש עובר פי ה' ויאמר מי אני ומי ביתי להוכיח אנשים גדולים, אלא צריך להוכיח לצד חיוב בערבות, והוא מה שרמז באומרו "בערבה" כלל שני דברים, א' שתהיה הענוה ערבה, על דרך אומרו (משלי ג ד) ומצא חן ושכל טוב וגו', ב' חיוב הערבות, שיצטרך להוכיח על עון לקטון וגדול ולא ישתמש בענוה בענין זה".

עובדא שמלמדת על המבט הנכון של העניו, כמו שכתב רבינו שלא תהיה בדרך הפחיתות והנמאס, סיפר הגראי"ל שטיינימן זצוק"ל, לאחר שבירר את הסיפור לאשורו, פעם ניגש אחד ושאל את מרן החזון אי"ש ז"ע אם הוא יודע שהוא גדול הדור, והשיב שכן, וחזר הלה ושאל

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב (א, א)

באור החיים הקדוש מבאר דרך רמז, שמושה רבינו הזהיר את כלל ישראל לקחת עמם תשעה הנהגות ראויות ובלשונו הקדוש: "כי במקרא מועט למד משה כללות יראת ה' ומדות ההגונות הצריכין להולכים בתורת ה', והם מדות תשעה":

א. "שיהיה לוקח מדתו של אברהם דכתיב (בראשית יד יג) אברהם העברי, והוא מה שרמז באומרו "בעבר":

מה מתכוון האור החיים הקדוש בכך שנקח את מדתו של אברהם העברי? ומדוע נרמז דוקא במילה "בעבר"? אפשר לבאר בדרך אפשר לפי מה שכתב בספר הקדוש "באר מים חיים" שלכן נקרא אברהם אבינו בתואר "העברי" על שם שהבדיל את עצמו מכל יושבי העולם עובדי ע"ז, כמו שאומרים בהגדה ואקח את אביכם "מעבר לנהר". הרי לנו ש"עברי" פירושו להיות נבדל מכל דרך לא טובה, ואף גם אם כל העולם נמצא מעבר לנהר ואתה הנך בודד - גם אז, בכל מחיר ובכל מצב להיות דבוק בהקב"ה.

בענין הזה התפרסם בשנים האחרונות סיפור על זוג חשוכי ילדים שהמתינו המון שנים לישועה ולא זכו לראות פרי בטן, לאחר המון מאמצים, השתדלויות ורפואות, תפילות וסגולות, ומשלא ראו ישועה השלימו עם המצב. מכרים סיפרו להם על אפשרות של אימוץ, ולאחר הרבה מחשבות והתלבטויות החליטו לנסות להגיש בקשה לאימוץ. זאת עליכם לדעת כי הגשת בקשה כזו היא מסלול עם המון מכשולים, ראשית, ישנם מאות בקשות כאלו, ובנוסף עוברים בדיקות ותחקורים שונים על מידת ההתאמה מטעם הממונים הסוציאליים. הזוג הזה ניסו את מזלם כאשר נושאים הם תפילה לשמים שיזמן להם הקב"ה לפחות תינק לאימוץ. והנה הגיע היום, קבלו טלפון שהינם מוזמנים לפגישה אודות תינוק שנמסר לאימוץ. אחוזי התרגשות התקשרו אל עורך דין שליווה את הגשת הבקשה, והוא התלווה אליהם אל הפגישה גורלית.

עורך הדין הזהיר אותם שיענו על השאלות בדיוק כפי שינחה אותם כי שם פוסלים על כל סיבה פעוטה את ההתאמה. ולכן, הם חייבים לענות שהתינוק הזה הוא משאת חייהם ואותו יאהבו יותר מכל דבר בעולם...

העובדת הסוציאלית, התחילה את הפגישה, ובמהלכה שאלה את ההורים: באם תקבלו את התינוק לרשותכם, את מי תאהבו מספר אחד בעולם? "את הקדוש ברוך הוא" - ענו ההורים, מבלי למצמץ. "את מי?" - שאלה שוב, וההורים רואים את העורך דין שכל כולו זועם ורותח, "את הקדוש ברוך הוא, ומיד אחריו את התינוק" - ענו שוב ההורים. העובדת המשיכה עם עוד מספר שאלות, ואמרה להם להמתין בחוץ לקבלת התשובות. אך יצאה העובדת והעורך דין התפרץ עליהם: "אתם משוגעים?! כל עבודתינו ירדה לטמיון!!! אמרת לך מה צריך לענות, כעת אין כמעט סיכוי שיאשרו את בקשת האימוץ" - צרח עליהם. לאחר כמה דקות נמסרה להם תשובה, שלילית, כמובן.

ההורים חזרו הביתה. עם לב שבור, אך שלם מאין כמותו. בידעם שמלסמוך על הקדוש ברוך ולקדש את שמו - לא מפסידים. זה נקרא "העברי", לעמוד מעבר לכל העולם, לעמוד ולענות תשובה שונה מאשר כל העולם היה עונה בסיטואציה קשה כזו, ולהכריז כי נאה את הקדוש ברוך הוא ושלם על כך כל מחיר!

כמובן, "אין אדם שומע לי ומפסיד", כעבור שנה, כעת חיה, חבוקו ההורים תאומים!!! מה שלא הצליחו כל הרופאים, ובניגוד לכל התחזיות - רופא כל בשר הושיעם בעבור שמו את מבטחם ונאמנותם המוחלטת בו יתברך שמו.

ב. המידה השנייה, מבאר רבינו אור החיים הקדוש: "שיהיה מרדות בלבו תמיד כאומרם ז"ל (ברכות ז). טובה מרדות אחת בלבו של אדם ממאה מלקיות, והוא מה שרמז באומרו "הירדן"

חז"ל הקדושים גילו לנו שישנה דרך, קצרה ומועילה בהרבה מ"מאה מלקיות" והיא, "מרדות אחת", מאי ניהו מרדות אחת? שהלב ימרוד במעשים הלא טובים. שכן אם הלב עדיין חומד ורוצה את הדברים הפסולים, מאה מלקיות לא ישנו זאת, באם נצליח להביא את הלב עצמו שימרוד במעשים הלא טובים, זכינו ועשינו שינוי אמיתי.

"אם כן מה שייך ענווה?" והשיב לו ה"חזון איש": "אם לאחרים היו כוחות כמו שלי היו יכולים יותר לגדול..."

אמר לו פיליפ: "נו, רבי אלחנן... אתה היית העילוי של החיידר, מאחורי כל מעשה שלך עומדת מחשבה עמוקה. אתה כמובן לא באת מרוסיה לומר לי שלום, למה כן באת?"

"רצייתי לומר לך שלום", שב ואמר רבי אלחנן.

השיחה הסתיימה, מבלי שסיפר רבי אלחנן על סיבת בואו. רבי אלחנן חזר לאכסנייתו. לא חלף זמן רב, ופיליפ יצר איתו קשר, ובקש ממנו לשוב ולבקר אצלו בהקדם האפשרי.

"תגיד לי בבקשה את האמת – למה באת? אני בטוח שמשוהו גדול וחשוב עומד מאחורי הנסיעה שלך לארצות הברית. אין לי מנוחה כל זמן שאני לא יודע. תגיד לי, בבקשה, למה."

אמר לו רבי אלחנן וסרמן: "אתה רוצה לדעת למה באת? הנה, תראה את המעיל שלי – יש פה רק שני כפתורים, אחד מהם רפוי, ועוד כפתור אחד חסר לגמרי. יש לך מפעל שלם של מעילים, אני מבקש שתתפור לי את הכפתורים."

פילפ מחייך. "א-י-י, ר' אלחנן, מה כוונתך? יש לך איזו מטרה גדולה וסמיה. נראה לך שאין לי שכל בקודקודי? היית מגיע לכל העושר הזה בלי שכל?... ר' אלחנן, אנא ספר לי את האמת – מדוע באת לכאן?"

שאל אותו רבי אלחנן: "מדוע נראה לך פשוט וברור שלא באתי בשביל הכפתורים?"

אמר לו: "הכפתורים האלה עולים כמה קופיקות, כום ביחד. כרטיס הנסיעה באנייה להפלגה ארוכה של שלשה שבועות מרוסיה לארצות הברית, עולה כמה מאות רובל. אתה לא תשלם כמה מאות רובל בשביל לתפור כפתורים, נכון? ולא תצא לנסיעה כל כך ארוכה ומפרכת, מבלי שתהיה לך סיבה חשובה ומספיקה?"

אמר לו רבי אלחנן: "ישמעו אזניך מה שפיך מדבר. הגמרא במסכת חגיגה אומרת, שכל רקיע מהלך חמש מאות שנה, בין רקיע לרקיע מהלך עוד חמש מאות שנה. הנשמה שלך היתה חצובה מתחת כסא הכבוד, והקב"ה שלח אותה לדרך הארוכה הזאת של חמש מאות שנה כפול ארבע עשרה פעמים... בשביל מה שלח הקב"ה את הנשמה שלך לעולם הזה, לעבור את כל הדרך הזאת? בשביל לתפור כפתורים?! שביל זה בת לעולם, פנחס, לתפור כפתורים?! כלום ניתן לחשוב כך?! תורה, אתה לא לומד. צדקה, אתה לא נותן. מה יהיה איתך???"

פנחס התחיל לבכות. בפעם הראשונה, מזה שנים רבות, נזכר בבוראו. "בבקשה ממך, רבי אלחנן, בא תלמד איתי דף כמרא, כעת!".

ר' אלחנן פותח גמרא, ולומד איתו סוגיא במתיקות גדולה. פתאום שבו אל פנחס רגשות קדומים, פתאום הוא מתעורר לתשובה.

"אני חייב להתחיל ללמוד", הוא אומר לר' אלחנן. ורבי אלחנן, ללא עיכובים, סידר לו חברותא ומקום קבוע ללימוד.

"עכשיו יגיד לי הרב באמת לא בא לכאן?"

אמר לו רבי אלחנן: "באתי כי לשיבה בברנוביץ אין כסף."

אמר לו רבי פנחס: "בעז"ה, שנתיים שלמות – כל הישיבה על חשבונאי!"

זה מה שאמר רבינו אור החיים הקדוש, לחיות עם ה"מול סוף" עם הדין וחשבון בסוף ימיו של אדם, ועם מחשב כזו, של "מאין באת" כמה היטלטלה נשמתך, ולאן אתה הולך יחיה האדם את שנותיו במילוי חובותיו בזה העולם.

ו. המידה השישית, מבאר רבינו: "מאמר החסידים (חובת הלבבות שער הפרישות פ"ד) וז"ל הפרוש צהלתו בפניו ודאגתו [ואבלו] בלבו, והוא מה שרמז באומרו 'בין פארן ובין תופל', כנגד צהלתו בפניו אמר בין פארן לשון פאר, היפך עצבון שהוא פנים רעות, וכנגד עצבון הלב אמר ובין תופל, שלא יהיה לבו ערב עליו ויתעצב אל לבו, מפחד שמא עבר את פי ה' בלא ידיעה בגדולות או בקטנות, או שמא מיעט בעבודה ממה שצריך עשות".

בהקשר לדברי רבינו נציין לדברי הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל כפי שמביא בספרו "נתיבות אור" על אפיזודה שאירעה לרבו הנודע הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל בימי נעוריו:

היה זה בערב יום כיפור לפנות ערב... בשעה שיהודי העיירה צעדו אל בית הכנסת לתפילת "כל נדרי"... האוויר ברחוב היה טעון מאימת יום הדין הקרב ובא, האווירה הרצינית ששלטה בשעה זו הייתה כל כך סמיכה ודחוסה עד שניתן היה לחתוך אותה בסכין... ברחוב השקט

ה. המידה החמישית, שמשה רבינו מלמדנו ברמיזא כותב האור החיים הקדוש: "מאמר התנא (אבות פ"ג מ"א) הסתכל בשלשה דברים וכו' ולאן אתה הולך וכו' ולפני מי אתה עתיד וכו' וכן אמר התנא (שם פ"ב מ"י) ושוב יום אחד כו', ופירושו שם שהכוונה היא שיזכור תמיד יום מותו, ושכל יום הוא זמן גבול המיתה, והוא מה שרמז באומרו "מול סוף" שיהיה למול עיניו "סוף אדם" ותכליתו."

סיפור הממחיש את המחשבה הנצרכת על משמעות החיים כפי שכתב רבינו כאן, מובא בספר "דורש טוב":

ישיבתו של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד "אוהל תורה" ברנוביץ, היתה שרויה במצוקה כספית קשה. רבע מאות תלמידים גדולים בתורה וביראה, ישבו ולמדו תורה בשקידה, אב לא היה להם לחם די שבעם. מפעם לפעם היה רבי אלחנן נוסע לאסוף כסף להחזקת הישיבה. המצב הכספי של הישיבה הלך והורע. לא רק שהיה קשה להשיג חם כדי שבעם של התלמידים, קשה היה בכלל להשיג לחם. רבי אלחנן נסע לרוסיה וגם לפולין, אבל התוצאה היתה כשלון מוחלט. הוא לא הצליח להשיג כסף שיהיה אפשר להמשיך את הישיבה.

"זהו רצון ה' יתברך", אמר רבי אלחנן. "הישיבות במצב כלכלי קשה, על מנת לאפשר ליהודים נוספים לזכות לקבל חלק בתורה הקדושה על ידי תרומתם. על כן אסע לארה"ב". נסיעה לארצות הברית פירושה היה – באותה עת – שהות של שנה לפחות בניכר. היה עליו לעזב את התלמידים ואת הישיבה למשך שנה שלימה.

בימים ההם, לפני קרוב למאה שנה, היתה נסיעה מיבשת ליבשת כוכה בממון ובמאמץ רב. להחליף רכבות, ואח"כ מסע של כמה שבועות באניה. לאחר כחודש ימים של טלטולים ותלאות, מגיעים סוף סוף רבי אלחנן ומקורביו לחופי אמריקה.

היה שם אדם בשם רבי יוסף אליהו אנטל. אותו אדם אמר לרבי אלחנן וסרמן: "יש במנהטן יהודי אחד, שפעם קראו לו פנחס וסרמן, והיום קוראים לו פיליפ גודסטין. הוא אדם עשיר מאוד, בעל מפעל גדול של מעילים, ואם הוא רק ירצה לעזור..."

"פנחס וסרמן? אני מכיר אותו. כשהיינו ידים למדנו יחד בחיידר. בבקשה קח אותי איליו!"

ר' יוסף אליהו היה די מסוייג. "ישנן שתי בעיות: ראשית, הוא התרחק מאוד מתורה וממצוות. ושנית, הא קמצן נוראי. להוציא ממנו דולר אחד זו משימה בלתי אפשרית".

אמר רבי אלחנן וסרמן: "אעשה את ההשתדלות הנחוצה ואנסה".

רבי אלחנן ניסה לפגוש את פינחס-פיליפ, אבל המזכיר הודיע שהנ"ל עסוק. שוב ניסה רבי אלחנן, ושוב הודיע צוות עוזריו של מיסטר פיליפ גודסטין, שהוא עסוק.

בפעם השלישית הצליח רבי אלחנן להעביר הודעה לפנחס-פיליפ, שהוא מחפש אותו.

האיש שמח מאוד לשמוע שרבי אלחנן, חברו מילדות, נמצא באזור, ובקש שיבוא לפגוש אותו בהקדם האפשרי.

רבי אלחנן הגיע לביתו המפואר של פנחס-פיליפ, והתקבל בהתרגשות גדולה.

"ספר לי בבקשה, מה קורה איתך? מה עבר עליך בשנים הארוכות הללו שלא נפגשנו?"

רבי אלחנן סיפר: "למדתי אצל ה'חפץ חיים' הקדוש, ואחר כך בכל בקובנה. היום ב"ה יש לי ישיבה עם ארבע מאות תלמידים, שלומדים תורה לשמה. ומה איתך?"

"הגעתי לארצות הברית בגיל שבע עשרה" סיפר פינחס-פיליפ, "מצאתי מכונת תפירה ישנה, תיקנתי אותה והתחלתי לעבוד איתה. היום יש לי מפעל לייצור מעילים, שמעסיק שלש מאות עובדים. אני נחשב היצרן הגדול ביותר של מעילים במנהטן".

לאחר זמן מה שאל פינחס-פיליפ את רבי אלחנן: "לשם מה באת?"

"רצייתי לומר לך שלום."

"מול סוף" - שאמרו המבלי אין קברים במצרים וכו'.

באשוויץ, לא היה אחד שנכנס לתאי הגזים ולא אמר 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', רבבות משומדים פורקי עול וכולם הכיר אות בוראם ומתו על קדושת שמו - טבע קדוש של יהודי, ה' ינקום דמם!). רואים מכאן שגם הדור הפחות ביותר עיקבתא דמשיחא, יש לו טבע קדוש להכיר את ה'.

וכאמור זהו יסוד גדול, כי לכך מתאונן הנביא בתוכחתו - "ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן" כמה דורות חלפו בסך הכל ממשוה רבינו עד דורו של ישעי' הנביא, והנה ישעיה הנביא כבר יכול היה לדבר בנוסח ברור ונחרץ ללא שום רמז - "הוי גוי חוטא עם כבד עון זרע מרעים וגו'" נורא מאד. כי קיימת ירידת הדורות.

יש לדעת כי ירידת הדורות לא נעצרת, אלא הדורות הולכים ויורדים. ועד דורנו, דור עיקבתא דמשיחא. א"כ נחשוב - היכן אנו עומדים...? כתוב בזהר הקדוש מדוע הדור, בו יבוא המשיח, נקרא עיקבתא דמשיחא? מפני שאותו דור יהיה המגושם מכל הדורות - כמו העקב המגושם שבגוף. כלומר? אם יכניסו מחט חס ושלום לעין היא מיד תדמע ואף תתעווור חלילה, ואם ביד, יחושו בכאב, אך אם תוחבים מחט בעקב, לא נורא, הרי שהעקב הוא הפחות מכל הגוף. כך דורנו...

אך עם כל זאת, העולם אומר בשם הרבי מקוצק, שעמד פעם ונקש בכף ידו על השולחן: "נכון, מה שנאמר על דור העקב, אבל תדעו, כל הגוף עומד על העקב..." כל הדורות עומדים על הדור שלנו. ואם נכון שכה היו דבריו של הרבי מקוצק, נבוא ונתמה, ממה נפשך, איך יכול להיות שאפילו שאנו כמו עקב (מגושמים), עם כל זאת כל הדורות יכולים לעמוד על כזה דור חלש?!

נסביר את ההפסדה ונבין גם את זה. הפלא ופלא. "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים, ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן". השור יודע להכיר את בעל הבית - "קונוהו". (בהיותי בחור צעיר והלכתי להתפלל תפילת מעריב ב'אחזה' ירושלים, שם בדרכי לקראת ערב היו שבים מהשדה שוורים של בעלים שונים, היה מעניין לראות איך הם שבים יחד מהשדה, נפרדים, וכל אחד הולך מעצמו לבית אדונו...) אך דווקא "ידע שור קונוהו", השור מכיר את הבעלים עצמו. "וחמור אבוס בעליו" החמור אין לו הבנה כהשור להכיר ממש את קונוהו, אבל את האבוס הוא כן מכיר.

ישעיה הנביא אומר תוכחה קשה כזו לישראל, השור ידע, החמור מכיר, אתם כביכול, גרועים מהם - "ישראל לא ידע עמי לא התבונן". נשאלת השאלה. וכי השור והחמור למדו בגימנסיה (אוניברסיטה) להכיר את בעליהם, זו הרי מציאות טבעית שנולדת עם השור והחמור, א"כ מה ה' רוצה מאיתנו ומה אשמתנו?! הם יודעים באופן טבעי ללא מאמץ והתבוננות, ולנו הדבר כרוך בלימוד והתרגלות, ומדוע מכנים אותנו כגרועים מהשור והחמור?!

התשובה טמונה בתוכחה עצמה. הנביא מגלה לנו בתוכחה זו, ואומר בשם ה', לשור נתתי טבע שיכיר את בעליו, ולחמור את האבוס, גם לכם נתתי טבע להכיר אותי! כן! כלומר, לעם ישראל יש טבע קודש שנטע ה' בתוכנו להכיר את ה' יתברך!

אנו רואים כך מעז ומעולם, לדוגמא, מסירות הנפש - כאשר עלו על המוקד באינקוויזיציות, נשרפו באש וקפצו למים ילדים צעירים על קידוש ה', וכל יהודי באשר הוא, בשעה שמת אומר "שמע ישראל", אפילו הפחותים ביותר.

שמעתי מעד ראה ישיש, כי בתקופת הקומוניזם, בימים הקשים, כאשר יהודים רבים שירתו יחד במפלגת הקומוניסטים - וגם היו לראשי המפלגה - "מהרסיך ומחריבייך ממך ייצאו!" והנה יהודי קומוניסט אחד שחטא והחטיא בעיירתו, הגדיל לעשות בחטאי - וערב בהיר אחד נעמד ברשות הרבים הוציא עימו ספר תורה והחל לקרוע את גווילי הספר ברחובה של עיר, ה' ירחם. והיה לפלא, כי ממש בעודו קורע ואוחז בגווילים חלפה שם מרכבה עם סוס. העגלה סטתה, ופגעה בו. הוא נסחף מתחת לגלגלים, עצמותיו החלו להישבר. ואז שמעו כולם איך שצועק בין הגלגלים: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" הקומוניסט הזה - - -

(רבי שלמה וולבה זצ"ל סיפר על הימים ששכב בבית החולים בשוודיה, היה זה לאחר המלחמה. בבית החולים אושפזה גם כן אישה ששבה מאשוויץ, והיא סיפרה לו, כי באותם שנתיים שעבדה ליד תאי הגזים

במה שונה השני מהראשון? בחנות השנייה רואה החשבון הוא גם בן של בעל הבית...

הביזנטס הם שלו. לכן, כאשר צריך להוריד סחורה ובעקבות כך יהיה רווח גדול של ערב יום טוב, הוא שולח את ידיו לסייע, אם קשה לאביו הוא עוזר ורוצה לעזור. אבל הפקיד בסופרמרקט הראשון הוא בסך הכל פקיד, וכי איכפת לו הרווחים וההפסדים של המנהל, שיכאב הגב לבעל הבית, לא לי...

כך גם בענייני תורה ומצוות: שואלים לפעמים את ר' פלוני "למה אתה עושה כך וכך, וכי מה שאתה עושה מותר וראוי?!"

והוא משיב: "וכי כתוב בשולחן ערוך שאסור לעשות כך?!" היכן ראית כתוב בשולחן ערוך לא לעשות מה שעשית?!" מתרעם בשאלה.

לדוגמא, זכורני מימי נערוטי. חבר שלנו הלך לשחק פוטבול (כדור רגל) הוא היה השוער. "מה זה?!" שאלו אותו החברים בתרעומת, כמו שאומרים מדוע אתה כבן ישיבה משחק פוטבול?

"מה?! תמה הבחור" האם כתוב בשולחן ערוך לא לשחק כדור רגל?!...
לפתע הזדקף מולו בפה פתוח וקול שריקת נחש ארסי (בזעם ורצון להכיש ארס). החייל רעד מפחד. אך גם זאת למד בספרי הטבע, כי אם נקלעים חלילה, לכוזב מצב, שהנחש עומד ממול זקוף כמקל, אסור לברוח. בריחה תביא אותו אחריו, ובדרך כלל הוא המנצח והסוף הוא מות. לכן מה עושים? נשארים לעמוד זקוף ממולו בעמידה איתנה.

הבחור באמת הצליח להתייצב לעמוד על פי הכללים ועפ"י ההוראות. שעה. עמד עוד שעה והנחש מולו - שעתיים. שלוש, אתם שומעים? ארבע, חמש שעות תמימות! הוא היה על סף עילפון.

החברים שלו שהמתינו שעה קלה לבואו, משלא הגיע יצאו במהירות לדרכם לפי הפקודה ותוואי הדרך. אך הוא נשאר שם על עומדו כשהוא מתאמץ ונזהר לא לעשות אפילו תנועה קלה של בריחה.

לאחר שש שעות ירד הנחש, התקפל, פנה לדרכו ונעלם לו.

והוא הרי בחור קומוניסט, מה כבר יכול היה לחשוב על מה שקרה, וכי ידע את הכלל "שוויתי ה' לנגדי תמיד - שהכל מהקב"ה? טוב, הוא מיהר למחנה, שכמובן היה ריק מאנשי הקבוצה שיצאה לדרכה, נטל את מטלטליו, וכיון שידע את כיוון הליכתם, יצא אחריהם בדילוג וריצה, קיווה לעקוף אותם עוד לפני רדת החשיכה. ירד מההר ורץ לפי השבילים. והנה. באחת הפינות מצא את כל הקבוצה כולה שוכבים שחוטים. המורדים ארבו להם והרגו אותם בחרב.

אתם רואים נס? חמש שעות הראה הקב"ה לתינוק שנשבה - תראה, איך אני מציל אותך...

בסוף המכתב הוא חתם בנוסח שלו (אני אומר בנוסח שלנו): ולפיכך התעוררתי להאמין שבורא עולם הוא מנהיג לכל הברואים והוא עושה ויעשה לכל המעשים.

שאבעס!

ומה אתם חושבים כי רק ברוסיה? גם כאן בארץ ישראל הולך לו יהודי רחוק, אוי רחוק, עוסק בביזנעס שלו ופתאום צצה מחשבה במוחו: "מה איתי, במה אני יהודי?" הוא ממשיך ומתבונן הולך וחושב על מעשיו עד שמתחיל להשתפר. והוא נהיה צדיק, נורא ונפלא.

חבר שלי רבי ברוך ידלר ז"ל נחלה ושכב בבית חולים לאחר שהבריא ושב לביתו, באתי לבקרו והוא סיפר לי כך.

בחדר עימו שכבו עוד חולים ל"ע, אחד מהם יהודי חילוני גמור. והנה באו לבקרו (את החילוני) בנים ונכדים צעירים בעלי זקן ושיראים של חרדים - חליפה וכובע. ר' ברוך המתין להזדמנות והתעניין בעדינות "איך הוא הגיע לכך - לצאצאים כאלו?".

"זה סיפור ארוך אספר לך מחר". השיב.

למחרת כאשר הוציאו את החולים לחצר, סיפר לו:

התגוררתי בקיבוץ מסוים (נקב בשמו) שבת אחת יצאתי לטייל, עליתי על רכב של הקיבוץ נסעתי לירושלים לטייל בה עד כזר השבת. שם בלי תכנון מראש נעמדו ילדים וצעקו: שאבעס! שאבעס! לא ידעתי מה זה בכלל מה הצרחות הללו. כעסתי מאד. פתחתי את הדלת "וירקתי עליהם קללות" כלשונו, הם ברחו מפחד שמא אכה אותם.

נכנסתי לרכב להמשיך בנסיעה ושוב התאספו כולם: שאבעס!

יצאתי שנית והם ברחו. וחזר חלילה. לא יכולתי להמשיך בנסיעה, עד שהתקרב אלי רב אחד, שכן מאחד הבניינים ואמר לי בנחת: "אתה רואה מה הולך פה, הילדים לא יעזבו אותך אתה תאלץ להישאר פה, והוא המשיך: "הסתכלתי מהחלון והבחנתי כי יש כאן שיח חירשים, צועקים אחד מול השני - הם אינם מבינים אותך ואתה לא מביין כלל מה הם צועקים, תשמע, אם אתה מעוניין להבין, תעלה אלי לשעה שעתיים עד צאת השבת ואסביר לך".

בקיבוץ לא אאריך. עלינו, אני ורעייתי, לביתו. התיידדנו. חלפו ימים ביקרנו אצלו שוב, אח"כ ביקרנו בביתו עוד פעם פעמיים - אני ואשתי, וזה לא היה בכלל פשוט מצידנו לבקר בבית חרדי כל כך.

באחד הימים אמר לנו "אתם הרי סוציאליסטים יש לכם אפשרות לחיות בקיבוץ שלכם אבל האם יש בו בית כנסת?" הוא סידר לנו בית כנסת, ומפקידה לפקידה נכנסתי לבית כנסת. הדברים התגלגלו עד שביום מן הימים נכנס לנו בחשבון הבנק "שילומים" כי שנינו מילדי טהרן, היה זה כסף שלא ציינו לו, ואז פשוט עקרנו את דירתנו

בזה התיורן על השאלות הנ"ל.

הפסוק לא מדבר במי שמורד ממש באדונו ולא שומע להוראותיו, אלא שלא עושה רצונו של מקום, ולכן נקראים עבדים - עבדים שעושים ציווי אבל לא רצונו.

אבל בנים כן עושים רצונו של מקום, מה שה' רוצה.

כלב כתוב לא רק בשולחן ערוך...

באחת האסיפות דיבר החפץ חיים על ענין חשוב בתקנת הציבור, בתוך דבריו אמר: והרי ודאי תשאלו אותי היכן זה כתוב? אומר לכם: זה כתוב פה - הצביע ודפק על ליבו - כתוב בלב! אדם המרגיש כי רצון ה' לא להסתובב עכשיו במגרש כדור רגל הוא לא שואל אם כן כתוב או לא כתוב, אם רצון ה' לעשות עושה ואם לא - אינו עושה.

(היה לי חבר שהיה שורק בפיו הרבה, פעם חלף לידי במסדרונות הישיבה ושרק בפיו (כמדומה שהיה זה בשבת) שאלתי אותו - מה זה?! והוא הגיב "היכן כתוב שאסור?" הצעתי לו לשאול את החזון איש. הוא הסכים. קמתי ונסעתי מירושלים לבני ברק. אמרתי שהבחור שואל "היכן כתוב שאסור?" הגיב החזון"א - "יש דברים שאי אפשר לומר מותר או אסור, צריכים להרגיש..." אמר ולא יסף).

"אימתי נקראים בנים בזמן שעושים רצונו של מקום. ואם לאו נקראים עבדים".

ה' רוצה מאיתנו שנעשה רצונו, לא רק מצוותיו. כי יש לנו טבע קדוש להבין מה הרצון של האבא שלנו. (ואדרבה, לכן באמת דעת רבי מאיר במסכת קידושין דף ל"ו הנ"ל, כי גם כאשר אין נוהגים מנהג בנים נקראים בנים, מדוע? כי תמיד טמון בקרב עם ישראל הטבע קדוש לעשות רצונו של מקום, (יש לנו את האפשרות להבין להתעלות ולעשות רצונו של מקום) אלא שדעת ר' יהודה כי כיון שאין נוהגים מנהג בנים אינם קרויים בנים.

***

הנחש באפגניסטן שלא המית

אספר לכם בענין מה שאמרנו כי ה' נטע בקרבנו טבע קודש שיכירו את ה'. ובמעט התבוננות יהודי מכיר את ה' יתברך.

הנה רואים בעשרות שנים האחרונות התעוררות של בנים אבודים בכל קצווי תבל אפילו באפריקה, רוסיה ואסיה - ישנם יהודים היושבים ולומדים במשניות וגמרא, מי הביאם לידי כך, וכי הקומוניסטים הבולשביקים? מי עוררם? אם לא מאמר הכתוב: "ולקחתי מכם לב אבן מקרבכם ונתתי לכם לב בשר" בקצווי תבל אפשר לפגוש תינוק שנשבה' שבעבר לא ידע אפילו שיש תורה בישראל, אבל כיון שהתחיל להתבונן: מה אני איפה אני? הגיע.

זה סיפור ששמעתי לפני שלושה וחצי שבועות (שנת תשמ"ו).

בחור עולה מרוסיה הביא לפני חבריו מכתב שנשלח אליו מידיד בן גילו - יהודי בצבא ברוסיה - בולשביק מושבע (מה הוא אשם נעבאך), והם סיפרו לי מה שכתוב במכתב. תשמעו מעשה ותתפעלו.

הוא נסע עם פלוגת חיילים בשליחות הצבא הרוסי באפגניסטן. אם אתם יודעים או לא יודעים, שם בהרי אפגניסטן מורדים נלחמים ברוסים, יש לרוסיה צרות מהם כבר שבע שנים רצופות. פלוגה זו נשלחה למשימה חשובה.

קבוצת החיילים חנתה באחד הכפרים, הבחור יצא לו קצת לטייל בסביבות הכפר. והנה הבחין בנחש ארסי מתפתל. וכיון שאהב בעלי חיים ולמד בשיעורי טבע כי אפשר להתיידד עם נחשים, ניסה את מזלו, שב למחנה הביא נחש אוכל, הנחש אכל בתאבון.

למחרת הביא לו שנית, כך כמה ימים עד שחש בטחון עם הנחש והשניים - הנחש והוא, הסתובבו זה לצד זה בידידות. היה זה בהר הסמוך לכפר.

הוא הקפיד לשהות עם הנחש במשך שעה ויותר מידי יום. ידידים...

ויהי היום, התקבלה הפקודה להתקדם במהירות האפשרית ביותר, לעזוב את הכפר ולצאת לאחד ההרים, ומשם לעבור להר רחוק יותר. לפני שיצאו לדרך מיהר הבחור היהודי ורץ להיפרד מהחבר החדש שלו, הנחש... פשוט הביא לו אוכל בפעם האחרונה. הנחש אכל. ולפתע...

מהקיבוץ לירושלים. כאן גידלנו את המשפחה והילדים. ותראה מה יצא מהם. ע"כ.

אם נשב עד אור הבוקר בדרשה לא אסיים מה שאני שומע אודות חזרה בתשובה. רק עוד עובדה אחת.

מה ראה רבי חיים קנייבסקי?

נכנסו אל בנו של הסטייפלער - רבי חיים קנייבסקי צוק"ל, בן ואביו - הבן בעל תשובה והאב שעדיין אינו שומר תורה ומצוות, להזמינו לשמש כסנדק בברית של הבן הנכד.

השיב ר' חיים: "לא, אתה תהיה הסנדק" והצביע על הסב.

"מה, וכי אני אהיה הסנדק, וכי אני ראוי לכך?!"

"אני רואה על הפנים שלך קדושה, אתה צריך להיות הסנדק" פסק ר' חיים את פסוקו.

הסב היה הסנדק.

אחרי הברית הוא התחיל לחשוב "למה הרב אמר עלי קדושה, וכי אני קדוש?!"

הרהר בדעתו ובמעשי חייו, והבין... וגם התעורר ושב בתשובה שלימה. מה הבין ומה נזכר?

הוא חיפש בהסטוריה של חייו. ומצא. מעשה שהיה.

היה זה עשרות שנים קודם לכן כאשר עמד להינשא בקיבוץ לפני החתונה קראה לו המיועדת להיות אשתו (הסבתא של הרך הנימול ואימו של אבי הבן) לשדה בפאתי הקיבוץ, ואמרה לו כך: אספר לך. אני הרי ניצולה מהשוואה כפי שאתה יודע. ואיך ניצלתי? נסעתי יחד עם אבא ואמא ברכבת בדרכנו לאושוויץ. בנסיעה כבר חששנו כולנו כי אכן אנו בסוף החיים. באחד הרגעים אמא התייפחה בבכי ואמרה לי: אנו צועדים לקראת המוות, רצוני לזרוק אותך מחלון הרכבת, רק כך אולי תזכי את להישאר בחיים, וישאר מאיתנו זכר. ובכן, אמרה אמא "בשעה שהרכבת תאט באחד מעיקולי הדרכים אשליך אותך" באותה שה בכתה עוד ואמרה: "וכאשר תזכי להישאר בין החיים תחיי בנעימים, תתבגרי, וגם תזכי לבוא בברית נישואין, קודם לכן תשאלו יהודים מה זה טהרת הבית היהודי, שהיא חובה של יהודים".

והשלכתי. והגעתי עד הלום.

לפני כמה ימים שאלתי את מזכירת הקיבוץ מה זה טהרת הבית? היא אמרה בזעם "סתם כלום", לכן מהכעס שלה, אדרבה, הבנתי כי אני צריכה לברר והלכתי לשאול רב דתי, נסעתי לעיר ושאלתי, והרב כן הסביר לי ברור מה החובה של התורה. ועתה, אם אתה מסכים שנשמור על צוואת אימי, טוב, ואם לאו - לא אתחתן!" כך אמרה.

לאחר שלושה ימים נתתי את הסכמתי וכך התחתנתי. וכנראה משום כך ר' חיים ראה עלי מעט קדושה, ולכן זכיתי לבנים ונכדים, ואני מכריז בזאת, כי גם אני שב עתה בתשובה ואזכה לשמור שבת ושאר תרי"ג מצוות. נורא ואיום. ע"כ המעשה.

אתם כבר עייפים (דרשה ארוכה), אולי מפאת שאני עייף אני חושב שאתם עייפים... טוב, וה' יזכנו לראות בישועתו ונראהו עין בעין בעגלא ובזמן קריב.

קדיש, כבוד הרב.

(להגיד)

בין המצרים

עמי לא התבונן (הפטרה לשבת חזון)

משל למה הדבר דומה, לזוג שלא היו להם ילדים הרבה שנים, סוף סוף לאחר הרבה שנים נפקדה האשה.

הגיע זמן הלידה, הלכו לביה"ח, הבעל מחכה בחוץ, ועובר הרבה זמן, הבעל שם לב שהדלת נפתחת ונסגרת הרבה פעמים, רופאים יוצאים ונכנסים, ניגש אליו רופא ואומר לו: המצב חמור מאוד!

אשתך בסכנת נפשות!

יש אפשרות להציל את האשה אבל התינוק ימות! יש גם אפשרות להציל את התינוק אבל אז האשה תמות, תחליט מה לעשות.

אמר הבעל, רגע, זה דיני נפשות, אני צריך ללכת לרב לשאול!

אומר הרופא: אין זמן לרב, תחליט עכשיו!

טוב, אם כך צריך לשאול את האשה בעצמה, זה החיים שלה.

שאלו את האשה ואמרה, לחיות בלי הילד, זה לא חיים, לכן תצילו את הילד. ואמרה לבעלה: תגיד ותספר לתינוק מי הייתה אמא שלו! שמסרה נפשה!

עשו הרופאים מה שעשו, ונולד בשעה טובה ומוצלחת תינוק חדש. למחרת התקיימה לווייה רווית יגון ואנחה,

רבנים הספידו, אנשים געו בבכיה, עצוב מאוד מאוד.

התינוק גדל וגדל, והגיע יום הבר מצוה. האבא קורא לחתן הבר מצוה, בני: אתה יודע שהיום היארציטי של אמא שלך? באותו יום שאתה נולדת אמך נפטרה! ולכן היום בערב כשיבוא האורחים תיגש להתפלל מעריב כי אתה 'חיוב', אני מבקש ממך תתפלל ברגש, תתפלל לאט.

הילד ניגש לעמוד: "תְּקַדְהָ תְּקַדְהָ שְׁמִיָּה רַבָּה פֶּפֶס פֶּפֶס 5 דְּק' סִיִּים מְעֵרִיב."

האבא התעלף.

לאחר שהתעורר, ניגש אל הבן ושאל אותו: למה? למה אתה ככה מתפלל? הרי בקשתי ממך!

עונה הבן- מה אתה רוצה ממני, רגש? איזה רגש? את אמא שלי לא הכרתי! לא ראיתי אותה מעולם! אני יודע שבבית קברות יש איזה אבן שם נמצאת אמא שלי.

וכדי בזיון וקצף.

אומר רבי שבת יודלביץ זצ"ל [ומביאם הר"ש לוינשטיין], הקב"ה החריב את בית המקדש השכינה גלתה ממקומה, "שפך חמתו על עצים ואבנים" והכל כדי להציל את הילד את כלל ישראל, ואנחנו הילדים "תקדה תקדה שמייה רבה"

"למה א"א להתרחץ?"

- איך אפשר להתרחץ?!!

אלא מאי, אין לנו רגש!

נסיים בדברי האדמו"ר מקוצק כפי שרבי שלום שבדרון היה חוזר על זה.

השו"ע מביא הלכה "שיהא ירא שמים דואג ומיצר על החורבן".

שאל האדמו"ר מקוצק, הרי השו"ע מיועד לכלל ישראל א"כ למה מביא השו"ע הלכה ליראי שמים בלבד? וכי מה יעשה מי שאינו ירא שמים?

ותירץ: 'ירא שמים' יתאבל על חורבן בית המקדש, ומי שאינו ירא שמים שיתאבל על החורבן של עצמו!...

(הגר"ש לוינשטיין)

כי נגע עד ליבר - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

נעמוד על נקודה בסיפור החורבן, שכמדומני שלא שמים לב אליה. נזכיר את ספור הגמרא (גיטין נה, ב) על קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים. שאותו אדם שאהבו קמצא ואיש ריבו בר קמצא עשה סעודה, אמר למשרתו: קרא לקמצא.

הלך והביא את קמצא.

בא ומצאו יושב. אמר לו: "הואיל ואתה איש ריבי, מה מעשיך כאן, קום צא".

אמר לו: "הואיל ובאתי הניחני, ואתן לך דמי סעודתי".

אמר לו: "לאו".

אמר לו: "אתן לך דמי מחצית הסעודה".

אמר לו: "לאו".

אמר לו: "אתן לך דמי כל הסעודה".

אמר לו: "לאו", אחוזו בידו הקימו והוציאו.

אמר בר קמצא: "הואיל וישבו חכמים ולא מחו בו, מוכח שהסכימו עמו, אלך ואלשין עליהם". הלך ואמר לקיסר: "היהודים מרדו בך" -

כך התגלגל הדבר הדבר, ונחרב הבית, וסימו (שם נז ע"א): תניא, אמר רבי אלעזר, בוא וראה כמה גדול כוחה של בושא. שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו.

ברם, היא גופא: לא שיקולו כדאיות ותועלת היו כאן, אלא התקוממות רגשית, שנאת עול קיצונית, אי השלמה תהומית עם ההשחתה והרוע. אי יכולת להבליג ולשתוק!

ונספר -

רב עירה ביקר אצל ה"חפץ חיים" זצ"ל, לבקש עצתו וברכתו. כהרגלו, חקרו: "מה מצב הדת בעירכם".

נאנח הרב. המצב אינו משובב נפש.

ה"חפץ חיים" לא הרפה: "החינוך הטהור נשמר?"

ספר הרב: "המשכילים פתחו בית ספר 'תרבות' כפרני, הלימודים בו חנים אין כסף, וההורים העניים נפתו לשלוח לשם את לידיהם, ומה בכוחי לעשות!?"

"והכשרות, נשמרת?"

סיפר הרב: "הקצב אינו מקבל מרות. 'פוסק' בעצמו ומכשיר נבלות וטרפות. והקהל מקבל דבריו, ומה בכוחי לעשות?"

המשיך ה"חפץ חיים" ושאל: "והטהרה נשמרת?"

סיפר הרב: "סדקים נתגלו בקירות המקוה והבנין עומד ליפול. סכנה להכנס אליו. נסיתי להתרים לבדק הבית ולא עלה בידי. ומה בכוחי לעשות?"

התרגש ה"חפץ חיים": "מה בכוחו לעשות! אבער חלשין, קענט אר דאך! להתעלף הרי אתה יכול!..."

לא מובן -

יתעלף, ומה?

מאומה, אבל איך אפשר להבליג!?

ונספר -

מי לנו גדול מהמהרי"ל דיסקין זצ"ל, השרף מבריסק. והיה אומר: אני לגבי אבי - הגאון רבי בנימין מוולקוביסק זצ"ל - כחומץ לגבי יין. עד כדי כך!

מובן שתמהו, לא הבינו ולא קבלו.

אמר: אספר לכם, ותבינו.

סיפר שבבחרותו נהג לשבת בחדר החיצון בעוד אביו הוגה בתלמודו בחדר הפנימי. כשהיו באים עם שאלות בהלכה או דיני תורה היה מעכבם לשמוע דבריהם ותוך כדי דיבור גיבש עמדתו, ונכנס עמם לחדר הפנימי לראות האם קלע אל המטרה או שמא דעת אביו אינה כדעתו.

ויהי היום, ושרפה פרצה בישוב הסמוך. בתי העץ היו למאכלת אש, ובין הבתים גם בית הכנסת. כששקעה האש ליקטו היהודים את שרידי יריעות ספר התורה המפוחמות והביאון לוולקוביסק הסמוכה, לשאול מה דינן.

כשהגיעו, שמע הנער את שאלתם ומיד ידע את דין השולחן ערוך (יורה דעה רפב, י) בנדון. קם, ונכנס עמם אל אביו -

והאב לא פסק כמוהו.

גם לא פסק אחרת.

כשראה את הגוילים המפוחמים, התעלף!

ובנו, הגאון הקדוש, עודנה נער, ייסר עצמו: למה אני לא התעלפתי - חומץ בן יין אני!

ועכשיו הכל מובן -

ירמיהו הנביא קונן: "דרכך ומעלליך עשו אלה לך. זאת רעתך כי מר, כי נגע עד לבך" (ירמיהו ד, יח) זה בית המקדש, שנאמר (מלכים א ט, ג): "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (פתיחת איכה רבתי טז).

שבת המקדש שבקרבו היה לבם של ישראל. והלב שלנו הוא בבחינת בית המקדש שבקרבו (זהר ח"א קסא, א). וכמו שכתב בספר "חרדים" (פרק כא אות יז): "הנה הלב היכל לשכינה דכתיב (תהלים עח, ס): 'אהל שכן באדם', וכתוב (דברים כג, טו): 'כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך', ופרש רבי שמעון בר יוחאי (זהר ח"א עו, א): 'מחנך' רמ"ח איברים, ו'בקרוב מחנך' זה הלב". והאלישיך הקדוש זצ"ל כתב: "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב), [מלשון נוה] אבנה לו בית המקדש (כתרגומו), בלבי. שהוא ענין: "ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח), כי "היכל ה' המה" (ירמיהו ז, ד) -

ידוע, וכתב המהרש"א (יומא ט ע"א) שהיא היא שנאת החינם שבעוונה חרב הבית. אבל המעיין יראה, שבדברי בר קמצא אין הדגש על הבושה שבישוהו, אלא על כך שחכמים שתקו ולא מיחו. ומודע שתקו, כתב המהרש"א: "שלא מיחו מפני שלא היה בידם למחות". ועם כל זה, מפני העדר מחאתם נסתבב חורבן בית אלוקינו!

אילו היו קמים, ומוחים, גם אם לא היו מועילים, יתכן וירושלים לא היתה נחרבת!

ונוסיף בענין זה: בגמרא (שבת י ע"ב) אמרו: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל [משקל] שני סלעים מילת [מש] שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו [בתוספת פס אריג סביב פס ידו, היא כתנת הפסים שעשה לו (רש"י)] נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. והקשו בתוספות, הרי עוד קודם לכן נגזר עליהם שעבוד ארבע מאות שנה בארץ לא להם (בראשית טו, יג). ובאר המהר"ל ("נתיבות עולם", נתיב השלום פרק ג), שמכל מקום צריך היה שתהיה סיבה גדולה שעל ידה תצא הגזרה על הפועל, "כי דבר קטן אינו נעשה סיבה לדבר גדול" -

ואם שתיקת החכמים היתה סיבה לדבר גדול כחורבן הבית, כמה נוראה ואיומה היא!

כיוצא בכך, שנינו (שבת נה ע"א) שבחורבן בית המקדש הראשון פגעה מידת הדין גם באלו שהקדוש ברוך הוא העיד בהם שהם צדיקים גמורים וקימו כל התורה כולה מאל"ף ועל תי"ו, רק משום שלא מחו, למרות שמחאתם לא היתה מועילה!

ושנינו (שבת קיט ע"ב), שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה. שנאמר (איכה א, ו): "היו שריה כאילים", מה איל ראשו של זה בצד וזנו של זה, אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה.

וידועים דברי הרב מבריסק זצ"ל בבאור דברי הגמרא"א (סוטאה יא ע"א, סנהדרין קו ע"א) שלושה היו באותה עצה [של "הבה נתחכמה לו פן ירבה"], בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נדון ביסורין, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית.

ושאל: בלעם שיעץ להרוג ילדי ישראל נהרג, הרי זו מידה כנגד מידה. יתרו שברח כי התנגד לפעול לרעת ישראל זכה ומבני בניו פעלו לטובת עם ישראל, מידה כנגד מידה.

אבל איוב ששתק נדון ביסורין, היכן כאן הנהגת מידה כנגד מידה.

ובאר: מדוע שתק איוב, כי ראה שדעת פרעה נוטה לעצת בלעם, ולא יועיל במחאתו. אם כך, מה לו למחות, שתק.

מה עשה הקדוש ברק הוא, הביא עליו יסורים וזעק במכאוביו. לא מובן: וכי מה תועיל בזעקותיך. אבל כשכואב, צועקים! אז איך יכול היית לשתוק בגזרת "כל הבן הילוד היארה תשליכהו"? כי לא כאב לך!

וב"זה לעומת זה!"

בן שמונים שנה היה משה רבינו בעמדו לפני פרעה (שמות ז, ז). שמונים שנה, התן תקופת חיים! "מי שנותניו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה" (תהלים צ, י). מה עשה משה רבינו שמונים שנה? במדרש (ריש ילקו שמעוני שמות) מבואר שהיה משנה למלך מצרים, ומלך כוש, וכלוא עשר שנים במדין, ומכל זה אין התורה מספרת מאומה -

מה מספרת היא, שיצא אל אחיו לראות בסבלותם -

וראה איש מצרי מכה איש עבר מאחיו, והרגו -

וראה שני אנשים עברים נצים, וגער בהם -

וראה רועים המציקים לבנות יתרו, והושיען -

זוטות, לכאורה.

אבל, אמר רבי ירוחם ממיר זצ"ל, כל ה"משה רבינו" צפון בזוטות אלו! בהן מגלה התורה במה זכה להיות מושיען של ישראל ומנחיל התורה -

וכי במה יועיל לעמו, אם יראה בסבלותם. "שהיה בוכה ואומר חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם, והיה נותן כתפיו ומסיע לכל אחד ואחד מהם" (שמות רבה א, כז). לכמה היה יכול לסייע! ומה הועיל כשהכה את המצרי, הלא רק סכן עצמו. וכשהתערב ברבי דתן ואבירם וקוממם עליו והלשינוהו -

ומשלא מחו, משגלו אדישות, גם אם לא היה בידם לפעול, אבל איך אפשר לשתוק כשרואים כזה עול, שאוחזים בידו של אדם, מקימים אותו ומסלקים אותו – אם הלב אטום, נאטם גם בית המקדש, לבם של ישראל! ומבואר בגמרא (יומא ט ע"ב), שכל זמן שלא יסולק גורם החורבן, לא תבוא הגאולה – ומה על לבנו. הלא קהו רגשותינו, דבר אינו מעזעזענו! האם יש ראייה גדולה יותר, משויוון נפשנו באלו הימים! (והגדת) על מה היה חורבן בית שני?

בבושה וחרפה שעשו לבר-קמצא! זורקים אותו מול כולם, מתוך חתונה, הוא מוכן לשלם את כל החתונה!
- תשאיר אותי פה, אל תבזה אותי!
- עזוב לא רוצה, אתה עושה לי שחור בעיניים. צא מהחתונה! הוא יוצא, יושבים כולם ואף אחד לא פותח פה.

אומרת הגמרא {מסכת גיטין נז, א} – תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כוחה של בושה שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו.

הוא הולך עם הכבש ששלח הקיסר ועושה לו פצע. איפה? בעין ובפה – בעין הרעה, ובפה שבייש אותו, אמרו לו – צא החוצה מפה!
נחרב הבית השני!

מה, אבל הוא לא הרג אף אחד! זה לא בית ראשון שנשפך דם כמים! מה זה לא הרג? אתה חושב שבר קמצא חי?!

עומדים 600 מוזמנים, עומד המחותר ואומר – לך!!! עוף מפה!!!

כולם מסתכלים, וכולם מדברים על זה. אחרי חמש דקות כולם יודעים ששפכו את דמו.

אומר הקב"ה – זה רצח! לא צריכים לשפוך דם! זה רצח בדיוק כמו שאתה תוקע חרב!

אצל אדום צריך רצח בדם קר, אצל יהודי, מספיק להלבין את פניו, כדי שיחשב לרצח!

אז תרדו לגלות של אדום!
למה אדום?

כי התורה אומרת {פרשת ניצבים ל, ז} ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך אשר רדפוך"

שואל רבינו בחיי – מי זה האויב ומי זה השונא?
ואומר – האויב זה ישמעאל, והשונא זה עשו.

למה הוא נקרא 'שונא'?

אמר ר' שמעון בן-יוחאי – הלכה בידוע, שעשו שונא ליעקב.

- תגיד, למה אתה שונא אותו?
- שונא.

תשאל את הגרמנים – למה שחטתם שישה מיליון יהודים???

- סתם.
אדום לא צריך סיבה. אמר ר' שמעון בן-יוחאי הלכה בידוע, שעשו שונא ליעקב!!!

אומר הקב"ה – אם בית שני נחרב בגלל שנאת חנם, ואתה שואל "למה", אתה תרד לגלות אדום, כי שם השנאה בלי סיבה.

שונאים אותנו! תסתכלו בעולם! כל המדינות, כולל ברק אובאמה וכל מי שנראה כחבר של ביבי, כולם שונאים אותנו!!!

למה???

זה גלות אדום.
רבותי, אני רוצה להגיע לנקודה, ובזה לסכם את הדברים:

יש גמרא שכולנו מכירים {מסכת קידושין לא, ב} – אמר רבי אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד השפיץ של כיבוד אב, זה הבן שלי, אבימי, אין כמוהו! חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו חמישה בנים היו לו, לאבימי, כולם חיו אצלו בביתו בחייו וכי הוה אתא רבי אבהו כשרב אבהו היה בא לבקר את בנו אבימי קרי אבא היה נותן דפיקה על הדלת ואומר – תפתחו לי! רהיט ואזיל ופתח ליה היה אבימי רץ לשער ואמר אין אין עד דמטאי התם וכל הדרך עד השער, היה צועק אבא אנחנו באים, אבא אנחנו באים! יומא חד יום אחד הגיע רב אבהו לבקר, התיישב בסלון, ב"ה יש כורסא מתנדנדת. שאל אותו – אבא מה תשתה? אמר ליה אשקיין מיא – סודה קר עם הרבה גזים והרבה קרח אדאייתי ליה נמנם הלך אבימי והביא לו, אבל בינתיים ר' אבהו נירדם גחין קאי עליה עד דאיתער אבימי לא העיר אותו. נשאר לעמוד עם הכוס סודה עד שיקום אביו איסתייעא מילתיה ודרש אבימי (תהילים עט-א) מזמור לאסף אלקים באו גוי נחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים, בא הקב"ה וגילה לו סוד, על מזמור בתהילים.

על זה אומרים מזמור! תגיד קינה!
אלא, גילו לו מהשמים שהקב"ה הוריד את זעמו על עצים ואבנים במקום על עם ישראל.

רבותי, למה אבימי קיבל את התשובה הזאת, בדיוק כשהוא עמד ליד אביו? הוא לא יכל לקבל את החידוש הזה בבית הכנסת?
תוספות אומר ביאור נחמד – מזמור לאסף – אסף, היה הנכד של קרח. כתוב בפסוק (איכה ב, ט) טבעו בארץ שעריה, משל למה הדבר דומה? משל לשפחה שנפל לה כד לתוך הבאר.

- עכשיו אין מי שיוציא לי את זה מהמים.
הגיעה השפחה של המלך, הביאה כד מזהב ונפל לה גם לתוך הבאר.

היתה השפחה שמחה – ב"ה, עכשיו יבואו להוציא את כד הזהב בטוח שיוציאו גם את שלי.

אמר אסף מזמור. מה המזמור?
"ריבונו של עולם, כשיוציאו את השערים שדוד המלך שיקע ברצפה, יוציאו גם את הסבא שלי, את קרח".

א"כ התשובה פשוטה מאוד – היות ואבימי כיבד את אבא שלו, אמרו לו את הביאור במזמור של אסף, שהיה נכדו של קרח.

אבל מה שייך חורבן בית המקדש, לכיבוד אב של אבימי?
רבותי, אני רוצה להיכנס לנושא נוסף, ולהסביר רעיון נוסף, שראיתי בספר אמנות עתך, שאולי יביא אותנו, לאיזה הרגש, בנושא הזה של חורבן הבית:

למי ששם לב, הגויים מצטיינים במצוות כיבוד אב – עשו מכבד את אבא שלו.

אליפז, הולך להרוג את יעקב אבינו, "כי אבא אמר".

עמלק הולך להילחם בישראל מרפידים, שנאמר ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, 400 פרסה! למה?

כי אמא שלהם, תימנה, השביעה את עמלק – תן לי תקיעת כף שכשיבוא הזמן שעם ישראל יצא ממצרים, תחסל אותם!

כיבוד אם!
רבותי, שואלת הגמרא {מסכת קידושין לא, א} שאלה – בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב – עד היכן מצות כיבוד אב?

לאיפה הגמרא שולחת אותנו?
דמא בן נתניה – גוי מאשקלון, שהיה סוחר בתכשיטים ובאבנים טובות. עם ישראל היה צריך לקנות אבן שנאבדה מאבני החושן. האבן נקראת ישפה, כך אומר הירושלמי.

באו אליו החכמים ושואלים אותו – אדוני, יש לך את האבן הזאת ישפה?

- כן. כמה עולה? \$ 100,000 בסדר, תביא.

נכנס הביתה ורואה שאבא שלו נרדם, יש מחלוקת בגמרא – אם שם את הרגליים על הכספת, או המפתח של הכספת היה מתחת לראש.

הוא יוצא לחכמים – סליחה, אבל אני לא יכול לתת לכם את האבן.

ודאי שמעירים! אם מעירים אותו על גוגו, ודאי שמעירים אותו על 5 מיליון דולר

5 מיליון דולר!?

מה הבעיה... תעיר אותו, קח את היהלום, תמכור אותו, אחר כך תיקח אותו למלון' רמדה, 'שיישן חצי שנה רצוף

ממי אתה מביא דוגמא?! מדמא בן נתינה!

טמבל! למה לא הערת את אבא שלך??

הגמרא מספרת – שיום אחד, דמא בן נתינה לבש בגדי זהב וישב עם כל מלכי וחשובי רומא לשיבה, באה אמא שלו הכניסה לו שתי סטירות, קרעה לו את הבגדים, ולסיום ירקה עליו!

- "ברוכה תהיי", אמר דמא בן נתינה לאמו.

אין דוגמא אחרת, רק מכאן???

רבתי, אני רוצה לומר יסוד, שכתוב בספר של ר' משה פינשטיין – מה אתה מביא דוגמא ממשוגעים?! ראית פעם אדם שהולך לישון עם הרגליים על הכספת!?

אין לך ספה?! ראית פעם אמא שבאה לבן שלה בישיבת קבינט, נותנת לו שתי סטירות וקורעת לו את הבגדים!?

אז מה אתה מביא לי דוגמאות ממשוגעים!?

אבא דפוק ישן על הכספת. אמא משוגעת יורקת על הבן, ואתה מביא לי דוגמא ממנו?? אין לך דוגמאות יותר יפות???

אומר ר' משה פינשטיין – אתה יודע מתי לא מעירים את אבא?? כאן במקרה הזה, לא מעירים את אבא! למה?

כי אם יש אמא משוגעת, מסתמא 'ענבי הגפן בענבי הגפן' גם האבא משהו לא בסדר אצלו.

אם האבא הוא קוקוריקו, לוקח כדורים, אז ודאי שלא מעירים אותו, הוא יכול להיבהל ואז ייקחו אותו לאשפוז, אבל אם האבא נורמאלי, וסתם ישן עם רגליים על הכספת ודאי שמעירים אותו! אין ספק.

רבתי, אני רוצה לשאול אתכם שאלה – הגמרא כאן, מביאה דוגמא מגוי אחד באשקלון, וגם בירושלמי מובאת דוגמא מעוד גוי מאשקלון.

מה, כל אלה מהכת של כיבוד אב היו באשקלון?

באשדוד לא היו כמה?

אומר הספר אמונת עתך – אתה יודע למה כולם מאשקלון? כי באשקלון גרו פלישתים, ופלישתים כולם ממזרים, כך כתוב בחז"ל.

אתה יודע למה הם כיבדו את האבא?! כי זה בכלל לא האבא שלהם!

אני רוצה לומר מכאן יסוד, שראיתי אותו בספר אמונת עתך, של הרב משה וולפסון.

הוא כותב יסוד אדיר, והוא פותח בשאלה – כשחז"ל שואלים – עד היכן כיבוד אב, למה הגמרא לא מביאה לכך מקור? תגיד גזירה שווה, תגיד קל וחומר, תביא מדרש, אבל תביא משהו!

- עד היכן כיבוד אב? תלך לדמא בן נתינה.

דמא בן נתינה זה האדם שחייב בכיבוד אב?

אומר תשובה נוראה – לא לומדים ממנו כיבוד אב. באים חז"ל ללמד אותנו, מה השכר שהקב"ה משלם לגוי על כיבוד אב.

גוי לא חייב בכיבוד אב, ואם הוא כיבד את אבא שלו, על אף שהוא לא חייב בכלל, משלם לו הקב"ה אחר כך בפרה אדומה.

מזה תלמד, כשבן - אדם חייב במצוה והוא מקיים אותה, שהוא מצווה ועושה, כמה הקב"ה ישלם לו על מצוה אחת של כיבוד אב!

שואלת הגמרא – כיבוד אב עד היכן?? בא ותסביר לי מה גודל המצוה.

אומרת הגמרא – אני לא אסביר לך עכשיו את ההלכה, מגוי אני יוכיח לך מה הקב"ה משלם, ומזה תלמד על אחת כמה וכמה ליהודי.

רבתי, אומר הרב משה וולפסון בספרו רעיון מצמרר – אותו יצר הרע, שאומר לנו "לא לכבד הורים", אומר לגויים "תכבדו הורים...". למה??

כדי לקטרג על עם ישראל. גוי שמכבד הורים זה קטרוג לעם ישראל! למה זה קטרוג?

- למה? אבא שלי ישן.

- תעיר אותו, ניתן לך \$ 150,000

- לא, לא רלוונטי. אבא ישן.

- \$ 200,000

- לא.

- \$ 250'000

- לא.

- \$ 300,000

- לא.

- \$ 360,000 - פעמיים חי?

- לא.

- ניתן \$ 440,000 פעם אחת מת

- לא!

- \$ 600,000!

- לא, אין מה לדבר! לא מעיר את אבא שלי!

- הקב"ה ישלח לך רפואה שלמה. כל - טוב.

הולכים ממנו החכמים וחוזרים בערב – תגיד, יש עוד את האבן?

- כן.

- כמה עולה???

- \$ 100,000

- אבל הצענו לך עליה כבר \$ 600,000!?

- מילה שלי זו מילה!

אומרים חז"ל – שילם לו הקב"ה את החצי מיליון דולר הנותרים. הוא לא הפסיד, אל תדאג.

בשנה אחרי זה, נולדה לו פרה אדומה ושילמו לו עליה חצי מיליון דולר. לא הפסיד שום דבר.

אתה רוצה לדעת מי הדוגמא לכיבוד אב???

דמא בן נתינה, הוא הסמל של כיבוד אב!

אהה, בומבה לבמבה!

רבתי, אני רוצה לשאול אתכם שאלה – אין לנו דוגמא כזאת אצל היהודים, צריכים להביא דוגמא מגוי דמא בן נתינה!?

תפתחו תוספות מסכת קידושין לא, ב}, ובירושלמי בהרחבה, שמספר מה עשה ר' טרפון לאמא שלו, איזה כיבוד אם – ישב על הרצפה, כדי שאמא שלו תעלה עליו ותוכל לעלות למיטה.

מה, לאמא שלו נגמר הנעליים!?

זה הסמל של היהודים? דמא בן נתינה??

ועוד יותר מזה, רבתי – נאמר שזו הדוגמא, האם כך היא ההלכה?

סוחר יהלומים יהודי, שמגיע אליו שיח פרסי, אומר לו – תשמע, אני צריך עכשיו יהלום 30 קרט, כמה עולה?

- \$ 1,500,000

- בסדר, תביא.

הוא ניגש לכספת, אבא שלו ישן עם הרגליים על הכספת.

- תשמע, אני לא יכול למכור לך, אבא שלי ישן על הכספת.

- \$ 5,000,000 הולך?

- לא יכול.

האם זאת ההלכה שלא מעירים את אבא בשביל רווח של 5 מיליון דולר???

פשוט מאוד – חז"ל אומרים לנו – הקב"ה ציוה על כיבוד הורים. אתה יודע למה?

עשו, שכיבד את אבא שלו זכה לפגוע בבית המקדש, כי אם אין כיבוד אב, אם אתם לא חיים טוב ביניכם, מה יש לאבא?!

תסתכלו בספר החינוך – שמתוך שמכבד את אביו, יבוא לכבד גם את הקב"ה, שהוא אבא שלו, ואבא של אבא שלו ואבא של סבא שלו! הולך גוי ומכבד את אבא שלו. אתה יודע מה הוא רוצה להגיד?

מתי האבא מאושר? כשכל הילדים חיים ביחד...כשהילדים רבים אחד עם השני, יש צער לאבא!

ריבונו של עולם, אתה זוכר שהחרבת את בית המקדש השני! אתה יודע למה עשו החרבי את בית המקדש השני – בגלל שהוא כיבד את אבא שלו.

אומר הקב"ה – אם אתם אחים ואתם בנים שלי, למה אתם לא אוהבים אחד את השני?! אם אני האבא שלכם, תחיו טוב אחד עם השני! וכשאתם לא חיים טוב אחד עם השני, מגיע עשו, ומחריב את הבית.

עם ישראל, הוא העם היחיד בין שבעים אומות, שאתה קורא להם 'בני'. אתה לא קורא לאדם בני, ולא לבבל ולא לאף אחד.

לבנימין יש חלק בבית המקדש!

"בנים אתם לה' אלוהיכם", יש רק עם אחד – עם ישראל.

אומרים רבותינו – כשהעניין של כיבוד אב היה נגוע, איבד הקב"ה בכוונה את האבן של בנימין, שהיה סמל של כיבוד אב.

אם ככה, בא עשו ואומר – תסביר ריבונו של עולם, אם אתה אבא שלהם, איך הם מכבדים אותך?!

אם ככה, נוכל להבין, שמי שיש לו אבא ודאי חייב בכיבוד אב, זה זכויות בבנין בית המקדש. מי שאין לו אבא, לפחות ידע, שהאבא שיש לכולנו הוא אבינו שבשמים.

אומר הקב"ה לנביא מלאכי {א, ו} **ואם אב אני איה כבוד!**

כשעומד אבימי ליד אבא שלו ומחזיק את הכוס, מגלה לו הקב"ה **מזמור לאסף** – אתה יודע למה באו גויים בנחלתך, החרבתי את ביהמ"ק ושמו את ירושלים לעינים?

אין לנו היום בית מקדש, יש לנו בית מקדש מעט. בית המקדש של מטה, הוא משכן של הקב"ה, ד' אמות של הלכה.

מסיבה אחת – כי הם בנים שלי.

הקב"ה שואל – אם זה בית המקדש, איה כבודי?! כמה אתה דואג לכבד את בית המקדש של מטה? האם אתה לא מדבר בתפילה? האם באמצע התפילה אתה לא מרים טלפונים?

כיליתי את זעמי על עצים ואבנים, ולא כיליתי את זעמי על הבנים שלי!

תארו לעצמכם שבית המקדש היום יורד לנו. עם כל מערכות התקשורת. אדם היה מתוודה על קרבן חטאת, פתאום מתנגן לו ברקע שיר חסידי מרגש, מה, יש לו טלפון.

אני אגלה לך מה סוד חורבן הבית!

אומר המשך חכמה – אתה יודע איזה אבן נאבדה?

כן, מה רצית? רגע, אני באמצע, חכה רגע.

כתוב בירושלמי – אבן ישפה.

תגיד, כמה מתנהל בית המקדש? אתה תענה לטלפונים בזמן הקרבת הקרבנות?!

של מי האבן הזאת?

תפילות במקום קרבנות תיקנו!

בית המקדש נבנה בחלקו של בנימין.

כמה אנשים עונים בתפילת הלחש לטלפונים???

למה?

אני לא מדבר על השירים והפזמונים! אתה נכנס למנין, כל כיס רוקד בצורה אחרת!

אומר משך חכמה – כי בנימין הוא היחיד שלא פגע בכבודו של אבא! עשרה אחים היו שותפים למכירת יוסף. יעקב מתאבל – פגעו באבא.

היחיד שלא היה שותף לזה, היה בנימין.

מה קרה לך?? מה השירים האלה?? סגור את זה!!!

אומר הקב"ה – בית המקדש יבנה רק בחלקו של בנימין – במקום של כיבוד אב.

אתה נמצא בבית המקדש **ואם אב אני איה כבודי!**

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

שפיר אלה הדברים אשר דבר משה וקשה הא הוי אבל ואסור לעסוק בד"ת ל"א אל כל ישראל שרבים הי צריכין לוי ממילא מותר ודו"ק:

(מדרש יהונתן)

המקדש כנ"ל אז נתעוררו גם הן לבכות עמהם על שברם שלא יתראו עד שיתראו גם המים משברם וזה שנאמר על נהרות בבל שם ישבו וכשראינו שבכו המים על שברם גם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד להם ודו"ק

(חוט המשולש)

הצרות ודי זהב.

הוכיח על חטא העגל ומחלוקתו של קרח. הצרות זה מחלוקתו של קרח, ודי זהב זה חטא העגל וכו'. ויש לדקדק הלא מעשה העגל היה קודם למחלוקתו של קרח ולמה הקדים את המאחר. וכמו כן קשה על מאמר נעים זמירות ישראל בתהלים ויקאו למשה וגו' תפתח ארץ ותבלע וגו' יעשו עגל בחורב וגו'. הקדים גם כן מעשה קרח לחטא העגל. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש מובא ברש"י בפרשת יתרו דאמר משה לפני הקב"ה מפני מה אתה רוצה לענשן על חטא העגל הלא אמרת אנכי ולא יהיה לך בלשון יחיד ולי צוית ולא להם ובוה היה מלמד עליהם זכות. והנה במחלוקתו של קרח אמרו כלנו שמענו מפי הקב"ה אנכי ולא יהיה לך. וכונתם דמחמת שמענו בלשון יחיד אם כן כל אחד ואחד מאתנו חשוב בעיני הקב"ה כמשה. והשתא יובן הענין, והצרות כלומר מכה החטא של קרח ועדתו נתעורר ודי זהב דהיינו החטא של עגל דשבו אין יכולים ללמוד עליהם זכות ולהצטדק דמועת קרח יש סתירה לזה כנזכר לעיל:

(חכמת התורה - לב אריה על התורה):

אלה הדברים אשר דבר משה וכו',

פירש רש"י דבתחילה הוכיח אותם על מחלוקת קרח ואח"כ הוכיח אותם על מעשה העגל ותמוה דמעשה העגל הי' קודם מחלוקת קרח והוי ל"י להוכיח בתחילה על מעשה העגל ואח"כ על מחלוקת קרח, אבל נ"ל דאיתא במפורשים ישראל יש להם תירוץ על מעשה העגל שמישה יכול לומר לי צוית ולא להם, איתא בפסוק אמר קרח כי כל העדה כולם קדושים כולם שמעו בסניי אנכי מפי הגבורה והשתא אתי שפיר בתחילה הוכיח על מעשה קרח ממילא מוכח דמעשה קרח שכולם שמעו בסניי ואין להם תירוץ על מעשה העגל לכך אמר אח"כ הוכיח על מעשה העגל ודו"ק:

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל

יש לדקדק למה כתב כאן כל ישראל ולא כתיב בני ישראל או אל ישראל, ולתריץ נקדים מה דאיתא בגמ' בשעה שאמר משה משנה תורה די' ג' ימים אחר מיתת אהרן ופירך הגמרא הא הוי אבל ואבל אסור בת"ת ומשני הגמרא דאי רבים צריכין לו מותר בד"ת והשתא אתי

על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו (תהלים קל"א)

יש לדקדק הדא למה דווקא כשישבו אצל המים כבו על החורבן. גם מאי אשמעינן קרא בזה שבכו כשהגיעו אצל המים. גם תיבת 'גם' בכינו אין לו שחר, דגם משמע בכל מקום לשון ריבוי ומי לא סגי אי הוי כתיב שם ישבנו ובכינו וכו'

ונראה לבאר, ותחילה נראה לי לבאר מדרש איכה (רבה ב יז) על פסוק כי גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שבר של ים ירפא גם שברך עכ"ל. והמדרש הנ"ל אינו מובן כלא, דשבר של ים לא ידענא מאי הוא ומאי שייכות יש לו לשבר של ישראל דתליא זה בזה.

ונראה לבאר ע"פ פשוט. ע"פ מה דאיתא במדרש רבה פרשת בראשית פסוק יהי רקיע בתוך המים, וז"ל, כשאמר הקב"ה כן, בכו המים שירדו למטה בעולם השפל עד שפייסם השם בזה שצויה שיקחו מהם לניסוך המים על המזבח, וכן 'על כל קרבנך תקריב מלח' שבא ממים. ולפי זה בוודאי בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס הנ"ל וודאי חזרו המים לבכות כמקדם, וזה שנאמר גדול כיום שברך מי ירפא לך, מי שירפא שבר של ים דהיינו השבר שאירע להם ע"י החורבן שנתבטל הפיוס שלהם, ורפואתם יהיה ע"י בנין בהמ"ק שיחזור לעתיד במהרה, אז ירפא גם שבר ישראל ולפי זה ממילא מובאר כוונת הכתוב כי כשהגיעו ישראל בגלותם מירושלים לנהרות בבל וראו שבכו המים על שבר שלהם הנולד להם כעת ע"י ביטול

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר

מאמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת דברים תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 493

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ענית אמן על ברכות הגאולה

קרוב לאלפים שנים חלפו מאותו יום מר ונמרה, שבו נחרב בית המקדש השני ויצאנו לגלות ארצה וקשה, אשר ממנה טרם נושענו. אמונת הגאולה נטועה בלבנו ועל ברכיה גדלנו מילדות. ואולם העבדה כי לאורך כל הדורות האמינו ישראל וצפו לגאולה שתבוא ובכל זאת לא התגשמה תקנתם, פותחת פתח ליצר להסיטנו לחשב: וכי יתכן שדוקא בשנה זו תבוא ישועתנו? במה שונה היא מפל השנים שעברו? איזה יתרון יש לה על פני הדורות הרבים שקיוו וצפו ובכל זאת לא זכו לראות פני משיח?

ואולם האמת היא שפכל שהשנים חולפות כך קרב קצ גאלתנו, ובכל יום נוסף שעובר ולא זכינו בו לראות פני משיח. נדע כי התקרבונו יום נוסף אל התכלית הנכספת.

על אמונתנו האיתנה בגאולה הקרובה מצהירים אנו מדי יום השכם והערב, בענית אמן על ברכות הגאולה, פדגמת: 'מחיה המתים'; 'בונה יושלים'; 'מצמיח קרו ישועה'; 'הפחזיר שכינתו לציון'; וברכות נוספות פדגמתן. בענית אמן עליהן אנו מצהירים על אמונתנו שהקדוש ברוך הוא הוא "אל מלך נאמן" לקיים הבטחותיו בדבר הגאולה העתידה, ומצטטרים לבקשת המברך שהבטחות הללו יתקיימו במהרה.

האמן והגאולה תלויים זה בזה; עמק אמונתנו בגאולה תלוי בענית אמן בכונה, והגאולה שאנו מצפים לה תלויה בעמק אמונתנו. אם נענה אמן פראי, ונאמין באמונה שלמה, נזכה לגאולה במהרה.

למדתי זאת מדברי חכמים ('מדרש תהלים' לא) שדרשו את הפסוק (תהלים לא כד) "אמונים נצר ה'", כך: "אלו ישראל שאומרים 'ברוך מחיה המתים', ובאמונה עונים אמן - שמאמינים בכל כחם בקדוש ברוך הוא שמחיה המתים... אומרים 'ברוך בונה יושלים' ועדין לא נבנית. אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל... מאמינים בי שאני עתיד לגאלם, הוי 'אמונים נצר ה'" - מאמינים ועונים אמן, נוצר ה'". הרי לנו שענית אמן על ברכות האמונה מבטאת את האמונה בגאולה ומזרזת את הגעתה.

ענין זה אף נרמז בסיום תפלת 'חדש'הו' הנאמרת בשבת מברכים: "ולגאולה שלמה ונאמר אמן"; אם רצוננו לזכות לגאולה שלמה, עלינו להקפיד על ענית אמן.

נענה אמן בכונה על ברכות הגאולה ועל הברכות בכלל, ונזכה שעוד השנה תקים בנו נבואתו של זכריה הנביא (ח יט) שימי הצום והאבל על חרבן הבית "יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמעדים טובים", אמן.

בקריאת "ולגאולה שלמה ונאמר אמן".

שבת שלום,

278 213 מחולקת

קחו עמכם את ספר דברים

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולכן וחרצת ודי זהב" (א א)

דרש רבי אליהו הפהן מאיזמיר בעל ה'שבט מוסר':

כאשר מבקש האדם לחזר בתשובה ולהטהר מחטאיו, עולה בלבו מחשבת 'אוש'; הן פעמים רבות כבר התחרט ושב על חטאיו ושוב חזר ונכשל, אלו פנים יש לו להתיצב שוב לפני בוראו ולחזר בתשובה? אלא שלנגדו עומד ספר דברים כלו ומרעיף עליו טללי עידוד ונחם; שהרי מחד גיסא מתארת בו התורה שרשרת שלמה של חטאים שבהם נכשלו ישראל במסעותיהם במדבר, ומאידך גיסא מספר בו כי אף שבכל פעם שחזרו בתשובה שבו ונכשלו, בכל זאת פעם אחר פעם נענה להם הקדוש ברוך הוא וסלח להם.

לדבר זה רמז הנביא באמרו (הושע יד ב-ג): "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך; קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", לאמר: גם אם כשלת תחת משא חטאך, בל תפל ברוחך, אלא "קחו עמכם דברים" - קח לקח מספר דברים המורה ומלמד עד כמה הקדוש ברוך הוא חנון ומרבה לסלח, ושובו אל ה' כי בודאי יקבל תשובתך באהבה. בעל ה'שבט מוסר' מוסיף ומציין כי דבריו אלו מבססים על מדרש חז"ל (ראה שם"ר לח ד): "ומצאתי במדרש ד'קחו עמכם דברים' דורשו על ספר דברים".

אגדת אליהו, סוף מסכת יומא

ספר דברים - המבחר שבספרי המוסר

רבותינו גדולי הדורות יחסו חשיבות רבה לחמש דברים בשל דברי המוסר שכתובים בו:

בעל הפרי צדיק מעיד שהיהודי הקדוש מפשיסחא נהג ללמד מדי יום כמה פסוקים מחמש דברים, באמרו שהוא משמש עבורו כספר מוסר. השם משמואל מוסיף ומביא שהיהודי הקדוש היה אומר "שהמבחר שבספרי מוסר הוא ספר משנה תורה. והיה מזהיר לתלמידיו ללמד תמיד משנה

תורה לעורר לבכם".

אף על רבי יוסף שאול נתנזון, בעל ה'שואל ומשיב' מספר, שלא לו ששאלו את פיו באיזה ספר מוסר כדאי ללמד בימי התשובה - בחדש אלול - היה רגיל להשיב בלשון הפסוק בהושע (י ג): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" - למדו בספר דברים, וכך יתעורר לבכם לשוב אל ה'. וכבר נודעו דברי השל"ה הק' (בפתיחת ספרו) שכל דברי המוסר שנאמרו בכל הדורות "כלם מרמזים בדברי מוסר של משה רבנו ע"ה, למי שיעינים לו לראות...".

ה'חדושי הרי"מ' מברך שהספה שבדברי התוכחה של משה בחמש דברים יש כח לעורר כל יהודי הלומד בהם, היא לפי שמעקדם הם כונו לכל ישראל בכל הדורות; "כי למשה רבנו ע"ה היה כח בתוכחתו שהיה יכול להוכיח אף לדורות הבאים". ולכך התכוון הכתוב בהגישו: "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל".

רבי יצחק ויס, רבה של וערבוי, הוסיף ואמר, כי מעלת העסוק בספר דברים נרמזה אף בפסוק (שמות יט ו): "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל". לאמר: הדרך שבאמצעותה נתן להגיע למדרגת "ממלכת כהנים וגוי קדוש", היא למוד בספר "אלה הדברים".

מאיר עיני הגולה' ח"ב עמ' 104; פרי צדיק' אות א; שם משמואל' תרע"ה; 'שיח יצחק' [לר"י ויס מוערבוי] פר' לתרו

המאמין קונה את מידת ההסתפקות

"כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדל הזה זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא חסרת דבר" (ב ז)

פרש רבי צבי הירש פרפר, מרבני לונדון: כשמעידה התורה על עם ישראל: "זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא חסרת דבר", אין פונתה ללמד לדורות שכל מי ש"ה' אלקיך עמו" לא יראה קשי ומחסור בחייו, אלא ללמדנו שמי שדבק באמונה שה' יתברך משגיח על כל בראיו ומספק להם את כל הנחוץ להם למלוי תפקידם, חי את חייו בתחושת רגע וספוק, בבחינת "לא חסרת דבר".

פרס האבי

גם בי אתפלל בגיאי צלמות לא אירא רע

שמש כזקן הבלוק איש רע מעללים ואכזר, שבמקור היה אסיר גרמני מן המנזר. על חלצתו היה מסמן 'משלש ירק' - אות להיות פושע מרשע מהזן החמור ביותר, אולם ביחס אלינו, האסירים היהודיים 'הנחותים', הרגיש בעל דרגה גבוהה ביותר, והוא נצל זאת בכל הזדמנות כדי להטיל עלינו אימה, להרע לנו ולהצר את צעדינו.

על פי חקי המחנה, לזקן הבלוק היה מעמד שווה לזה של אנשי האסאס עצמם. בהתאם לכך, בהכנסם לצריף היו כל האסירים חייבים לעמד דם, וכמו כן היה אסור לעמד בנוכחותם בכסוי ראש.

מלבד זאת, בכל מחנות הנאצים הייתה הוראה כללית: 'בהכנסך לצריף, הסר את כובעך!' כלומר, באופן כללי אסור היה לשהות בצריף בראש מכסה. והנה עתה נכנס אל הצריף אותו רשע שאכזריותו הייתה נודעת לשמצה, בה בשעה שיהודי קדוש זה שופך את צקונו לחשו בתפלתו, כביכול אין איש מסביבו, כשגופו מתנועע בדבקות. היה מצפה שיפסיק מתפלתו, אלא שלמרבית התדהמה הוא המשיך, מתעלם לחלוטין מזקן הבלוק.

הרשע נעץ מבט מזרה אימה ביהודי וצפה שהלה יבין מעצמו את הנדרש ממנו, אלא שהאיש כאמור התעלם, והדבר העלה את חמתו עד להשחית.

"עמד דם והסר את הכובע, יהודון!" צעק הלה בחרון אף לעבר היהודי, אולם היהודי לא התרגש. הוא המשיך להתפלל בדבקות והתעלם מכל הקריאות שהפנו לעברו.

מסביב עמדנו כלנו המומים וחרדים, משתאים אל מול עז רוחו ועמידתו האיתנה של האיש כנגד דמותו המאיימת של אותו רשע. ידענו היטב את הסכון הגדול שהלה נטל על עצמו. סרוב לזקן הבלוק משול היה לסרוב לקצין נאצי, ובידו היה להעניש את המסרב לפקדתו בענש הקשה ביותר.

למרבית הפלא, אף שהלה 'התפוצץ' מזעם, היה נראה שגפול עליו מורא מהמחנה. היהודי המשיך בתפלתו ואחר שסיים ופסע שלוש פסיעות לאחור, הסיר את כובעו, נגש אל זקן הבלוק והסביר לו בסבלנות וללא פחד כי הסבה שגויה חבוש בכובעו הייתה משום שהיה באמצע להתפלל, ומנהג היהודים לכסות את הראש בשעת התפלה.

לא היה כל הסבר לעבדה כי הסברו של היהודי התקבל. היה זה גס של ממש לראות כיצד במקום ענש חמור ביותר, הסתפק זקן הבלוק בתגובה שחצנית שכללה דברי לעג, חרוף וגדוף, אולם בפעל פטר את היהודי מכל ענש.

צרה כבימי שלוה. גם בהיותו נדרס ונרמס תחת מגפיהם של הצוררים הארורים הקפיד על כל הנהגותיו היהודיות ואף התאמץ לחזק את כל סובביו עמו.

רבי סיני, שכאמור היה נער צעיר באותם ימים קשים, שאב ממנו עידוד והשראה, נחם ותקוה. כדגמה לכך הוא מספר בספרו כי באחד הבקרים, בהיותם עומדים בחצר המחנה בקור העז, ממתינים למסדר הבקר, הבחין האיש בסבר פניו המזדקף, והוא נגש אליו ושאלו: "נערי היקר, בספר תהלים (כו יד) כתוב: 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'"; אולי תוכל להסביר לי מדוע חוזר הפסוק פעמים על הצווי 'קוה אל ה'?' וכי אין די בפעם אחת כדי שנגבין זאת?"

"כנער צעיר", מספר רבי סיני, "לא ידעתי להשיב, והאיש שהרגיש במצוקתי השיב מיד: 'אמר לך; גם אדם שהוא איתן באמונתו, לעתים עלול להקלע לתקופות משבר קשות שבהן הוא עלול חלילה לאבד את תקותו בה', לפיכך, לאחר שמורה הכתוב לכל יהודי: 'קוה אל ה'!" הוא חוזר ומדגיש שנית, כי גם בהיותך במצבים הקשים ביותר, 'חזק ויאמץ לבך' - התאמץ וגיס את כל כוחותיך, והמשיך לקוות אל ה'!"

"שעור מאלף זה עודד את רוחי ונתן בי כוחות לאותם ימים, ואף נחרת בבשרי לנצח", מעיד רבי סיני, "ולא בכדי, אלא משום שמי שמסר אותו היה צדיק תמים שחי בפעל לאור אמונתו, כאשר גם בעמק הצרות לא זז מאומה מאמונתו ומנהגותיו ההלכתיות, וכפי שמעיד הספור המפלא הבא שהייתי עד לו:

מדי ערב הייתי צופה בהערצה ביהודי זה כאשר עם שובנו לצריף השנה, לאחר

יום עבודה מפרך, הוא היה נעמד להתפלל תפלת ערבית לצד דרגשו. בתפלתו הנרגשת הייתה דמותו נראית כאי של שלוה בלב התפת.

באחד הערבים, בעודו שופך צקונו לחשו בתפלת שמונה-עשרה פעומד לפני המלך, נכנס לפתע אל הצריף אדם שהיה מכנה 'די בלוק אלטסטע' - כלומר 'זקן הבלוק'.

בכל אגף במחנות הנאצים היה אדם שזכה לתאר זה, כממנה משעם השלטונות הנאציים. רבים מאותם זקני בלוק היו אנשים נוחים ואף השתמשו במעמדם כדי להועיל לאסירים, אולם באגף שבו שהינו

הרב סיני אדלה, מי שכהן כרבה הראשון של העיר אשדוד, נולד בעיר פראג שבצ'כוסלובקיה. הוא היה נער כשפרצה השואה הנוראה, ונאלץ לגלות עם משפחתו לגטו טרזנישט. בהמשך התגלגל בין מחנות ההשמדה אושוויץ ומאוטהאוזן, עד שזכה בחסד ה' להנצל מן התפת ולעלות לארץ.

הרשע נעץ מבט מזרה אימה ביהודי וצפה שהלה יבין מעצמו את הנדרש ממנו, אלא שהאיש כאמור התעלם, והדבר העלה את חמתו עד להשחית.

"עמד דם והסר את הכובע, יהודון!" צעק הלה בחרון אף לעבר היהודי, אולם היהודי לא התרגש. הוא המשיך להתפלל בדבקות והתעלם מכל הקריאות שהפנו לעברו.

שער מחנה אושוויץ-בירקנאו

את קורותיו משנות הזעם הנוראות שבהן שתה את כוס התרעלה עד תמה, העלה בספרו הנודע 'בגיאי צלמות', שבין דפיו שזורים אמונה יהודית תמימה וספורי מופת על אודות חיים יהודיים שהמשיכו לפעם גם בעמק החשכה.

פרק מיחד בספרו הקדיש הרב אדלר ליהודי הונגרי אלמוני שאת שמו לא הכיר, אולם דמותו נחרתה בתודעתו עד סוף ימיו. יהודי זה שפגש הרב אדלר בהיותו במחנה אושוויץ, הותיר עליו רשם בל ימחה, באשר הוא המשיך להחזיק באמונתו האיתנה בימי

בניית אמן

של הגרי"ז מבריסק (פניני רבנו הגרי"ז עמ' פה) שחובת הצפייה התמידית לגאולה משלבת כחלק מאמונת ביאת המשיח, לפי שמי שמאמין באמת שהמשיח יכול לבוא בכל רגע, בהכרח יצפה כל העת לביאתו.

והנה הבאור הלכה שם מדגיש שלדעת המגן אברהם יש לכוון בעניית אמן על ברכות 'מגן אברהם' ומחיה המתים' שבקשות אלו יתקיימו במהרה. הדגשה זו באה לישוב את הערת הפרי מגדים (שם) שבעניית אמן על ברכת 'מחיה המתים' בכונת 'יהי רצון' יש משום כפירה בתחיית המתים, שהמבקש מראה בכך שאינו בטוח שתתקיים. אמנם כאשר הוא מכוון שתתקיים ההבטחה במהרה, הרי הוא יוצא מידי חשש זה, לפי שבקשתו אינה על עצם התחיה, כי אם על הקדמתה.

בנוגע לברכת 'אתה קדוש', כתב הבאור הלכה שלפי שאין בה שום הבטחה שאנו מצפים לה, אף המגן אברהם יודה שאין צריך לכוון בה כי אם 'אמת בלבד (באור הלכה שם). וראה רמ"א (או"ח סו ג; קט א, ע"פ משנ"ב סו כא) שלעניית אמן על ברכה זו יש חשיבות מיוחדת, לפי שהיא חותמת את שלוש הברכות הראשונות.

אחר שלוש ברכות ראשונות בתפלת העמידה

שלוש ברכות ראשונות שבתפלת העמידה מגדרות כ'ברכות שבח', לפיכך יש לכוון באמן שאחריהן במשמעות 'אמת'. ואולם יש אומרים שפיון שבברכות 'מגן אברהם' ומחיה המתים מזכרות הבטחות שאנו מצפים שיתקיימו במהרה, על כן יש לכוון בעניית אמן אחריהן אף את הפונה הראויה לבקשות ותפלות: "אמת שה' מגן אברהם וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם ויהי רצון שיקים במהרה"; "אמת שה' מחיה המתים ויהי רצון שיקים במהרה".

מקורות ובאורים:

במסכת ברכות (לד ב) אמרו חכמים שבאמירת הברכות הראשונות דומה המתפלל 'לעבד שמסדר שבח לפני רבו', והוא הדברים ברמב"ם (תפלה א ד) ובטור (או"ח קיב). הב"ח (או"ח קכד), השל"ה (מסכת תמיד אות נט), הפרי מגדים (או"ח נא משב"ג ג) וה'מחצית השקל' (קכד י) דעת המגן אברהם שם, כתבו שדין של ברכות אלו הוא כשאר ברכות השבח, שעונים אחריהן אמן במשמעות 'אמת'. וכך נראה דעת 'שלחן ערוך הרב' (שם ט). אף בספר 'סיד ושרש העבודה' (שער הפרק ג) פרש פונת אמן על שלוש ברכות אלו כך: "אמת שיש להודות להשי"ת שהוא מגן ומושיע לכל העולם והיה מגן לאברהם"; "אמת שיחיה המתים לעתיד לבוא, וראוי וישר להודות להשי"ת על זה"; "אמת שהוא קדוש ואין להשיג קדושתו" [וראה שם בפרק ד, שהוסיף וכתב להזיא שבשלוש ברכות ראשונות בתפלת העמידה "אין שך, רק פונה אחת: אמת שהוא כן וראוי להודות להשי"ת על זה"].

ואולם הבאור הלכה (קכד ו) כתב כדעת המגן אברהם (שם י), שלפי שבברכת 'מגן אברהם' מזכרת הגאולה בתבות "גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם", ובברכת 'מחיה המתים' מזכרת תחיית המתים, שהן הבטחות שאנו מצפים שיתקיימו במהרה, לכך יש לכוון בעניית אמן אחריהן גם 'אמת' וגם 'יהי רצון', וכפי שמכונים בעניית אמן על ברכות שיש בהן שבח ובקשה. ה'בן איש חי' (תרומה אות יא) וה'פך החיים' (ה יד) הביאו דעה זו בשם 'יש אומרים' ולא הכריעו, ואף הבאור הלכה מסיק: "וצריך עיון למעשה".

והנה, שיטת הבאור הלכה בבאור דעת המגן אברהם שיש לכוון בעניית אמן על ברכות 'מגן אברהם' ומחיה מתים' גם פונת 'יהי רצון' היא חדוש. שהגם שמותר לבקש בברכות אלו על צרכי צבור חרף היותן 'ברכות שבח' (שו"ע או"ח קיב א), מכל מקום כיצד נתן לכוון בעניית אמן על בקשה, שלא הזכיר המברך בברכותו? וצריך לומר שלדעת המגן אברהם נתן לכלל בעניית אמן אחר הברכה פונת 'יהי רצון' אף על בקשה שאינה מפורשת בה, כל שהיא שייכת לתכן ומהות הברכה. אמנם אפשר שחדוש זה נאמר רק בנוגע לברכות אלו שמזכרות בהן הבטחות הגאולה, זאת לפי שעניית אמן אחריהן מביאה בהכרח צפיה ויחול לגאולה. וכעין חדושו הנודע

אחר ברכות האמצעיות בתפלת שמונה עשרה

'ברכות אמצעיות' שבתפלת העמידה נחשבות כ'ברכות בקשה', לפי שכל עניין בקשות ותפלות. אמנם, פיון שהן חותמות בשבחי של הקדוש ברוך הוא, יש לכוון בעניית אמן אחריהן 'אמת' ו'יהי רצון'. ולדגמה: בעניית אמן על ברכת 'חונן הדעת' שיש בה בקשה על הדעת אך חותמת בשבחו של מקום - 'חונן הדעת', יש לכוון את שתי הפונות - "אמת הוא שה' חונן הדעת, ויהי רצון שיחונן לנו דעה".

מקורות ובאורים:

אחר שלוש הברכות הראשונות שהן 'ברכות שבח', תקנו אנשי כנסת הגדולה לומר סדרת 'ברכות בקשה' שבהן מבקש אדם על צרכיו, וכפי שאמרו חכמים (ברכות שם) שבברכות האמצעיות דומה המתפלל 'לעבד שמבקש פרס [מזון רש"י מגלה ו ב ד"ה פרס] מרבו'. ברכות אלו פותחות כלן בבקשה וחותמות בשבח [מלבד ברכת 'אתה חונן' שעקב סמיכותה לברכות השבח, אף היא פותחת בשבח (עיון תפלה' בסדור 'אוצר התפלות', ברכת 'אתה חונן' בשם מהרשד"ל)], וכתבו הב"ח (או"ח קכד בשם 'סדור הר' ה'רצ"י) וכן השל"ה (מסכת תמיד אות סא) שבברכות אלו יש לכוון גם 'אמת' וגם 'יהי רצון', וכן היא הסכמת הפוסקים (ה'שלחן ערוך הרב' שם ט; 'עוד יוסף חי' [לבעל ה'בן איש חי'] פרשת ויחי אות טז; ה'פך החיים' ה יד וה'משנה ברורה' שם כה).

ברכת 'שומע תפלה' חותמת את הברכות האמצעיות, ולפיכך לעניית אמן אחריה יש חשיבות מיוחדת (רמ"א או"ח סו ג ו'משנה ברורה' שם כא).

גלות בעוון אי עניית אמן

חז"ל אמרו כי בעוון אי עניית אמן חרבה הארץ וגלו ישראל מארצם, שפך דרשו (ספרי האזינו פסקא טכ) את הפסוק האמור בשירת האזינו (דברים לב יט-כ): "ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפכת המה בנים לא אמן בם"; "אל תהי קורא לא אמן בם" אלא: "לא אמן בם" - שלא היו רוצים לענות אמן אחר הנביאים, בשעה שהיו מברכים אותם.

רמז לדברי חז"ל שהחרבן ארע בעוון אי עניית אמן, למדו רבותינו בעלי התוספות מן הפסוק שנאמר במגלת איכה (ב ז) על אודות החרבן: "זנח אדני מזבחו נאר [-בטל] מקדשו הסגיר ביד אויב חומות ארמונותיה"; תבת "זנח" היא אותיות 'חזן', וראשי תיבות "אדני מזבחו נאר" הן 'אמן', ללמד שבעוון אי עניית אמן חרב הבית (תוספות השלם' שם).

על כך אף קונן הפיטון באמרו (קנינות לתשעה באב, איכה ישבה): "זכרה זמן אשר נעשה ונשמע השיבו, ועתה ענות אמן לא אבו..."

הזלזול באמן - חטא פבול

לפי שחרבן הבית נגרם בעוון אי עניית אמן, כדי לזכות לגאולה השלמה בבנין בית המקדש השלישי יש להקפיד על עניית אמן כראוי. בענין זה הביא רבי אליהו הכהן מאיזמיר, בעל 'שבט מוסר', (מנחת אליהו דרוש לב) באור נפלא מהרבי ר' העשיל מקראקא, אותו שמע מרבי מנחם הכהן אשכנזי, חתן רבי אהרן שמואל קזדנובר בעל 'ברכת הזבח', ששמעו מפי הרבי ר' העשיל עצמו:

המדריך אומר (אי"ר א ז) שחרבן המקדש ארע לפי שחטאו ישראל בכפלים, כפיתוב (איכה א ח): "חטא חטאה ירושלים", ובעבור כך אף לקו בכפלים כפיתוב (ישעיה מ ב): "כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה", ואף נחמתם תהיה בכפלים, כפיתוב (שם מ א): "נחמו נחמו

עמי יאמר אלקיכם". 'החטא הכפול' שבו חטאו ישראל הוא עוון אי עניית אמן. שכן בזהר הק' (תרומה קעח א) מבאר שערכה הגימטרי של 'אמן' שוה לערך הגימטרי של שני שמות הקדש [הוי"ה ואדנות] כאחד, ואם כן נמצא שבכל עניית אמן מקימים מצוה כפולה, ובאותה מדה כל זלזול בה נחשב כחטא כפול.

אף ענינם של ישראל - 'לקו בכפלים' - נוגע במיוחד לזלזולם באמן, וכפי שמבאר בזהר הק' (וילך רפז א) שהמזלזל באמן נענש בכפלים. ולפיכך לא יזכו לנחמה בבנין הבית אלא "בכפלים", כלומר כשישובו להקפיד על המצוה הכפולה, היא מצות עניית אמן. וכבר אמרו חכמים (ראה מדרש תהלים לא) שבזכות אמן באה הגאולה לישראל.

רמז נוסף לקשר שבין אמן לבוא הגאולה דרש הבני יששכר בספרו 'רגל ישרה' (מערכת א ערך אמן), מהפסוק (עמוס ט יא-יב): "ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת... נאם ה' - בזכות נאם" [אותיות 'אמן'] "אקים את סכת דויד הנפלת".

דורשי רשומות אמרו כי אף תבת אמן עצמה מרמזת לכך, שכן אמן היא ר"ת: "אליהו מבושר נגאליים", וכן: "מעניית אמן נגאליים" (קבץ אור תורה' חוברת כט [אלול תשל"ל] ס"ג; 'משפחי לב מערכת א' אות כח).

תפלה על הגאולה המסתיומת באמן

רמז נפלא בענינה של עניית אמן על בקשות הגאולה מגלה רבי יהודה בן רבי יקר, רבו של הרמב"ן (סדר התפלות והברכות ח"א עמ' קיב):

פתיחתה של הברכה האמצעית בתפלת מוסף לשבת, ברכת 'תפנת שבת', מסדרת לפי סדר אל"ף-ב"ת הפוך, המכנה בפי הראשונים: 'תשר"ק'. ולפי שתפלה בסדר זה מרמזת על הגאולה (ראה בסידור היעב"ץ' שם שמבאר ענין זה), לכך מסתמים סדר זה במלים: "אז מסיני נצטוו" - ר"ת אמן.

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלוא

שיערי גן עדן

ציון האר"י הקדוש

האר"י הקדוש ה' באב של"ב

רבי יצחק לוריא-אשכנזי נולד בשנת רצ"ד בירושלים לאביו רבי שלמה, שהיה ממשפחה מיחסת עד לרש"י ולדוד המלך. בהיותו כבן שמונה נפטר עליו אביו, ומחמת דחק הפרנסה ירדה אמו למצרים להתגורר בבית אחיה העשיר, רבי מרדכי פרנסיס.

במצרים למד תורה בישיבתו של הרדב"ז, ובהמשך מפי תלמיד הרדב"ז, רבי בצלאל אשכנזי בעל הישיבה מקבצת. בצלו של רבי בצלאל עלה האר"י והתעלה לגדול בתורה וחקם מפלג ואף חבר חבורים תורניים. בהגיעו לפרקו לקחו דודו, רבי מרדכי פרנסיס, כחתן לבתו.

באחד הימים התגלגל לידיו כתב יד של הזהר הק' ומתוך כך החל לעסוק בתורת הקבלה. במשך שש שנים התבודד ולמד חכמה זו, ובאותה תקופה נפתחו לפניו שערי שמים, והוא זכה לעמד על סודה של תורה זו.

רבי חיים מוולוז'ין כותב בהקדמתו לפרוש רבו הגר"א על 'ספרא דצניעותא', שהגאון היה רועד בכל גופו בעת שהיה מדבר על האר"י הק' והיה אומר: "מה נאמר ונדבר מקדוש ה', איש אלקים קדוש ונורא כמותו, ונגלו לו תעלמות חכמה, ומעת אשר זכה לגלוי אליהו זכור לטוב, פעמים הגדל השגתו למעלה למעלה".

ככלות שנות התבודדותו, הורו לו מן השמים לעלות לארץ ישראל ושם ללמד את תורתו לתלמידו רבי חיים ויטאל. האר"י הק' עלה לארץ בשנת ה'ש"ל והשתקע בצפת. במשך כשלושה חודשים עד לפטירת הרמ"ק, קנה חכמה מפיו, ולאחר פטירת הרמ"ק התקבצו ובאו לפניו תלמידים רבים ובראשם רבי חיים ויטאל. במשך כשנה ועשרה חודשים, עד להסתלקותו של האר"י, למד רבי חיים תורה מפיו, והוא זה שכתב והעביר את תורת רבו הגדול לדורות עולם.

בה' באב ה'של"ב הסתלק האר"י והובא למנוחת עולמים בבית הקברות העתיק בצפת.

אפלו היו המברכים רבים

רבי חיים ויטאל מעיד על רבו האר"י הקדוש כי היה מרבה לענות אמן אחר אנשים שברכו ברכות השחר בבית הכנסת, וכך הוא כותב: "וכשהיה בבית הכנסת, והיה איזה אדם מברך ברכות השחר, היה יושב ושומע ועונה אמן, ואף אם היה באמצע התפלה היה פוסק ושותק ועונה אמן, ואפלו אם היו המברכים רבים" (פרי עץ חיים' שער הברכות פרק ז, וראה שם שגרא מדרביו שהמברכים בבית מדרשו של האר"י היו מברכים בפניו אף ברכות התורה).

אפלו מאה פעמים

רבי מאיר פאפירש מביא אף הוא את הנהגת האר"י הקדוש לענות אמן אחר ברכות השחר של אנשים אלא שהוא מפרט ש"אפלו היו [המברכים] מאה היה עונה אמן אחריהם" (אור צדיקים' ו ב, וכן העתיק ב'שערי תשובה' אר"ח ו ה). בעקבות כך אף פסק לשעל כל אדם לילך בדרך זו ו'צריך השומע ברכות השחר לענות אמן, אפלו שמען מאה פעמים" (אור הישר' עמוד העבודה ז יא).

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ד מנחם אב תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 7:08 תל-אביב: 7:23 חיפה: 7:16 מוצאי שבת: ירושלים: 8:24 תל-אביב: 8:26 חיפה: 8:27 ר"ת: 9:00

פרשת דברים

מצות תוכחה

להוכיח הזולת בנועם, מתוך אהבה ובאופן נעים ומכובד!

נלמד מהפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" (פרק א-א)

וכתב רש"י: לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל. וכתב השל"ה הק' (בתוכחת מוסר): כשהוכיח [משה] בדברי מוסר סיפר מעלתם "הבו לכם אנשים חכמים נבונים וידועים"... הוא על דרך הפסוק "אל תוכח לך פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך". הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שנאמר "אל תוכח לך" – שלא תוכיח אותו דרך זלזול לומר לך אתה, רק אדרבה תאמר לו, חכם אתה, ואם כן, חרפה היא לאיש כמודך לעשות כה וכה. זהו "הוכח לחכם" כלומר: תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר".

אחד מדרכי התוכחה, שתאמר התוכחה בנחת ולא בכעס והקפדה, כפי שלימדנו שלמה המלך ע"ה "דברי חכמים בנחת נשמעים מועקת מושל בכסילים" (קהלת ט-יז) וכשהדברים יוצאים מן הלב ודאי יכנסו ללב השומע, אך לשם כך נדרש מהמוכיח שיתקן עצמו תחילה. כדברי חז"ל (ב"ב ס:): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים".

יש לעיין, האם מותר להוכיח את אביו, וא"כ, כיצד? בגמרא (קידושין לב). הזהירו חז"ל: אל יאמר לאביו שהוא טועה, או אם היה עובר על דברי תורה לא יוכיחו שעשה שלא כדין, אלא יאמר כך כתוב בתורה.

ולכאורה צ"ע, וכבר הקשה כן השפת אמת, מהמסופר בנביא שמואל (א-כ) על שאול שביקש להרוג את דוד והוכיח יונתן את שאול אביו על כך עיי"ש. היאך היה מותר ליונתן להוכיח את אביו, והרי בגמרא מבואר שלא יאמר כן לאביו וזה נסתר ממה שמצינו אצל יונתן.

ונראה לתרץ, דמה שאמרו בגמרא קידושין שאסור לבן להוכיח את אביו, זהו רק לאחר מעשה, לאחר שכבר עבר את העבירה ואי אפשר לתקנה למפרע, אבל אם עדיין לא עבר והבן רואה שאביו מתכוון לעבור, באופן זה אכן מותר לבן להוכיח את אביו ולמונעו מלעבור איסור, שכן בזה שמפרישו מן העבירה מטיב הוא עמו.

לפי"ז לא קשה ממה שהוכיח יונתן את אביו, כי שאול עדיין לא עבר ורק ביקש לעבור ולהרוג, ולפיכך רשאי היה יונתן להוכיחו.

בפסוק "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" יש לשאול: מה פשר הדגשת הכתוב "אל כל ישראל"? אלא ביאר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (באזנים לתורה) שבא הכתוב ללמדנו כי ההשפעה המקסימלית של דברי תוכחה אינה אלא כאשר הם נשמעים מפי המוכיח עצמו, אשר רואה עוון ועוול ונתרגש, וחם ליבו בקרבו, ובהגיגו תבער אש, ואנחתו שוברת את לב השומעים מפיו, אבל אותה השפעה אינה כאשר היא מפי כתביו או מפי אחרים שמוסרים בשמו.

והדגים זאת במעשה באותו דרשן בחדש עליון שהכל רצו לשמוע תוכחה מפיו, ואולם אחרי הסתלקותו נדפסו דרשותיו ולא עשו על הקוראים את הרושם הראוי... ואמנם מצאו בספר את אותן הדרשות ששמעו מפיו, אבל היתה חסרה בהן ה"אנחה"... אותה אנחה שהיה מוציא מעומק לבו בתוך הדרשה שהיא היתה שוברת את לב השומעים. כי על כן, דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

"דברים היוצאים מן הלב"...

פעם נודע לחפץ חיים על חנות שפתוחה בשבת באחת העיירות. הוא פנה לגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שביקר אז בביתו, ואמר לו: בוא ונסע לשם כדי להוכיחו על חומרת הדבר".

ניגש החפץ חיים לבעל החנות ושאלו: "האם יש לך כסף?" "כן, יש לי מספיק" – השיב. שוב שאלו הח"ח: "ובנים ובנות יש לך?" "כן" – ענה האיש. המשיך לשאול: "האם חסר לך דבר? השיב הלה: "ב"ה לא חסר לי מאומה!"

כאן פרץ הח"ח בבכי מר באומרו לאיש: "השי"ת נתן לך את הכל, לא חסרת דבר! מדוע לא תתן לו גם אתה שתשמור את השבת?!" דברים אלו שיצאו מלבו של הח"ח השפיעו מיד והלה הבטיח לסגור את חנותו בשבת.

עפ"י שיה זקנים

הזכות לכבד בית ה'...

פעם התלונן המנקה הנכרי של ישיבת "ראשית חכמה" בפני ראש הישיבה הגאון רבי שבתאי אטון זצ"ל: "קשה לי לנקות את בית המדרש כשהבחורים לא מרימים בעצמם את הסטנדרים!"

ביקש רבי שבתאי להפיס דעת תלמדיו לקבל את תוכחתו בשמחה וברצון וכך אמר להם בתוך שיחה שמסר: "אבקש ממכם להרים את הסטנדרים"... ומיד הוסיף נימוק מפתיע: היאך עולה בדעתכם להעניק את הזכות הקדושה הזו של כיבוד בית ה' לגוי ערל...?!" [ונימוק זה אף הביאו לאחר זמן להחליף את הפועל הנכרי בפועל יהודי].

הלמות עמלים

עלון "איש לרעהו" פרשת דברים הוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת דאלא נחמה בת ר' שמואל משה מנדל-פישר ע"ה

שיום היאהרעייט חל השבת – שבת פרשת דברים – ביום ד מנחם אב

הוקדש ע"י הילדים משפ' אסתר בילדר-בני ברק, משפ' מרדכי מנדל-וינה, משפ' יצחק פישר-פתח תקוה, משפ' יפה הרשקוביץ-נחלים

לברך את רעהו באהבה ומכל הלב!

"זהיה אם הברכה תתקיים"...

פעם הגיע עשיר גדול לביתו של הגאון רבי שמעון בעדני זצ"ל לבקש ממנו ברכה לישועה. לאחר שבירכו הוציא הגביר פנקס שקים וכתב עבור הרב בעדני סכום נכבד ביותר אך רבי שמעון סירב לקבלו.

ניסה הגביר להכפיל ולשלש את הסכום אך הרב בעדני עמד בסרובו. הגביר חשב שרצונו שיגדיל את הסכום, ולכן מסרב... הוא פנה למקורבו של הרב בעדני (רבי שמואל גבאי שליט"א) ואמר לו: "אין לי כעת את האפשרות לתת מאתים אלף ש"ח מה הנך מציע לעשות?" הלך המקורב לשאול את הרב בעדני, וכך השיב לו:

"דמה בנפשך שהברכה שבירכתי אותו לישועה לא תתקיים ח"ו, יבוא הגביר בטענה, נתתי לו סכום גדול לצדקה והברכה לא נתקיימה, וח"ו יהיו לו ספיקות באמונה. ולכן איני מסכים לקבל כל תרומה שהיא, והיה אם הברכה תתקיים, אזי אסכים לקבל תרומתו". ואכן לתקופת השנה נושע הגביר באופן פלאי, ובא שוב לרבי שמעון להעניק לו תרומתו.

גליון "שם משמעון"

נלמד מהפסוק: "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם" (פרק א-יא)

וכתב רש"י: אמרו לו אתה נותן קצבה לברכתנו... אמר להם, זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם. וכתב השל"ה הק': מצאתי כתוב בקונטרסי האריז"ל: 'מושה' בנימטריא א-ל-ש-ד-י. ובמילוי אותיותיו עולה בנימטריא 'אלף' - זהו משלי. הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו. כך ראוי לאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאודו. עכ"ל. וכן מצינו בנוסח ברכת כהנים: "וציונו לברך את עמו ישראל באהבה" כי ברכה בכוונה ובלב שלם, היא רק זו הבאה מתוך אהבה.

שאל הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: אם ברכם משה בכל לבבו ונפשו, מדוע נתן קיצבה לברכתו, הלא היה מן הראוי שברכה כזו תנתן ללא קיצבה ולאין שיעור?!
וביאר (בספרו קול יהודה) עפי"מ שפסק הרמב"ם ש"המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב לא נשתעבד" ועיי' רמב"ם פכ"א ממכירה טז. לפיכך לא רצה משה לברכם בברכה כזו שאין לה קצבה, לפני שאינה משעבדת ואינה מחייבת כמו זו שיש לה קצבה.

האם אדם שאינו כהן יכול לברך חברו בלשון ברכת כהנים? המשנה ברורה הביא דעת הב"ח דברכת כהנים ללא נשיאת כפים אינו עובר בעשה. משא"כ לדעת הפמ"ג שאסור בכל גוונא. וכתב הח"ח (בביאור הלכה) דמה שנהגו לברך איש את רעהו בלשון "יברכך"... יתכן שסוברים כהב"ח או שנחשב כאילו מתכוונים שלא לקיים בזה המצה של ברכת כהנים.

הגר"מ שטרנבוך שליט"א הביא (בספרו טעם ודעת) בשם תלמיד הגר"א שדעת הגר"א זצ"ל לא היתה נוחה מהמנהג לברך חברו בברכת כהנים. מאידך העיד הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל בשם הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל (אב"ד בוילנא) שהגר"א בירך אותו ביום חופתו בברכת כהנים, והוסיף, שהגר"א דיקדק לברכו דוקא ביד אחת, שלא יהיה דומה לברכת כהנים שנצטוו לברך את ישראל בשתי ידיים.

"לא תכירו פנים במשפט"

משפט שמים כמשפט ארץ...

סיפר החפץ חיים לחתנו על אחת הסיבות שהביאו אותו לעזוב את הרבנות וכך סיפר:

"אחד הקצבים נתפס במכירת בשר טריפה והועבר מיד מחזקתו. הלה בא לפני והביע חרטה על מעשהו. הוא הבטיח שלא ישוב עוד לכסלה. נוכחתי שהלה מתכוון ברצינות, ומאידך היה נתון במצוקה כלכלית, על כן שיתפתי מדת הרחמים והחזרתיו לכשרותו. ואילו על חטאו קנסתי אותו לנדוב סך ארבעים ליטרא נרות לבית המדרש. כעבור זמן קצר נפטר הקצב לבית עולמו".

"באחד הימים" - מספר הח"ח - "ואני לומד כדרכי בעזרת נשים, נפלה עלי תרדמה, ובחלומי שלושה אנשי צורה מופיעים לפני, והגדול שואל: כאשר קנסת את הקצב לנדור נרות לבהמ"ד האם התכוונת בזה לתת עונש למען יזהר להבא או גם לכפרה על עוונתי השבתי שעד כמה שזכור לי היה הקנס לשם עונש ולא לכפרה".

"כשהתעוררתי, חזרתי לתלמודי אך שוב נרדמתי. הפעם הופיע לפני הקצב כשכולו מדוכדך ובקול בוכים טען: "אוי, רבי, ראה מה עוללת בתשובתך לבי"ד של מעלה. כשתבע הקטיגור לדון אותי בגיהנם על עוון זה, טענתי שכבר נתכפרתי בקנס שהטלת עלי. אך הקטיגור טען שהיה זה לשם עונש גרידא והוחלט לשאול את פיך על כוונתך. ומאחר שהשבת שלא התכוונת לשם כפרה, יהיה עלי לעבור יסורי גיהנם קשים על אותו עוון".

"לאחר מעשה זה" - סיים הח"ח - גמלה אצלי ההחלטה להסתלק מן הרבנות".

דרך שיחה

"לא תכירו פנים במשפט"

פעם באו שני גבירים לדין תורה אצל כ"ק האדמו"ר מציעשנוב, ואחד מהם נמנה על חסידי. לאחר שמיעת פסק הדין התרעם החסיד על כי כביכול, קיפח אותו בפסק דינו לרעה.

כשמוע הרבי דבריו אמר לו: "אינני זקוק לחסיד כמוך! כלום עלתה במחשבתך כי בגלל שאתה בא אלי אצדיק אותך בדין?!"

חמור היה ביותר דינו של המסרב לציית לפסק דין תורה, נגדו יצא הרבי בכל חומר הדין, מכלי לאפשר לו להשאר במחיצתו. הוא היה אומר: "קבלה בידי מאבותי הקדושים שעל כל עבירה הננו תקוה שבסופו של דבר יעשה האדם תשובה, אבל זה שאינו מציית דינא, מן הראוי ומן הדין שיעזוב את מחנינו!"

רבינו הק' משינאווא

לשפוט בעלי דין בעדק, ולא להראות אותות אהבה וקירוב לאחד מהם על פני חברו!

נלמד מהפסוק: "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" (פרק א-יז)

ודרשו חז"ל בגמרא: "לא תכירו פנים במשפט" - רבי יהודה אומר לא תכירוהו [רש"י: אם הוא אוהבך] ר' אלעזר אומר לא תנכרוהו [רש"י: אם הוא שונאך לא תעשה לו כנכרי לחייבון] (סנהדרין ז:).

בפסוק "שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק" (א-טז) דרשו חז"ל (סנהדרין ז:): "אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבוא בעל דין חברו, ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא בעל דין חברו".

הגרא"א דסלר זצ"ל הביא (בספרו מכתב מאליהו ח"א) את ביאורו של המהר"ל זצ"ל (בנתיבות עולם נתיב הדין), שאפילו שמסדר הבעל דין לפני הדיין דברים של אמת, ואינו משקר, אעפ"כ מכיון שמתעיים דבריו לדיין, נכנסים הדברים בדעתו לזכרותו, ומחפש לו זכות. אף אם ישיב אח"כ חברו על דבריו, כיון שדבריו כבר נכנסו באזני הדיין, אינו מסלק דעתו מהם.

וכל כך למה? מבאר הרב דסלר, מכיון שבתחילה חשב שהצד עם הראשון, אף שבדעתו היה זה רק "לפי שעה", מכל מקום, כיון שחשב כך רגע אחד, מעתה הוא כבר נוגע בדבר. כי יש אי-נעימות לאדם כשצריך לשנות דעתו הקדומה, אפילו קלושה כזו, כבר די בזה לעוות את מאזני המשפט בכוח השערה ויותר לא צריך.

עפי"ז מסיק הרב דסלר: "והנה כל אדם הוא דיין [על עצמו], כי תמיד מוטל עליו לשפוט על צדק הנהגתו ואמינות השקפותיו, אך כשנתבונן, בערך הנגיעות המשפיעות עלינו בדיונים אלה, נמצא שהן תקיפות לאין ערך מכל שוחד שיכולו לתת לשופטים של בית הדין"...

לשפוט בעלי דין בעדק וללא מורא!

נלמד מהפסוק: “לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא...” (פרק א-יז)

ודרשו חז"ל בספרי: “לא תגורו מפני איש – שמא תאמר מתיירא אני מפני איש פלוני, שמא יהרוג את בני, או שמא ידליק את גדישי, או שמא יקצץ את נטיעותי – ת”ל “לא תגורו מפני איש”. ולכאורה היה נראה בפשטות מלשון הספרי שהלאו “לא תגורו” שייך גם במקום סכנה ופקוד”נ שגם אז על הדיין לפסוק הדין ולא לפחד.

וכך אמנם הבין השבות יעקב (סי' קיג) שאף במקום פיקוח נפש, ישנו ללאו של “לא תגורו”. ולכאורה תמוה: הלא פיקוח נפש דוחה כל התורה? ומה עוד שלא נכלל בג' עבירות חמורות שיהרג ואל יעבור? זאת ועוד: מה פשר הלשון בספרי “שמא יהרוג את בני” ולא כתב “שמא יהרגני”!

כדי ליישב את הקושיות, עלינו להקדים ולחקור מה ציוותה התורה ב”לא תגורו מפני איש”, האם ציוותה התורה שלמרות הפחד המוצדק, יש לדון דין אמת במסירות נפש... או שהתורה ציוותה על הדיין להפנים שאין כל סיבה לפחד, וממילא לדון ללא כל פחד ומורא. ואם נימא כצד זה, מדוע אין סיבה לפחד? משום שאין מדובר במקרה אמיתי של פיקוח נפש כגון שמאיימים על הדיין להורגו (ושאז וודאי דוחה את הלאו של “לא תגורו”) אלא רק באיומי סרק, או בדמיונות שוא של “שמא ושמא” יקרה כך וכך... אבל אין סכנה אמיתית.

וכדוגמת מה שהביא הרמח”ל ז”ל (במסילת ישרים פ”ט) שירא מן הזמן ותולדותיו, כאמרת שלמה המלך (משלי כג) “אמר עצל שחל בדרך ארי בין הרחובות...” שעל כגון זה נאמר “פחדו בציון חטאים”. כך גם כאן, אין לו פחד אמיתי שיהרג, אלא שמא יהרוג את בני או ידליק גדישי” (שמסמל פחד דמיוני ולא מוחשי).

וכן הביא הגר”ח קניבסקי זצ”ל (באורחות ישר): “יש אנשים שמפחדים תמיד ומתיראים מכל מיני פורענויות, כגון ממחלות וממלחמות ומאנשים רעים... והם כל ימיהם בפחדים וברעדות ודאגות מכל מיני דברים, שמא יהיה כך ושמא כך... וזו הנהגה מאוד לא טובה.”

ואף שאצל אדם מן השורה עלולים להמצא פחדים ממצבים שונים, ישנו ציווי מיוחד מהתורה על הדיינים שפחדים כאלו לא ימצאו אצלם כלל! ומדוע: “כי המשפט לאלוקים הוא”, ולכן היראה היא רק מהש”ת, וכשיש יראה אמיתית בהש”ת שוב אין פחד אחר מבשר ודם!

ולכן מפורש בפסוק (שמות יח-כא) לבחור דיינים שהם אנשי חיל יראי אלוקים” ופירש האבן עזרא: “יראי אלוקים – שאין להם יראה מאדם אלא רק מה’ לבדו וכתב החובה”ל (??-פ”?) שהמגיע למדריגת יראה זו, לא יתרא משום דבר וזה הציווי של “לא תגורו מפני איש”!

בספר “דרך אבות” מובא כי הגרי”ש אלישיב זצ”ל התבטא בחריפות נגד עיוות הדין הקיים כיום בערכאות המשפטיות בני זמננו, הוא אמר כי חוקי הערכאות בימינו גרועים יותר מחוקי סדום, משום שבסדום היו אמנם חוקים משונים ומשחתים, אבל החוק חל על כולם כאחד: ואילו בימינו חלים החוקים אך ורק עפ”י שיקול דעת “היועצים המשפטיים” באיזה ענין שיחפצו והם שמחליטים על מי להחיל החוק ועל מי לא... “ואין לך עיוות הדין גדול מזה”. הפטיר הרב אלישיב.

[ואגב כל האמור, אי אפשר שלא להבחין בזמננו עד כמה שופטי הערכאות, היועצים המשפטיים ופקידי הממשלה, דעתם הפך מדעת התורה! שכן מה שמנווט את דעתם, הנהגתם ומעשיהם לכל דבר וענין, הוא לא השכל הישר (ובוודאי לא התורה הקדושה), אלא הפחד הגדול ממה שיאמרו ויכתבו עליהם לבלרי התקשורת, אשר מנצלים זאת בתעמולתם המופקרת ומנסים להכתיב למעשה את כל מהלכי השלטון והמשפט בישראל...]

מצב עגום זה, משליך ישירות על מה שקבעו חז”ל: ש”אילמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו”. וא”כ, מדוע רואים אנו בראש חוצות שאיש “יבלע חיים” את רעהו? התשובה: משום שאין “מורא מלכות”! ומדוע אין? משום ש”המלכות” עצמה היא זו שיראה מה יגידו עליה לבלרי ערוצי התקשורת העריצים, שגם מכנים עצמם “כלבי השמירה של הדמוקרטיה”... כנראה גם לזה כיוונו חז”ל באומרים ש”בעיקבתא דמשיחא, פני הדור כפני הכלב...”]

ללא פחד ומורא...

כאשר כיהן הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ”ל ברבנות בעיר ראקוב שמר בתקיפות שאנשי ה”תרבות” וה”השכלה” לא יקימו מוסדות קלוקלים משלהם. פעם הוצרך לנסוע לבלגיה, ראו אנשי ה”תרבות” שכעת בהעדרו מהעיירה, זוהי ההזדמנות לייסד ולבצע זממם, וניגשו מיד לפעולה.

באותה עיירה גר יהודי פשוט וישר שאצלו היה שנון דברי הרב ש”התרבות” היא כמו אכילת “דבר אחר”. הוא שלח מברק לבלגיה והודיע לרב שהולכים לייסד מוסד “תרבות” בראקוב.

מיד שב הרב קלמנוביץ לעיירתו ודבר ראשון השפיע על האחראי השולט במקום שלא יתן רשיון לשום בית ספר להתייסד, לאחר מכן הודיע שבשבת יהיו כל בתי המדרשות סגורים חוץ מבית המדרש הגדול.

או-אז קמו אנשי ה”תרבות” ואיימו בביתו שאם הרב יגיד בדרשתו ש”התרבות” הוא כמו ללכת ל”תיפלה” ישפך דם בבית המדרש! והם היו חשודים על כך... התחננו בני ביתו שלא ילך לדרוש. אולם הוא במסירות נפשו לכבוד שמים אטם אוזניו משמוע תחינתם.

לפני שבת הביא את כתב הרבנות שלו לבית הכנסת, ובשבת אחר תפלת שחרית עמד על הבימה וכה אמר:

“לפנים בישראל היה לרב דעה על כל דבר קטן וגדול בעיר, והוא היה כבעל הבית על הנהגות העיר. כהיום בעוונותינו הרבים אינו כן. אמנם על דבר אחד לא אוותר: על מוסדות החינוך בעיר! על זה אני בעל הבית היחיד! ואם אינכם מסכימים על זה, הנה הבאתי את כתב הרבנות, הרי שלכם לפניכם! ואם יש מי שרוצה למחות שימחה עכשיו!”

כאשר כולם שתקו, היסב הרב עצמו ופתח את ארון הקודש ואמר בזה הלשון: “איימו עלי שלא אומר שהתרבות היא כמו “תיפלה”. נכון! זה הרבה יותר גרוע מ”תיפלה” כי ב”תיפלה” יכירו לבסוף שאין בו ממש ותרבות הוא מינות...” לאחר מכן המשיך לדרוש כשהוא מחייב כל אב לבוא במוצאי שבת ולרשום היכן לומדים בני ביתו.

ומקובל אצלנו כי על המעשה הזה הביע החפץ חיים דעתו לפני הגאון רבי ברוך בער זצ”ל שחייבים ללמוד איך לנהוג ברבנות מהראקווער רב!

עפ”י קולמוס הלב

פסק הלכה אחד ללא מורא...

סיפר הגרא”מ שך זצ”ל: כאשר כיהן הגאון רבי יוסף דוב סולובייצ’יק כרבה של סלוצק, היתה גזירת הקנטוניסטים – חטיפת ילדים לצבא הצאר – במלא עוזה. קם רבי יוסף דוב ואמר בדרשתו קבל עם ועדה את הדברים הבאים:

“הכל יודעים שאני מיראי הוראה ופוחד לפסוק הלכה. את השאלות בהלכה, מפנים אל הדיין. פוחד אני לפסוק אפילו בחשש איסור דרבנן, ק”ו לאיסור תורה. על אחת כמה וכמה בדיני נפשות! אבל פסק הלכה אחד בדיני נפשות מחוור בעיני והריני אומר בפניכם בוודאות וללא חשש:

“אם תבוא בפני שאלה האם למסור לעבודת הצבא בנו של עני או בנו של עשיר – אפסוק בלא היסוס למסור את “בן העשיר”! ומדוע? משום שהעשיר לא יחסוך שום מאמץ ויפדה את בנו בכל הון שבעולם, ואילו בפני העני אין ברירה כזו...”

“בגלל דרשה זו” – הפטיר הרב שך – “סילקו הפרנסים את הגרי”ד סולובייצ’יק בעל הבית הלוי, מרבנות עירם...”

קנין תורה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

עניינא-דיזמא / הרב נפתלי וינברג

בימי בין המצרים מתחזקים במיוחד בעניינים שבין אדם לחבירו.

נפתח בווארט נפלא בקשר לפרשה אותה קראנו לאחרונה בתורה. בנות צלפחד ואמרות למשה רבינו: "אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבַּר (וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל ד' בְּעֵדֶת קֶרֶח כִּי בְחֻטְאוֹ מֵת) (במדבר כז, ג) חז"ל אמורים שהוא היה ה"מקושש עצים" בעיצומה של שבת קודש. אז מה רואים מכאן? שחטא של בין אדם לחברו גרוע מחטא שבין אדם למקום:

זכורני שמורי רבי, מרן רבי ישראל זאב גוסטמן זצ"ל התבטא באוזני כמה וכמה פעמים "בנוגע לבין אדם למקום אני "אסתדר" עם הריבונות של עולם, אבל בנוגע לבין אדם לחברו - אני מפחד!"

סבורני שהפחד מבין אדם לחבירו טמון בעצם העובדה שלפעמים אתה לא מסוגל לשער שהזולת נפגע ממך. קשה לנו להתנבא מה קורה בלב של השני, ומה שבעיני נחשב ל"שום דבר" עשוי אצל הזולת להיחשב כ"הר גבוה"...

לכן חשוב כל-כך לחזור שוב ושוב על הסלוגן "דעלך סני לחברך לא תעביד". "מה ששנאוי עליך אל תעשה לחברך". שימו לב; לא מדברים פה על המקסימום אלא על המינימום: לכל הפחות לא להזיק לזולת. ומכאן יש להתקדם עד לקיום מושלם של "ואהבת לרעך כמוך".

מדובר אם-כן ב"דבר השווה לכל נפש", ואם כל אחד היה חי כך היה העולם מגיע לתיקון מהיר, ובמילים פשוטות: 90% מהבעיות היו נפתרות!

זה אפשרי! אנחנו יכולים: אבל כדי שזה יקרה עלינו להפנים את זה עמוק-עמוק לתוך הנפש. העצה הפשוטה שהעניקו לנו בעלי המוסר ז"ע (ובימינו משתמשים בה כל הקאוצ'רים, מאמנים-אישיים, ברחבי תבל) היא לשנן את המשפט שוב ושוב עד שהוא ייקלט. האם קשה לשנן את הסלוגן הנ"ל עשר פעמים בבוקר ועשר בערב? ובין זה לזה עוד כמה פעמים! לא בשמים היא, וברגע שזה יקרה יהפוך הדבר לנורמה. אף אחד כבר לא יוכל לחשוב אחרת. להזיק לזולת? איזה רעיון עקום ומזרחי!...

* * *

אחרון אחרון חשוב.

העלון שאתם מחזיקים ביד יוצא לאור בס"ד מזה כ-25 שנה. הוא מגיע מדי שבוע לעשרות אלפי איש ומחזק במידות טובות, בשלום-בית, ובכל תחומי בין אדם לחברו. ברוך השם אנו שומעים שוב ושוב מקוראים יקרים כיצד הם ממתנינים לעלון החדש בכליון עיניים, ולא מסוגלים לעבור את השבת בלעדיו.

חסדי השם שהחזקנו מעמד משך כל השנים הארוכות האלה, אך המשך קיום העלון מוטל בסימן שאלה. התומך העיקרי של העלון נפטר לבית עולמו, וכמעט שאין בידינו הכנסות חדשות לכיסוי ההוצאות. מי שרוצה זכות מדהימה - ובפרט בימי בין המצרים בהם אנו מקוננים על הבית שנחרב בגלל שנאת חנם - מוזמן לחתום הוראת קבע לטובת העלון. זו צדקה גמורה וגם זיכוי הרבים שאין למעלה ממנו ואפשר כמובן לתת ממעשר-כספים.

נא לפנות אלינו דרך המספרים והכתובות המופיעות בעמוד הראשון, והתומכים יתברכו בכל טוב סלה!

לאחינו בני ישראל!

התקופה בה אנו נמצאים היא קשה וטובה. לא. זו לא טעות. 'קשה' וגם 'טובה'.

'קשה' אין צורך להסביר, שהרי אנחנו במחזור השנתי של "בין המצרים". ימים שמידי שנה בשנה מתחדש בהם החורבן...

מצד שני עלינו לא לשכוח שביהדות אין שחור-לבן. בתוך הקושי מסתתר בסופו של דבר הטוב - ומעז יצא מתוק.

לעניינינו, נמחיש זאת, בעזרת ידיעה אקטואלית נפלאה ומשמעותה (המבוארת בהטעמה בספר 'אם המלכות' להג"ר משה חיים לייטער שליט"א): רות דבקה בנערות בעזר עד סוף תקופת קציר החיטים והשעורים. מתי זה יוצא בלוח-השנה?

כתוב במדרש (על רות רבה, על הפסוקים ב, כג - ג, א) שמתחילת קציר שעורים עד כלות קציר חטים זה שלשה חדשים. מאחר שתחילת קציר שעורים הוא בט"ז ניסן - שהוא יום קצירת העומר (כמובא ברש"י) - נמצא שסוף הקציר חל בט"ז תמוז וז"ל מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בחיבורו 'למכסה עתיק' שבסוף 'טעמא דקרא'.

משמע שנעמי שלחה את רות לבועז מיידית, ולפי"ז רות ירדה לגורן בשבעה עשר בתמוז - שהוא יום שבירת הלוחות - ולמחרת בועז קידש אותה (כמשמעות הפסוקים).

למדנו מכאן דבר נפלא: תחילת חורבנה של ירושלים היה ב"ז בתמוז, שאז נבקעה העיר, אך הקב"ה הקדים רפואה למכה; שבאותו יום שבו התחיל החורבן הכין הקב"ה - דורות רבים קודם לכן - את ההתחלה והשורשים של זרע משיח בן דוד שיבא ויגאלנו ויבנה בית המקדש במהרה בימינו אמון! (ובדומה, המשיח עצמו נולד בט' באב יום חורבן בית מקדשנו! כמובא במדרש איכה)...

ברור שאנו נמצאים בימים לא פשוטים, ועלינו להשתדל לנצל אותם כראוי.

התקופה האחרונה גם מאופיינת במלחמה שמשתוללת בפוליטיקה, אך מחלחלת לבתים ולרחובות. אירועים שמחלישים את המצב התקין, וגורמים סכנה.

בד בבד מתגברים הקולות מצד הקיצוניים הפרוגרסיביים להפקרות, חופשיות ושיעשה כל אחד מה שבא לו... חלילה שהאג'דות שלהם יתממשו, כי זה ימיט רק הרס וחורבן במקום יציבות ושלום.

* * *

ככלל, ראוי להיזהר בימי בין המצרים מכל מיני סכנות. ונתייחס לדוגמא לסכנת הדרכים. הנסיעות בדרכים כה מצויות ופופולריות שמתייחסים אליהן בשוויון-נפש. אך אסור לשכוח שאנו זקוקים תמיד לסייעתא דשמיא 'שתחזירנו לשלום'. גם כאשר אדם נוהג בזהירות המתבקשת אין לו ביטוח מפני נהגים אחרים שלא נזהרים. לא בכדי אמר מרן הגר"ע יוסף זצ"ל שיש לומר תפילת הדרך גם בנסיעה עירונית, אם כי בלא שם ומלכות. מבחינה סטטיסטית יש יותר נפגעי תאונות בעיר מאשר מחוץ לעיר.

* * *

הזוכה התשיעי: (זה יכול להיות אתם).

הזוכה הבא יהיה הזוכה התשיעי במבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרת על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemes@gmail.com

שתים עשרה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח (!) הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
- 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
- 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
- 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
- 5) למותר לציין כי על שולח הסיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בע"ה בשבעות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

מה שנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת דברים תשפ"ג | לסדר: "יוסף עליכם ככם אלף פעמים.." | גליון מספר: 612

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם
בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא
(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת
להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"
בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095
תודה מראש!!!

אני מחפש צדיק שיפעל בשבילי... שיעשה בשבילי את כל העבודה...

ישנה גמ' שכולם מכירים אותה... יש על זה אפילו שיר... הגמ' אומרת: אמר ר"ח ברבי חנינא: מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם? מפני שגלו וידוע לפני הקב"ה שעתידי בית המקדש ליהרב ולהגלות את ישראל מארצם... שמא יבאו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בכביה ויתהננו למשה ויאמרו לו: משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו! ועומד משה ומנטל את הגזירה...

כתוב כאן: שה' ידע שאם הציון של משה רבינו יהיה נגיש להמונים... ברגע שבית המקדש יהיה עלול להיחרב עם ישראל ירצו מהר מהר לעשות תפילה על ציון משה רבינו ויבטלו את הגזירה ולכן "לא ידע איש את קבורתו עד היום הזה... (במאמר המוסגר אמרתי שהגמ' הזו מוכרת... זה לא מדויק... כי אך לי המון זמן למצא אותה... הפכתי את העולם עד שמישהו הראה לי שזו הוספה שהב"ח מוסיף בהגהותיו בסוטה יד...)
ולכאורה זה מאוד תמוה:

כי... כי זה נשמע כאילו יש לרבש"ע איזשהו עניין ח"ו שביהמ"ק יחרב... עד כדי כך שאם יש חשש שמישהו רבינו 'טרפד' את המהלך הזה... לכן צריך להעלים את קבורתו... **מה הפשט בזה?? מה כולם טענו לי??** שלא!!! אם ביהמ"ק צריך להיחרב ומשה רבינו בכל זאת יפעל שזה למנוע את חורבן ביהמ"ק הלוואי... **רק מה?? מה כולם טענו לי??** שלא!!! שפך חמתו על עצים ואבנים וכו'... **אבל אדרבה... זה רק מעצים את התמיהה:** אני סומך על לא יקרה... זה יהיה רק יותר גרוע... (כמו שקיי"ל: שפך חמתו על עצים ואבנים וכו'...)
בורא עולם שהוא מספיק גדול וחזק שאם גזרה חכמתו יתברך שהדבר הנכון זה להחריב את ביהמ"ק אז גם אם משה רבינו יתפלל כמנין ואתחנן שזה לא יקרה... אז הרבש"ע יגיד לו 'דב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה' בדיוק כמו שהקב"ה אמר לו בפרשת ואתחנן... בקיצור: משהו פה תמוה... משהו פה חסר בהבנת הדברים...

הביאור בזה הוא כך:

כל שידוך שנסגר בשעט"מ... כל זוג שנישא בשעה טובה ומקים בית בישראל... כולנו מקוים ומברכים ומתפללים שזה יהיה בנין עדי עד... **אבל זה לא סוד!!!** שעם כל הרצון הטוב... אף אחד לא יכול להבטיח לגמרי לגמרי ולהתחייב לנו במאה אחוז שהבית הזה לא יחרב... הלוואי והיה עורך דין שיכול לתת לנו שקט נפשי ולהתחייב שהזיווג יעלה יפה במאת אחוזים... תכל'ס... כל מסדר קידושין צריך להיות בקי בטיב גיטין ו--קידושין... כלומר: גם המסדר קידושין בעצמו לא יכול לתת לנו ביטוח שהבית הנפלא הזה שנבנה עכשיו לא יחרב...

אבל יש לי עצה!!! יש לי עצה אחת ויחידה בהקמת בית!!! שאם יאמצו אותה אני יכול להתחייב ולתת ביטוח שהזוג הזה אף פעם לא יתגרש והבית הזה אף פעם לא יתפרק...

מה העצה?? אם **גם** המדריך חתנים **וגם** המדריכת כלות... יבואו שניהם ביחד לגור יחד עם הבני זוג באותו בנין!!! באותה קומה!!! כשקיר אחד מפריד ביניהם... (נניח שהמדריך והמדריכה הם בעצמם זוג) והם יחיו צמוד לזוג הצעיר... בעמדת הזנקה מסביב לשעון... ובני הזוג יודרכו שכל בעיה הכי קטנה שמתעוררת... מיד הבעל ירדוק למדריך... האישה תרדוק למדריכה... ואז יתכנס הקבינט הבטחוני... יגשרו... יתאמו... בקיצור: תהיה מערכת גלאי עשן שמזהה כל דליקה ומכבה אותה לפני שהיא מספיקה להתפשט... אני חושב שאם יבנו כזו מערכת אבטחה צמודה לזוג צעיר... אני יכול לתת מילה ולהתחייב שבית כזה אף פעם לא יחרב!!! אני מה לפחד מגט... הם ימישכו לחיות ככה לאורך שנים... כי יהיה פה מי שידאג לוונטא...

אם אכן ככה... אז למה באמת אף אחד לא עושה את זה?? מילא יש כאלו שאין להם כסף בשביל זה... אבל למה לא שמעתי על אף מיליונר שעשה כזו מערכת אבטחה למניעת פירוק בתים... (הרי היום כבר יש את כל סוגי הביטוחים... ביטוח דליקות... ביטוח רעידות אדמה... חדרי ממ"ד... ותכל'ס... אני כעת מדבר על האיום הגדול והמוכר ביותר בבית בישראל... פירוק בית... אני מציע פה כיסוי ואבטחה של מאה אחוז... למה לא ידוע לי שמישהו אימץ את הרעיון המדהים שלי??

התשובה היא: אני באמת צודק!! אם באמת יפעלו לפי המתווה שלי... אם נצמיד לזוג המדובר, מדריך ומדריכה שיגורו איתם באותו בית... הבית הזה באמת לא יחרב לעולם...
דא עקא שבית כזה... זה לא בית!!! **זה הוסטל!!!**
בית כזה שבין בני הזוג אף פעם לא מתפתח תקשורת בין אישיות!!! וכל פעם שיש בעיות הם מיד רצים... זה ליועץ שלו... וזו למדריכה שלה... **זה לא בית... זה הוסטל!!!**

הוסטל באמת אף פעם לא נחרב... אתה יודע למה?? כי אף פעם הוא לא נבנה... אין פה מה להיחרב!! כי מהרגע הראשון לא נבנה כאן משהו... לעומת זאת בית זה באמת דבר שעלול לחילה להיחרב... למה?? כי נבנה פה משהו!!! יש פה מערכת נישואין שאמורה להיבנות... ובאותה מידה גם להתפרק ל"ע... כשמקמים בית בישראל... כל הרעיון של הקמת בית... זה שיש פה שנים שמעוניינים לבנות בית משותף!! לחיות ביחד!! לגדול ביחד... ללמוד להכיר אחד את השני... להבין אחד את השני... ולפעמים גם לריב אחד עם השני והכי חשוב גם ללמוד להתפייס אחד מול השני... כאן נבנה בית... אבל ברגע שיש פה שני אנשים בודדים שחיים ביחד... וכל רגע שיש בעיות הכלה רצה למדריכה שלה... שתגיד לו... שתבקש ממנו... שתשכנע אותו... זה לא בית! זה הוסטל!!!

ההמשך בעמוד 6 בגיליון זה...

ושׁוב המצפון חוזר ומעיק... שלא כואב לי על חורבן הבית...

בשנים האחרונות... כל פעם שמגיעים ימי בין המיצרים... המגידיים עסוקים בלנוזף בנו על זה שאנחנו כ"כ מנותקים... כ"כ לא מחוברים לבית המקדש... כל אחד מאיתנו עסוק בתכניות לבין הזמנים... או להעביר שירי ווקאלי בנגן ולהתלונן למה אסור להתקלח...

וטוב שיש מי שמעורר אותנו על כך... אבל מותר לנו לדון את עצמנו לכף זכות...

אנחנו נמצאים כעת בתקופה מאוד מאוד מוזרה בתולדות עם ישראל!!!

תקופה שלא הייתה מאז חורבן הבית... מה כ"כ מוזר בתקופה הזו??

אנחנו נמצאים במצב מוזר כזה שיש הכל!!! ואין כלום!!!

מילא היינו זרוקים אי שם באירופה... מילא היינו נרדפים ע"י הגויים... או או... הספיק לי כמה פעמים להיות אצל סבתא שלי ע"ה בתשעה באב... זה... זה היה נראה שם כמו... כמו תשעה באב... כי היא עברה שואה והיא חוותה במו עיניה את הזעקה הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגוים נחשבו כצאן לטבח יובל להרוג ולאבד למכה ולחרפה...

מילא היינו צריכים להילחם על היידישקייט שלנו... מילא היה מישוהו משמעותי שהיה נלחם נגד הקדוש והיקר והיינו צריכים להתחבא ממנו... (לא כמו היום... שאתה צריך לרוץ להקשיב לתקשורת כדי להיעלב בכח על מה שהם קשקשו עליך... זו בדיחה... כל מי שמתבכיין היום שיש הסתה נגד היידישקייט... שתהיה לי בריא... אתה לא מתבייש להתייחס לכל איזה משועמם שמאלני שעומד בצמתים עם דגל ישראל ואומר משפטים שהוא עצמו לא מצליח להשלים אותם... זה לא נקרא רדיפת דת... זה במקרה הגרוע כמו הרשלה שרץ מהר לשיוק כדי לבדוק אם ח"ו מדברים עליו משהו...)

אין לך היום גלות ממשית שאתה יכול למשש אותה בידיים!! אנחנו כבר פה בארץ ישראל... היהדות פורחת ומשגשגת... איפה שאתה הולך אתה רואה מוסדות תורה מתנוססים לתפארה... קהילות קודש שבנויות מהמסד עד הטפחות... מגני ילדים, חדרים, ישיבות, סמינרים, כוללים, בתי מדרש עוצמתיים... הכל פורח... משגשג... ובעוצמה...

ופתאום אנחנו נוחתים לתשעה באב!!! אתה קולט מה פה מוזר??

אני רוצה שתבין: לפני ששים שנה לא היה שכונת עזרת תורה בירושלים, גם לא נווה יעקב, בקושי מאה שערים... בכל המקומות השוקקי חיים האלו ראית גבעות שוממות... אם נלך עוד חמישים שנה אחורה... אין כלום!!! כל ירושלים... בני ברק... אשדוד... קרית ספר... כלום!! והנה שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך... זה קרה!! עובדה שזה קרה!!!

עמדתי פעם בתשעה באב... לא פחות ולא יותר בחלון של בית כנסת סאטמאר בעזרת תורה בירושלים... הסתכלתי מהחלון... ואמרת לעצמי: רגע... גם מהחלון של סאטמאר רואים את המאה אלף חרדים שגרים בירושלים... זאת אומרת: כולנו מסכימים שקרה כאן משהו...

הכל פה בנוי!!! ותכל'ס... משהו פה חסר!! והמשהו הזה הוא כנראה לא רק משהו... אלא הוא העיקר!! וזה מאוד מאוד מבלבל... כי יש הכל ואין כלום...

אגב: כבר כתבתי כאן פעם... שכשאני מגיע לכותל ואני עושה קריעה... אני כמעט לא מצליח להתרגש כי הכותל כ"כ משופץ... אבל פעם אחת עשיתי קריעה מהכיוון של הר הצופים... אוהו... פה ממש בכיתי... כי... כי לראשונה ראיתי את החורבן... אפילו הרגשתי לא נוח לעמוד שם כי זה מקום קצת מסוכן... הרגשתי קצת חורבן... פתאום הבנתי על מה הקריעה... רק לשבר את האוזן... שבת אחת נכבה לי משהו והייתי צריך גוי של שבת... במשך ארבע שעות חיפשתי גוי!!! השתגעתי... לכל הרוחות... איפה אפשר להשיג גוי... פתאום תפסתי את עצמי... רבט"ע: סבתא שלי באירופה אף פעם לא הייתה צריכה לחפש גוי... הוא תמיד הגיע גם בלי שקראו לו... ואילו אני עומד פה בחיפה ומחפש גוי ארבע שעות... מי האמין... תודה לך בורא עולם!!! ופה אנחנו נמצאים... והכל בנוי... והכל מבוסס...

ובכל זאת משהו חסר!!! והמשהו הזה זה הכל!!!

אז בשורות הספורות האלו אי אפשר לפתוח את כל הנושא... אבל לא על זה באתי... אני באתי במאמר הזה במטרה אחת... שקודם נבין את עצמנו!!! שבין מה הקושי שלנו... פעם היה הרבה יותר קל למשש את הגלות... היה הרבה יותר קל לבכות בתשעה באב... כי הגוי עמד לך מול הפרצוף... והגלות זעקה מכל פינה... אבל בדור האחרון... הגענו לגרעין הקשה!!! הגענו למקום הכי הכי פנימי... הגענו לשלב הזה שכביכול יש הכל... ואנחנו כבר פה... והכל מוכן... ובכל זאת משהו חסר!!! וקדימה... עכשיו הגענו ללב הנקודה!!! כעת תבין מה בכל זאת חסר... הבנת מה באתי לומר??

במקום לשקוע במצפון וברגשות אשמה למה אנחנו לא מתאבלים... או לחילופין לחפש בכח מתחת הריצפה

את הצרות והיסורים והשמד שעוברים עלינו פה בארץ ישראל... לא!! חבל!! אסור להמעיט בחסדיו של מקום!!! אסור להתעלם מהגן עדן עלי אדמות שאנחנו חיים בו כיום... (מי שחולק על המשפט הזה... פרטים נוספים אצל מי שחווה גלות אמיתית...) אדרבה!! בא ניקח את זה כאתגר... יש לנו באמת התמודדות חדשה שלא הייתה בדורות הקודמים!! ה' נתן בנו אימון ומצפה מאיתנו שנבין את משמעות הגלות מרובד הרבה יותר עמוק ופנימי... ממקום כזה שכל הפסוקים המזעזעים שאנחנו קוראים במגילת איכה... אנחנו לא פוגשים אותם כיום ובכל זאת יושבים על הריצפה כי על זה!! על זה היה דווה ליבנו... על הר ציון ששמים... כן... בא ניקח את זה כמחמאה... ה' מצפה מהדור שלנו לעומקים שכאלו... שנהיה מסוגלים לחיות בתוך ירושלים הפורחת והמבלבלת שכבר ישבו זקנים וזקנות ברחובותיה וילדים וילדות משחקים בגינותיה ובכל זאת יש משהו עמוק עמוק שחסר!!!

המשהו העמוק הזה שחסר... הוא משהו שלא קל לעלות עליו!!! זה לא משהו שמתיישבים על הרצפה והעיניים

מתחילות לשגר דמעות ללא הפוגה... לא!! זה משהו שצריך עומק ופנימיות להבין אותו... לסבתא שלי היה קל לבכות... נעבאך... אם הייתי סוחב איתי אלפית מהמחזות שהיא סחבה איתה הייתי בוכה הרבה יותר... אז זה!! שה' שם אותי בדור של המציאות המדומה והבינה מלאכותית... בשיא שיא הרדידות הקיימת... ומתוך הרדידות הזו הוא מצפה מאיתנו להבין עומק של הכרה בחסר שאפילו מסבתא שלי הוא לא ציפה... אז במקום לשקוע ברגשות אשמה... בא ניקח את זה כמחמאה... **בא ניקח קרדיט על המשימה הלא פשוטה שה' הטיל עלינו!!!** ה' פונה אלינו: בני היקרים: תבינו מה חסר למרות הכל... תסתכלו על ירושלים המקסימה... ותבינו איפה בכ"ז עיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיה... שאני אהיה חסר לכם בתוך כל המילק שייק הזה... זה לא פשוט!!! זה לא מהדברים הקלים!!! רק מי שמתמודד עם כמויות כאלו של רדידות... רק ממנו הקב"ה יכול לצפות לכאלו עומקים... תחזרו על המשפט הזה עוד פעם... תבין אותו...

לקראת ימי בין הזמנים הממשמשים ובאים מתעורר הצורך בלרענן את התחזוקה הקבועה לשמור על עיניים טהורות וקדושות,

על כך בספר **"וימאן"**!

הנכתב היישר מתוך חזית הקרב, והעוסק בעוצמות השליטה והחוסן הנדרשים ל'בן ישיבה' בדורנו הרדוד והנסחף,

ספר זה בין הייתר משמש כמנת דחף לגיבור הכח' של דורנו שמגלה מנהיגות ללא חת, והמהלך בגב זקוף וראש מורם מעל הכתפיים, למול הישח אדם וישפל איש שמצוי גם במחוזותינו, להניף את דגל הגאווה וימאן, ודע מה שתשיב מול הנלעגים לך בעבודת ה',

על כך בספר זה!!!

הודות לתרומה נקודתית, ניתן עדיין לקנות

ספר זה במחיר מיוחד,

15 ₪ בלבד (כריכה רכה)

מוקדי המכירה ברחבי הארץ:

ירושלים: רח' נחמיה 10 קומה ג'

גבעת שאול, רח' בן עזיאל - 054-8491554

בית וגן - משפחת נוישטטר רח' הרב פראנק 29

רוממה - המ"ג 29 - 052-7682281

רמות ד' - רובין 47 - 054-8419684

אופקים - משפחת שפירא: 053-4112035

אחיסמך - שרגל - 052-7171721 שבת אשר 9

שלב ב': 0534162979

אלעד - 03-9073067

אשדוד - הרב צור - 050-4120311

באר שבע - משפחת חיון 0533162445

ביתר עילית - אוור רמי לוי - 054-8450998

בית שמש - נהר הירדן 9 ר"ב - 058-3294147

בני ברק - קיבוץ גלילות 9 - 055-6728458

חזו"א 34 - 052-7117271

אזור רח' הרב קוק - 0527603814

חיפה: פולק, גאולה 15, 052-7683095

טבריה - 054-8441354

מודיעין עילית: קצות החושן 14, 052-7174781

חפץ חיים 14 - משפחת דרבקין - 089742750

גרין פארק 0527644795

נתיבות - הר' גרשונוביץ 42 089934274

עפולה - 052-7686876

פתח תקוה - (מרכז העיר) 0504124235

צפת - 052-7181828

רהובות - 0533185792

רכסים - 054-8415410

תל ציון - 052-7150166

תפרה - לימן - 055-6705003

יצאה כמות מצומצמת של החוברות **'בשובי**

ירושלים' על ענייני גלות ונחמה

והמתרחש במקדש בתקופה זו, ניתן להשיג רק

בב"ב בכתובת חזו"א פינת דסלר משפחת

דרייפוס, ובקיבוץ גלילות 9.

מוצ'ח!!! זה הכשלו

המהדהד ביותר...

בשבילי זו הייתה הפתעה בכל קנה מידה!! אני אקדים את המאוחר... ואני מעדיף קודם להגיד לך את הדברים כמות שהם ואח"כ נעבור לרקע... (אם יהיה לך סבלנות...) ובכן: ישעיה הנביא מתנבא בתחילת ספרו על חורבנה של ירושלים והוא מתאר ומגדיר לפרטי פרטים את המאפיינים של החורבן והגלות... ולא תאמיני!! אחד מהמאפיינים שישעיה הנביא מגדיר לנו במה יתבטא **כשלו** של ירושלים??? זה יתבטא לא פחות ולא יותר **בזה שתהיה סגידה למוצ'חות!! כולם ירגישו צורך להיות מוצ'חים!!!** יהיה דגש חזק על **מוצ'נות!!!** אף אחד לא יוכל לעכל אפשרות של כשלו... כי... כי מה פירוש... איך... איך אפשר להיכשל... מוכרחים להיות תמיד מושלמים... וישעיהו הנביא כבר לפני 2500 שנה ממוקד ומגדיר לנו שזה אחד מהמאפיינים של גלות וחורבן!!!

זהו... עד כאן... זה הספיק לי... הנבואה הזו פשוט קפצה לי מול העיניים... כמעט ברכתי בטעות את ברכות ההפטרה... ברוך אתה ה' צור כל העולמים... הקל הנאמן האומר והעושה המדבר ומקיים... נאמן אתה ה' ונאמנים דברייך **ודבר אחד מדברייך אחר לא ישוב ריקם...**

אוי רבש"ע... כמה שאני מכיר את הנבואה הזו על העור שלי... אוי כמה שהנבואה הזו מוכרת היום... אוי כמה שהיום אתה חחייב להצליח...

בא נגיד ככה: אוי כמה שהנבואה הזו אמורה להיות מוזרה ולא מובנת למי שלא מכיר את הדור שלנו מקרוב...

קעת ניגש לרקע!! כלפי מה הדברים אמורים?? איפה זה כתוב??

הכל מתחיל מחז"ל שאומרים: לא חרבה ירושלים אלא שפסקו ממנה אנשי אמנה... בקיצור: חורבנה של ירושלים התבטאה בין הייתה בזה שירושלים התמלאה בשקר ומרמה... הגיע מצב שאתה לא יכול לסמוך על מילה של בן אדם... הוא לא דובר אמת... שבתך בתוך מרמה...

אבל!!! לפתע מפתיעה הגמ' ואומרת משהו מאוד מעניין!!!

ש-גם!!! גם בשעת כשלו של ירושלים... גם כשכולם יהיו שקרנים ורמאים... גם אז יהיה פרט אחד מסוים שבו הם י שארו אנשי אמנה ישרים ונבוקדה הספציפית הזו הם יהיו כנים ולא ישקרו אותך!!!

מהו הפרט היחיד שבו אנשים לא ישקרו??

אומר ישעיה הנביא: שגם בשעת כשלו של ירושלים... אם יגשו ליהודי בר אוריין... וינסו להציע לו שטעלע... משרת רבנות נחשקת... ואז הם ישאלו אותו בכנות: תקשיב... אנחנו צריכים רב כזה שבקי בהלכות סבוכות במיוחד שבשביל

להצליח להיות בקי בהם... צריך נכונות של שנים ע"ג שנים של 'ניסוי וטעיה...' לטעות ושוב לטעות עד שעומדים על הנקודה... **במילים אחרות: כידוע:** לא כל סוגיה חובבנית... לא כל נושא אפשר ללמוד בקורס מזרז של שלושה חודשים... ישנם סוגיות סבוכות במיוחד שבה אין קיצורי דרך... זה מסוג הדברים שעליהם נאמר: אין אדם עומד על דברי תורה אלא **א"כ נכשל בהם שנאמר: ומה כשלה הזאת תחת ידך.** בקיצור: בשביל להיות בקי בהם היום... היית צריך עכ"פ בעבר לנשום נשימה עמוקה ולהיות ערוך נפשית לכברת דרך ארוכה ומייגעת, שכרוכה בקשיים וכשלויות ושוב לנסות ולהיכשל ושוב ושוב עד ש... שתהיה בקי...

אז הנה... זה בדיוק השאלה שמגישים לפני אותו מועמד לרבנות... **וישאלו אותו בשיא הכנות:** תגיד... האם אתה בקי גם בסוג ההלכות המסובכות האלו שבשביל להיות בקי בהם היית צריך להיכשל ושוב להיכשל עד שסו"ס וכו'?? רק תגיד... אנחנו סומכים עליך...

מבשר לנו ישעיה: בנקודה הזו לשם שינוי הוא יהיה כנה ולא ישקר!!!

והוא יהיה לא סתם כנה... אלא הוא יכריז את זה בצורה דרמטית שלא משתמעת לשני פנים... הוא אפילו ישבע שלא תחשוד בו בזה...

כי יתפש איש באחיו בית אביו לאמר שמלה לכה קצין תהיה לנו- דברים שבני אדם מתכסין בהן כשמלה ישנן בידך- והמכשלה הזאת תחת ידך- דברים שאין בני אדם עומדין עליהם אלא אם כן נכשלים בהן ישנן תחת ידך- קצין תהיה לנו, ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש וגו' ישא לשון שבועה- לא אהיה חובש לא אהיה מחובשי עצמן בבית המדרש ובביתי אין לחם ואין שמלה שאין בידי לא מקרא ולא משה ולא גמרא (שבת קיט:)

עד כאן נבואה של ישעיה הנביא... ותכל'ס... **יש משהו מאוד מוזר בנבואה הזו...** כי על פניו זה נשמע נבואה של שבת... תשמע... למרות הכל האנשים בירושלים יהיו כנים והם לא ילבשו פראק ולא יקחו שררה שלא מגיעה להם ביושר... ותכל'ס... אם תעיין שם בפסוקים... לאורך כל הדרך משמע שזו נבואת פורענות... **אז מה קורה פה??** זו נבואת נחמה או נבואת פורענות?? מצד אחד יש כאן שבח שלפחות בנקודה הזו הם יהיו אנשי אמנה... (והגמ' באמת מתייחסת לזה כשבח) מצד שני ישעיה בעצמו ממשיך מיד באותו משפט ואומר: **כי כשלה ירושלים ויהודה נפל הכרת פניהם ענתה בם...** ישעיה קורא לכנות הזו כשלו!! נפילה!! פשיטת רגל... והשאלה היא: למה גם זה נקרא כשלו ונפילה??

והתשובה היא עגומה מאוד:

הנביא ממחיש לנו שנקודת השיא של כשלו של ירושלים יבא לידי ביטוי שגם כשבן אדם יהיה מוכן לשקר ולרמאות בשביל להרויח כבוד וטובת הנאה... אבל בנקודה הזו!! לאף אחד **לא יהיה אפילו ניסיון** לשקר בזה!!! לאף אחד לא יהיה יצר הרע לשקר בזה!! למה??? כי אף אחד לא יראה את זה כמחמאה!! אף אחד לא יראה בזה משהו מכובד!! עם ישראל יגיע לכזה עומק של וישח אדם וישפל איש

שכבר לא יקלטו שיש פה משהו שווה שכדאי לשקר ולהשוץ בו... הבנת??

ואני אסביר: בעולם מתוקן ואנושי!!! לבן אדם נורמלי יש נטיה להתגאות דווקא בהישג שכרוך בהכי הרבה קושי ומאמץ ורגעי משבר וכשלויות!!! לא צריך ללכת רחוק... מספיק לעמוד מהצד ולראות את כל משחקי הילדים... החל ממשחקי גולות ואגו'אים ומשחקי חשיבה... וכלה בטטריס ומחשב... ככל שהמשחק יותר מתקיל ויותר רצוף הטעיות והכשלות... ככה הילד יותר מאותגר ויותר מבסוט... הוא לא נבהל מהכשלו והקושי... אדרבה... זה כל המשחק!! זה כל העוקץ והסיפוק!! הכשלו והקושי רק ממריצים אותו שוב לנסות ושוב להיפסל ושוב להתגבר על המכשול היותר ויותר מסובך עד שהוא מצליח... כלומר: לאורך המשחק הילד נכשל שוב ושוב... אבל זה כל הריגוש של המשחק... כל הסיפוק נובע מזה שתראה כמה שזה היה קשה מסובך ובכל זאת הגעתי לגמר...

ככה אלוקים עשה את האדם ישר ועד היום ככה הילדים משחקים... עד שמגיע הוירוס שלנו ומקלקל גם אותם... **אז זהו!! שזה מה שישעיה מתנבא: שחלק מכשלו של ירושלים** יתבטא בשחיקה של המושג האנושי הבסיסי הזה... שאם פעם הכשלו והקושי היה חלק בלתי נפרד מהאתגר!! אם פעם בן אדם לא היה נבהל להסתער על דברי תורה למרות שהוא היה ערוך מראש שבראשית הדרך הוא הולך להיכשל על ימין ועל שמאל... הכשלו הזה לא רק שלא הרתיע אותו... אלא אדרבה... זה כל הפרנציה!! זה כל האתגר... אני מתלמד על משהו ששווה באמת... הנה... תראה כמה שזה קשה ומסובך ודווקא בגלל זה אני רץ על זה... כי אני רוצה לכבוש את ההר הגבוה הזה...

פעם בן אדם היה מתגאה בצלקות גבורה!!! הנצחון של יעקב אבינו מתבטא דווקא בצליעה שלו מול שרו של עשיו... כן... ניצחתי אותו... וההרריה שאני צולע... זה היה מאבק איתנים... יצאתי צולע אבל מנצח!!! הצליעה היא חלק מהגבורה!! הכשלו הוא חלק בלתי נפרד מהנצחון... אז זהו!! ישעיה הנביא מתנבא שיבא דור שהמושג האנושי הזה ישחק אצלו... **הראש יעבוד בדיוק הפוך!!!**

יבא דור שיהיה לו פאניקה מכשלו!!! דור שלא יהיה מוכן להכיל כשלו!! לא יהיה מוכן נפשית להיכשל... גם כשהוא מביא אותך להצלחה...

רק מה כן?? אני רוצה להצליח **מיד!** כאן ועכשיו!!! זה יהיה דור כזה שיהיה מוכן לוותר על ההצלחה... רק כדי לא לטעום ח"ו טעם של כשלו...

ביננו... למה משיעור ב' ישיבה גדולה הפסקתי לעשות מבחנים?? כי אני מפחד להיכשל!! אה... הסבירו לי שנכון... אתה תכשל... אבל גם תצליח?

לא!! תודה!! אני מוותר על ההצלחה, רק אל תתן לי לטעום טעם כשלו.

אני מעדיף להישאר כל היום במיטה... רק לא לקום וללכת וחלילה ליפול...

וזו הסיבה שהבחור שמחפש אשת קריירה וכ"ש היא בעצמה לא משתכנעים מהמשפטים האלו... אז זהו!!! שלא זו הגדרה!!!

ההגדרה היא כך: אשת הקריירה זו אחת שרוצה להרגיש שווה **עכשיו!!!** אני רוצה לקדם פרויקטים **עכשיו!!!** אני רוצה להרגיש שר האופים **עכשיו!!!** בשביל להרגיש שווה **עכשיו!!!** צריך **קצת ועכשיו** לבנות מגדלים באוויר ולהרגיש שאני שווה **עכשיו!!!**

ואילו אותה אמאלע שמגדלת ילדים... להגיד שהיא מרגישה חכמה ושווה **עכשיו!!!** לא!!! עכשיו היא מתעסקת עם תינוקות... עם סלט ירקות... עם כביסות... ועם סיפור לפני השינה... קצת היא לא מרגישה חכמה... רק מה כן??? חכמת נשים **בנתה** ביתה!!! החכמה העצומה של אותה אם בישראל... שהיא קולטת שאני בונה פה משהו... זה הקטן שאני קצת רצה אחריו עם עוד כפית... ומכניסה לו עוד אהבת תורה וירא"ש דרך הוריד... הרי יום אחד זה הקטן גדול יהיה!!! וזאת... כשאחרונת הקרייריסטיות תשוב הבייתה מצבא העבודה... (אם זה בגלל גל פיטורין נוסף או בגלל הנוסחה ששוב השתנתה ב-180 מעלות ומה שהיה אתמול חכם היום נשלח לגריסה) היא תבא לשאול אותי טיפים איך הצלחתי לגדל כזו משפחה בריאה... ואיך הצלחתי לנצח על מלאכת בית ה' ולעמוד בכל המטלות ביחד... בקיצור: אם בישראל זו הקריירה הכי מוכבדת לא בגלל שכעת היא מוכבדת!! אלא בגלל שיש פה מישהי שמכנה לבנות משהו שיהיה מוכבד וחשוב לאין ערוך בעתיד!! (ולנצח!!) ובשביל זה עכשיו היא מוכנה לבנות את ביתה שלב אחר שלב... בשגרה היומיומית זה לא נראה חכם ולא נחשק כי יש פה אתר בניה... אבל הגזר שיום יום קולף... והכביסות ששוב ושוב קופלו והכפית שנדחפה... עם הזמן משהו שם קרה... הגדיים נהיו תיישים... גדלו שם נשמות שקיבלו את כל מה שילד יהודי צריך בשביל לצמוח לאילנא רברבא... ויחד איתו צמחה אשה גדולה... עם המון חכמת נשים שבנתה בעשר אצבעותיה...

נו... מישהו מוכן היום להשקיע ולהתבזבז על קריירה מסוג שכזה???
אז הנה!!! על זה ישעיהו מדבר ומכין אותנו כבר לפני 2500 שנה!!

יבא דור שאנשים יעריכו רק דבר שהתוצאה היא **כאן ועכשיו!!!**

אני מוכן להשקיע רק בדבר שאני חווה את ההישגיות שלו **כאן ועכשיו!!!** אני לא מוכן להצליח בדבר שכרוך בכשלון וחסור הערכה זמני!!! אני לא מוכן להתלכלך על משהו שכרוך בתחושת חוסר חשיבות זמני!!!

אבל לא חייבים!!! לא חייבים ליישם את נבואת הפורענות הזו... אדרבה... יש אנשים שעליהם נאמר כאילו נבנה ביהמ"ק בימיהם... זה אותם אנשים שבבחירתם מתעלים מעל כשלונה של ירושלים... להסכים להשקיע בדבר שחווית ההצלחה שלו היא לא מיידית... היא לא כאן ועכשיו... להסכים להתנבל על דברי תורה... להסכים להיות השפורה ופועה של דורנו... יצחק מי שיצחק... ילעג מי שילעג... אבל האשה גדולה והחכמת נשים זה מי שבנתה ביתה... המצליח הגדול זה מי שצולח... מי שמוכן להשקיע... להיכשל... ליפול ולהתרומם במסילה העולה בית קל...

להיכנס לכור ההיתוך **ולהיות מוטמן** בישיבת שם ועבר כדי לצמוח יום אחד לסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה... לא!!! אני רוצה כאן ועכשיו להרגיש מלך!!! הנה לך כשלונה של ירושלים... הנה מתכון בדוק לכשלון מהדהד... אדם לא יהיה מוכן להודות **בכשלון זמני!!!** בן אדם לא יהיה מסוגל לעכל נוסחה כזו שנכון לעכשיו אני קטן... אני צעיר... אני לומד באיזו מסגרת שתהיה... לא משנה... אבל אל תדאג... אני אגדל כאן... אני אצמח...

קשה היום להשיג בחורים כאלו פקחים!! קשה מאוד להשיג בחור שערך נכון לכברת דרך רצופת כשלונות כדי לעמוד על דברי תורה!!! סוף הכבוד לבא... אל תדאג... אבל תסכים להיכשל על דברי תורה... תסכים להתנבל על דברי תורה... תסכים לקחת את הזמן שלך בשביל ליצור את זה...

ישעיה מתנבא שזה מאפיין מובהק של כשלון!!!

לא חייבים לאמץ את הכשלון המדהד הזה... אותו ישעיה הנביא עומד בגאווה גלויה עם קומץ התלמידים שמתחבאים איתו ועוסקים בתורה בצנעה ומכריז: הנה ואנוכי והילדים אשר נתן לי ה' לאותות ומופתים בישראל... יש!!! יש כמה בודדים... יש מעט צעירים שגם הם רוצים להצליח ולגדול... אבל הם מוכנים להתנבל וגם להיכשל בשביל שזה יקרה...

הגיע הזמן שנצא במלחמה נגד המוצלחות והמצוינות המדומה הזו... הגיע הזמן שנבין שאריה אמיתי זה אריה עם צלקות!!! בן עליה אמיתי זה אחד שנלחם... שנאבק... שיש לו מידי פעם קרבות עזים... יש לו גם תאוונות עבודה וזה חלק בלתי נפרד מהעיסורי גבורה שלו... ואם אתה לא כזה אז אתה עוד איזה ברווז... ברווז כידוע הוא אחד מהעופות היותר מרשימים... אבל הוא ברווז... גא גא גא... ולא יותר מזה...

אתה יכול לראות בן אדם עומד ומתהדר בזה ש-אני מוצלח!!! תמיד הלך לי בחיים... תמיד הייתי במקום הראשון... תמיד הייתי מבוקש ורצוי... ו... וזהו!!! הכל דפק לי בחיים... במילים אחרות הוא אומר: אל תחשוך בי לרגע שאני שווה משהו... כי אף פעם לא הייתי מוכן להיכשל ולהתמסר ולירוק דם כדי להגיע לאן שהגעתי... מצביע לנו ישעיה ואומר: הנה לך!!! שורש כשלונה של ירושלים!!! חוסר הבנה במוצלחות אמיתית...

אחד המקומות שבהם זה מאוד בולט בדורנו... יש כאלו שמאוד מהללים את המקצוע של התכנות והמחשבים ודי מזללים בהוראה וגנונות... מי מדבר על להיות אמא שמגדלת ילדים שזה לגמרי פושט... ולמה??

כי מקצוע קרייריסטי זה נשמע מקצוע חכם וחשוב ונחשק וגם מכניס... ואילו להיות האידישע מאמא שעומדת וחוככת פירות, ומחליפה ומבשלת ומכבסת ותולה כביסה... זה משהו כזה יאכנע... וכמובן שזה לא נכון!! השאלה היא רק למה?? אז ככה: יש כאלו שיבואו ויגידו: מה פתאום!! הקריירה הכי מוכבדת זה להיות אמאלה... כן... זו שמקלפת תפוז"א ודוחפת כפית לילד... ותכל'ס... המשפט הזה לא משכנע אף אחד כי הוא גם לא נכון... סו"ס אף אחד לא מפגר!!! כולנו מבינים שלשבת מול מחשב ולקדם פרויקטים זה יותר חכם ומכובד מלרדוף עם כפית אחרי הילד...

זה מה שאומר ישעיה... אם אתה תבא לאותו יהודי ותנסה לשאול אותו: האם זכית להיות בקי בנושאים שבשביל לזכות להגיע אליהם היית צריך להיכשל?? הוא יענה לך בעלבון קנאי: לא!!! חס ושלום!! מה פתאום... אני נכשל?? פעם נכשלתי? אני יודע מה זה להיכשל?? חלילה וחס... אה... אבל הרי זה מסוג הדברים שאין אדם עומד עליהם אא"כ נכשל בהם... ואם לא נכשלת אז אתה מודה שאתה לא יודע... מה התשובה? כן... אין לי בעיה להודות בזה... לא איכפת לי שלא הצלחתי... העיקר שלא נכשלתי...

וואים היום את הנבואה הזו מתגשמת בכל דבר...

לדוגמא: כבר כתבתי כאן בגיליון על אותם בחורים שרוצים להתקבל לישיבות הכי טובות... אני מאוד מבין את זה... בחור רוצה להרגיש מוצלח!! להרגיש שווה!! להרגיש במרכז!! בשפיץ... אין בעיה!! השאיפה הזו הכי חיובית ואידיאלית... אז קדימה... בא נעבוד על זה... תפסיל שרוולים... תשנס מתניים... תכנס לאיזו ישיבה שבסוף התקבלת... (סו"ס אנתנו כבר לאחר מעשה... קצת זה לנסות בכח להתקבל בישיבה שלא זכתה בך) ובא נתחיל לעבוד... להשקיע... להזיע... ו... ואני מבטיח לך!! אחריות!!! שאתה תעלה ותתעלה ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים!! ואתה באמת תצליח... אתה באמת תהיה מוצלח!! שווה!! אתה תהיה בפסגת המעלות...

סטופ!!!! השיחה באותו רגע נדחתה... מה קרה???

סליחה... אתה רוצה שעכשיו אני אלך לישיבה 'דפוקה', ואז אני אתחיל ללמוד... ואז לאט לאט אני אתחיל לגדול... לאט לאט לצמוח... מה... אני מפגר?? לא!! לא מקובל עלי!! אני רוצה להרגיש גדול **עכשיו!!!** אני רוצה להסתובב כמו פרנץ יוזף **עכשיו!!!** אני רוצה להרגיש מלך **עכשיו!!!** להרגיש שר האופים **עכשיו!!!** הנה לך מאפיין של כשלון מהדהד!! אני לא רוצה לעמוד ואז להצליח... אני רוצה עכשיו להיקרא מוצלח!!! (כאילו שיש כזה חיה) אגב: למה אני קורא לזה שר האופים?? כי אתה בטח יודע מה ההבדל בין החלום של שר המשקים לשר האופים?? שר המשקים חלם שכעת אני אמנם בבור אבל יום אחד אני אצא מהבור... ואז אני **אבצור** ענבים, ואז **אסחוט**. ואז **אמזוג** ואז אזכה לחזור להיות שר המשקים... יוסף שומע את התכניה ואומר: יפה מאוד!!! כזה סוג חלום, זה לא חלום... זו מציאות!!! לפי התכנית הזו בעוד שלושה ימים אתה באמת תחזור להיות שר המשקים... **אבל שר האופים ? ! ?** שר האופים חי בתוך הבור וחולם אני שר האופים **עכשיו!!!** הבורקים מוכנים לי כבר **עכשיו!!!** ולי לא נותר אלא לשבת עם כובע של טבח על הראש והבורקים חוגגים לי שם מעל ראשי... אומר יוסף לשר האופים: צר לי מאוד... אם אתה מדמין שכבר עכשיו אתה שר האופים אתה יכול להישאר פה ולהמשיך לחלום חלומות... מצטער מאוד... קצת אתה עדיין בבור...

זו בדיקת הנקודה!!! כולנו רוצים להצליח... להתרומם... לגדול...

אין בעיה... בא... בא נתחיל לעבוד על זה... בא נדאג שזה יקרה...

אז לא!!! כאן מגיע ישעיה הנביא וממקד אותנו!! אחד מהמאפיינים של חורבנה של ירושלים שבחור לא יסכים לצמוח!! הוא יעמוד בקנאות ויכריז אני כבר צמחתי!!! הנה אני- חי צומח!!! אני לא רוצה

למה אבא לא לוקח את יענקי לביהמ"ק... הוא כ"כ מתחנן...

יענקי מאוד מאוד רוצה לבא עם אבא לבית המקדש... אבל אבא כל הזמן התחמק... כל פעם מחדש... יענקי כבר למד לדבר כמו תלמיד חכם... אבא... למדתי במסכת חגיגה איזהו קטן, כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית... ואני כבר יכול לאחוז בידך... אז תקח אותי!!! יענקי בוכה ומתחנן... אבא מסתכל על יענקי ומנוגב דמעה... יענקי כ"כ צודק... הבקשה הכ"כ לגיטימית של יענקי צובטת את לבו עד כאב... כן... יענקי... אולי... פעם אחרת... אני אחשוב על זה...

בלילה... בשעה מאוחרת... כשכל הילדים ישנים... אבא שוב מעלה את הנושא עם אמא... מה את אומרת? האם בכל זאת לקחת את יענקי?? הוא כ"כ רוצה ללכת לבית המקדש ומגיע לו... וגם אני כ"כ רוצה לקחת אותו לבית המקדש... **אבל רק זה חסר לי!!! שהוא יראה שם עוד כמה דברים ש... שאני לא רוצה שהוא יראה... ש...** שאם הוא יראה את זה ועוד בבית המקדש!!! זה יהיה גרוע... הוא יאמץ את זה ובצדק... כי ככה ראתי שמתנהגים בבית המקדש... יענקי שלי הוא סקרן... הוא ילד שבודק... כל פעם שהוא רואה התקהלויות הוא מיד נכנס לעניינים... הוא מיד מזהה בדיוק מי נגד מי... ואם אני אקח אותו לבית המקדש תוך חצי שעה הוא ישים לב לכל התרחשות... הוא ידע כבר להסביר לי למה ככה ולמה ככה...

אני רוצה לעצור לרגע ולהסביר: אצלנו! פעם בשש וחצי שנים יש מעמד של סיום הש"ס... שכל גדולי ישראל מתאספים תחת קורת גג אחת... ואז כל המשבקי"ם דוחפים ומתחילים הפוליטיקות הקטנוניות בין השועלים מי יעשה את הסיום, ומי ישב ליד מי וסי יזכה להגיד את הקל מלא רחמים... בשביל זה יש לנו בחירות פעם בשנתיים... וסיום הש"ס פעם בשש שנים... אז זהו!!! שבבית המקדש זה כל בוקר!! כל בוקר!! כל העוצמות מתקצות ביחד למקום אחד ובאותה שעה... כל בוקר... בשעה 4.00 לפנות בוקר... עדיין חושך גמור!! אבל הגיע עלות השחר... וכבר בית המקדש שוקק חיים... הכל כזה טהור וזך... לינת הצדק... אלפי כהנים לבושים בבגדי כהונה לבנים... רצים במהירות אבל עקב בצד גודל בדממת מלכות!!! אלפי לויים צעירים עומדים על משמרתם כבר מתחילת הלילה בחדרת קודש... שפתותיהם מרחשות גירסא בעל פה... ואז!!! לאט לאט מתחילים להופיע בזה אחר זה...

קבוצות שלמות של אנשי מעמד... מדובר ביהודים מרוסמים וקדושי עליון... בעלי תפילה נשואי פנים- שה' נושא פנים לדור בעבורם... במקביל מורגשת תכונה... גדולי הסנהדרין מתחילים להופיע בזה אחר זה... מושב בית דין הגדול מתחיל מיד בהקרבת התמיד... ואתה מבין לבד שסנהדרין של בית דין הגדול!! כל אחד הוא גדול הדור בפ"ע... מדובר בחכם הרזים שבקי בשבעים לשון... כל אחד מסנהדרין שמופיע כאן בשער המזרח... הוא לכשעצמו מעמד נורא הוד של "זהו עיניך ראות את מוריך"... אז תחשוב שכמוהו יש עוד שבעים ואחד זקנים שהולכים להופיע פה בזה אחר זה... וזו התכנסות יומיומית!!! כל יום מחדש!! ואל תשכח שבדקות הקרובות הולך להופיע פה הכהן גדול... וזה נוך אפרשה... והנה אתה רואה שם מקדיסה התקהלות... זה ראש המשמר של השבוע הזה ולידו עומד ראש בית אב של היום... וחכה!!! הנה איש הר הבית מופיע עם הפקיע... והנה האמכרל לידו... ושלושה גזברים מאחוריו...

בקיצור: כל בוקר מחדש בבית המקדש... זה מעמד התכנסות של כל הקודמים ב י ח ד !!!

מי שחדש כאן... מי שלא מכיר מקרוב את ההתרחשויות הפנימיות שמתנהלות מתחת לפני השטח... אשרי חלקו!!! כל כולו מתעלה... מתרגש... מתרומם... ונוסק לגבהים... נושא את הקדושה של המקום אשר יבחר ה'... אבל מי שקצת מכיר את הנפשות הפועלות מעורב בסוד העניינים פוגש פה יום יום... כל בוקר מחדש את החבית נפץ שמבטעת... ולא סתם מבטעת אלא הכל פה!! הכל קורה פה בבית ה'!!! (בדיוק על זה נאמר: המערת פריצים היה הבית הזה?? אתה קולט?? אצלנו לפחות יש משכן הכנסת ובית הכנסת... גם כשכנסת מקללים וזורקים אבנים אחד על השני... לפחות בבית הכנסת מתפללים... אבל לידער לידער... ברגע שיש שנאת חנים בזמן שבית המקדש קיים... אז כל המערת פריצים... הכל פה... אם ירהג כהן ונביא- זה במקדש ה'... הכל מתקנז לאותו מקום) והנה... לפתע נשמעת תכונה... בעוד שתי דקות יופיע כאן רבם של ישראל! הנשיא רבי יוחנן בן זכאי!! אבא כולו מזדעזע... לזכות לראות בן תמותה שלא מהלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין... כולו תורה!!! וחוף מזה כל הטוב שבעולם שנשפך ממנו... איזה ענווה... ריב"ז אומר בוקר טוב לכולם... גם ליענקי שלי הוא יגיד בוקר טוב אם הוא יגיע... רק לראות את ריב"ז בשערי בית המקדש זה כבר סיבה להגיע לכאן...

אבל אוי אוי אוי... לזכות מצד אחד לראות את ריב"ז!!! ותוך כדי!!!!!! שבזית העין אתה מזהה אנשים שמלגלים לו... קורצים אחד לשני בגנותו ועושים את זה כמעט בפניו... ואתה לא יכול להגיד להם כלום כי הם פה החזקים!! **נו... אבא שואל את אמא... אפשר לקחת את יענקי לכוה מקום??** לראות את רבי יוחנן בן זכאי... ותוך כדי לשמוע אנשים שמלעיבים במלאכי אלוקים ומתעתעים בנביאי?? האם לא יצא שכתנו בהפסדנו? זו ההתלבטות של אבא... מה לעשות שיענקי מבין את ההתרחשויות... הוא קולט את כל הניואנסים הכי עדינים... **איך אני יכול להנחיש בפניו את כל הערוב אור וחושך הזה?** ואז!!! לפתע תכונה עצומה... דחיפות... בלגן... התרגשות לא נורמלית... מה קרה? בעוד חצי שעה הכהן גדול הולך להופיע כאן!!! מתחילים להכין את השטח... וככל שנוקף הזמן הדחיפות מתגברות יותר... ויש עקשען... וזוז... וזוז... הכהן גדול מתחיל להתקרב... איזה רטט של קדושה עובר בין כולם כשהכה"ג מופיע... כולו לבוש בכבוד ותפארת והנה הוא פונה ללשכתו עם השמונה בגדים כדי שהציץ שעל מצחו ירצה על הבשר והחלב והדם שנטמאו בטומאת התהום... ושוב אבא נאנח ושואל את עצמו... נו... יענקי שלי צריך לראות את זה?? יענקי שלי כזה מחושבן!!! לפני ארבעים דקות הופיע כאן רבי יוחנן בן זכאי... איזה כבוד חכמים ינחלו... איזה קול דממה דקה חלפה יחד איתו... לך תשווה את ההילה והבלגן והמצב והדחיפות שיש סביב הכהן גדול... לך תשווה את זה לנעימות ולבוקר טוב שריב"ז מאיר פנים לכל אחד??

לך תסביר ליענקי שלי שעם כל הרצון הטוב... אבל הכה"ג לא מתקרב לקרסוליים של רבי יוחנן בן זכאי!! לך תסביר לו שהכה"ג הוא תפקיד יצוגי!! והלואי ולשם שינוי ישלים את שנתו... ואילו ריב"ז זה זקן שקנה חכמה וכל עילויו לא היה אלא מעצמו... לך תסביר לו את הנקודות העדינות האלו... ובינינו... איך אפשר להסביר כאלו דברים... שום דבר לא יעזור!! ההילה והמצב והדחיפות והקריצות והיחצוניות עושה את שלה... יענקי שלי לא יצא מכאן עם סולם ערכים וכוון!!! אני מעדיף להשאיר אותו בבית...

עגום!!! עגום למדי!! לפניך תיאור עצוב שלקוח היישר מהתקופה של רגע לפני חורבן בית המקדש... ואנחנו לא רוצים להיות דור שלא נבנה בית המקדש בימינו... לא נותר לנו אלא לכה"פ להרחיק את היענקי שלנו מכל מיני מקומות כאלו... אין הרבה אנשים כאלו... אין הרבה יהודים שמלעיבים במלאכי אלוקים ומתעתעים בנביאי, אבל המעט שכן יש... אנחנו צריכים לסלוד מהם ולהתרחק מהם כמלא עיניו!! אני חוזר ומדגיש: מהכירות קרובה... אין הרבה אנשים כאלו בדורנו... הם הולכים ומתמעטים ב"ח" אבל בשביל שהם לא יתרבו... בשביל זה היענקי שלנו צריך להתרחק מהם... אתה מבין לבד שהיענקי המדובר זה לא הילד שלך... אלא אני ואתה בעצמנו.

האם אנחנו ימניים או שמאלניים??

בהשגחה פרטית בדיוק בשבוע האחרון למדנו את המעשה המפורסם בקמצא ובר קמצא... שכידוע: על זה נחרב בית המקדש!!! **וכאן יש את הטעות המוכרת...** כשאנחנו מספרים את הסיפור עם קמצא ובר קמצא... מה המסקנה?? תראה מה חמור להלבין פנים של יהודי... הנה לך... בגלל שכ"כ העליבו את בר קמצא קרה מה שקרה... המסר נמוך!! ואף פעם לא זייק להתחזק באיסור הונאת דברים והלבנת פנים.

אבל!!! מי שלמד שם את הגמ'... **המסר הוא אחר לגמרי!!!** להוי ידוע לך שהסיפור עם בר קמצא התחלק לשני מהדלים!!!

לא היה פה מהדל אחד!!! אלא שני מהדלים שונים!! המהדל הראשון היה זה שפגעו בו והעליבו אותו כ"כ... באמת לא בסדר... תראה מה שקורה כשמלעיבים יהודי...

אבל חכה!!! יש לזה המושג... אותו בר קמצא שכ"כ נעלב הלך למלך והלשין והמלך שלח איתו קרבן והוא הטיל בו מום והגיע איתו לבית המקדש... ואז התעוררה דילמה... מה עושים... והוי צריכים להרוג אותו!!! את בר קמצא... כדי שלא ילך וילשין... **וזה היה המהדל השני...** למה לא הרגתם אותו... הייתם צריכים להרוג אותו... שים לב: יש פה שני מהדלים:

מהדל ראשון: למה העלבתם אותו עד כדי כך!!! וזה לא סתירה לרגע שהמהדל השני היה למה לא הרגתם אותו... **אתה קולט??** יכול להיות לך בן אדם אחד שבסיטואציה אחת אנחנו נתבעים **איך לא חסנו** על כבודו... למה העלבנו אותו... ובאותו עמוד בגמ' ישנה תביעה **למה בן חסנו עליו...** למה לא מיהרנו להרוג אותו מדין רודף...

מה כתוב כאן?? שקמצא ובר קמצא מלמד אותנו... לא להיות רעים מידי... ולא להיות טובים מידי... אז מה כן??

לעשות מה שצריך!!! כלומר: יש בוס לעולם, והוא היחיד שקובע כאן את הסדר יום, והוא ורק הוא אמור לתת את ההוראה מגבוה ע"י דעת תורה כיצד נכון לנהוג בכל מקרה לגופו... המסר הזה חשוב בימים האלו שהכבישים בארץ שוב חסומים ע"י הפגנות יפי הנפש השמאלנים ואילו אנחנו כביכול שייכים לימין... ושניהם לא נכונים... לא ימין ולא שמאל... האמת היחידה היא: לעשות מה שנכון! מה שצריך!!!

עת לאהוב ועת לשנא, עת לחבק ועת לרחוק מחבק, עת לקרוע ועת לתפור, עת מלחמה ועת שלום... ומי קובע?? מי יחליט?? כאן רק תורת ה' היא בעלת סמכות להכריע!!!

ואם אנחנו מתאבלים על חורבן בית המקדש... אז בין הייתר האבלות שלנו היא על הנהגת התורה שרחקה מאיתנו!! זה שכל אחד תופס את הערך האידיאולוגי שהכי מרגש אותו... נעלל שם... ויורה משם ללא הבחנה... הנה לך גלות...

כבר כתבתי פעם שכיום כולנו יודעים שריב"ז היה צודק והנהו ביריוני טעו בגדול אבל זה לא חכמה... כיום אין סיבה לחשוב אחרת... אבל ברור שבשעתו... אם הנהו ביריוני שלטו בירושלים כנראה שהיה ציבור שחשב שהצדק איתם... אז איך אז... כשעתו... **איך היית יכול לזהות שריב"ז הצודק והם הטועים???**

התשובה היא: שריב"ז גם בשערי מוות בוכה מתוך הבנה ששני דרכים לפני... אחת גן עדן ואחת גהינם... במילים אחרות: ריב"ז כל פעם מחדש שוב ושוב בירר ושאל את עצמו אולי רצון ה' כמו השני ואילו אני טועה... ואילו הנהו ביריוני אף פעם לא חשבו לרגע שהשני צודק... הנה לך יתרון מוחץ!!! מי שמשוכנע רק בדעתו... אז אמנם זו דעתו... אבל אין שום הכרח שזו דעת תורה... אבל מי שכל הזמן מברר מה נכון... מה צריך... מה ה' רוצה... תורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' הוא.

(המשך) יש לנו הרבה מוטיביצה להשקיע אינסוף משאבים בבניית בית!!!

אבל להקים הוסטל? בזה אף אחד לא מחפש להשקיע... הוסטל זה בסה"כ לשכור יחידת דירה... אין פה טעם להשקיע... **עד כאן המשל!!!**

הלבדיל אלף אלפי הבדלות... נתאווה הקב"ה שיהיה לו מדור ושכינה בתחנתונים... ה' רוצה להקים בית עם כלל ישראל... לחיות איתנו באהבה ואחוה ושלוש ורעות... וישלטו בנכסיהם שווה בשווה ואל יבירחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זה מזה... ואכן צאינה וראינה בנות ציון... ביום חתונתו וביום שמחת לבו- זה בנין בית המקדש... והמשכן כבר מתנוסס לתפארה כמעט ארבעים שנה... ושכנתי הנפלא- רעיא מהימנא... שכל פעם שמתחיל פיצוץ... או יש לה איזושהי משאלת לב... עם ישראל מיד רצים למשה רבינו... מוציאים אצלו את הקיטור. שופכים אצלו את הלב... מבקשים ממנו שישדר את העניינים מול בורא עולם... שיתנצל בשבילם... והוא באמת מסדר את העניינים... מרגיע את הרוחות עד הפעם הבאה... כמו שכתוב: ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב ממנו מהשחית... **ויפיל! הכל נפלא... מה יכול להיות יותר טוב מזה?**

בקצב הזה... אם כזה זה ימשך כל הזמן... אין לך יציבות יותר גדולה מזו!!! בית המקדש אף פעם לא יחבר!! כי מקסימום, כל פעם שיתעוררו בעיות או הכלה תצטרך משהו... היא תפנה למדריך המיומן והוא יגשר... יתפלל... יבקש... יסדר את העניינים... בקיצור: אם משה רבינו נכנס לארץ ישראל או לחילופין יהיה לנו גישה ישירה לציון של משה רבינו... אתה יכול להיות רגוע!!! בית המקדש אף פעם לא יחבר!! שלוה בחוה...

מה יכול להיות יותר נפלא מזה? בטוח!! אמין!! יציב!! אגיוואלדיג...

אז זהו!!! שהשבש"ע מוותר באדיבות... ה' לא צריך כזה בית המקדש...

ולמה?? כי בית המקדש מסוג שכזה... זה לא בית!!! **זה הוסטל!!!**

ה' לא מחפש להקים ועשו לי הוסטל!! אני רוצה בית!!

ה' רוצה לבנות איתנו בית!!! לבנות בית זה אומר שאנחנו בונים פה משהו ביחד!!! אנחנו רוצים לחיות ביחד בהדדיות... להכיר אחד את הרצונות של השני... ללמוד להסתדר אחד מול השני... לדבר... ואפילו... אפילו להתווכח... להתווכח אחד מול השני... (תפילה לעני כי יעטוף, אומר הוזה"ק זה העני שיש לו תרומת על המצב שלו והוא פורק את זה מול הרבש"ע כמוכן בכבוד הראוי... והוא עוטר כל את התפילות והקב"ה סוגר את כל ההיכלות... נוט לו דבר איתך... הוא רוצה לפרוק תסכול בני לבנינו... הקב"ה מקבל את זה באהבה וביחבה... והכי הכי- ללמוד להתפייס ואחד מול השני... זה נקרא לבנות בית!!!

תתנהל מולי... תחיה איתי... תדבר איתי... תפגוש אותי... רק אל תעקוף אותי כל הזמן... אל תברח על כל דבר למדריך ומתלונן עלי מאחורי הגב... אז כמוכן! ברור שיש צורך במדריך... צריך ואפילו מומלץ שיהיה קשר עין עם המדריך... אבל עדיין תשאיר משהו בינינו... סו"ס בינינו בית...

וזה נקודה שהייתה חסרה בדור המדבר!!! הודות לרעיא מהימנא... מרוב שצדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל... עם ישראל פשוט התרגלו לברוח אליו כל הזמן... במקום להתנהל מול בורא עולם... הם כל הזמן ברחו למשה שכיבה את השריפות, ושיבקש ויפעל בשבילם...

ותנל'ס: הקב"ה מתאווה לתקשורת איתך!!! הוא לא מוותר על התקשורת הבין אישית בינו לביןך... ויום אחד הקב"ה נאלץ להודיע למשה רבינו בצער רב... אין ברירה... אתה מוכרח להשאר במדבר... למה?? **כי אני רוצה בית!!!** במצב הנוכחי שעם ישראל כל היום בורחים אליך... זה לא בית!!! אה... אבל לא חבל? הרי בזכות העמידה בפרץ של משה רבינו... בית המקדש ישאר תמיד על מכונו והוא לעולם לא יחרב?

אז מה!! גם הוסטל אף פעם לא נחרב... למה הוסטל אף פעם לא נחרב?

כי אף פעם לא נבנה שם משהו!!! הוסטל זו יחידת דירה שגרים שם שני אנשים בודדים... וכל אחד חי את החיים שלו לבד... אין שם מה להיחבר...

אבא שבשמים רוצה לבנות!!!! לבנות בית... בית נושם ודינמי... בית שיכול להיבנות לגובה עצום... ובאותה מידה גם יכול להיחבר...

ה' הסתיר את קבורתו של משה... לא בגלל שלה' יש עניין חלילה בחורבן בית המקדש!! אלא בגלל שה' רוצה לבנות!!! לבנות איתנו מערכת יחסים גם אם זה כרוך בסיכון של חורבן... העיקר שיבנה כאן משהו אמיתי...

--- **הנושא הזה הוא קצת עדין ורגיש... כי מצד אחד אין דבר יותר נפלא** מקשר נמרץ והדוק למשה רבינו... אין דבר יותר חשוב מזה... והלוואי!!! הלוואי והיה לנו את זה... אבל מצד שני הקב"ה לא מוכן לוותר על התקשורת הבין אישית איתך אחד מול אחד!! הקב"ה לא מוותר על הכלה שלו... ה' מאוד שמח שהכלה שלו מינה שהיא צריכה הדרכה... טוב מאוד שהיא הולכת למדריך הנכון שיגיד לה איזה טעויות לא לעשות... אבל ההלו... עדיין!! עדיין להשאיר איזה ערוץ ישיר מול בורא עולם... אבא שבשמים לא מוותר על ה'פנים בפנים' מולי!!!

האמת היא שזה לא וורט שלי... ראיתי את זה לראשונה בנצי"ב בספר "העמק דבר" שהוא מבאר שזה הסיפור עם החטא של מי מריבה...

אנחנו יודעים שמה שהארן חטא בו מריבה ולכן הם נענשו שלא להיכנס לארץ... ותנל'ס... בתהלים כתוב משהו אחר!!! כתוב שם "ויקציפו על מי מריבה **וירע למשה בעבורם**". כתוב כאן שזה לא היה חטא של משה אלא חטא של כלל ישראל... **וירע למשה בעבורם!!!** משה נענש בשביל עם ישראל... מה הוונת?? **העניין הוא:** שכעת בפרשיות אלו... מפרשת חוקת ועד וזאת הברכה... זה כבר לקראת סוף ארבעים שנה... תקופת האירוסין הולכת להסתיים... וכלל ישראל צריכים להתחיל להתכונן לקראת הכניסה לארץ ישראל ש... שזה אומר שהתקופה הנימוסית והדפלומטית שבין האירוסין להתנהגות הולכת להסתיים... שיחות התיווך והתיאום מסתיימות... וקדימה... קוב"ה ועם ישראל נכנסים לארץ ישראל... מפשלים שרוולים ומתחילים להתמודד אחד מול השני בלי תיווכים... **לכן!!! הקב"ה מתחיל להכין את הכלה להתחיל להתמודד ולהתנהל אחד על אחד מול החתן**... והנה לפתע עם ישראל צמאים... והם כבר מכינים את הכתובת... הם רצים למשה רבינו... תביא לנו שפע... מים... ישועה... ואז לפתע הקב"ה אומר למשה רבינו: הפעם אל תכה בסלע!! אל תתווך בינם לבנינו!! הגיע הזמן שעם ישראל יתחילו לאט לאט להתנהל מולי!! להבין מה אני רוצה ו-

--**מהם!!** ואכן עם ישראל מגיעים למשה... אנחנו צמאים לישועות... תביא ישועה... **ולפתע משה רבינו מאכזב!!** למרבה האכזבה משה מתחיל **לדבר!!** לדבר לסלע!!! הוא עומד מול הסלע ומתחיל לתת מוסר... ולהסביר לעם ישראל מה עושים... תקשיבו... אתם רוצים שפע?? בשביל זה צריך

לקבוע עיתים לתורה... תגידו הלכה או משנה וכך תמשיכו שפע... תתנתקו מהרשת... תשמרו על עצמכם שלא לצאת מחוץ לענני כבוד ואז ישועות... **הופה!!! זה לא משה רבינו שאנחנו מכירים...**

עד עכשיו אהבתי להגיע למשה רבינו... כי... כי אצלו זה עובד!!! אתה רק צריך ישועה... משה רבינו לוקח את המקל... עושה פאצ' פאצ' פאצ'... על הסלע הך ויצאו מים... הוא מביא לך ישועות כאן ועכשיו...

אבל לאחרונה לא יודע מה קרה... אנחנו מגיעים למשה רבינו... רעבי טובך צמאי חסדך תאבי ישעך... אנחנו צמאים לישועה... ומשה רבינו במקום לקחת את מטה הישועות המוכר והאהוב ולהביא ישועות... זהו!! הוא התחיל לייבש אותנו... הוא התחיל לדבר... מתחיל להסביר לנו מה ה' רוצה... ומה יהודי צריך לעשות בשביל ש'רצה ה' אלוקינו בעמך ישראל ובתפילתם... 'וצריך לחזור בתשובה ולהתחזק בתורה ואז ונתתי מטר ארצכם בעיתו וכו'... רבה משה... די לדיבורים... תתקתק את העסק!!! אל תסביר לי... אין לי כח עכשיו להרצאות... אין לי סבלנות לרבה שליט"א שלוקח את המטה ומכה לי על קדקודי ודורש ממני שאני אתפוס את עצמי לידים... אני אוהב את הצדיקים האלו שהכי כף אצלם... אתה מגיע אצלם ואתה רואה אצלם דבברים... הצדיק שלוקח את המטה... עושה תק תק תק ותנה ישועות... אני מחפש צדיקים כאלו... שזה עובד אצלם...

בטח... מי כמונו מכירים את זה... אנחנו אוהבים צדיקים כאלו שרואים אצלם דבבברים!!! לא כאלו שמתחילים לתת לך מוסר ולהגיד לך להפסיק להיצמד לפעור... (היה אצלו בחיפה לאימית שהיה ידוע כפועל ישועות באמצעות קבלה מעשית... זה גרם להרבה אנשים לרצות להגיע אצלו אבל למרבה אכזבתם התברר שהקבלה המעשית המדוברת הייתה שהוא היה תובע מכל שומעי לקחו לקבל קבלות מעשיות בדרכי עבודת ה'... ובאמצעות הקבלות המעשיות הוא באמת היה פועל ישועות... הרבה אנשים עשו פרסה וברחו משם מהר... אנחנו רוצים מישוה שמכה על הסלע... בלי צורך לדבר אליו... אני רוצה שהסלע יקבל מכות... לא המידות רעות שלי...

כן... ברוך ומנוסה ומוכר... כל אחד מאיתנו באיזשהו קצת מעדיף לברוח מהרב שלו!! מהרבה שלו!! מעדיף לחפש במקומות זרים... כי הרב שלי מכה על הפדחת שלי במקום להכות בסלע... ולמשה רבינו אין ברירה!! כלל ישראל ממשיכים להיות צמאים ומתעקשים שמה רבינו יכה בסלע... ולא מוכנים לתת לו לדבר לסלע... לא מוכנים ללמוד איך להתנהל גם לבד מול אבא שבשמים...

ואז משה רבינו נאלץ להכות בסלע... ואכן... על הסלע הך ויצאו מים... אוהו... הנה ישועות... ושאתם מים בששון ממעיני הישועה... ככה אנחנו אוהבים את משה... שרואים אצלו **זברים...** בלי הרבה דיבורים...

ועוד באותו יום!!! הקב"ה מבשר בצער למשה רבינו: אין ברירה... כלל ישראל יצטרכו להפסיד אותך... אם כלל ישראל מתעקשים שאתה תעשה את העבודה בשבילם והם לא מוכנים שתלמד אותם איך להתנהל מולי... אתה תצטרך להישאר במדבר!! ויקציפו על מי מריבה **וירע למשה בעבורם**... משה רבינו היה יכול להיכנס לארץ ישראל... אבל מה נעשה שברגע שרעיא מהימנא נכנס לארץ ישראל... הכלה לא מתקשרת עם דודה... היא לא מוכנה להתנהל מולו... היא כל היום בורחת למדריך... היא רוצה שהצדיק יעשה את העבודה במקומה... אין ברירה... הקב"ה נאלץ להרחיק את משה מהבית חתונת... להשאיר אותו מחוץ לא"י...

--- קצת מפחיד לדבר על זה... אנחנו לא יודעים חשבונות שמים אבל מי יודע כמה צדיקים הפסדנו בגלל זה!! מי יודע כמה צדיקים הקב"ה נאלץ להרחיק מאיתנו כי אנחנו התעקשנו שהם!! הם יכו על הסלע!! שהם יפעלו לנו ישועות... שהם יתנהלו מול בורא עולם בשבילנו... והקב"ה נאלץ להרחיק אותם... כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי... בשביל שינתי בחגוי הסלע תסתכל ימינה ושמאלה ותראה שאנשי אמנה אבדו... גשים לעמוד בפרץ דוחים את הגזרות... היו לנו לחומה ולמחסה ביום זעם, סעו המה למנוחות אותנו ועזבו לאנחות... ואז!!! מה עשינו?

שוטטנו בארבע רוחות תרופה לא מצאנו... וכתוצאה מזה...

שבנו **אלך** בבושת פנינו לשחרך קל בעת צרתנו!!! בשביל ה'שבנו אליך בבושת פנינו, בשביל להוציא מאיתנו תקשורת עם בורא עולם הקב"ה נאלץ להסיע למנוחות את העומדים בפרץ... וירע למשה בעבורם!!

ושבו: אנחנו לא יודעים חשבונות שמים!! אבל מה שבטוח: כלל ישראל הפסיד את משה רבינו כי אנחנו לא נתנו לו לדבר לסלע!! לא נתנו לו להכות על הקדקוד שלנו... כל זמן שמה רבינו היה ברקע על הסכמנו להתנהל ישירות מול ה'... התעקשנו שבורה רבינו יעשה את כל העבודה בשבילנו ואנחנו נשאר מחוץ לתמונה... וירע למשה בעבורם!!!

ימשה אלו של העבודה על החורבן הם בין הייתר אבלות על הצדיקים שעזבו אותנו... צריך לקחת גם את זה בחשבון!! להבין שלפעמים צדיקים מתרחקים מאיתנו לא בגלל שלא מספיק הלכנו אליהם... אלא אדרבה... בגלל שיותר מידי התעקשנו שהם יעשו את העבודה במקומנו...

יש כאלו שמאוד מתרגשים מהגמ' הזו שהקב"ה העלים את קברו של משה כי אחרת בית המקדש לא היה נחרב... ומה הם מוציאים מהמימרא הזו? אה... תראה איזה גדולות ונצורות אפשר לפעול ישועות אצל הצדיק... **זה נכון!!! אבל הההללו... יש לזה גם המשך!!!** סו"ס הקב"ה העלים את קברו של משה... למה?? כי רק הצדיק רוצה להושיע אותנו... וה' קצת פחות נחמד מהצדיק... ה' לא רוצה להושיע אותנו?

עפרא לפומיה!!! אוי ואבוי למי שחושב כך... אדרבה... ה' רוצה להושיע אותנו... אבל ה' רוצה איתך תקשורת!!! אתה מתוק לה'... אתה טעים לו... הוא לא מוותר על התקשורת איתך... לא מספיק לו שהצדיק מבקש ממך... הוא רוצה גם תקשורת איתך... שתתנהל מולו... וכשאנחנו מתעקשים לא לתת לה' את התאוות לב הזו הוא נאלץ להרחיק מאיתנו את הצדיק... ואם אנחנו לא רוצים שזה יקרה... הגיע הזמן שנלמד לנהל מערכת יחסים חיה ופעילה מול אבא שבשמים... ובמקביל רויך מהר מהר לצדיק הפחות נחמד... לרב שלך... לרבי הילבונעי שלך... זה ש"כייף לך במילי דשמיא"... ותן לו לדבר!!! לדבר לסלע... תכופף ריזה ותתן לו ללמד אותך חוקי חיים אף לפעול ישועות... איזה בדק הבית רוחני לעשות בשביל לקבל ישועות... בסופו של דבר הקב"ה לא יוותר על התקשורת איתך... כמה שתתעקש ותברך לכל סוגי הישועות... בסוף ה' רוצה לבנות איתנו בית ולא הוסטל!!! ה' רוצה תקשורת!!! בינה זאת.

ברכת

שבת שלום ומבורך

יצחק גולדשטון

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"תשעת הימים"

בשר במוצאי שבת

במלוה מלכה לא היה אוכל רבינו זצ"ל בתשעת הימים בשר ככל מוצ"ש רק דג, ואמר דאף שהוא סעודת מצוה אינו חיוב (פתחי חיים ח"א עיני מועדים ס"מ), וכתב רבינו זצ"ל, שמרן החזו"א אסר לאכול אחר שבת חזון מהבשר שנשאר משבת.

גזיזת ציפורניים

גם מי שיש לו ציפורניים גדולות מאד שעוברות הבשר לא יגזוז בשבוע שחל בו ט"ב, (מועדי הגר"ח ח"א סי' ק"ט), ועי' בשו"ת הלכות (שם ס"ט) שכתב בענין נטילת צפרניים יש דעות אם דינה כתספורת, מיהו בזה לכ"ע אין לאסור נטילת צפרונים אלא בשבוע שחל בו ט"ב, כ"ה בט"ז, אכן לצורך טבילת מצוה בודאי מותר גם בשבוע שחל בו ט"ב וכן לכבוד שבת כגון שחל ט"ב בשבת מותר בע"ש ליטול הצפרונים.

רחיצה משיירי הבדלה ומלוגמא

בתשעת הימים נמנע רבינו זצ"ל אחר הבדלה מליתן שיירי הכוס בעיניו ומצחו, כמנהגו תמיד ע"פ הרמ"א (סי' רצ"ח ס"א) ורוחץ עיניו ע"ש, (פתחי חיים שם).

טבילה בתשעת הימים

עוד כתב, שמרן החזו"א זצ"ל התיר טבילת עזרא בתשעת הימים עד ט"ב, ואף למי שמבטלה לפעמים, דאינה רחיצה של תענוג, ואמר רבינו דברגיל בכך יש להקל אף בפורשין רק שלא יהיה חם מאד (אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ב).

בענין תיקון מיקסר

אירע קלקול במיקסר של הרבנית ע"ה ונתעוררה שאלה אם אפשר לקנות חדש בבין המצרים ושאלו מרבינו, ואמר רבינו, איני יודע כלל מהו מיקסר, מה עושים עמו, הביאו המיקסר לפני רבינו זצ"ל, שיראה הדבר מקרוב, ואמר רבינו, איני יודע מהו הדבר הזה כלל ומה עושים עמו, והתחילו לומר לו עושים בזה בצק, רבינו שאל, למה אי אפשר לעשות בצק ביד, ולמה אי אפשר בלא זה, ולבסוף אמר שלא יקנו חדש בבין המצרים, המדובר היה לפני תשעת הימים, ואמר שלתקן אפשר (מנחת תודה פל"ז).

סיום בתשעת הימים

סיפר רבינו זצ"ל, בחו"ל בזמן המלחמה לא היה מה לאכול וסיפר אבא זצ"ל שבישיבה היה רק בשר לרוב וכל יום מתשעת הימים היה בחור עושה סיום שיוכלו לאכול (דרך שיחה ח"א עמוד ק"י).

על איזה סיום יכול לסמוך

רבינו זצ"ל השיב, דרך סיום מסכת מהבבלי [או מהירושלמי, והוסיף: אם מבין מה שלומד], מהני לאכילת בשר ויין בתשעת הימים, ולא בגומר שאר מדרשים או שו"ע ורמב"ם ושאר ספרים אף שלמדם בשיעור ברבים (כל משאלותיך עמוד של"ט), והשיב דאולי מהני גם כשלמד שלא על הסדר (מועדי הגר"ח ח"ב סי' שפ"א), השיב רבינו זצ"ל שנחשב סיום גם אם לא זוכר המסכת שאילת רב פ"א סל"ו), אמר רבינו זצ"ל דמס' תמיד לא חשיב סיום להתיר בשר ויין בתשעת הימים כיון שאין גמרא על כל המסכת, (שערי ציון ח"א סי' ג אות ב), ואמר זצ"ל היקל בזה בשעה"ד (דרך שיחה ח"ב עמוד ש"ג), סיום נחשב אם הבין גם אם למד ללא פירש"י (שם עמוד שנ"א).

תפילה כותיקין בט' באב

אמר לי רבינו זצ"ל דמש"כ במשנ"ב (סי' תקנ"ט קט"ז) דאומרים קינות עד סמוך לחצות זה ל"ש במתפללין כותיקין, וכתב ברישומותיו ממרן החזו"א (אות כ"ג) בט"ב התפללו ותיקין כמו כל השנה אף שגמרו ע"ז הקינות מוקדם, והביא בארחות ישר (ערך תפילה) מבעל התומים דאם היו מתפללים כותיקין בת"ב לא היה חרב הבית שמובטח לו שאינו ניזוק כל אותו היום (ברכות ט' ב), ועי"ז כ' באיכה (פ"א מ"ה) סכות בענן לך מעבור תפילה שעשה הקב"ה שלא יכוונו השעה ע"י עננים ולא יתפללו כותיקין.

משנכנס אב ממעטים בשמחה

'משנכנס אב' אמר רבינו זצ"ל דהיינו משקיעת החמה של ראש חדש, (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ג), וביאר רבינו זצ"ל ד'ממעטים בשמחה' אין הכוונה שצריך להיות בעצב רק שיש להמנע מנישואין ובגין בתים וכיו"ב, (אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ג).

ההרגשה בבית רבינו בימים אלו

מ"ז בתמוז הורגש בבית אורה של אבל, אמנם לבנותיו היה כבר חופש, והחברות נסעו לים, אבל אבא לא הרשה לנו לנסוע, באומרו כי אלו ימי אבל וסכנה. בימים אלו לא שרנו בפה, לא קנינו בגדים או נעלים, ולא תפרנו בגדים חדשים. רק בגדים ישנים היו מתקנים. עד לאחר תשעה באב לא דברו בבית על תכניות לבין הזמנים, והרבנית לא השיבה על שאלות מה ואיך להתארגן (שיח איש בין המצרים עמוד רס"ח מס' בית אמי פ"ט עמוד שנ"ז), והעיד נכד רבינו הג"ר גדליה הוויגסברג שליט"א, בתשעת הימים ניכר היה תמיד על רבינו דוק של עצבות (שם מס' הספרים עמוד רכ"ו), ובפרט בת"ב שהיה ש"צ באמירת הקינות ומקונן בקול בכי ונהי, ושומע מגילת איכה מתוך קלף.

בדיני תשעת הימים בשבת

לענין אכילת בשר ושתית יין בשבת בתשעת הימים, השיב רבינו זצ"ל, דאף מי שקיבל תוספת שבת בט' הימים אין לו לאכול בזמן תוספת שבת בשר ולשתות יין (מועדי הגר"ח ח"א סי' של"ב) ועי' משנ"ב (סי' תקנ"א סק"ו) ושונה הלכות (ס"ט) לענין מוצ"ש, דכ"ז ששייך אצלו שבת ואומר רצה שרי בבשר ויין אף שהציבור התפללו ערבית, ובתורת המועדים (שם אות ל"ח) כ' דאם קיבל שבת מוקדם 'ועשה קידוש' יכול לאכול בשר כבר מע"ש ונראה דכאן מייירי בקטנים שלא עשו קידוש דאין ליתן להם בשר ויין, וכמש"כ בס' תורתך שעשועי (עמוד שצ"ח) וכמש"כ בשו"ת אגרו"מ (אור"ח ח"ד סי' כ"א אות ד), ולענין שבת חזון השיב שאין ללבוש בו בגדים מכובסים בשביל שיוכל ללבושם בימות השבוע (שם סי' שכ"ז) ושאלו שבשם רביו מרן הקה"ל זצ"ל מובא בארחות רבינו (ח"ב עמוד ק"ל) שהתיר, והשיב רבינו זצ"ל הכל לפי הענין והצורך (שם סי' שכ"ח).

לשלוח הזמנות ולעשות קידוש לבת

אמר רבינו זצ"ל, שיש להמנע משלוח הזמנות לחתונה בתשעת הימים וכדאי לשלוח לפני בין המצרים, וכן אופרוף ייתור טוב להקדים לפני שבת חזון, וכן קידוש לבת יקדים, או יאחר לשבת אח"כ (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ג"ג ל"ה).

הבדלה במוצ"ש חזון

כתב רבינו זצ"ל, בשם מרן החזו"א זצ"ל, דאין להבדיל על שיכר במוצ"ש חזון בא"י דאי"ז חמר מדינה, רק הבדיל החזו"א כרגיל על יין, וטעם בעצמו, ושיירי הכוס נתן גם לקטנים וגם לגדולים, ואמר רבינו זצ"ל, דשרי לשתות אחר הבדלה רביעית שלימה ואי"צ לצמצם לשתות רוב כוס (תורת המועדים סי' תקנ"א אות מ"ב), והיה שנים שסמך על סיום שעשו לפני הבדלה שיוכלו לשתות יין הוא והשומעים (פתחי חיים עיני מועדים ח"א סי' מ' ומ"מ ראינו שלא רצה להקל במי שלא תמיד שותה יין בסיום גם חשש שהרואים ילמדו להקל אף ללא עשיית סיום).

בגדי שבת בע"ש ומוצ"ש

השיב רבינו דאפשר ללבוש בגדי שבת לכבוד שבת קודם שבת (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ח'), ובשם הקה"ל מובא להקל מחצות דכל שלובש לכבוד שבת מותר (ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ה), וכתב רבינו שהחזו"א הוריד בגדי שבת מיד אחר הבדלה (קרא עלי מועד פ"ד הערה כ"ב ועי' ארחות רבינו ח"ג עמוד רל"ו שנהג כן בכל מוצ"ש), ורבינו זצ"ל נהג להחליף רק אחרי מלוה מלכה שאכל סמוך לשבת, ככל מוצ"ש (אלא ד"א של הלכה).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבור זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזרז שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזַה"י

פרשת ואתחנן - בין הזמנים - בס"ד מדור מספר 70!!!! על מרנא הגר"ה הלוי מבריסק זי"ע (כ"א אב תרע"ח)

פרשת שופטים - הצדיק הגר"א דושינצ'ר בעל 'נחלת אליהו' (כ"ב אב תש"ט)

פרשת כי תצא - הרבנית הצדקנית מרת חנה שטיינמן ע"ה בת רבינו (ב) (י"ג אלול תשע"ד)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל (ה' אב ת"ש)

הנה את שמו הנערץ של רבן של כל בני הגולה רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל היה רבינו מזכיר ביראת כבוד של ממש. ומלבד הכרת הטוב אישית שהיתה לו כלפיו, שהוא זה שסידר חופה וקידושי בנישואי אביו מרן הסטייפלר זי"ע בעיר ווילנא, הרי הוא גם זה שעודד ודחף את דודו הגדול מרן בעל החזון איש שיעלה לארץ ישראל. ותורתו ופסקיו של רבי חיים עוזר היו מקבלים חשיבות יתירה ומשקל רחב אצל רבינו, וכדלהלן בס"ד.

רבי חיים עוזר והחזון איש

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר שמע על מרן בעל החזון איש בהיותו אברך צעיר, עת הגיע לדור בעיר ווילנא, וכשעמד על גדלותו בתורה נקשרה בו נפשו, ונהג בו כבוד ויקר, כשהוא נועץ עמו בהרבה מאוד מעניניו (וראה בהרחבה בספר מעשה איש חלק א' עמוד כ"ד והלאה).

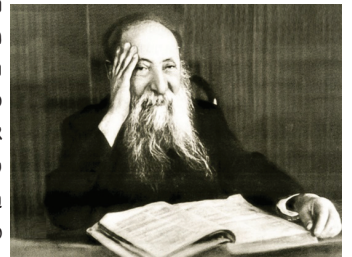
ואחד העובדות על הערצתו הגדולה של רבי חיים עוזר, היה רבינו מספר בהתרגשות:

שפעם אירע אסיפת רבנים גדולים וחשובים אצל רבי חיים עוזר מחמת איזה דין תורה, ולפתע נכנס מרן החזון איש, ומשראה אותו רבי חיים עוזר קם לפניו מלא קומתו וביקש שהאברך הצעיר הזה ישתתף בדיון.

וכל הצעה ושאלה שעלתה על השולחן, פנה רבי חיים עוזר לכיוונו של החזון איש ושאל וְאָס זאגט איר (-מה אתם אומרים).

והרבנים שם השתוממו מאוד, כי הם היו מבוגרים ומכובדים מאוד והוא היה צעיר, והעיוז ושאלו את רבי חיים עוזר הרי יש כאן רבנים זקנים ולמה הוא שואל כל דבר את הצעיר הזה.

ענה להם רבי חיים עוזר: אם יהיו כולכם בכף אחת וחזון איש בכף שניה מכריע את כולכם!

רבינו חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל

לקבל פני רבו "ברגל"

באחד החגים הגיע החזון איש בלוויית גיסו רבי שמואל גריינמן זצ"ל לבקר את רבי חיים עוזר. אל הביקור צירף רבי שמואל את בנו הבכור, רבי שמריהו גריינמן שהיה ילד קטן ממש. ובמהלך הביקור, כדרכם של ילדים הלך התינוק על הריצפה וחל סמוך לרגליו של רבי חיים עוזר.

כאשר הרגיש בו רבי חיים עוזר נענה בצחות "כנראה הילד סובר שחייב אדם לקבל פני רבו ברגל היינו כפשוטו, שיראה את רגלו של הרב..." (הגר"ש שטיינמן ששמע מפי חמיו רבינו זצ"ל).

צריכים אתכם

ועוד סח רבינו: שפעם הזדמן ה'חפץ חיים' לאסיפה אחת עם רבי חיים עוזר, וישב שם גם החזון איש, והחפץ חיים אמר לחזון איש שהוא מוכרח להטות שכם לטובת הכלל ולקבל על עצמו עול הציבור, אבל החזון איש אמר שנפשו חשקה בתורה והוא רוצה רק לשבת וללמוד.

ענה לו החפץ חיים: עכשיו זהו זמן שהציבור צריך אתכם!

ההסכמה למרן הקהילות יעקב

סיפר רבינו: כשאבא למד בישיבה בנוברדוק, ביקשו ממני לכתוב חידושי תורה ולהדפיס ספר, כדי ש'העולם' יראו שגם ה'נוברדוקרס' יודעים ללמוד. ובאמת אבא כתב חידושי תורה וקרא לזה "שערי תבונה".

ושלח לכמה רבנים לבקש הסכמה וביניהם לרבי חיים עוזר, ורח"ע כתב לו הסכמה נלהבת מאוד אך בתוך הדברים כתב "ואם כי כמה ענינים צריכים בקור, מצאתי בהם בכלל דברי חפץ והערות והארות מאירות".

ואבא היה לו קצת טענה, ואמר לרבי חיים עוזר, כי אם יש לו הערות להשיג על הספר, אדרבה, שיאמר לו ויתקן. (והוסיף רבינו, כי מסתבר שרבי חיים עוזר היה

כ"כ טרוד בעניני הציבור שלא היה לו פנאי ללבן איתו את הדברים).

שער הספר "שערי תבונה"

בתי
קונטרס

שערי תבונה

מל"ג משא-זממן בארץ ופלישים בכמה
מקצועות שונות וסוגיות עמוקות
חבר בעריכתו הרבנים רבינו ר' יעקב ישראל
המבורך ז"ל קאניעווסקי פסק"ק באליסטאק
בשיבת הקדי דנאווארדאק.

שנת הוצאה: תר"ס

ואת נישואיו של מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע ערך רבי חיים עוזר בעצמו, ותקופה מסוימת אחרי הנישואין אף שקד מרן הסטייפלר על תלמודו ב'כולל' שייסד רבי חיים עוזר.

זהירות מביטול שידוך

סח רבינו: לרבי חיים עוזר היה תלמיד שידע ללמוד וכבר בבחרותו התמנה לרב בעיירה 'קענא' במחוז וילנא. וכאשר פרצה המלחמה הוא זכה להינצל ועלה לארץ ישראל אך לא היה נשוי. הוא פנה להרבנית מרים קניבסקי, רעייתו של מרן הסטייפלר זצ"ל, שניהלה אז מוסד לבנות פליטות מהלחמה, שתנסה למצוא לו זיווג מתאים, ואכן היא ניסתה והציעה כמה הצעות, אבל שום שידוך לא יצא לפועל, ובסוף אותו תלמיד חכם נפטר כשאינו נשוי.

ופעם אמר הבחור הנ"ל לאימי, שידוע מה הסיבה שלא זוכה להינשא.

כי בעודו בחור נפגש עם בת ישראל והחליטו לסגור שידוך במזל טוב, ואחרי כן שמע שיש לה בעיה רפואית מסוימת שמאוד הפריעה לו, הוא פנה לרבו רבי חיים עוזר וסיפר לו על כך ואמר לו שרוצה לבטל מחמת זה את השידוך. רבי חיים עוזר אמר לו, שאומרים משמו של הגאון מוילנא זי"ע, ש"עדיף לישא אשה ולגרש אותה אחרי כן, מאשר לעזוב שידוך קודם החתונה".

והנה כוונתו של רבי חיים עוזר היתה בזה, שאחרי שינשא לה יראה שהבעיה היא אינה חמורה כ"כ, וממילא יתרגל ויבנה בית נאמן בישראל, אבל אותו תלמיד קיבל את הדברים כמות שהם, ונשא אותה, וכבר למחרת החתונה אמר לה שרוצה לתת לה גט. וגירשה. ולכן לא זכה להינשא שוב עד סוף ימיו.

וסיים רבינו: רבי חיים עוזר עצמו עזב שידוך ואח"כ התחתן אם אחרת, ואמרו שכל ימיו התחרט מזה שעזב שידוך (כל משאלותיך עמוד ע"ד).

אין לדבר סוף

סיפר לי אבא (מרן הסטייפלר זצ"ל) שכשבא לוילנא ראה בחצר בית הכנסת הרבה מאד עניים, שהיו יושבים שם בקביעות ומבקשים מהעוברים ושבים נדבה, ושאל את רבי חיים עוזר האם חייב ליתן לכל אחד ואחד מהם פרוטה, ואז מסתמא לא יהיה לו מספיק לכולם, או שיכול להתעלם.

ורח"ע לא ענה לו במפורש על השאלה, רק השיב לו בסיפור, וכך אמר לו: מלפנים כשהייתי רב בעיירה 'איוויא', הייתי מקדים שלום לכל אחד מהתושבים. לימים נעשיתי רב בעיר הגדולה וילנא, וראיתי שאם אֹמַר שלום לכל אחד, אין לדבר סוף ולכן הפסקתי!.

רבינו משלש כסף במעטפת צדקה